

ДНІПРОВСЬКИЙ
АКАДЕМІЧНИЙ
УКРАЇНСЬКИЙ
МУЗИЧНО-
ДРАМАТИЧНИЙ
ТЕАТР

ім. Т. Г. Шевченка

100
років

Тетяна Шпаковська

ДНІПРОВСЬКИЙ
АКАДЕМІЧНИЙ
УКРАЇНСЬКИЙ
МУЗИЧНО-
ДРАМАТИЧНИЙ
ТЕАТР
ім. Т. Г. Шевченка

100
років

**ДНІПРОВСЬКИЙ
АКАДЕМІЧНИЙ
УКРАЇНСЬКИЙ
МУЗИЧНО-
ДРАМАТИЧНИЙ
ТЕАТР
ім. Т. Г. Шевченка**

У книзі розглядається творчий шлях Дніпровського академічного українського музично-драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка. Автор аналізує основні напрями репертуарної політики театру й описує їх втілення у виставах різних років. Видання присвячене 100-річчю з дня заснування театру.

Редакційна колегія

Голова редакційної колегії
Директор-художній керівник Дніпровського академічного українського музично-драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка,
заслужена артистка України
О. І. Петровська

Члени редакційної колегії

Автор книги
Т. А. Шпаковська
Директор ТОВ «Видавничий центр «Логос Україна»
М. А. Серб
Керівник проекту ТОВ «Видавничий центр «Логос Україна»
О. В. Ляцька

Протягом останніх років, коли театр знаходився у великій скруті й занедбаному стані, знайшлися люди, які присвятили багато часу, сил і фінансів, щоб зробити життя театру кращим і яскравішим. Вони постійно надають величезну допомогу у вирішенні будь-яких проблем театру, з ними обговорюються багато ідей – творчих і побутових. Це талановиті бізнесмени, які переймаються культурним життям нашого міста: збереженням історичних пам'яток, об'єктів культурної спадщини, будівництвом. Також їм небайдужа доля артистів і глядачів. Тому хочемо висловити щире подяку за неоціненний вклад у значне покращення функціонування театру.

Тож беззаперечними адресатами найщиріших слів вдячності є: президент Міжнародного благодійного фонду «Солідарність» Олександр Володимирович Петровський і генеральний директор фірми «Алан» В'ячеслав Львович Капустін.

Дякуємо керівництву Дніпропетровської обласної державної адміністрації та Дніпропетровської обласної ради за фінансову підтримку з метою проведення 100-річчя першого в державі академічного українського музично-драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка.

Видавництво Миколи Серба

© ТОВ «Видавничий центр «Логос Україна», 2018.

© Дніпровський академічний український музично-драматичний театр ім. Т. Г. Шевченка, 2018.

© Віктор Стежка, верстка, макетування, 2018.

ISBN 978-966-1581-36-3

ЗМІСТ

Вітальне слово директора-художнього керівника Дніпровського академічного українського музично-драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка, заслуженої артистки України Оксани Петровської	6
---	---

ПОШУК ПЕРШИХ ДЖЕРЕЛ, СТАНОВЛЕННЯ ТА МАЙБУТНІ КОРИФЕЇ УКРАЇНСЬКОЇ СЦЕНИ (1918–1943)

Театральний детектив.	10
Золота осінь 1918 року (поєднання реалізму й романтики).	20
Життя на колесах.	26
Змужніння, ствердження, воєнні шляхи, довга дорога додому.	36

ТЕАТР ХАРАКТЕРІВ І ЙОГО НАБУТТЯ (1943–1968)

Акторське сузір'я (театр неперевершеного ансамблю, театр акторів-легенд)	50
Естафета поколінь (акторське сузір'я II)	64

РОЗМАЇТТЯ РЕПЕРТУАРУ ТА ЗМІСТОВНИЙ ДІАЛОГ ІЗ ГЛЯДАЧЕМ (1968–1993)

Ансамбль особистостей	86
Традиції і пошуки	114
Досягнення театру і піднесення ще на один рівень	152
Вернісаж прем'єр на рубежі століть (XX–XXI)	162

НОВЕ СТОРІЧЧЯ – НОВІ ПЛАНИ ТА ЗВЕРШЕННЯ (1993–2018)

Щаблі до академічного.	168
Вернісаж вистав першого десятиліття XXI сторіччя	186
Назустріч століттю з дня заснування (керівний склад)	190
Вернісаж прем'єр 2016–2018 років	208
Дійові особи та виконавці, артисти драми	212
Майстри – золоті руки, які роблять диво театру щовечора	242
Директори Дніпровського академічного українського музично- драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка за 100 років	244
Післямова автора.	245

*Затихнув гомін,
В залі згасло світло,
І, враз заповонивши всі чуття,
Розсунулась завіса...
І розквітло життя — мов казка,
Й казка — мов життя*

Наталія Забіла

Шановні читачі, за 100 років своєї діяльності Дніпровський академічний український музично-драматичний театр імені Тараса Шевченка пройшов нелегкий, але славетний шлях. Театр ніколи не зрадив свою націю, свою мову, не втратив свою автентичність, свою культуру, материнську пісню, а головне — заповіти великого Кобзаря: «Чужому навчайтесь і свого не цурайтесь».

Національний театр — справжнє багатство, це неповторне свідчення української духовності. Водночас театральне мистецтво є своєрідним дзеркалом, у якому відображаються всі проблеми та процеси становлення і перетворення, характерні особливості життя суспільства.

Театр — це казковий світ, у якому створюється ілюзія життя. 2018 рік — велична віха у житті України й театру зокрема. Традиційно наш театр активно гастролював Україною. У своїх виставах ми оригінальним чином переплітаємо культуру, соціум і політику. Участь у фестивалях, театральних оглядах — це не менш важливий чинник оцінки творчої діяльності колективу.

Театр повинен просвіщати розум. Він повинен наповнювати світлом наш мозок, вчити бачити речі, людей, самого себе. Радість, сила й освіта — ось три умови народного театру

Ромен Роллан

Сьогодні ми досягли великої та поважної вершини — 100-річчя театру. Пишаємося тим, що продовжуємо велику справу українського театру. Продовжуємо нести в маси нового покоління українців культуру українського народу, інтелігентність, людяність і дружелюбність, які закладені генами наших прадідів.

Театр як вид мистецтва завжди був невід'ємною частиною духовності та самоствердження нації. Саме в театральному мистецтві узагальнюється досвід національних досягнень, втілюються моральні якості народу та його духовні ідеали. Виїжджаємо за кордон і знайомимо зарубіжного глядача з нашою культурою, пісню, українським дружнім характером.

*Сценарії, образи, жести і трюки,
Правильні кроки, правильні звуки.
І важко самому часом розпізнати:
Граєш, щоб жити, чи живеш, щоби грати*

Марія Новогроцька «Театр»

Театральне дійство завжди передає через художні образи реалії нашого сьогодення. На жаль, у нашому житті сьогодні є таке страшне явище з назвою війна.

Ми, служителі Мельпомени, намагаємося донести своїм мистецтвом тим жителям України, які залишилися на окупованій території, віру в те, що війна скінчиться, що ми їх не втратимо і не віддамо ворогові. Їздимо з концертами на передову, допомагаючи нашим воїнам, підтримуючи, піднімаючи їх військовий і патріотичний дух.

Одним із перших наш театр поставив театралізований концерт, у якому звучать патріотичні пісні і виконуються уривки з вистав. Цей концерт ми назвали «Ангели тебе охороняють». І саме його ми вже багато разів вивозили у зону АТО. Показували, що відбувається на Сході України, як російський агресор напав на нашу землю. Метою концерту було пробудити, сколихнути свідомість громадськості. Пізніше цю тему ми продовжили у виставі «Війни нема...Є» за творами Бориса Гуменюка.

Наш колектив, яким я дуже пишаюся, жодного разу не відмовився виїхати на передову. Були ми в найгарячіших точках із концертами для воїнів та цивільного населення. Окрім того, вистави та концерти театру відвідували у Дніпрі військовослужбовці-строковики, а також переселенці з Донбасу та їхні діти.

Театр ім. Т. Шевченка продовжує активно займатися благодійною діяльністю. Воїни воюють зброєю, а ми — словом і добрими волонтерськими справами.

Колектив не стоїть осторонь боротьби за визволення політичних в'язнів, які знаходяться у російських в'язницях. Проводимо флешмоби, Дні жалоби та вечори, присвячені воїнам-героям. Знаю, війна скінчиться. Ми разом здобудемо мир. Але переконана, що важлива місія у здобутті миру лягає на плечі культури. Без культури не буде нації. Театр — це духовність. Театр — це храм, де творять культуру, націю, виховують патріотів. Без театру не буде повноцінного життя, тому що в театрі плекається українське життя, українська душа.

*Незнані людям задуми Творця
І неосяжність світу незбагненна.
Ми є усі акторами на сцені
Театру, що ім'я йому — «Життя»*

*Наталія Крісман
«Театр «Життя»*

**Директор-художній керівник
Дніпровського академічного
українського музично-драматичного
театру ім. Т. Г. Шевченка,
заслужена артистка України**

Оксана Петровська

І-А ДЕРЖАВНИЙ ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР
ім. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Сезон 1938-39 року

Бр. Тур і Л. Шейнін

ГЕНЕРАЛЬНИЙ КОНСУЛ

(„ПРИСЯГА“)

І-А ДЕРЖАВНИЙ ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ім. ШЕВЧЕНКА

Мистецький керівник із Южних

Виставу присвячують ОЗЕТ'ові

Л. Первомайський

МІСТЕЧКО ЛАДЕНЮ

Преса № 4 від 30 жовтня

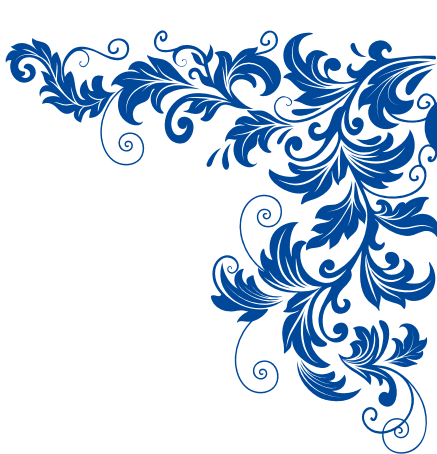

**ПОШУК
ПЕРШИХ ДЖЕРЕЛ,
СТАНОВЛЕННЯ
ТА МАЙБУТНІ КОРИФЕЇ
УКРАЇНСЬКОЇ СЦЕНИ
(1918–1943)**

Театральний детектив

Біографія Дніпровського українського музично-драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка має багато різнобарвних яскравих сторінок. Дату відкриття театру в різні часи, залежно від численних об'єктивних історичних, політичних і суб'єктивних факторів, визначали неоднаково. В одних джерелах роком відкриття театру називали 1918-й (тобто за часів влади гетьмана П. Скоропадського), а в інших — 1919-й (за календарем радянської влади). Ознайомившись з низкою архівних, мемуарних, театрознавчих матеріалів, автор запрошує читачів провести своє детективне розслідування.

Дніпропетровський український музично-драматичний театр імені Т. Г. Шевченка у численних довідниках, наукових працях завжди іменувався найстарішим театром Радянської України. Так, «Велика радянська енциклопедія» повідомляла: «В березні 1919 р. в Києві організований Перший театр Української Радянської Республіки імені Т. Г. Шевченка (з 1927 у Дніпропетровську)».

Більш докладнішою була розповідь про театр на сторінках «Української радянської енциклопедії»: «Дніпропетровський український музично-драматичний театр імені Т. Г. Шевченка — один з найстаріших українських радянських театрів. Заснований у 1919 р. у Києві під назвою «Перший театр Української Радянської Республіки імені Шевченка» з об'єднання акторів Державного українського драматичного театру (І. Замичковський, С. Паньківський, М. Тінський, Ф. Левицький, Г. Маринич, Л. Гаккебуш, Г. Борисоглібська, І. Садовський) та «Молодого театру» (В. Калін, Г. Юра, М. Терещенко, С. Бондарчук, В. Василько, П. Самойленко, К. Кошевський, О. Ватуля, О. Юра-Юрський, П. Долина та ін.). На чолі об'єданого колективу були Л. Курбас, О. Загаров, І. Мар'яненко, літературною частиною завідував П. Тичина. З 1920 р. театр працював у різних містах України, а з 1927 р. постійно — в Дніпропетровську. В репертуарі — класичні та сучасні твори української літератури: «Гайдамаки» за Т. Шевченком, «Украдене щастя» І. Франка, «В пущі» Лесі Українки, «Гріх та покаєння» І. Карпенка-Карого, «Не судилось» М. Старицького, «Чорний вальс» І. Кочерги, «Загибель ескадри», «Пам'ять серця» О. Корнійчука, «Навіки разом» Л. Дмитерка (Держ. премія СРСР, 1951), російської драматургії («Борис Годунов» О. Пушкіна, «Анна Кареніна» за Л. Толстим, «Гроза» О. Островського, «Останні» М. Горького, «Оптимістична

Гетьман всієї України
Павло Скоропадський

трагедія» Вс. Вишневського, «Барабанщиця» А. Салинського), п'єси авторів братніх республік, твори зарубіжних авторів».

Підтверджувала появу драматичного театру імені Т. Г. Шевченка в Києві й широко відома постанова Всеукраїнської ради мистецтв про націоналізацію київських театрів.

У постанові йшлося: «З 15 березня 1919 р. всі театри м. Києва оголошуються націоналізованими.

...Державний театр перейменовується в Перший театр Української Радянської Республіки імені Т. Шевченка, театр Соловцова — у Другий театр Української Радянської Республіки імені Леніна; міський театр — в Оперу Української Радянської Республіки імені Лібкнехта.

...Перший, Другий і Оперний театри Української Радянської Республіки передаються у відання Контори державних театрів, решта — у відання Колегії мистецтв відділу Київської освіти Київської Ради робітничих депутатів».

Але якщо звернутися без усяких упереджень, керуючись тільки здоровим глуздом, до тексту згаданої постанови, то висновки про справжню дату заснування театру легко встановити й відновити.

Отже, автор дозволяє собі розповісти невеличкий «театральний детектив», в якому він брав безпосередню участь. Працюючи в трупі шевченківців у 1970-і роки, я кожного дня проходила повз численні стенди театрального музею, розташованого у фойє другого поверху. Музей було відкрито напередодні святкування 50-річчя з дня заснування театру в 1919 році. З гордістю дніпропетровські шевченківці на чолі з директором — заслуженим працівником культури України І. Є. Насіканом і головним режисером — заслуженим діячем мистецтв України В. О. Божком, називали себе Першим державним театром, відкритим у 1919 році в Києві і пишалися своїми засновниками-корифеями: О. Загаровим, І. Мар'яненком, О. Сердюком, Н. Ужвій, П. Тичиною, Є. Сидоренко Г. Мариничем, А. Хорошуном, портрети яких були розвішані на стінах парадних сходів старого приміщення Катеринославського дворянського зібрання, де функціонував театр. І ці музейні історичні відомості були правдою, але, як то кажуть, правдою не до кінця.

Поряд із офіційними документами та версіями в театрі завжди живуть різноманітні легенди, які з додатками та змінами переходять від одного творчого покоління до іншого. Багато цих легенд знав і розповідав нам, групі молодих працівників (режисери Е. Мірошник, В. Сміян, актори Т. Артеменко, С. Загородня, Л. Шишковська, В. Ковтуненко, зав. літературною частиною Т. Шпаковська), у 1974 році Володимир Олександрович Божко. Він був людиною, безмежно закоханою в український театр, добре знав його історію, особливу увагу й любов

Микола Василенко —
міністр народної освіти

Марія Старицька —
голова Театрального відділу
Міністерства народної освіти

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

**О. Загаров —
перший головний режисер
театру, 1918 р.**

**І. Мар'яненко —
народний артист СРСР, перший
комісар театру (директор),
1918–1920 рр.**

віддавав артист і режисер Дніпропетровському українському театрові імені Т. Г. Шевченка, на сцені якого працював близько сорока років. Його розповіді були яскравими, метафоричними, з великою часткою гумору. Він, молодий актор, любив слухати оповідання Г. Маринича і А. Хорошуна про перші сезони роботи театру. Часто Володимир Олександрович навіть цитував Грицька Маринича, який підкреслював особливий і постійний успіх у глядачів вистав класичного репертуару, зокрема драми-феєрії Л. Українки «Лісова пісня», яку київські глядачі побачили восени 1918 року. Нас, молодих фахівців, вразила дата — 1918 рік, її не було на жодному стенді театрального музею. І тоді ми почули від В. О. Божка розповідь про те, що в 1919 році нашому театру було присвоєно ім'я Великого Кобзаря і він був з Державного театру перейменований на Перший театр Української Радянської Республіки імені Т. Шевченка.

Після цієї розповіді, недовго вагаючись, з молодим завзяттям встановлення справедливості, завідувачка літературної частини театру, випускаючи наступну афішу про огляд творчої молоді, написала: театр засновано в 1918 році в м. Києві. Ні в кого (обласне управління культури, Художня рада театру, відділення Українського театрального товариства) ця афіша, яка зберігається в багатьох учасників огляду й у автора тексту, не викликала заперечень. І тоді впродовж 1975, 1976, 1977, 1978 років на програмках, афішах діючого репертуару постійно з'являвся напис — театр засновано в 1918 році в м. Києві (численні примірники друкованої продукції — реклами 70-х років зберігаються й сьогодні в архіві театру).

Улітку 1978 року приміщення театру було зачинено на реконструкцію. Під час тривалого ремонту змінилося керівництво — директор О. К. Гришкін, заслужений працівник культури України, в 1978 році головним режисером був заслужений артист України О. П. Горбенко, а в 1979 — А. Я. Літко, заслужений діяч мистецтв України. Майже два сезони театр показував свої вистави на багатьох сценічних майданчиках міста та області. А в реконструкції-відбудові приміщення шевченківців брав участь весь Дніпропетровськ. Так само, як і у святкуванні 60-річного ювілею театру. Урочисте свято з цього приводу відбулося у новому приміщенні і було дуже піднесеним, творчо цікавим, з великою кількістю гостей з багатьох театрів України. Відбулося це свято в серпні 1979 року. І знову літопис театру продовжувався, починаючи з 1919 року. Ось так театральний детектив поновився, і пошук 1918 року як року заснування театру, знову почався вже в 1993 році.

Готуючись до святкування наступного ювілею (75 років), шевченківці згадали легенди-розповіді про Державний театр у Києві. Разом із обласним управлінням культури (начальник

управління В. І. Заремба, директор театру В. О. Бруханський, заслужений працівник культури України) звернулися до Міністерства культури України з проханням документально підтвердити дату відкриття театру. У травні 1993 року управління культури Дніпропетровської облдержадміністрації отримало повідомлення-довідку з Міністерства культури, в якій зазначалось: «Міністерство культури розглянуло клопотання управління культури Дніпропетровської обласної державної адміністрації та архівну довідку про відновлення історичної дати заснування Дніпропетровського українського музично-драматичного театру імені Т. Г. Шевченка.

На підставі першоджерел підтверджуємо дату створення цього закладу культури України 15 травня 1918 року, а початок його діяльності — 1 вересня 1918 року.

Міністерство культури просить розробити разом з управлінням культури заходи щодо відзначення видатної історичної події — 75-річчя заснування Дніпропетровського українського музично-драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка». Підписав це повідомлення Міністерства культури України заступник міністра Ю. О. Сердюк. Згідно з цим документом, заходи щодо святкування були складені і ювілей у 1993 році театр відзначав за новим літописом.

У ці дні до театру після тривалої перерви (робота у Дніпропетровському театральному училищі) повернувся В. О. Божко. З великою творчою наснагою головний режисер розпочав багаторічну роботу. Поруч зі створенням своєрідного сценічного триптиху — вистав про Ярослава Мудрого, гетьмана Мазепу та вченого Д. І. Яворницького, присвяченого відродженню культури незалежної України, Володимир Олександрович почав писати художній літопис дніпропетровських шевченківців. Майбутню книгу він мріяв присвятити 80-річчю улюбленого театру.

В обласній газеті «Днепровская правда» за ініціативою В. О. Божка з'явилась постійна рубрика «До 80-річчя Дніпропетровського українського музично-драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка». У надрукованих під цією рубрикою матеріалах В. О. Божко розкрився як чудовий мемуарист. Його образні нариси про шевченківців різних поколінь просто захоплювали читачів. Він отримав багато відгуків і прохання продовжувати писати. Володимир Олександрович дуже радів, що ця робота викликала такий резонанс і, пам'ятаючи нашу колишню молоду зацікавленість, запропонував працювати разом. Я з радістю погодилася на цю пропозицію. Але хвороба і передчасна смерть Володимира Олександровича перервали роботу. Нам дуже бракувало досвіду, ентузіазму, оптимістичної віри, гумору В. О. Божка. Але з часом прийшло усвідомлення,

Л. Курбас — народний артист України, режисер-постановник славетної вистави «Гайдамаки», 1919–1920 рр.

М. Тінський — режисер і актор, 1918–1926 рр.

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Г. Маринич —
народний артист УРСР

А. Петрицький —
головний художник,
1918–1920 рр.

І. Замичковський —
заслужений артист УРСР

що життя продовжується, що театр, творчість зупинити неможливо, і що розпочату роботу треба довести до кінця.

У думках повернулася у свою молодість, у ті 1970-ті. І почала пошуки про день заснування театру і знову ж таки про 1918 рік, тому що лаконічність згаданої довідки Міністерства культури України від 3 травня 1993 року не давала повної і ґрунтовної відповіді на це питання.

У своїх пошуках звернулася до офіційних документів. Взяла копію Постанови Київської Ради робітничих депутатів від 15 березня 1919 року (вона зберігається в музеї театру) про націоналізацію київських театрів і в першому абзаці прочитала: «З 15 березня 1919 р. всі театри м. Києва оголошуються націоналізованими». Другий абзац сповіщав про те, що «Державний театр перейменовується в 1-й театр Української Радянської Республіки імені Шевченка». А далі розшукала копію постанови Дніпропетровської міської Ради депутатів трудящих від 14 липня 1927 року № 15, де йшлося про те, що після успішних гастролей на прохання трудящих Перший театр Української Радянської Республіки імені Т. Шевченка прийняв запрошення і отримав постійну прописку в Дніпропетровську.

З 1927 року театр отримав назву Дніпропетровський український драматичний театр імені Т. Г. Шевченка. З цієї хронології життя творчого колективу зрозуміло, що в 1919 році Київський театр ім. Т. Шевченка було не утворено (як стверджували довідники за радянських часів), а націоналізовано. А от що відбулося у 1918 році з Державним драматичним театром, спадкоємцем якого і стали Дніпропетровські шевченківці, нам допомогла довідатися велика кількість театрознавчої та мемуарної літератури. Розшукуючи та перечитуючи численні видання різних років, ми спромоглися зробити велику «театральну подорож» з 2018 у 1918 рік.

Перша зупинка нашої подорожі називається «АКАДЕМІЧНА». Ми звертаємося до ґрунтовної дослідницької праці Інституту мистецтва, фольклору та етнографії Академії наук України «Український драматичний театр», том другий. На «АКАДЕМІЧНИЙ» зупинці ми довідалися, що у трупі Державного театру, а потім Першого драматичного театру України імені Т. Г. Шевченка працювала (1918–1919 рр.) ціла плеяда вже тоді досвідчених майстрів сцени: І. Мар'яненко, С. Паньківський, Г. Борисоглібська, І. Замичковський, О. Загаров, Г. Мещерська, Г. Маринич. Поруч із ними починали свою сценічну діяльність молоді, згодом відомі діячі української драматичної сцени: П. Коваленко, Л. Гаккебуш, Є. Сидоренко, К. Кошевський, І. Садовський, Д. Антонович, О. Сердюк та багато інших.

Отримавши таку кількість славнозвісних театральних імен, ми мали змогу продовжити свою «театральну подорож» до

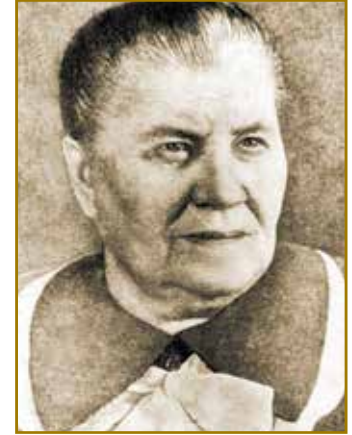
зупинки «МЕМУАРНА». Спогади про свою роботу в театрі у буремні 1917, 1918, 1919, 1920 роки написали чудові актори: П. Коваленко, Г. Маринич Д. Антонович, В. Чистякова, актор і режисер В. Василько, відомий український поет М. Вороний та багато інших.

На зупинці «МЕМУАРНА» ми затримались значно довше. Уважно читали розповіді майстрів сцени. Думками переносилися у далекий 1918 рік, коли, як пише у своїй книзі «Шляхи на сцену» артист, педагог, громадський діяч П. Коваленко, «Міністерство освіти уряду гетьмана П. Скоропадського ліквідувало Національний театр, а Театральному відділові й комітетові запропонувало створити два нові колективи: Державний драматичний та Державний народний театри».

Далі автор докладно розповідає: «Коли поділ театрів став завершеним фактом, виникло питання — хто ж очолить ці театри? Українські демократичні кола, шукаючи кандидатуру на головного режисера Драматичного театру, спинилися на О. Загарові, який з групою мхатівців гастролював тоді на Херсонщині. Разом із Загаровим, який став художнім керівником, до цього театру прийшов як директор петербурзький режисер Б. Кржевецький. Труп Державного драматичного театру було сформовано в такому складі: Б. Кржевецький, О. Загаров, художник М. Михайлов, головний адміністратор Д. Ровенський та актори: жінки — Є. Сидоренко, Л. Гаккебуш, Н. Дорошенко, Н. Половко, Л. Ярошенко, С. Горст, Я. Ясинська, О. Тернюк, А. Залевська, А. Дриньова, О. Дуглас, К. Коханова, Г. Борисоглібська, О. Зініна; чоловіки — І. Мар'яненко, В. Кречет, О. Александров, О. Осташевський, С. Паньківський, І. Замичковський, Г. Пелешенко, П. Коваленко, М. Тінський, А. Щепанський, Ф. Левицький, І. Садовський, С. Каргальський, О. Коверзньов, Г. Маринич, Е. Коханенко, П. Тернюк, І. Юхименко, К. Гайворонський, І. Левченко, М. Тупик, С. Кожич. Запрошені з Петрограда режисери добре підготувалися і свої виступи перед трупом, на подив акторам, виголосили добірною українською мовою. Режисуючи, вони теж говорили тільки українською мовою, запровадили сувору дисципліну. Підготовка почалася в серпні 1918 року. Працювали одразу над двома п'єсами — «Лісовою піснею» Лесі Українки та «Ткачами» Г. Гауптмана в перекладі М. Вороного».

Натрапивши на ім'я відомого українського поета М. Вороного, ми продовжили термін зупинки «МЕМУАРНА» і звернулися до його спогадів. І от що нам подарувала ця зустріч.

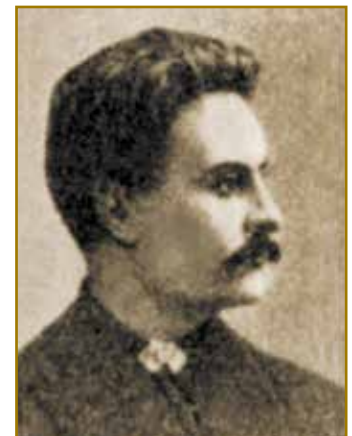
Микола Вороний розповідає у своїй роботі «Український театр під час революції», що він, молодий і завзятий, працював у театрі імені Т. Г. Шевченка завідувачем літературно-художньої частини і режисером. І було це в 1919 році.

Г. Борисоглібська — народна артистка УРСР

Л. Гаккебуш — народна артистка УРСР, перша виконавиця ролі Водяної русалки, «Лісова пісня» Л. Українки, 1918 р.

С. Паньківський — актор

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Гонта — І. Мар'яненко,
народний артист СРСР,
перший виконавець ролі Гонти,
«Гайдамаки» за Т. Шевченком,
1920 р.

О. Сердюк — народний артист
СРСР, перший виконавець ролі
Залізняка, «Гайдамаки»
за Т. Шевченком, 1920 р.

Гонта — А. Хорошун, народний
артист УРСР, «Гайдамаки»
за Т. Шевченком, 1921 р.

Якщо Прохор Коваленко розповів про утворення двох театрів: Державного драматичного і Державного народного, то Микола Вороний приділив увагу роботі театрів: Державного (під керівництвом О. Загарова) та «Молодого» (під керівництвом Л. Курбаса). Тому що саме в 1919 році, як згадує М. Вороний, через дуже скрутне матеріальне становище за пропозицією тепер вже Радянського уряду відбулось об'єднання двох — Державного і «Молодого» — театрів в «один театр під фірмою Державного».

Розповідь М. Вороного на «МЕМУАРНІЙ» зупинці продовжує чудовий актор Дмитро Антонович. У своїй статті «Револуція в театрі» він порівнює творчі методи двох театрів і стверджує, що Державний і «Молодий» театри своєю діяльністю намітили в Україні «...дві основні течії театрального мистецтва. Державний театр — театр із доби літературності, театр реалістичної правди, психологічної й соціальної драми, театр артистичного відтворення живої дійсності, і «Молодий театр» — театр чистої умовної театральності. Між цими двома антитезами проходить власне розвій театру в усіх народів. Заснуванням цих театрів у Києві сезону 1918/1919 років достойно завершилося трьохсотліття історичного існування українського театру».

Не можна не погодитись з такою, безперечно, об'єктивною і переконливою думкою Д. Антоновича. Згадаймо, що саме в той час (об'єднання двох театрів), народилася славетна, новаторська вистава Леся Курбаса «Гайдамаки» за поемою Т. Г. Шевченка. Участь у цій виставі брали актори обох театрів, як «Молодого», так і Державного. Про це пише у своїй монографії про життя і творчість народного артиста СРСР Івана Мар'яненка П. І. Тернюк. Добре обізнаний дослідник, який досконало вивчив сценічний шлях відомого українського актора, котрий у 1919 році був комісаром Першого Державного драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка, стверджує: «Держдрам відкрився першого вересня 1918 року «Лісовою піснею», Народний театр — «Наталкою-Полтавкою» у жовтні того ж року. Прямими «спадкоємцями» цих театрів є нині існуючі Дніпропетровський обласний український музично-драматичний театр ім. Т. Г. Шевченка та Львівський театр ім. М. Заньковецької».

Звернувшись до монографії П. І. Тернюка «Іван Мар'яненко», наша «театральна подорож» пододала велику відстань і привела нас на зупинку «ТЕАТРОЗНАВЧА».

Численні підтвердження правдивості влучного спостереження П. І. Тернюка про спадкоємність дніпропетровських шевченківців та львівських заньківчан ми знайшли в роботах театрознавців: Н. Єрмакової «Акторська майстерність Любові Гаккебуш» та Й. Кисельова «Поетеса української сцени» (життя і творчість народної артистки СРСР Н. М. Ужвій).

А в матеріалах наукового видання «Молодий театр» (Гене́за, завдання, шляхи)» відомі фахівці українського драматичного театру ХХ століття С. Бондарчук, В. Василько, В. Чистякова та інші згадують свою роботу в Першому державному театрі імені Т. Г. Шевченка в період об'єднання Державного і «Молодого».

Незважаючи на відмінність їх особистостей, поглядів, творчих уподобань, всі вони так чи інакше підтверджують дату заснування Державного театру в Києві восени 1918 року, а потім його націоналізацію та злиття з «Молодим».

Дніпропетровські шевченківці сьогодні можуть зробити певні висновки. Дзеркало сцени шевченківців відбило всю буремність революційних років минулого століття. Уряд гетьмана П. Скоропадського, стверджуючи ідеологію державної самостійності, заснував національну Академію наук, національний Державний драматичний театр, спрямований на європейський шлях розвитку.

Театральні діячі Б. Кржевецький, О. Загаров, Л. Курбас у міру свого розуміння і таланту в 1918–1919 роках робили цікаві творчі відкриття на цьому шляху.

Радянська влада теж створювала свою ідеологічну платформу, використовуючи театр взагалі і націоналізувавши Державний театр зокрема.

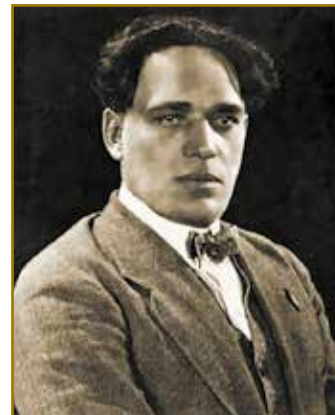
Логічно, що в березні 1919 року, у день 105-ї річниці з дня народження Великого Кобзаря націоналізований Державний театр було названо: «І Державний драматичний театр УРСР», і він отримав ім'я Т. Г. Шевченка.

Сьогодні, у часи демократії, ми маємо можливість поєднати і проаналізувати явища, які зовсім недавно, враховуючи цензурні рогатки, не можна було й згадувати. І тому 1918 рік знову з'явився на афішах Дніпропетровського українського музично-драматичного театру ім. Т. Шевченка і, сподіваємося, тепер назавжди.

Ми можемо продовжувати свою розповідь про біографію театру, справжніми подіями якої є праця, муки і радощі творчості на різних етапах сценічного шляху. А політику, ідеологію, чи будь-які «ізми» залишимо за лаштунками нашої театральної розповіді.

Хотілося би на цьому поставити останню крапку в нашому театральному детективі. Але заспокоївати шевченківців не дали нові події, які змусили продовжити пошуки.

Шевченківці дуже здивувалися категоричності публікації у газеті «Культура і життя» від 15 липня 1998 року. У статті «Другий найстаріший державний театр України» молодий дослідник, посилаючись на відомі архівні матеріали та частково на нові (в дуже невеликій кількості: листи, витяг

А. Бучма — народний артист СРСР, перший виконавець ролі Лейби, «Гайдамаки» за Т. Шевченком, 1920 р.

Оксана — В. Чистякова, народна артистка УРСР, перша виконавиця ролі Оксани, «Гайдамаки» за Т. Шевченком, 1920 р.

Туанетта — Н. Ужвій, народна артистка СРСР, «Хворий та й годі» Ж.-Б. Мольєра

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Г. Борисоглібська — народна артистка УРСР, перша виконавиця ролі Матері Лукаша, «Лісова пісня» Л. Українки

І. Садовський — народний артист УРСР

М. Вороний — поет, перший завідувач літературної частини, 1918–1921 рр.

із законопроекту про заснування та статут Державного драматичного театру), робить досить невмотивовані висновки і трактування документів про діяльність Державного театру в 1918 і 1919 роках у Києві.

Так, у статті зазначено: «Денікінська навала на початку вересня 1919 року припинила усяке мистецьке життя у Києві. У листопаді 1919 року з черговим приходом більшовицької влади до Києва театр імені Т. Шевченка відновлює спільну діяльність з Молодим театром в іншому приміщенні — колишньому театрі «Бергоньє». На той час театр імені Шевченка вже не має статусу державного театру».

Але автор ніяк не пояснює свого останнього міркування. І ніяких документів, які б підтверджували його висновок про зняття з театру статусу державного він не наводить. Мотивація не враховує ні наказу уряду про націоналізацію Київських театрів у березні 1919 року, ні те, що згідно з цим наказом, назву «Перший театр Української Радянської Республіки імені Т. Шевченка» наш театр отримав саме як державний. І в усіх офіційних документах протягом багатьох років слово державний утримувалося у назві театру постійно. Про це стверджує і наказ Президії Верховної Ради Української РСР від 3 листопада 1943 року.

Наказ свідчив, що у зв'язку з 25-річчям з дня заснування, «Перший державний український дніпропетровський драматичний театр імені Т. Г. Шевченка нагороджується Почесною грамотою Верховної Ради УРСР».

Крім того, до ювілею театру ще два накази Президії Верховної Ради Української РСР вийшли з повідомленнями про присвоєння почесних звань та нагородження Почесними грамотами Президії Верховної Ради працівників Першого державного українського дніпропетровського драматичного театру імені Т. Г. Шевченка. Накази підписали: Голова Президії Верховної Ради УРСР М. Гречуха та секретар А. Межжерін (зберігаються в музеї театру).

Історію країни важко переписувати. Її ходу не можна змінити, враховуючи особисті симпатії та антипатії, особисте ставлення до тих чи інших подій. У такому перелицьовуванні історичного часу є можливість у захопленні виплеснути з водою і дитину, самотужки назвавши наш театр «Другий (?) найстаріший державний театр України».

Детальне вивчення численних історичних свідчень 100-річної діяльності творчого колективу може допомогти знайти істину, і ця робота не обмежується ніякими погодинними межами і регламентами.

Швидкоплинний особливий театральний час постійно вносить свої зміни і корективи.

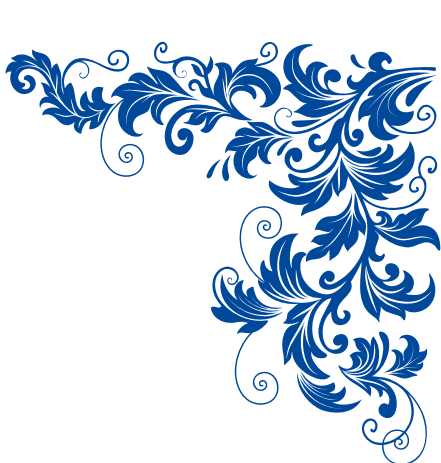
Дніпровські шевченківці стверджують, що події розвивались саме за такою схемою:

1. 1918-й — рік заснування Державного драматичного театру в Києві:
  - а) Законодавчий проект про заснування в м. Києві Державного драматичного театру та статут Державного драматичного театру;
  - б) Пояснювальна записка. До кошторису Державного драматичного театру на сезон 1918–1919 рр. (ЦДАВО, фонд 2201, опис 2, справа 584, аркуші 13, 23, 33). Ці документи підписані Міністром народної освіти М. Василенком і головою Театрального відділу М. Старицькою. Вони затверджені законом Уряду Української Держави від 25 серпня 1918 р., про що повідомив Державний Вісник № 42 та № 43 (ЦДАВО, фонд 2201, опис 1, справа 61, аркуші 37, 40).
2. 1919 рік — націоналізація Державного драматичного театру і його перейменування у 1-й Державний драматичний театр УРСР ім. Т. Г. Шевченка. Постанову про націоналізацію київських театрів підписали: за голову Виконкому — Хейфець, секретар — Косіор (Вісті Київської Ради робітничих депутатів 1919 р., 15 березня, № 23).
3. 1921–1926 роки — гастрольна діяльність 1-го Державного драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка.
4. 1927 рік — отримання постійної прописки 1-го Державного драматичного театру імені Т. Г. Шевченка у м. Дніпропетровську (Постанова Дніпропетровської міської Ради депутатів трудящих від 14 липня 1927 року № 15).
5. 1943 рік — ювілей: 25 років від дня заснування 1-го Державного Українського Дніпропетровського драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка (наказ Президії Верховної Ради УРСР про нагородження Почесною грамотою Президії Верховної Ради УРСР колективу 1-го Державного українського дніпропетровського драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка. Наказ підписали: Голова Президії Верховної Ради УРСР М. Гречуха, Секретар Президії Верховної Ради УРСР А. Межжерін, від 3 листопада 1943 р., м. Харків. (Фотокопія зберігається у фондах музею театру).
6. 1957 рік — початок театрального «детективу». Зникнення з афіш театру дати заснування — 1918 р. і поява дати 1919 р. (зміна відбулася в кабінетах обласного управління культури без будь-яких підстав).
7. 1969 рік — ювілейні свята з нагоди 50-річчя заснування Дніпропетровського державного українського музично-драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка.
8. 1979 рік — реконструкція приміщення театру і ювілей — 60-річчя з дня заснування.
9. 1993–1998 роки — закінчення театрального «детективу». Повернення постановою Міністерства культури України від 03.06.1993 р. за № 3-582/17 дати відкриття театру — листопад 1918 року. Святкування 75-річного (у листопаді 1993 року), 80-річного (у листопаді 1998 року) ювілеїв та 100-річного у 2018 р.

Усі покоління дніпровських шевченківців свято вірять, що вони — спадкоємці найкращих традицій своїх славних корифеїв, майстрів української сцени, майстрів першого Державного драматичного театру України.

Вони пишаються історією свого театру і запрошують читачів перегорнути її численні сторінки.

Золота осінь 1918 року (поєднання реалізму й романтики)

Золота українська осінь... Вона завжди була плідною. Її дари традиційно відрізнялися яскравістю та променистістю, і не тільки на полі чи в городі, а й на мистецькій ниві. Схожою на всі інші була й осінь 1918 року. Хоча війни та революції не давали можливості вирішувати питання театру, та все ж таки їх порушували і отримували відповідь. Тієї осені відкриттям Державного драматичного та Державного народного театрів неначе завершувалася дискусія, що точилася у театральних колах, яким бути українському театру: чи суто побутовим, чи повернути його пошуки до все-світньої культури, до використання її досягнень у розвитку національної сцени.

Саме останній з названих шляхів обрав новий Державний драматичний театр. І ми у своїй театральній подорожі перенесемося у ту зворушливу, багату подіями пору, у ту золоту київську осінь. Підемо разом із шанувальниками мистецтва драми по Мерінгівській вулиці (нині М. Заньковецької) до будинку № 8, де у приміщенні театру Геймана йде перша вистава Державного драматичного театру «Лісова пісня» Л. Українки. Свою версію перлини української драматургії зробили: режисер Б. Кржевецький, композитор Б. Яновський, художники М. Михайлов (декорації) та М. Кітчнер (костюми). А ролі виконували: Мавка — Н. Дорошенко, Килина — М. Махницька, Мати Лукаша — Г. Борисоглібська, Водяна Русалка — Л. Гаккебуш, Лукаш — М. Тінський, Лісовик — І. Замичковський, Той, що в скелі сидить — П. Коваленко, Дядько Лев — С. Панківський, Той, що греблі рве — С. Каргальський, Перелесник — О. Александров, Куць — Г. Маринич.

Потім новий театр ознайомив глядачів з виставами: «Ткачі» та «Візник Геншель» Г. Гауптмана, «Тартюф» Ж.-Б. Мольєра, «Підпори громадянства» і «Примари» Г. Ібсена, «Мірандоліна» К. Гольдоні.

В афіші першого сезону сучасна українська драматургія була представлена п'єсами В. Винниченка «Панна Мара», «Дисгармонія», «Гріх» та «Брехня». Такий репертуар нового театру, сформований його першим головним режисером О. Л. Загаровим

(Фон-Фессінгом), був досить незвичайним для українського театру тих часів.

О. Л. Загаров був палким провідником реалістичного, психологічного театру. Він вважав, що театр К. С. Станіславського і театр корифеїв української сцени мають одну основу — реалізм школи великого М. Щепкіна. Плануючи подальший розвиток театру, режисер намагався вести його шляхом реалістичної школи, поєднуючи її з ідеєю «європеїзації» української сцени. Тому він включив до репертуару п'єси Ж.-Б. Мольєра, Г. Ібсена, Г. Гауптмана, К. Гольдони, а пізніше М. Гоголя.

Реалізацію цієї програми О. Загаров здійснював у своїх постановках, закликаючи акторів до точної, глибокої, всебічної

розробки психології кожного персонажа п'єси, до кропіткої роботи зі створення яскравих сценічних характерів. У трупі державної драми працювали актори, імена яких стали окрасою української сцени. Вони прийшли будувати свій, оригінальний, сучасний український театр, служити своєму часу, своїй країні, тому що без цього їхнє життя не мало сенсу.

Шелестіння старих афіш і програмок, численні знімки, надруковані спогади і усні легенди дозволяють нам перенестися і побачити їх у виставах першого десятиліття існування театру. Ось софіти ввімкнені, фігури акторів залиті яскравим світлом, їхні голоси вже чути на просценіумі.

...Здавалося, що її костюм складався з власного довгого волосся, в якому вона потопала. Всі її рухи були надзвичайно пластичні. Це була справжня казкова Русалка. А срібні нотки її особливого сміху! Він був то ніжно-лоскотний, то холодний, як джерело, то погордливий, то саркастичний, то злий, зневажливий або наївно-дитячий. У залі щоразу того вечора 1918 року, у тій першій виставі «Лісова пісня» вибухали оплески після рулад сміху Русалки — Гаккебуш. А потім була Емма в «Ткачах» і ще кілька ролей Любові Гаккебуш — молоді, вродливої, талановитої.

Поруч з цією тендітною, рухливою, легкою Русалкою існувала зовсім інша героїня — мати Лукаша у виконанні

Н. Ужвій під час роботи в театрі, 1923 р.

Еліза — Н. Ужвій, «Скупий» Ж.-Б. Мольєра

Н. Ужвій під час роботи в театрі

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Кавалер ді Ріпафратта —
І. Мар'яненко,
«Мірандоліна» К. Гольдоні

П. Коваленко — артист,
педагог, громадський діяч

Г. Борисоглібської. Ця майстриня художньої правдивості і сценічної переконливості вражала глядачів глибиною психологічного рисунка і органікою зовнішньої поведінки.

Тієї золотої осені театральні софіти світили дуже яскраво, і в їхньому промінні ми побачили й молодих героїв М. Тінського (Лукаш «Лісова пісня» і вчитель Вайнгольд «Ткачі»), і невеличких за обсягом, але гармонійно завершених за змістом і формою сценічних персонажів майстра епізоду Г. Маринича (Куць «Лісова пісня», ганчірник Горнінч «Ткачі»).

А ще глядачі дружно аплодували С. Паньківському, І. Замичковському, П. Коваленку, К. Кохан, Г. Мещерській, І. Садовському, А. Щепанському, О. Александрову, О. Зініній, Н. Половко, Ф. Левицькому і багатьом іншим акторам. Вони, за словами рецензента перших вистав держдрамівців, створили чудовий акторський ансамбль, де кожен відчув і показав найдрібнішу рисочку характеру свого героя і водночас був пройнятий загальним настроєм подій. Цей ансамбль був найважливішим елементом сценічних творів Держдрами. І в нього органічно вписувався ще один майстер театру.

Ось на просценіумі з'являється струнка постать — це Іван Мар'яненко. Чудовий, багатоплановий, талановитий актор грав, грав, грав... Його кавалер ді Ріпафратта у «Мірандоліні» К. Гольдоні, пастор Мандерс у «Примарах» Г. Ібсена, Тартюф з однойменної комедії Ж.-Б. Мольєра, Геншель з «Візника Геншеля» Г. Гауптмана були яскравими сценічними образами, що свідчили про високу майстерність виконавця. А як умів Іван Олександрович дивувати глядача! Визнаний герой, красень-прем'єр, він створив потужний трагедійний образ старого Анзорге в п'єсі Г. Гауптмана «Ткачі». А після цього безжально виснаженого роботою, тяжким життям робітника І. Мар'яненко легко перетворювався на Тартюфа, або візника Геншеля, або героя вистави «Панна Мара».

Маючи таких майстрів сцени, Державний драматичний театр швидко знайшов свого глядача. Вистави йшли щовечора. Софіти висвітлювали акторські і режисерські відкриття і пошуки.

Тут ми можемо зробити невеличку зупинку в нашій театральній подорожі й замислитися над хронологією тогочасного життя.

1918 рік, листопад–грудень. Робота Державного драматичного театру йшла в дуже складних умовах. У Києві часто оголошували стан облоги — й вистави скасовували. Було й таке, що вистави починалися за однієї влади в місті, а закінчувалися за іншої. Так сталося на виставі «Дисгармонія» в середині грудня 1918 року, коли петлюрівці, захопивши Київ, ліквідували гетьманську владу і проголосили Директорію.

А вже у лютому 1919 року петлюрівців перемогли загони Червоної армії та відновили радянську владу в Києві. У березні Державний театр оголошено націоналізованим, з назвою Перший драматичний театр Радянської України ім. Т. Г. Шевченка. Театр відновив свої вистави, почав працювати над новими постановками.

Художнє керівництво шевченківців залишилося за О. Загаровим, комісаром (тобто директором) призначено І. Мар'яненка. У серпні 1918 року влада знову змінилася. До Києва вдираються денікінці, і життя всіх театрів завмирає. Більшість акторів залишають місто. У грудні 1919 року радянські війська здобувають перемогу над денікінцями. Розсіяні воєнними діями шевченківці поступово збираються і в кінці грудня відновлюють свої вистави з репертуару Державного драматичного театру, а 3 лютого 1919 року вже на сцені театру «Бергонье» відбулася прем'єра «Ревізора» М. Гоголя, поставленою О. Загаровим у традиціях Московського Малого театру, тобто у традиціях реалістичного, психологічного театру.

Отже, творчість, творчість, творчість, незважаючи на всі негаразди і революції, була головною зіркою, головною господинею в колективі шевченківців. З нею вони вирішували завдання будь-якої складності.

А труднощів попереду було ще дуже багато. Справа в тому, що виставу «Ревізор» О. Загаров готував паралельно з новаторською виставою Леся Курбаса «Гайдамаки». Саме в цей час за пропозицією більшовицького уряду, у зв'язку зі скрутним матеріальним становищем, труп двох театрів (колишнього Державного і «Молодого», під керівництвом Л. Курбаса і О. Загарова) було об'єднано в один — Перший Державний драматичний театр ім. Т. Г. Шевченка.

Сьогодні ми знаємо, що у 1920-ті роки в роботі акторів об'єднаного колективу сформувалися два основних напрями подальшого розвитку сучасного українського драматичного театру. З одного боку — це достовірна правда життя, реалізм, а з іншого — вишукана, метафорична театральність. Нині ці два шляхи органічно доповнюють один одного, а тоді, в період їх формування, все ж таки софіти шевченківців висвітлювали не об'єднання, а паралельне існування акторів Л. Курбаса і акторів О. Загарова. Ця паралель дала паростки дуже високого творчого гатунку.

3 лютого 1919 року — прем'єра «Ревізора». Режисер-постановник О. Загаров, виконавці: М. Тінський (Хлестаков), Г. Мещерська (Ганна Андріївна), О. Загаров (Городничий), П. Милорадович (Суддя), М. Пилипенко (Бобчинський). Виставу з захопленням сприйняли київські глядачі. Вона відповідала всім вимогам і принципам художнього реалізму. Це знайшло

В. Василько — режисер,
народний артист СРСР

Емма — Л. Гаккебуш,
«Ткачі» Г. Ібсена.
Сезон 1918–1919 рр.

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

В. Меллер —
художник, заслужений діяч
мистецтв УРСР

«Весілля Фігаро» П. Бомарше.
Ескіз костюма Марселіни.
Художник В. Меллер, 1921 р.

своє підтвердження насамперед у режисерському трактуванні комедії М. Гоголя. О. Загаров домагався життєвої достовірності на сцені. Кожний персонаж був живою людиною зі своїми почуттями і стосунками. Історично точні костюми, грим, декорації побуту гоголівських часів, мовно-образний лад, мізансцени — все було підпорядковане розкриттю глибокого соціального змісту та характерів персонажів знаменитої комедії.

М. Тінський став блискучим Хлестаковим. Він брехав, залицявся, лякався, знову і знову сміявся. Акторське перевтілення було повним і надзвичайно переконливим. Поведінка Городничого (спочатку у виконанні О. Загарова, пізніше — В. Василька) відзначалася великою природністю зв'язків зовнішніх рухів з психологічною вмотивованістю кожної дії героя.

Усі інші виконавці органічно доповнювали цей яскравий дует, створивши «академічну», стильну виставу, де зміст і форма були в повній гармонії. О. Загаров весь час застерігав, щоб, граючи сатиричні гоголівські ролі, актори ні в якому разі не впадали в карикатуру. Вистава «Ревізор» у репертуарі шевченківців багато сезонів мала великий успіх під час гастролей колективу. А в Києві в лютому 1918 року стала одним з яскравих явищ у житті українського драматичного театру.

Наступна прем'єра в Першому державному театрі ім. Т. Г. Шевченка відбулась у березні 1920 року на сцені Київського оперного театру. Це були знамениті «Гайдамаки» за поемою великого Кобзаря.

Лесь Курбас створив соціально гостру, соціально значущу, в найвищому розумінні цього слова, революційну як за змістом, так і за сценічною формою виставу. Режисер і колектив шевченківців вписали нову сторінку в історію українського театрального мистецтва, народивши чудовий сценічний твір, сповнений відкриттів і знахідок.

Усе було надзвичайним у цій виставі. На сцені поряд із відомими персонажами поеми Т. Г. Шевченка (Гонта, Оксана, Лейба) діяли: хор (десять жінок), натовп (козаки, гайдамаки, селяни) та символічна постать, що уособлювала Польщу — умовний образ панського гніту, несправедливості та жорстокості.

На початку вистави на сцену виїздила колісниця, яку тягли знесилені селяни і на якій сиділа Польща. Цей символічний епіграф викликав обурення, гнів, протест і розкривав причину народного повстання. Жіночий хор (який називався «десять слів поета») своєрідно коментував події вистави. Десять актрис своєю поведінкою, рухами, жестами, мелодекламацією, тоновим звучанням нагадували хор античного театру.

Музичне оформлення вистави теж було дуже різноплановим. Його створив Н. Пруслін, використовуючи твори

М. Лисенка, К. Стеценка, Р. Глієра, численні народні пісні та думи. Музика, спів Кобзаря також ставали важливими героями сценічної дії.

Новатор-режисер підпорядкував усі засоби художньої виразності, умовність, узагальнення, метафоричність для народження високої романтичної вистави глибокого патріотичного звучання.

І тут на наш символічний просценіум, у світло прожекторів знов потрапляють постаті акторів. Чудових акторів, майстрів сцени, які грали на прем'єрі «Гайдамаків» у Києві. Їхні досягнення в цій виставі були і залишаються неперевершеними. Всі енциклопедії, підручники, монографії про діяльність сучасного українського театру внесли у свої зразкові реєстри І. Мар'яненка (Гонта), О. Сердюка (Залізник), В. Чистякову (Оксана), А. Бучму (Лейба), О. Загарова (Піп), які разом з Л. Курбасом створили нову шкалу театральних цінностей України.

Велику емоційну силу новаторської вистави добре відчували глядачі. Вони переймалися трагедією головного героя Гонти, який в ім'я високої ідеї, вірності присязі вбиває власних дітей. Цей конфлікт почуттів справжнього патріота і дбайливого батька був глибоко розкритий Іваном Мар'яненком і сприймався як трагедія цілого народу в його боротьбі за незалежність і волю.

Вистава «Гайдамаки» йшла з великим піднесенням майже щовечора з 15 березня до 20 квітня 1920 року. Потім інсценівка Л. Курбаса була поставлена в багатьох театрах України.

Значний успіх «Ревізора» і «Гайдамаків» остаточно довів, що колектив шевченківців, не зважаючи на всі труднощі, зростає творчо, міцнів, розвивався. З іншого боку, ці дві прем'єри ще раз стали показниками двох художніх стилів.

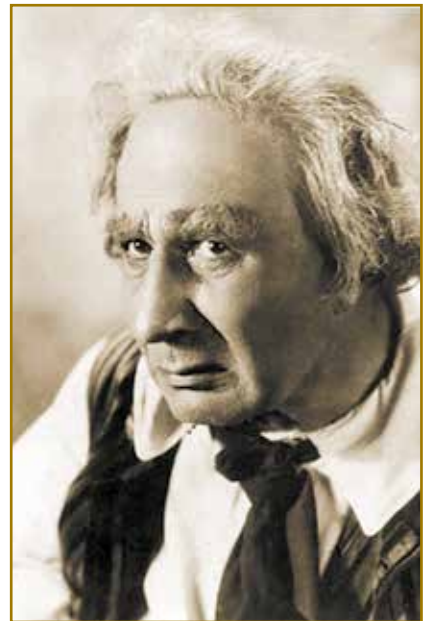
Історична достовірність, точність у всьому, майже в кожній деталі (крісло в домі Городничого, прикраси на платті Ганни Андріївни), реалізм у побудові мізансцен і характерів у «Ревізорі» були головними ознаками стилю О. Загарова.

Узагальнення, новий прийом трансформації слова на дійову сценічну мову образів. Сірі сукна, сірі сходи, сірі жіночі свитки, а на їх тлі — яскраві постаті — символи Гонти, Кобзаря, Залізняка. Контрастність веселої музики козачка у сцені поховання дітей Гонтою яскраво виявляли новаторський пошук Л. Курбаса і водночас підкреслювали всю несхожість і протилежність двох театрів, двох режисерів.

Роз'єднання труп на той час було об'єктивно неминучим. А навала білополяків на Київ у 1920 році, велика матеріальна скрута тільки прискорили його. Шевченківці і молодотеатрівці розїхалися на гастролі порізно. Кожний театр обрав свій плідний шлях на театральній ниві.

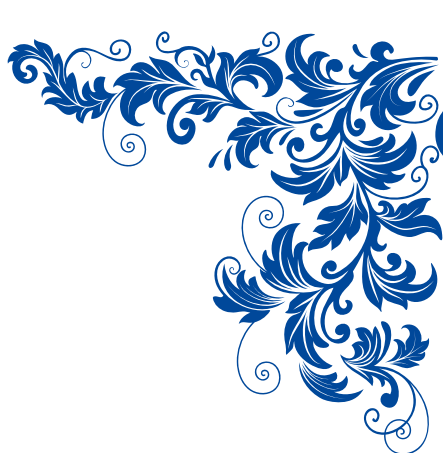

Явтух — Г. Маринич,
«Майська ніч» М. Гоголя

Папаша Гранде — А. Хорошун,
народний артист УРСР,
«Євгенія Гранде» О. де Бальзака

Життя на колесах

Т

руднощі матеріальні та організаційні (не було свого приміщення) зумовлювали переважно гастрольний характер існування Державного українського драматичного театру імені Т. Г. Шевченка.

Протягом майже семи років, аж до моменту його влаштування у Дніпропетровську в 1927 році, театр постійно переїздив з місця на місце. Біла Церква, Житомир, Харків, Полтава, Ромни, Кременчук, Таврія, Запоріжжя, Черкаси, Золотоноша, Пирятин, Прилуки, Суми, Луганськ, Хорол, Артемівськ, Миргород та багато інших міст і містечок стоять на карті творчих подорожей театру ім. Т. Г. Шевченка протягом 1921–1926 років.

Як згадував народний артист України Антон Хорошун, який вступив до трупи шевченківців під час їхніх виступів у Катеринославі в 1921 році, життя театру було дуже нелегким. Актори змушені були готувати новий репертуар під час гастрольних поїздок. Переїзди іноді навіть у товарних вагонах або на підводах, запряжених волами, а то й пішки вимагали багато часу й зусиль. Але побутові труднощі долали самовіддана праця і щастя від великої, напруженої творчості. Шевченківців радо зустрічали глядачі багатьох міст, а преса називала кращим театром, який відрізняється злагожденістю ансамблю, великою художньою культурою, свіжістю та новизною постановок.

Як показав час, колектив шевченківців заслуговував на таке прихильне до нього ставлення. Він зміцнював свій акторський склад новими силами, прагнув, щоб поряд з О. Загаровим (який незабаром залишив театр) працювали талановиті і досвідчені режисери, наполегливо шукав шляхи оновлення репертуару. Тому ні холодні вагони, ні довгі переїзди не зменшували енергії, натхнення трупи. Шевченківці вміли працювати, хотіли й будували свій театр.

У 1920-ті роки режисуру в театрі здійснювали К. Березний, Л. Кліщев, М. Тінський, В. Василько, О. Смирнов — згодом визначні майстри, знавці складного процесу творення вистави. Разом з ними, розкриваючи свій талант театральних художників, працювали А. Петрицький, В. Меллер, М. Невідомський.

А відтворювали їхні задуми актори різних поколінь, поєднані талантом, творчістю і єдиною метою — грати краще.

Репертуар театру був різноманітним. Афішу складали переважно класичні твори української, російської та західноєвропейської драматургії. Театр із захопленням ставив п'єси Мольєра, Гольдоні, Шекспіра, Бомарше, Ібсена, Шоу, Шевченка, Лесі Українки, Карпенка-Карого, Гоголя та інших. Ця першокласна драматургія розкривала нові цікаві театральні обрії для широких демократичних кіл глядачів і була водночас чудовою школою професійної майстерності акторів. Вони невтомно вели пошуки у скарбниці світової драматургії.

У 1922 році вперше киянин міг почути У. Шекспіра українською мовою. Відбулось це на сцені театру ім. Т. Г. Шевченка на прем'єрі комедії «Приборкання гострухи», постановку якої здійснив режисер О. Смирнов. Вистава вийшла яскравою, декорації і костюми вирізнялись пишною красою, святковою театральністю. А якою красунею, гордою, незалежною, примхливою була Катарина у виконанні Євгенії Сидоренко! Знову і знову наші символічні софіти із сьогодення переносять нас у 1922 рік і висвітлюють прекрасне натхненне обличчя актриси. Вона зрозуміла душу італійської дівчини, знайшла в її характері риси, притаманні кожній жінці, яка відчула силу кохання. Саме кохання Катарини — Сидоренко (звичайно, разом із геніальним У. Шекспіром) підказало їй вихід — підкорившись своєму Петручію, вона підкоряла його назавжди.

Блискавичну, гострохарактерну Катарину змінювала іншого вечора в Є. Сидоренко її Нора з однойменної драми Г. Ібсена. Глядачі захоплено стежили за діями міцного акторського тріо: Сидоренко (Нора), Пасхалов (доктор Ранк) і Семдор (Торвальд). Актори знайшли яскраві фарби для реалістичного змалювання драми жінки, яка у хвилях життєвого моря втрачає своє іграшкове сімейне щастя.

Досі в нашій театральній подорожі софіти вихоплювали для нас досягнення досвідчених майстрів-шевченківців. Та ось у світло прожекторів потрапляє кмітлива, моторна, весела, сповнена жіночої принади, жадана, але неприступна, хитра та простодушна Сюзанна з «Весілля Фігаро» П. Бомарше у виконанні молодой, щойно з благословіння І. Мар'яненка зарахованої до трупі Наталі Ужвій. Так-так, творчий шлях славетної поетеси української сцени почався саме в театрі ім. Т. Г. Шевченка.

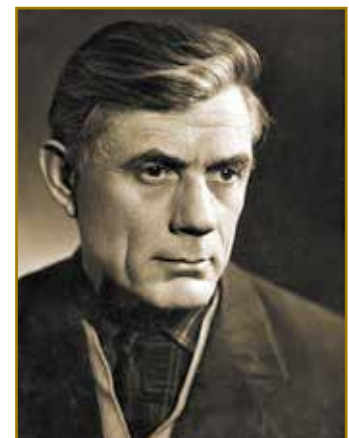
З 1922 до 1925 року вона зіграла 26 ролей і серед них — у комедіях Мольєра, Гольдоні, Запольської. Початок творчої біографії Наталі Михайлівни виявив дві характерні риси діяльності шевченківців — надзвичайну інтенсивність творчої роботи і серйозну підготовку молодих акторів.

Л. Южанський — заслужений артист УРСР, головний режисер театру, 1940 р.

Л. Задніпровський — заслужений артист УРСР, лауреат Державної премії СРСР

Л. Скрипка — головний художник театру, 1940 р.

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Маруся Богуславка —
З. Хрукалова,
«Маруся Богуславка»
М. Старицького

Д. Антонович —
актор і режисер театру,
1919–1920 рр.

Спочатку актриса була зарахована до допоміжного складу для опанування основних законів сценічної поведінки: вміння володіти голосом, діяти в запропонованих обставинах, спілкуватися з партнером. Молода актриса відвідувала заняття акторської майстерності, а також уроки пластики у хореографа Надії Шуварської. На заняттях зростав, вдосконалювався талант молоді Н. Ужвій. Вона привчалася до емоційної гри, до глибокого вияву людських почуттів і пристрастей, до досягнення психологічної правди образу. Всі ці риси з часом стали головними у стилі уславленої майстрині сцени.

А поки що світло софітів переносить нас у далекі 20-ті роки, на вистави за комедіями Ж.-Б. Мольєра «Хворий та й годі», «Міщанин-дворянин», «Скупий», де Н. Ужвій створила соковиті та барвисті ролі Дорімени, Елізи, Туанетти.

У мольєрівських комедіях разом з Н. Ужвій грав актор-початківець Антон Хорошун. Він із захопленням виконував усі вимоги режисера-постановника О. Смирнова, граючи ролі Сільвестра і Ков'єля в стилі імпровізації комедії дель арте.

Поруч з європейською класикою шевченківці успішно ставили твори української класичної драматургії. Постійно в афіші були: «Камінний господар», «Адвокат Мартіан», «На полі крові», «Вавилонський полон», «Йоганна — жінка Хусова», «В диму роботи», «Оргія», «На руїнах» Л. Українки, інсценізації за творами Т. І. Шевченка: «Тополя», «Сотник», «Великий льох», «Гайдамаки», «Іван Гус», п'єси І. Карпенка-Карого «Сава Чалий» та «Суєта».

Але не тільки класика була в репертуарі шевченківців. Театр активно шукав і в галузі сучасної драматургії. Значне місце посідали п'єси тогочасних драматургів: М. Куліша «97», А. Луначарського «Палії», «Отрута», Я. Мамонтова «Коли народ визволяється», М. Ердмана «Мандат», О. Файка «Учитель Бубус». Поруч з ними йшли п'єси В. Винниченка «Гріх», «Натусь», «Між двох сил», а також А. Шніцлера «Зелений папуга», А. Доде «Біла гвоздика», М. Кшишовського «Чорт та шинкара», Ю. Словацького «Мазепа-паж».

У силу такої різнохарактерності репертуару (класика, сучасні п'єси, західноєвропейський модерн) театр ім. Т. Г. Шевченка, його творча палітра вміщували в собі і суворо послідовний академізм, і розпливчастий символізм, і буфонаду, і стильну трагедію. Такий шлях українського театру давав велику свободу пошуків нового сучасного методу, стилю.

Звичайно, були в тих пошуках і знахідки, і помилки, і роздуми над питаннями: що таке справжній реалізм? Що означає традиція в європейському театрі, в театрі корифеїв і в сучасному українському театрі? В інтенсивній, напруженій роботі шевченківці знаходили відповіді на всі складні запитання.

Репертуар трупи, незважаючи на її постійне життя на колесах, поновлювався. Акторська майстерність зростала.

У сезоні 1926–1927 років театр перебував у Донбасі в містах Луганськ, Маріуполь, Макіївка. Під час гастролей постановна робота не припинялась. Було підготовлено чимало нових вистав, серед них «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського, «Вій» М. Кропивницького, «Кінець Криворильська» Б. Ромашова, «Рожеве павутиння» Я. Мамонтова та інші.

Після перебування на Донбасі шевченківці переїзять до Дніпропетровська. У цьому великому індустріальному місті творчий колектив відчув особливу увагу і прихильність з боку глядачів та місцевого керівництва. Тут були знайдені якісь особливі й різноманітні контакти з глядачами. Вистави театру обговорювали в пресі, збирали повні зали щовечора. А на численних творчих зустрічах акторів з глядачами панувала чудова атмосфера довіри і зацікавленості. Від вистави до вистави цей зв'язок міцнів, відбувався процес, коли театр знайшов своє місто, а місто — свій театр.

За постановою Дніпропетровської міської Ради депутатів трудящих від 15 липня 1927 року Перший державний театр УРСР ім. Т. Г. Шевченка отримав постійну прописку у Дніпропетровську. Позаду залишився неспокій мандрівного життя. У напруженій творчій обстановці, при громадській увазі і піклуванні театр продовжує свою роботу.

Акторський склад налічував у той період 50 чоловік і був згуртований у міцний ансамбль, до якого входили майстри сцени старшого покоління — Ф. Левицький, В. Розсудов-Кулябко, Г. Маринич, Є. Сидоренко, О. Олександров, М. Домашенко, Є. Стопоріна, а також група досвідчених акторів та здібна театральна молодь.

Режисерами працювали М. Тінський та М. Буторін. Крім режисерської роботи, М. Буторін у ці роки здійснює художнє керівництво театром ім. Т. Г. Шевченка. Він чимало зробив для піднесення творчої діяльності колективу, поповнення його цікавими творчими кадрами, зокрема сценічною молоддю.

Активну участь у роботі театру беруть у ті роки художники — М. Санников, І. Шлеп'янов, І. Назаров.

У репертуарі театру органічно поєднуються дві головні лінії — сучасна п'єса українських і західних драматургів та класика, переважно українська. На сцені шевченківців знайшли своє втілення: «Диктатура», «Дівчата нашої країни» І. Микитенка, «Загибель ескадри» О. Корнійчука, «Майстри часу» І. Кочерги, «Любов Ярова» К. Треньова, «Розлом» і «Вороги» Б. Лавреньова, «Перша кінна» І. Бабея і «Оптимістична трагедія» Вс. Вишневського, «Запорожець за

Борис — Ф. Дубровський,
«Борис Годунов» О. Пушкіна,
1937 р.

Анна — Н. Горна,
«Анна Кареніна» Л. Толстого

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

«Дунаєм» С. Гулака-Артемовського, «Сорочинський ярмарок», «За двома зайцями», «Утоплена» М. Старицького, «Хазяїн», «Сава Чалий» І. Карпенка-Карого.

15 березня 1929 року театр ім. Т. Г. Шевченка відсвяткував у Дніпропетровську десятиріччя своєї творчої діяльності. За час існування колектив здійснив 94 постановки п'єс 56 драматургів.

З нагоди ювілею у фойє театру була влаштована виставка, присвячена десятирічній історії шевченківців. Серед експонатів увагу численних відвідувачів (їх побувало 100 тисяч) привертала фотознімки з постановок, ескізів і макетів оформлення спектаклів, портрети акторів і замальовки їх у ролях, а також подяки, одержані театром від глядачів.

На виставці окремий розділ був присвячений класичному українському театру, зокрема діяльності Київського театру ім. М. Садовського, частина вихідців з якого працювала в шевченківському колективі. Саме цим театром ім. Т. Г. Шевченка наочно демонстрував свої творчі зв'язки з українським класичним театральним мистецтвом, кращі традиції якого він прагнув зберігати і розвивати. Не випадково в сезон 1925–1926 років на сцені шевченківців під час перебування

Сцена з вистави «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського.
Режисер Ю. Йоффе, художник П. Рябчиков, 1936 р.

колективу в Полтаві гастролював М. Садовський, який у спектаклі «Наталка Полтавка» зіграв роль Виборного.

Десятиріччя театру ім. Т. Г. Шевченка було святом не тільки для колективу, а й для всієї громадськості Дніпропетровська. Понад 200 телеграм-поздоровлень одержав ювіляр від багатьох театрів, від діячів українського театру в Канаді та інших. Цей широкий резонанс ювілею свідчив, що шевченківці як мистецький колектив стали відомі, їх творчий доробок був значним у розвитку українського драматичного театру.

Після ювілейних свят Дніпропетровський державний український драматичний театр ім. Т. Г. Шевченка продовжував свою роботу вже як стаціонарний театр, і за п'ять років (1930 — 1934 р.) показав 29 нових вистав, постановку яких здійснили 14 режисерів. Серед них були О. Дикий (Москва), І. Терент'єв (Ленінград), Г. Юра і К. Кошевський (Київ), В. Склярєнко (Харків), а також Л. Южанський, М. Єсипенко та К. Капатський (Дніпропетровськ).

Різноманітність через відмінність творчих настанов і уподобань режисерів вважається дослідниками театру тією додатковою складністю, яку долали шевченківці у своїй роботі в 1930-ті роки. Але якщо звернутись до акторської практики, то можна припустити, що широка режисерська

Сцена з вистави «Борис Годунов» О. Пушкіна.
Режисер Л. Южанський, 1936 р.

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Такою Н. Ужвій вступила до
трупі театру, 1922 р.

Дорімена — Н. Ужвій,
«Міщанин-дворянин»
Ж.-Б. Мольєра

палітра мобілізувала, пробуджувала виконавську фантазію, загартовувала і підвищувала професійну майстерність. Підтвердженням такого висновку може бути творчість саме в ці роки Антона Хорошуна, який став одним із провідних акторів трупі.

Тут наші софіти-символи знов запалюють своє світло і на просценіумі з'являється колоритна постать Антона Опанасовича, лунає його особливий, надзвичайно широкого діапазону голос, який партнери по сцені та глядачі порівнювали з органом.

Антон Хорошуна можна вважати творчим сином Івана Олександровича Мар'яненка. Саме Мар'яненко в 1921 році запросив юнака до трупі шевченківців. Цей досвідчений майстер щедро ділився секретами акторської професії з молодим колегою. У рік вступу до театру А. Хорошуна вводять у виставу «Гайдамаки» на роль Козака, який заспіває пісню «Ой, нащо ж, браття». А потім він грав головного героя Гонту, коли І. Мар'яненко перейшов до театру Л. Курбаса «Березіль».

У спектаклі «Сава Чалий» А. Хорошун грав Гната Голого в черзі з І. Мар'яненком і, звичайно, багато в чому наслідував майстра. Але молодий актор не копіював учителя, а намагався, спираючись на традиції реалістичної школи, досягти органічності, правдивості в передачі живих людських почуттів. Шукав свої особисті шляхи художньої виразності. Йому доводилось багато працювати над собою, бо репертуар у нього був досить різноманітним.

Сміх і гумор Дранка — Хорошуна з водевілю М. Кропивницького «Пошились у дурні», вирішеного разом з режисером К. Бережним як народний ярмарковий балаган, різко відрізнявся від яскравою сатиричного підходу в глибокому розкритті підступності, хитрості, нещирості Гната Гирі з вистави «97» М. Куліша. Поряд з комедійними персонажами молодий актор з успіхом виконував роль воєводи у виставі «Мазепа-паж» Ю. Словацького, яка диктувала зовсім інші засоби виразності. Воєвода Хорошуна був запальний, нестримний, пристрасті героя актор виявляв темпераментно, підкреслюючи пекельні страждання збездеченого чоловіка і знедоленого батька.

Образи Гонти, Воєводи, Гната Голого, зіграні актором у перше п'ятиріччя творчої роботи, стали фундаментом подальшого, дуже успішного розвитку його сценічної діяльності. Особливо однієї з головних її ліній — героїчної. Саме вона мала бурхливе втілення у 30-ті й 40-ві роки, коли А. Хорошун затвердив у трупі шевченківців своє амплуа — соціальний герой.

Він добре грав багатьох позитивних, як тоді вважали, ідейних героїв у виставах: «Любов Ярова» К. Треньова (Кошкін), «Розлом» Б. Лавреньова (Годун), «Інтервенція» Л. Славіна (Бродський), «Загибель ескадри» О. Корнійчука (Стрижень) та багато інших. Для актора всі його більшовицькі вожакі, герої революції насамперед були мужніми, сміливими, сильними у своїх переконаннях. Він намагався підкреслити їхні високі морально-етичні якості, був правдивий своєю внутрішньою силою.

Досвід втілення без будь-якої плакатності та тенденційності позитивного сучасного героя став у пригоді актору, коли він у березні 1936 року блискуче зіграв Платона Кречета в однойменній драмі О. Корнійчука. Платон у виконанні А. Хорошуна був справжнім інтелігентом, носієм кращих рис героя-гуманіста.

Поруч з Платоном — Хорошуном наші софіти висвітлюють ще одну дуже цікаву акторську постать — народного артиста України, одного з фундаторів театру ім. Т. Г. Шевченка — Грицька Маринича (тільки так називав себе цей лицар української сцени).

У «Платоні Кречеті» він грав роль Бублика. У його виконанні Бублик був людиною великої душі, щедрою, сердечною, дуже доброю. З ім'ям Г. Маринича в шевченківців пов'язано багато чудових легенд. Але всі вони є правдою. Життя актора, його 60-річна сценічна робота, його 1000 ролей і є головною театральною казкою.

Кажуть, дніпропетровські театри приходили на вистави за участю Г. Маринича по кілька разів. А особливо завзяті знали, що вихід актора — у другій дії, і з'являлись у залі для глядачів саме в той час. Кажуть, що Г. Маринич був дуже правдивим, всі його епізодичні ролі (а він грав тільки їх) були такі довершені за змістом і формою, що глядачі вірили йому завжди. З ним сміялися, з ним плакали, дивилися на світ добрими і проникливими очима його шахтаря Орлова з вистави «Макар Діброва». А дід Тарас у «В степах України» О. Корнійчука дарував їм хвилини високого українського гумору.

Зовсім іншими були в Маринича Війт в «Украденому щасті» І. Франка, Терешко Сурма в «Суєті» І. Карпенка-Карого або Явтух в «Майській ночі» за М. Гоголем. Тут актор демонстрував усю палітру реалістичної школи, акторської гри, яку він добре засвоїв на уроках свого славетного вчителя, актора і режисера П. Саксаганського.

Легендарними були активність і велика працездатність Г. Маринича. Творча молодь годинами слухала його розповіді про театр корифеїв. Колеги всіх поколінь могли звернутися

Царівна Ксенія — Г. Хорошун,
«Борис Годунов» О. Пушкіна

Дружина посланника —
В. Азовська,
«Генеральний консул»
П. Ромашова

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

до нього з будь-яких питань стосовно української сценічної мови, яку він знав досконало і отримати змістовну високо-професійну відповідь. А ще він зі своїм другом А. Хорошуном був активним засновником Дніпропетровського відділення Спілки театральних діячів України (тоді Українського театрального товариства). Сьогодні в родинному архіві Мариничів зберігають протоколи, які вів Грицько Маринич на перших засіданнях правління УТТ. Вони вражають дивовижною акуратністю і точністю у фіксації подій життя театрального Дніпропетровська.

Є ще одна легенда, вона живе в театрі ім. Т. Г. Шевченка уже понад 50 років і пов'язана теж з Г. Мариничем. Актор, неперевершений гуморист, залишив кілька своїх афоризмів. Один з них: «Ой, діточки, та мої ж матюки — зовсім безвредні!», який народився на засіданні профспілки театру. Активні «охоронці» порядку викликали майстра і почали повчати і критикувати його за вживання іноді не зовсім цензурного слова. Як згадував тоді молодий актор Володимир Божко, робив це Грицько Маринич віртуозно, зі сміхом, нікого не ображаючи. Ось тому з його «серйозною» відповіддю на місцевкомі

Сцена з вистави «Наталка Полтавка» І. Котляревського.
Режисер К. Кашевський, художник Л. Скрипка, 1936 р.

всі погодились. І відтоді є у шевченківців різних поколінь «матюки безвредні».

Вміли наші майстри працювати, вміли і жартувати. Антон Хорошун і Грицько Маринич були представниками славної плеяди, як то кажуть, першого призову шевченківців. Вони гідно несли естафету О. Загарова, Л. Курбаса, І. Мар'яненка, Є. Сидоренко, Л. Гаккебуш, Н. Ужвій, В. Василька, О. Сердюка, Д. Антоновича та інших. І цю естафету було кому передати.

«Гайдамаки» за Т. Шевченком.
Режисер-постановник Л. Курбас, 1920 р.

Змушніння, ствердження, воєнні шляхи, довга дорога додому

Дступна сторінка нашої театральної подорожі — про тих, хто підхопив естафету засновників. Артисти З. Хрукалова, В. Овчаренко, А. Верменич, А. Білгородський, Л. Задніпровський, Г. Козловська, У. Калініченко, К. Білоусова, В. Кам'янецький, І. Михлик, Н. Мамай, режисери В. Галицький, І. Кобринський, Г. Шейко, художники М. Корольов, Л. Скрипка — з середини 30-х років починають активну творчу діяльність на сцені театру.

З 1934 до 1941 року в театрі було здійснено 44 постановки. Поряд з п'єсами сучасних драматургів: О. Корнійчука («Платон Кречет», «Богдан Хмельницький», «Правда», «В степах України»), І. Кочерги («Пісня про свічку», «Підеш — не вернешся»), В. Суходольського («Устим Кармалюк», «Юність Тараса») — з великим успіхом йшли вистави за творами класичної драматургії. О. Загаров, Л. Курбас мріяли про український театр європейського рівня, і шевченківці у 30-ті — 40-ві роки намагалися здійснити їхню мрію.

Якщо ми знову запалимо світло наших софітів і перенесемось у ті роки, то зрозуміємо, чому в Дніпропетровському українському драматичному театрі ім. Т. Г. Шевченка кожного вечора — аншлаг. Чому на гастролях у Москві (1938 р.), Ленінграді (1936, 1937, 1940 рр.) та в інших містах Росії, Білорусі, Грузії шевченківців зустрічають гучними, тривалими оплесками і схвальними рецензіями в пресі.

Сьогодні ми, розглядаючи афішу тих років, де поруч стоять: «Маруся Богуславка» М. Старицького і «Анна Кареніна» Л. Толстого, «Украдене щастя» І. Франка і «Гроза» О. Островського, «Назар Стодоля» Т. Шевченка і «Борис Годунов» О. Пушкіна, «Наталка Полтавка» І. Котляревського, «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемівського і «Забавна пригода» К. Гольдоні, «Безталанна» І. Карпенка-Карого і «Емілія Галотті» Г. Лессінга, — можемо зазначити, що шевченківці ставили перед собою дуже складні завдання.

Насамперед такою сміливістю відрізнялись пошуки режисерів К. Кошевського, Л. Южанського, В. Галицького, І. Кобринського,

художників М. Корольова, Л. Скрипки. Незважаючи на різні творчі уподобання, цих своєрідних митців об'єднувала одна спільна мета. Вони намагались у своїх виставах поєднати принципи системи К. Станіславського з традиціями високомистецької гри акторів театру корифеїв.

Саме це поєднання системи сучасної гри з принципами класичного українського театру зумовило надзвичайно високі результати шевченківців. У цьому ми зможемо впевнитись, якщо заглянемо до зали Дніпропетровського українського драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка, наприклад, 10 грудня 1936 року. Світло в переповненій залі згасає. Завіса розкривається, і ми опиняємося в Санкт-Петербурзі, в домі Кареніних. Режисери Л. Южанський та І. Кобринський у кращих традиціях реалізму здійснили постановку інсценізації роману Л. Толстого «Анна Кареніна». Актори Н. Горна (Анна), Л. Задніпровський (Вронський), А. Хорошун (Каренін) блискуче розкрили драму життя своїх героїв, які існують у великосвітському оточенні, де править не людина, не внутрішній зміст, а зовнішній блиск, дво-поверхова мораль.

Глядачі в захваті від чудової Анни — Н. Горної. А ще вони зустрінуть у цьому сезоні актрису в таких різних ролях, як: Марина в «Борисі Годунові» О. Пушкіна, Олена в «Міщанах» М. Горького, Маланка в «Пісні про Свічку» І. Кочерги і Наташа в п'єсі О. Корнійчука «Правда». Різні історичні епохи, різні за віком та життєвим досвідом героїні Н. Горної об'єднані єдиною акторською темою. Вона стверджувала силу жіночої чарівності, право кожної жінки на щастя, висвітлювала їхню людську гідність і значущість.

Інший вечір 1936 року — і наше глядацьке серце сповнилось любов'ю до молодшої актриси. Вона підкорила нас чудовим сильним, красивим голосом у вокальних сценах і темпераментом у драматичних епізодах вистави «Наталка Полтавка» М. Лисенка та І. Котляревського. Хто вона?

А це співає майбутня зірка (так-так, зірка!) дніпропетровської драматичної сцени (30–60-ті роки) Зінаїда Хрукалова.

Режисер Л. Южанський створив злагоджений акторський ансамбль і разом з Наталкою — З. Хрукаловою ми зустрічаємось з Петром — Л. Задніпровським, Миколою — В. Овчаренком, Виборним — А. Хорошуном і зачаровуємось багатством світлих прекрасних почуттів. З нами це зачарування українським співучим театром поділяють ленинградські і московські глядачі, тому що саме «Наталкою Полтавкою» починались дуже успішні гастрольні виступи шевченківців у Москві та Ленінграді. А продовжував їх славетний «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського (Карась — А. Верменич, Андрій — В. Боярський, Одарка — З. Хрукалова, Султан — Л. Задніпровський).

А. Петриковська-Гавриленко — заслужена артистка УРСР

Катерина — З. Хрукалова, «Гроза» О. Островського

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Акторську зрілість, високу художню культуру, режисерську ясну думку демонструють глядачам вистави, поставлені в кінці 30-х і на початку 40-х років режисерами В. Галицьким (заслужений діяч мистецтв Росії) і І. Кобринським (народний артист УРСР). Боротьба кохання і обов'язку — цю головну тему піднімають спектаклі: «Маруся Богуславка» М. Старицького, «Украдене щастя» І. Франка (режисер В. Галицький) і «Гроза» О. Островського (режисер І. Кобринський).

Ці завершені, гармонічні за змістом і формою вистави об'єднують одне ім'я. Це ім'я — Зінаїда Хрукалова. Молода актриса прийшла до трупи шевченківців у 1933 році, виявила таку велику працездатність, таку шалену любов до сцени, що її пристрасність, темперамент, самовіддача ще не раз будуть у центрі нашої уваги.

А поки що софіти на просценіумі висвітлюють щирі, зворушливу, сопвнену глибоким патріотизмом атмосферу вистави «Маруся Богуславка», звучать козацька пісня «Ой, у полі два явори» і дует молодих дівчат «Зелена ліщинонько», а З. Хрукалова розповідає з великим натхненням і болем у серці про складну долю своєї Марусі, передає її глибокі душевні переживання: сум патріотки, відірваної від Батьківщини, почуття матері і коханки.

Глибоко психологічну партитуру ролі Анни з «Украденого щастя» З. Хрукаловій допомагали опанувати не тільки режисер і художник (В. Галицький, Л. Скрипка), а й чудові актори-партнери: С. Ващук (Микола), Л. Задніпровський (Михайло),

Сцена з вистави «Маруся Богуславка» М. Старицького.
Режисер К. Капатський, художник Л. Скрипка, 1940 р.

А. Верменич (Війт). І особливо Ам. Бучма, який часто гастролював у Дніпропетровську на запрошення театру в ролі Миколи Задорожного. Майстерність, віртуозна гра Ам. Бучми зачаровували глядачів, а для акторів були вищою школою професійності. Її складні сходи шевченківці долали кожного дня, і класична драматургія була невичерпним джерелом у цій роботі.

Значною подією в 1940 році в театральному житті Дніпропетровська була прем'єра вистави шевченківців «Гроза» О. Островського. Режисер І. Кобринський, художник М. Корольов дуже наочно, з детальним розпрацюванням розкривали перед глядачами домостроївську в'язницю світу Кабанових та Диких. Задушливу атмосферу на сцені підкреслювали напівзруйновані склепіння церковної будівлі, високі, міцні паркани, через які пориваються вгору, до сонця, до вітру молоді струнки деревця. Лише в останній картині п'єси художник подає широкий, нічим не обмежений, нічим не пригнічений простір берегів Волги. Цей широкий простір символізує визволення Катерини від домашнього свавілля і насильства...

У виставі брали участь провідні актори трупи. У їхній роботі почувався єдиний творчий імпульс: одухотворитися роллю, вжитися в запропоновані обставини, створити життєво достовірні характери. Таке завдання виконали всі без винятку. У своїй обмеженості й лицемірстві були страшними Кабанова (Є. Стопоріна), Дикой (А. Верменич), Феклуша (А. Петраківська) — представники «темного царства». У його

Сцена з вистави «Сорочинський ярмарок» М. Старицького за М. Гоголем.
Режисер І. Юхименко, художник Л. Скрипка, 1940 р.

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

болоті страждали кожний по-своєму: Кулібін (С. Вашук), Тихін (В. Кам'янецький), Борис (М. Домашенко). А протестували проти зла веселою вдачею (хоч година, а моя) Варвара (Н. Мамай), Кудряш (Л. Задніпровський).

Рвала чорну в'язницю душі й серця вольова, надзвичайно пристрасна, смілива, горда, красива якимось внутрішнім особливим світлом Катерина — Зінаїда Хрукалова. Актриса дуже переконливо передала всі пошуки, вагання, муки, а потім радість кохання, жагуче прагнення до щастя і волі своєї героїні. Режисер трактував драму О. Островського як «життя, любов і смерть Катерини». З. Хрукалова знайшла величезний заряд емоцій, який помножувався на чіткий психологічний аналіз, і такий сплав допоміг їй досягти вершини у створенні одного з найскладніших образів класичної драми.

«Гроза» була останньою прем'єрою довоєнних років. Вона заслужила високу оцінку глядачів і критики. А сьогодні бачимо, що шевченківці достойно підхопили естафету 20-х років — «Лісової пісні», «Ревізора», «Гайдамаків» — і продовжили традиції у 30–40-ві «Грозою», «Наталкою Полтавкою», «Украденим щастям», «Запорожцем за Дунаєм», «Марусею Богуславкою». І не тільки продовжили, а ще й довели, що спроможні до вирішення завдань будь-якої творчої складності, що повною мірою підтвердили статус одного з провідних театрів України.

Берсєнев — В. Овчарєнко, Ксенія — А. Максимова,
«Розлом» Б. Лавренєвова

ВОЄННІ ШЛЯХИ, ДОВГА ДОРОГА ДОДОМУ

Війна з фашистами почалася раптово. У цей час багато театрів України, закінчивши театральні сезони, виїхали на гастролі. Дніпропетровський український драматичний театр ім. Т. Г. Шевченка розпочав свої виступи в Тулі.

Зберіглася символічна афіша початку гастролей в Тулі.

З першими воєнними повідомленнями шевченківці почали готуватися до повернення в рідний Дніпропетровськ.

Колектив було поділено на чотири творчі групи. Кожна з груп, повертаючись додому, в дорозі давала концерти, проводила зустрічі з солдатами госпіталей, на залізничних вокзалах під час відправки бійців на фронт.

Шевченківці з перших днів війни долучились до активної діяльності — як творчої, так і громадської. З'єднавшись у Дніпропетровську, 17 серпня 1941 року театр виїхав в евакуацію до Казахстану в місто Актюбінськ. А вже у вересні цього ж року шевченківці розпочали свій новий театральний сезон прем'єрою О. Корнійчука «В степах України». Постановку на казахській землі здійснили режисер І. Кобринський, художник М. Корольов.

За порівняно короткий час театр поновив українські класичні вистави «Наталка Полтавка», «Запорожець за Дунаєм», «Маруся Богуславка», «Безталанна», «Вій» за М. Гоголем, «Ой, не ходи, Грицю, та й на вечорниці», а також твори сучасних авторів — «Кочубей» А. Первенцева й М. Охлопкова та «Сади цвітуть» В. Масса й М. Куліченка.

Але війна вимагала нового репертуару... І театр ціною величезних зусиль у короткий час підготував його, традиції мандрівного життя першого десятиліття дуже допомагали шевченківцям.

У листопаді 1941 року на афіші з'явилась п'єса О. Корнійчука «Партизани в степах України», а в квітні 1942 року театр показав прем'єру «Йшов солдат з фронту» В. Катаєва, трохи пізніше «Батальйон іде на Захід» Г. Мдивані і потім «Російські люди» (тоді називалась «Руські люди») К. Симонова.

У музеї театру зберіглась рецензія на виставу, яка була опублікована 19 листопада 1942 року у газеті «Актюбинская правда».

Крім щоденних вистав в Актюбінську театр ім. Т. Г. Шевченка багато їздив по районах та селах області, виступаючи з виставами або спеціально підготовленими концертними програмами. Запальні українські танці, гумор, ліричні народні пісні викликали захоплення казахських глядачів. Їхні посмішки, добрий настрій були для шевченківців найдорожчою нагородою в сувору воєнну годину.

Рік і вісім місяців працював театр у Актюбінську, а у травні 1943 року його було переведено до міста Наманган (Узбекистан).

1-й Государственный драматический театр им. Шевченко

г. Днепропетровск

В помещении Тулоблдрамтеатра.
Июнь 22 воскресенье
1941 год

С. Герасимов

НАШИ ДНИ

П'єса в 4 действиях
(5 картинах)

Постан. худож. руковод.
И. Г. Кобринского.

Оформление художника
Л. Ю. Скрипки.

Начало вечерних спектаклей в 8 часов вечера.

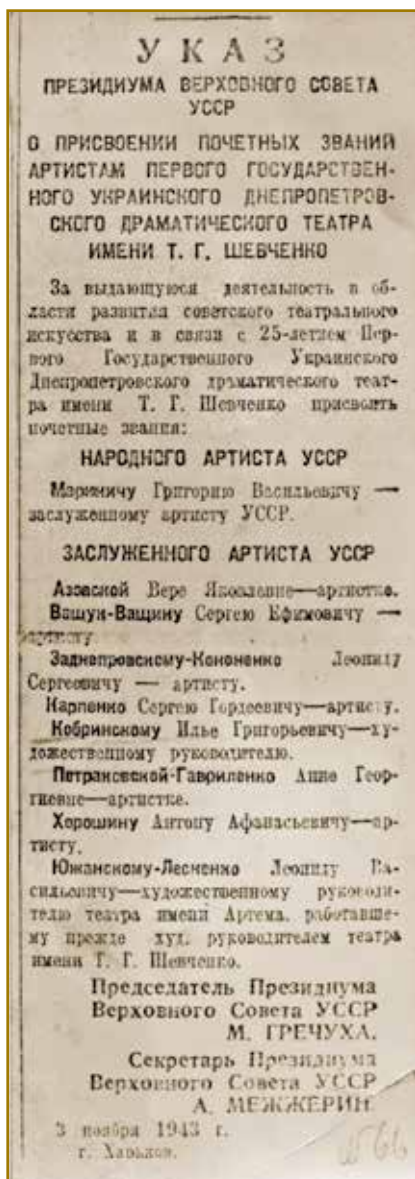
Открыта предварительная продажа билетов.

Касса открыта с 1 ч. дня до 9 час. веч.

Все справки по телеф.
15-20

Дирекция

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Актюбинская правда

Орган Актюбинского обкома и горкома КП(б)К
и областного Совета депутатов трудящихся
269 (3182) Четверг 19 ноября 1942 г.
«Русские люди»

Беспримерная борьба Красной Армии с германским фашизмом является величайшей темой для произведений литературы и искусства. Этой теме посвящена и поставленная театром им. Шевченко пьеса К. Симонова «Русские люди», рисующая героические эпизоды обороны одного из наших гарнизонов, попавшего в окружение вражеских войск.

Постановщик спектакля художественный руководитель театра Кобринский правильно понял и ярко раскрыл замысел автора. Перед зрителем проходят замечательные советские люди – начальник гарнизона Сафонов, 60-летний начальник штаба Васин, военфельдшер Глоба, молодая девушка шофер Валя, с исключительным мужеством и выдержкой отстаивающие родную землю.

Ярко и правдиво провел роль капитана Сафонова артист Заднепровский, воздавший яркий образ командира Красной Армии, в любой обстановке находящего выход из тяжелого положения.

Театр правильно делает, практикуя выдвижение молодых актеров на ведущие роли. Артистка Шершнена вполне оправдывает такое доверие. Ее пополнение роли Вали – девушки-героини, готовой, пренебрегая опасностью, выполнить любое поручение командования, – глубоко волнует. Большой симпатией у зрителя пользуется также артист Верменич, который сильно проводит роль военфельдшера Глобы – бесстрашного

русского патриота, погибающего от вражеской пули с песней победы на устах.

Следует также отметить талантливую игру тов. Барсука. Каждым жестом он подчеркивает всю омерзительность продавшегося немцам подлого, предателя Козловского. Хорошо играют артисты Каминская (Харитоновна) и Карпенко (Харитонов). Глубокую ненависть к фашистам захватчикам вызывают у зрителей артисты Корбин, Марьянин, Белгородский в ролях немцев.

Есть в спектакле и недостатки. Артист Каменецкий слишком грубо и неестественно передает внутренние переживания начальника штаба 60-летнего боевого старика Васина. Не удовлетворяют зрителя поверхностное, схематичное исполнение роли Шурочки артисткой Козловской. Чувствуется связанность, недостаток сценической смелости у Шура (Ильин), отчего изображаемый им образ получается бледным.

И все же, несмотря на эти отдельные недочеты, постановка «Русских людей» является несомненным успехом театра. Особо надо отметить замечательное оформление спектакля, созданное художником Королевым.

Е. Рапопорт-Соловьев.

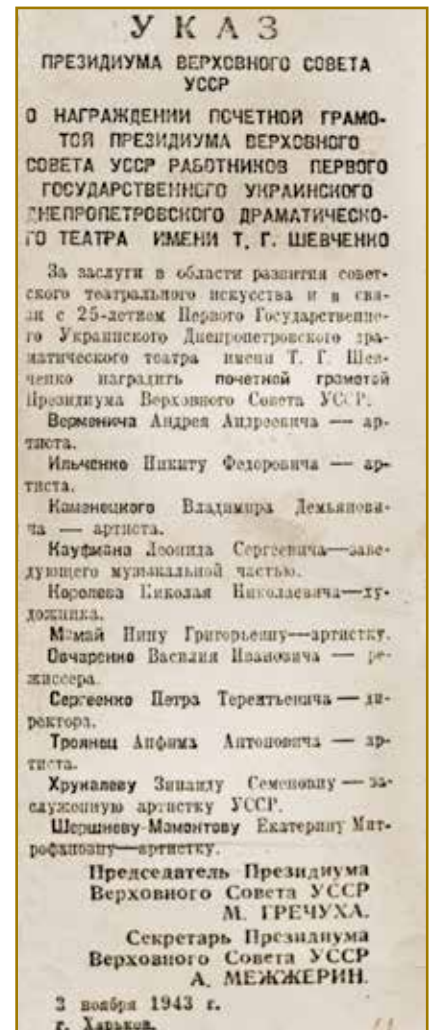
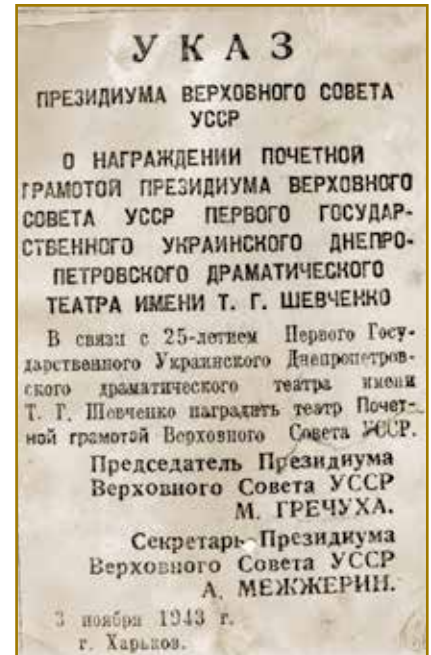
Вечорами артисти грали вистави, а вдень працювали на спорудженні нового театру, відкриття якого відбулося 23 грудня 1943 року. Особливо пишалися шевченківці тим, що на фасаді нового театру було написано: Дніпропетровський театр ім. Т. Г. Шевченка. Тут на власній сцені колектив показував щодня по одній, частіше по дві вистави. Крім того, як завжди, ентузіасти-актори, а такими були всі, між виставами або ранком виступали з концертами в госпіталях, військових частинах, перед сільськими трударями.

Була в житті шевченківців, незважаючи на жорстоку війну, горе, сльози і страждання, велика радість. Восени 1943 року театр відсвяткував 25-річчя свого існування. У підготовці цього свята брали участь актори Наманганського музично-драматичного театру ім. А. Навої і широка громадськість міста. Свято було урочистим і піднесеним. Український уряд на честь ювілею своїм наказом присвоїв почесне звання народного артиста УРСР фундатору театру Г. Мариничу. Звання заслуженого артиста УРСР — артистам А. Хорошуну, Л. Задніпровському, Г. Петраківській, І. Кобринському. Узбецькі глядачі з великим розумінням сприймали кращі зразки української класичної драматургії. Ціла галерея образів «Наталки Полтавки», «Безталанної», «Майської ночі» підкоряла їхні серця життєрадісною вдачею, завзятим гумором, а найголовніше — глибоким патріотизмом.

Герої вистав шевченківців любили свою квітучу Україну. Її красиви, які цвіли на сцені, створені чудовим художником Л. Скрипкою, людиною талановитою, гумористом і оптимістом. У нього все «горіло» в руках. І з'являлись такі гарні мальви, соняшники, хати, що узбеки дивувались і захоплювались. А потім вирішили і собі зробити свого «Запорожця за Дунаєм».

Колектив шевченківців гаряче схвалив цю ініціативу і сприяв театрові ім. А. Навої у здійсненні постановки української комічної опери узбецькою мовою. Диригент М. Іванов і балетмейстер П. Мцевич допомогли опанувати нотну грамоту узбецьким артистам оркестру, які до того часу засвоювали музику переважно на слух, а також давали поради солістам під час вивчення вокальних партій. Крім того, у день прем'єри оркестр театру ім. А. Навої було посилено артистами оркестру театру ім. Т. Г. Шевченка. Спектакль пройшов з винятковим успіхом, зайняв чільне місце в репертуарі театру ім. А. Навої та утримувався в ньому кілька сезонів.

Зміцненню творчих стосунків українських та узбецьких митців сприяла організація шевченківцями в Намангані симфонічного оркестру з узбецьких та українських музикантів. Завдяки ініціативі завідувача музичної частини Дніпропетровського театру ім. Т. Г. Шевченка Л. Кауфмана, який керував новоутвореним оркестром, у липні 1943 року в Намангані вперше пролунала

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

симфонічна музика. Виконували твори Л. Бетховена, П. Чайковського, а також Р. Глієра та І. Дунаєвського. Концерти симфонічного оркестру збирали численну аудиторію слухачів.

А шевченківці не заспокоювались ні на хвилину. Працювали, працювали, працювали. Після свого 25-річного ювілею продовжували створення нових високохудожніх вистав за творами сучасних драматургів. У Намангані були поставлені «Жди мене» К. Симонова, «Навала» Л. Леонова, «Фронт» О. Корнійчука. Всі ці вистави об'єднувала одна тема, одне спрямування. Шевченківці своїм мистецтвом, реалістичним і зворушливим, закликали до мужньої боротьби з фашистськими загарбниками, стверджували і захищали людяне в людині.

У музеї театру зберігається рецензія від 22 вересня 1943 року, яка була опублікована в газеті «За комунізм» (г. Наманган).

Художня творчість завжди у шевченківців йшла поруч з громадською. Митці активно втручались у життя країни, особливо під час воєнної загрози. Себе, свою працю, натхнення присвячували майбутній перемозі і, як могли, прискорювали її прихід.

У архіві З. Хрукалової збереглися документи тих літ, які свідчать і про самовідданість у роботі, і про високу свідомість,

і просто про добрі серця шевченківців. Перебуваючи в Актюбінську, колектив театру передав у фонд оборони країни 4737 карбованців, які були одержані від спектаклю «Маруся Богуславка». Було передано 3692 карбованці на танкову колону «Радянський артист», 15000 карбованців у фонд оборони країни. На 5500 карбованців, одержаних від спектаклю «Партизани в степах України», артисти надіслали подарунки фронтовикам, 1500 карбованців передали МОДРу і 2579 карбованців — евакуйованим дітям.

В умовах фронтових буднів особливого значення набуло синтетичне мистецтво актора, вміння виконавця виступати в жанрі і драми, і комедії, і в музичних виставах, і як читця — майстра живого слова. Особливо така акторська багатоплановість виявлялась у фронтових бригадах, які формувались у театрах і відїздили на фронт.

Дніпропетровський театр ім. Т. Г. Шевченка надіслав за час війни три бригади. Перша на чолі з директором театру П. Сергієнком перебувала на Калінінському фронті влітку 1942 року. Сьогодні шевченківці з шаною і гордістю називають цих героїчних людей, які були на передовій лінії у боротьбі з коричневою чумою ХХ століття. У першій бригаді, крім директора Г. Сергієнка і літератора Й. Пустинського, було сім акторів: З. Хрукалова, Л. Фразе, С. Сішов, А. Хорошун, А. Троянець, Л. Кириченко, Г. Грузин. Письменник С. Складенко, який зустрів бригаду на фронті, писав у газеті «Література і мистецтво»: «Заслуженим успіхом користується на нашому фронті і бригада артистів Дніпропетровського театру ім. Т. Г. Шевченка. Вони виступають скрізь: у піхотинців, танкістів, артилеристів. 55 концертів провели артисти. Від частини до частини, від підрозділу до підрозділу пройшли вони, несучи з собою музику, пісню, сміх».

Шевченківці прагнули, щоб програма виступів бригади була тематично цікавою, художньо досконалою, здатною зацікавити широкі кола фронтових глядачів.

Символічні прожектори можуть перенести нас на ті далекі, тяжкі воєнні дороги. Ми разом із бійцями, які щойно повернулися з бою, сидимо поруч з імпровізованою сценою (дві вантажні машини з відкидними бортами). Нас підкорює темперамент гучного слова Антона Хорошуна, який читає вірші П. Тичини, М. Рильського, Л. Первомайського, Т. Г. Шевченка. Вони перегукуються зі стародавньою українською думою у виконанні А. Троянця і Л. Кириченко. А артист С. Сішов викликає на обличчях солдат багато посмішок, читаючи фейлетон В. Диховичного «Моя колекція». З танцями, які виконують Л. Фразе і Г. Грузин, виникає атмосфера завзятих веселощів. І, звичайно, великий успіх випадає на долю Зінаїди Хрукалової. Вона співає українські, російські, білоруські та грузинські пісні.

Командировочное предписание

Кому:
Бригадиру фронтовой
концертной бригады
тов. Кобринскому И. Г.

С получением сего предлагаю Вам отправиться после работы по художественному обслуживанию частей действующей Красной Армии в г. Актюбинск к месту постоянной работы / вместе с бригадой артистов в составе 8 человек / согласно списку на обороте.

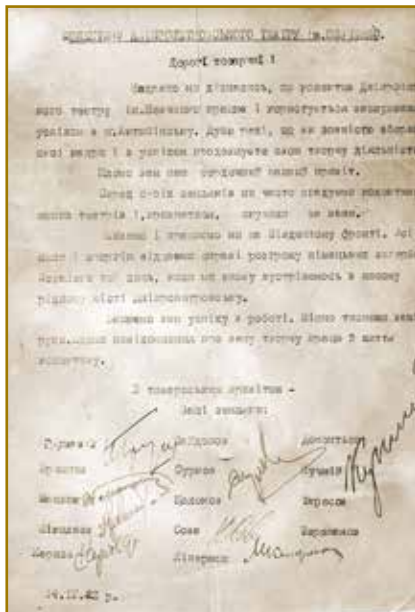
Срок командования 5 дней, с 19 марта 1943 г. — по 23 марта 1943 г.
Об отбытии донести.

ОСНОВАНИЕ:

Распоряжение Главного Политического управления Красной Армии.
Для проезда выданы требования на перевозку за наличный расчет.
Действительно по предъявлении удостоверения личности.

Начальник Центрального Дома Красной Армии им. М. В. Фрунзе

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Бригада показує своїм глядачам не тільки номери, а й цілі акти з опер «Запорожець за Дунаєм», «Наталка Полтавка», драми «Маруся Богуславка».

А після закінчення концерту зустрічі акторів з глядачами продовжуються. Митці вчать бійців танцювати, співати, читати вірші, а солдатський фольклор, вірші та пісні фронтової преси збагачують репертуар шевченківців.

На одному з таких концертів до З. Хрукалової підійшла дівчина-боєць і простягнула артистці аркуш з підписом: «Зінаїді Семенівні від Жені». А далі: «Діюча армія, Семенова Євгенія Яковлівна». Женя подарувала ноти і слова улюбленої пісні «Синя хустина». Відтоді в кожному виступі актриси звучала ця пісня.

Була «Синя хустина» в дорозі з другою бригадою шевченківців, яка виїхала на фронт у грудні 1942 року. Склад бригади залишався той самий, тільки до артистів приєднався В. Кам'янецький, а очолив бригаду режисер І. Кобринський.

На Калінінському фронті шевченківців зустрічали як давніх друзів. Майже завжди артисти виступали в умовах бойових дій передових військових частин, на відстані 300–500 метрів від окопів ворога. Незважаючи на небезпеку (обстріл з мінометів), вони пробирались у бліндажі й землянки, використовуючи їх як естрадні майданчики.

Таких концертів доводилось давати чотири або й шість на день. Пересувались артисти з місця на місце у будь-яку погоду на машинах, санях і навіть пішки.

КОЛЕКТИВУ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОГО ТЕАТРУ ім. ШЕВЧЕНКО

Дорогі товариші!

Недавно ми дізнались, що колектив дніпропетровського театру ім. Шевченко працює і користується заслуженим успіхом в м. Актюбінську. Дуже раді, що ви повністю зберегли свої кадри і з успіхом продовжуєте свою творчу діяльність.

Шлемо вам наш сердечний, палкий привіт.

Серед своїх земляків ми часто згадуємо колективи наших театрів і, признатися, скучили за вами.

Живемо і працюємо ми на Південному фронті. Всі сили і енергію віддаємо справі розгрому німецьких загарбників. Недалеко той день, коли ми знову зустрінемося в нашому рідному місті Дніпропетровську.

Бажаємо вам успіху в роботі. Міцно тиснемо ваші руки. Ждемо повідомлення про вашу творчу працю й життя колективу.

З товариським привітом – Ваші земляки:

Грушевий, Найденов, Дементьев, Брежнев, Сурков, Кучмій, Манзюк, Щолоков, Тарасов, Ніколаев, Сова, Черепанов, Карпов, Кіперман

14.04.42 р.

Популярність дніпропетровських шевченківців серед солдат і офіцерів була дуже великою. Про повагу, яку завоювала бригада артистів, може свідчити той факт, що найкращому загоніві штурмовиків однієї з гвардійських частин фронту, якою командував Герой Радянського Союзу генерал-майор С. Громов, було присвоєне ім'я театру ім. Т. Г. Шевченка. Вісім місяців артисти були на фронті з другою бригадою, дали 132 концерти і повернулись до свого театру в Наманган.

А наприкінці грудня 1943 року була відряджена третя бригада шевченківців на чолі з З. Хрукаловою. З військами 3-го Українського фронту Л. Кириченко, С. Сішов, А. Троянець, А. Хорошун, Л. Фразе і Є. Фразе-Фразенко пройшли важкими воєнними шляхами. Але це були і радісні шляхи. Вони йшли додому. Разом з бійцями 3-го Українського фронту бригада шевченківців першою з колективу театру увійшла до визволеного від окупантів Дніпропетровська. На сцені рідного театру для трудящих міста відбувся концерт, і всі кошти від нього актори передали на танкову колону «Радянська Україна». А потім ще були концертні виступи в Софіївці, Апостоловому, Кривому Розі, а далі — шлях на Миколаїв. Коли бригада шевченківців увійшла до міста, приміщення Миколаївського театру ім. В. Чкалова, підпалене фашистами, ще горіло.

Тільки на початку квітня 1944 року третя бригада шевченківців скінчила свою роботу і повернулась до рідного міста. Закінчилась довга дорога додому. Тепер їх чекали творча праця, дніпропетровські глядачі.

Сотый концерт на нашем фронте

В просторной палатке, ярко освещенной электрическим светом, перед бойцами, командирами и политработниками выступает Фронтвая бригада артистов, старейшего на Украине, Днепропетровского театра им. Шевченко под руководством И. Г. Кобринского.

Фронтвая бригада артистов, проезжая из подразделения в подразделение, из части в часть нашего фронта, сегодня дает у нас сотый концерт.

Один за другим выступают певцы, танцоры, музыканты, чтецы. Каждый из номеров программы исполняется артистами с большим мастерством.

Заслуженная артистка УССР З. С. Хрукалова исполнила ряд украинских народных песен и песен советских композиторов. С большим темпераментом исполнила она песню композитора Блантера «Ростов-Дон». Сейчас, когда бои идут у ворот Ростова, слова этой песни звучат с особой силой.

Большим успехом пользовались артисты В. Д. Каменецкий, А. А. Хорошун и С. И. Сишов. Особенно понравились «Песня про Тараса Бульбу» поэта-фронтовика Л. Первомайского, рассказ «Марковна» Елены Королевой, «Крутится вертится» Исаковского и «Горлыця и Горобец».

Заслуженные аплодисменты гвардейцев получили артист А. А. Троянец, исполнявший шуточные украинские песни, артист Л. Ф. Кириченко, исполнивший песню «Мишка-Одессит» и артисты Л. В. Фризе и Т. И. Грузин за танец «Комическая полька».

В составе бригады входит также артист В. Г. Кобринский и писатель И. Л. Пустынский. Гвардейцы остались довольны концертом.

Управління культури виконкому Дніпропетровської обласної
Ради депутатів трудящих

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ім. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Рік існування XXXVI

Сезон 1954—55 р.

Вул. Леніна, № 5, телефони: 25-88, 37-76.

Драмкомпозиція В. ЧАГОВЦЯ
за мотивами М. СТАРИЦЬКОГО

МАРУСЯ БОГУСЛАВКА

Драма на 5 дій

Постановка заслуж. діяча мистецтв
Д. ЛАЗАРЕНКО

Художник Л. СКРИПКА

Режисер—заслуж. артист УРСР С.

Диригент О. РОДІНСЬКИЙ

Балетмейстер О. ДЕТЛЕР

Концертмейстер Л. СІДОРЕНКО

Виставу веде О.

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ВІДДІЛ
В СПРАВАХ МИСТЕЦТВ

ДЕРЖАВНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ім. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Сезон 1951—52 р.

Сезон 1951—52 р.

Вул. Леніна, № 5. Телефони: 25-88, 37-76.

До 100-річчя з дня смерті
М. В. ГОГОЛЯ

М. ГОГОЛЬ

Укр. переклад М. Садовського

РЕВІЗОР

Комедія на 5 дій

Режисер—заслуж. артист УРСР,
лауреат Сталінської премії І. КОБРИНСЬКИЙ

Художник—лауреат Сталінської премії
М. КОРОЛЬОВ

Виставу веде П. КАРГІН

Головний режисер
заслуж. діяч мистецтв

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ВІДДІЛ
В СПРАВАХ МИСТЕЦТВ

ДЕРЖАВНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ім. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Рік існування XXXIII

Сезон 1950-51 рр.

вул. Леніна, № 5, тел. 25-88, 37-76.

О. ОСТРОВСЬКИЙ

ТАЛАНТИ І ПОКЛОННИКИ

Комедія на 4 дій

Режисер—заслуж. діяч мистецтв УРСР
Д. ЛАЗАРЕНКО

Художник Н. МАСЛЕНКОВ

Виставу веде М. СІДОРЕНКО

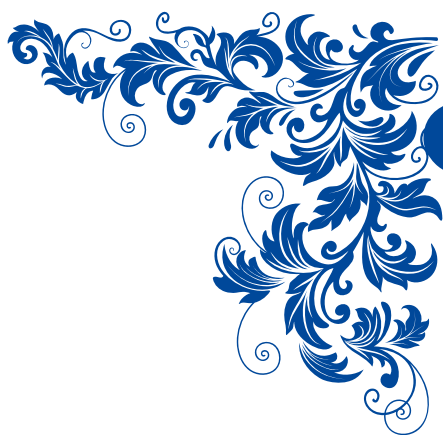

**ТЕАТР ХАРАКТЕРІВ
І ЙОГО НАБУТТЯ
(1943–1968)**

Акторське сузір'я (театр неперевершеного ансамблю, театр акторів-легенд)

Повернувшись з Намангана до рідного міста в 1944 році, шевченківці отримали ніби подвійне дихання. Їхня творчість була невпинною, ентузіазм у роботі — дивовижний. Вони ставили нові вистави, їздили на величезну кількість концертів, зустрічей. Якщо було треба, всі разом сідали шити декорації і костюми. Кожна вистава перетворювалась на свято. Всі грали, як то кажуть, «наче востаннє» — з повного самовіддачею, забуваючи на сцені про всі післявоєнні труднощі і негаразди.

Головний режисер театру О. Сумароков, режисери І. Кобринський, К. Капатський, художники М. Корольов, Л. Скрипка шукали і знаходили цікаві оригінальні рішення вистав сучасного і класичного репертуару.

І був ще один досить вагомий фактор творчого успіху шевченківців — це дніпропетровські глядачі. Сьогодні це явище можна назвати театральним дивом або бумом. Щовечора в залі для глядачів театру немає жодного вільного місця. Шевченківців знають, люблять, їхні вистави, героїв обговорюють вдома після роботи. Вдячні глядачі не відпускають своїх улюбленців зі сцени, після прем'єри завіса підіймається десять разів. І таку саму любов колектив віддає своєму глядачеві. На його афіші з'являються все нові й нові вистави. За традицією в репертуарній політиці два напрями — сучасна драматургія і розмаїття класичних творів усіх жанрів.

О. Сумароков здійснює постановки «Любові Ярової» К. Треньова, «Загибелі ескадри» О. Корнійчука. К. Капатський ставить «Машеньку» О. Афіногенова, «Сталінградців» Ю. Чепуріна. І. Кобринський приділяє увагу двом темам: історичній («Навіки разом» Л. Дмитерка) та темі сучасної молоді («Роки мандрювань» О. Арбузова, «Троє в сірих шинелях» В. Добровольського та М. Стельмаха).

Мистецьким явищем був у ті часи кожний спектакль шевченківців за творами класичної драматургії. Репертуар складався з кращих її зразків. Зберігаються в афіші «Запорожець за Дунаєм», «Наталка Полтавка», отримує нову редакцію «Маруся Богуславка». Підкоряють серця нові «Назар Стодоля» Т. Шевченка, «Шельменко-денщик» Г. Квітки-Основ'яненка, «Сорочинський ярмарок» та «Майська ніч» М. Старицького (за М. Гоголем), «Катерина» М. Аркаса за мотивами творів Т. Шевченка (редакція Д. Бобиря).

Єдність однодумців і цікаві пошуки режисерів, художників яскраво, своєрідно відображав головний герой шевченківської дніпропетровської сцени — пан Артист, тому цей театр можна було назвати театром характерів.

Тут було зібрано в післявоєнні роки таке сузір'я артистичних індивідуальностей, такі колоритні постаті, що можна тільки дивуватися.

У шевченківців були вистави, які жили на сцені по 20 років, були вистави, які два тижні поспіль після прем'єри збирали цю вечора аншлаги. До таких спектаклів належала і «Майська ніч», яку поставив актор і режисер В. Овчаренко, оформлення Л. Скрипки.

Весна, 1955 рік — прем'єра веселої музично-танцювальної «Майської ночі». Яскраво світять прожектори, на сцені з'являються А. Хорошун або М. Ільченко в ролі Голови, Н. Мамай або Г. Петраківська грали Зовицю. В. Овчаренко або М. Купа виконували роль Левка. Галю грали Г. Гавриленко та Л. Солнцева, писаря С. Ващук та М. Садовський, Каленика — А. Верменич, винокура Явтуха — Г. Маринич, Панночку — Л. Бондаренко, Е. Лазуренко. Дивовижна була вистава. Глядачі поринали в чудову атмосферу майської ночі з її пригодами, гумором, радісним сприйняттям життя, коханням без меж, красивим і співучим, як сама Україна. І всі ці слова не перебільшення, а свідчення преси, мемуарної літератури, спогади глядачів тих років. Старий Голова — Хорошун так комічно, з великим темпераментом і завзяттям залицявся до Галі — Солнцевої, що зал і співчував героям, і сміявся до сліз.

Левко у виконанні В. Овчаренка був такий красень, що в нього закохувались усі жінки, присутні на виставі.

Н. Мамай і Г. Петраківська грали Зовицю по-різному. Перша актриса приділяла увагу більше гострохарактерній зовнішній формі, а друга створювала образ винахідливої, веселої, дотепної жінки засобами внутрішнього, психологічного перевтілення.

Повне, органічне перевтілення у своїх героїв майстерно демонстрували М. Ільченко, С. Ващук, М. Садовський, А. Верменич, Г. Маринич. Їхні персонажі були цілком гоголівськими, але це були не маски, не карикатури, а живі люди. Сміх, гумор

І. Кобринський —
головний режисер,
народний артист УРСР,
лауреат Державної премії СРСР

І. Юхименко —
режисер-постановник

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

О. Сумароков —
головний режисер

Л. Кауфман —
завідувач музичної частини
театру

щедро розсипав кожен виконавець. Здавалося, що учасники знайшли джерело, з якого невинно б'є струмок веселощів, акторських імпровізацій.

Такими ж яскравими фарбами малювали своїх героїв З. Хрукалова (Хівря), У. Калініченко (Мокрина), Л. Бондаренко (Парася), М. Купа (Грицько) у спектаклі «Сорочинський ярмарок» у постановці А. Білгородського.

Є в українській мові дуже слово — соковитість. І воно б могло об'єднувати всі роботи шевченківців у класичних виставах, які вирізнялись добрим художнім смаком, злагодженим ансамблем і неодмінною, дуже різноплановою соковитістю кожного образу. А імена тих, хто їх створював, і сьогодні вражають широчінню творчого діапазону, стрімким польотом фантазії, професійним романтизмом. А там, де романтизм, там і легенди. І як же їм (оцим легендам) не народжуватись, коли любов до театру, сцени, роботи у шевченківців була надзвичайною.

Зінаїда Семенівна Хрукалова — ім'я, яке знали всі мешканці Дніпропетровська. Перелік її робіт у післявоєнні роки вражає. Про неї говорили: «Наша Зіна може все». І це було справді так. Вона мала таку життєву енергетику, була такою цілеспрямованою, що змогла в короткий термін створити такі різні образи, як Любов Ярова з однойменної драми К. Треньова, донна Анна — «Камінний господар» Лесі Українки, Ваніна — «Житейське море» І. Карпенка-Карого, Стеха — «Назар Стодоля» Т. Г. Шевченка, Марія Тюдор з однойменної драми В. Гюго, Леді Мільфорд — «Підступність і кохання» Ф. Шіллера, Гурмижська — «Ліс» О. Островського, а поруч — Наталка Ковшик у «Калиновому гаї» О. Корнійчука, Василина у «Трембіті» Ю. Мілютіна. І цей список можна продовжити далі й далі.

Але ось наші прожектори висвітлюють на просценіумі надзвичайно колоритну жіночу постать. У неї горда постава, повільні рухи, які свідчать про велику стриманість і внутрішню силу. Вона сміливо кидає в обличчя зрадникам — козацьким старшинам:

«З дороги, нелюди, іде жона Богдана,
Я не сама, зо мною Україна,
І вас вона у гніві спопелить».

Після цих слів Ганни Золотаренко, героїні вистави «Навіки разом», роль якої виконувала З. Хрукалова, у залі і на сцені западала така дивовижна тиша, що кожний відчував велику силу гніву, болю і сорому Ганни — Хрукалової за зраду заповітів Богдана Хмельницького в його боротьбі за незалежність України. «Мурашки бігли по спині під час проходження Зінаїди Семенівни по сцені після її монологу», — згадує один з глядачів вистави, тоді зовсім молодий студент, а в майбутньому директор театру (1970-ті роки) І. Є. Насікан. Органічна поведінка

актриси, її професійний гіпнотизм, вміння прикувати увагу глядачів і повести за собою породжували навіть легенди — а може, так воно і було?!

До 39-ї річниці Великого Жовтня театр випускає нову виставу — «Оптимістична трагедія» Вс. Вишневського. Постановник С. Сміян, художник М. Корольов створюють виставу з напруженою, драматичною конфліктною атмосферою, з цікаво розробленими масовими сценами. Реалістична, заснована на глибокому психологічному аналізі, манера гри шевченківців дозволяє їм уникнути плакатності і схематизму, створити образи живих людей у досить однопланових ролях п'єси Вс. Вишневського.

Комісара грає З. Хрукалова. Матроська братва: А. Хорошун — Вожак, А. Верменич — Боцман, М. Садовський — Сиплий, С. Станкевич — матрос Олексій.

До Комісара — Хрукалової, під веселий регіт юрби наближається з погрозами матрос. Комісар натискає на курок револьвера — пострілу немає, Зінаїда Семенівна вдруге дуже виразно натискає на курок — пострілу немає. З-за куліси доноситься шепіт помічника режисера П. Каргіна: «Пострілу не буде, патрони відволожилися, спробуйте задушити». Комісар — Хрукалова, подивившись на свій револьвер, відкидає його, кидається на матроса і душить його. Зал, затамувавши подих, стежить за сценою, і гарячими оплесками зустрічає перемогу Комісара. Вистава продовжується, її героїчний, романтичний пафос нічим не був зруйнований.

Головний режисер (з 1949 до 1956 р.), заслужений діяч мистецтв УРСР Д. Лазуренко поставив низку вистав, які користувались успіхом у глядачів. Серед них «Сім'я Лутоніних» Бр. Тур та І. Пир'єва, «За другим фронтом» В. Собка, «Житейське море» І. Карпенка-Карого та інші.

Приступив режисер до «Отелло» У. Шекспіра. Всі прем'єри шевченківців очікували глядачі, до них готувались. Отелло грали П. Масоха, А. Хорошун, В. Кам'янецький, Дездемону — Е. Лазуренко, М. Володарська, Яго — П. Луценко, Емілію — З. Хрукалова. Розповсюджувач квитків Абба Зендель привіз квитки на прем'єру «Отелло» на велике підприємство Дніпропетровська. Робітники охоче купують їх і запитують: «Хто грає головну роль?» Ні хвилини не замислившись, Абба Зендель відповідає: «Звичайно, наша прекрасна Зінаїда Семенівна Хрукалова». На здивування «Як, чоловічу роль?» представник театру впевнено стверджує: «Наша Зіна все може!»

І вона, відкидаючи жарти, справді все могла. Грала щодня, співала так, що душа раділа з її Наталкою чи Василюю. А завтра страждала, боролася з Марусею Богуславою, Ганною Золотаренко чи Комісаром або розвінчувала Гурмижську

К. Капатський —
режисер-постановник

М. Корольов —
головний художник театру,
лауреат Державної премії СРСР

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

зі славетної п'єси О. Островського «Ліс»... А ще 25 років очолювала Дніпропетровське відділення Українського театрального товариства, 36 років — обласну військово-шефську комісію. Вона вміла працювати, вона безмежно любила свою професію, віддавала їй весь свій час, весь талант, всю наснагу. І тому вона вміла все. Це ще раз підтвердив ювілейний вечір 14 лютого 1983 року, присвячений 50-річчю сценічної діяльності народної артистки УРСР, лауреата Державної премії З. Хрукалової.

Шумить, хвилюється заповнена зала театру ім. Т. Г. Шевченка, дніпропетровці різних поколінь із нетерпінням чекають улюблену актрису. Ось вона з'явилась на сцені. Дуже повільно, обережно йде до маленького столика. Одним рухом накинула велику білу косинку з мереживом і з першими словами монологу Катерини з «Грози» всі присутні забули про літню жінку в простому чорному довгому платті. Глядачі плакали, сміялися, дуже хотіли волі разом з її Катериною. А потім вона змусила всіх помолодіти зі словами її Марусі Богуславки. Відбувалось диво театру, диво мистецтва, яке не знає меж, часів і відстані. Якщо це справжнє мистецтво. Таким високим театральним мистецтвом володіла З. С. Хрукалова та багато її партнерів-шевченківців.

Фена — О. Білоусова, Шельменко — Г. Босенко, Шпак — М. Садовський,
«Шельменко-денщик» Г. Квітки-Основ'яненка

Разом із нею у знаменитій виставі «Навіки разом» грали, і як чудово грали, А. Хорошун — Івана Сірка, Л. Задніпровський — Виговського, С. Ващук — Лісницького, М. Ільченко — Мартина Пушкаря, А. Верменич і В. Овчаренко — Кобзаря, М. Домашенко — московського посла Опухтіна, С. Сішов — єзуїта монаха Данила. Успіхом у глядачів користувались актори А. Балабайченко та А. Бондаренко в ролях Карабея та Юрася Хмельниченка.

Фотографії з цієї вистави, що зберігаються в музеї театру, говорять самі за себе: що не портрет — то прекрасне, натхненне обличчя, образ. Мабуть, усі виконавці, і постановник-режисер І. Кобринський, і художник М. Корольов доклали чимало душі і серця, створюючи прекрасну думу про рідну Україну.

П'єса «Навіки разом» була поставлена в багатьох театрах нашої країни (Київ, Донецьк, Харків, Львів та ін.). Однак у Дніпропетровському театрі ім. Т. Г. Шевченка вона знайшла найяскравіше і найглибше розкриття, за що й була відзначена Державною премією СРСР. Лауреатство не заспокоїло шевченківців, а тільки надало нового творчого стимулу.

Грає, шукає і знаходить для кожної ролі свої особливі, неповторні риси, своєрідний грим, оригінальні штрихи поведінки

«Трембіта» Ю. Мілютіна. Сцена з вистави. Зліва направо: М. Купа, народні артисти УРСР Л. Бондаренко, Л. Вершиніна, Ю. Максимов

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Пушкар —
М. Ільченко,
заслужений артист УРСР,
лауреат Державної премії СРСР,
«Навіки разом» Л. Дмитерка

Виговський —
Л. Задніпровський,
заслужений артист УРСР,
лауреат Державної премії СРСР,
«Навіки разом» Л. Дмитерка

і внутрішнього життя героя народний артист України, лауреат Державної премії А. Верменич. Багатогранність його таланту підкреслюють Макар Діброва, Бублик, Кобза, Морж — герої п'єс О. Корнійчука. Цього автора шевченківці цінили за реалізм і психологічну, всебічно розроблену характеристику образів, тому і знайшли всі його п'єси втілення на їхній сцені. А галерею образів А. Верменича продовжують Іван з «Безталанної», Карась та Султан із «Запорожця за Дунаєм», пан Куп'єло з комедії Е. де Філіппо «Різдво в домі пана Куп'єло».

35 років Андрій Андрійович віддав дніпропетровській сцені, служив їй як справжній лицар, без скарг, без заздощів, з терпінням і натхненням.

«Талант — це оригінальність», — писав Оноре де Бальзак. «Талант — це велика праця», — стверджував А. Толстой. І перше, і друге притаманне народному артистові А. Хорошуну.

Вже в нашій театральній подорожі засвічувались прожектори на прекрасних виставах цього майстра. Майже 45 років працював Антон Опанасович у колективі шевченківців. Його Каренін («Анна Кареніна»), Отелло, кардинал Монтанеллі («Овод»), Макар Барильченко («Суєта»), Командор («Камінний господар»), Фелікс Гранде («Євгенія Гранде») і багато інших учили, оберігали, радували, викликали огиду або, навпаки, дарували радість і захоплення глядачам, змушували їхні серця битись з серцем артиста в унісон.

Глядачі дуже поважали, високо цінили його працю. І, кажуть, що коли зосереджений, завжди підтягнутий, він о 10-ій годині з'являвся на головному проспекті Дніпропетровська, поспішаючи на ранкову репетицію в театр, то люди, які йшли назустріч, зовсім незнайомі, вітали його словами: «Здрастуйте, товаришу артист!!!». Антон Опанасович вклонявся і відповідав своїм чудовим, дивовижно красивим голосом: «Добрий день». І день у нього після цих багатьох ранкових вітань був справді добрим.

Є таке дуже складне, хоча, на перший погляд, цікаве і прекрасне амплуа в театрі — герой-коханець. Під нього ідеально підходив і був, мабуть, героєм мрій багатьох дніпропетровських дівчат заслужений артист УРСР, лауреат Державної премії Леонід Задніпровський. Актор володів привабливістю, яку не можна пояснити словами. Як тільки він з'являвся на сцені, його струнка постать, стрімкі рухи, виразний блиск уважних, трішечки оцінюючих або вивчаючих очей приковували увагу.

За ним було дуже цікаво спостерігати, він нікого не залишав байдужим. Поле його магнетизму відчували і партнери на сцені, і глядачі в залі. Вронський «Анна Кареніна», Михайло «Украдене щастя», Дон Жуан «Камінний господар», граф Альмавіва

«Весілля Фігаро», Гриць «Ой, не ходи, Грицю, та й на вечорниці», Виговський «Навіки разом»... Цей перелік можна продовжувати і продовжувати.

При такій щасливій акторській зовнішності Леонід Задніпровський ніколи не вдавався до її формальної сценічної експлуатації. Він завжди починав роботу над образом з пошуку внутрішнього стану героя, аналізував і усвідомлював причину і наслідок дій персонажа в запропонованих обставинах. І тільки з'ясувавши можливості психологічної поведінки, актор брався за пошуки зовнішнього рисунка ролі.

Така поступова і детальна робота давала чудові наслідки. Всім образам Л. Задніпровського притаманна гармонія зовнішнього і внутрішнього стану героя. Мабуть, оця гармонійність та завершеність і були головним секретом акторського магнетизму Л. Задніпровського.

А він у нього, як свідчить легенда, був особливим і діяв на оточення завжди і безперечно.

Влітку 1956 року шевченківці їдуть на гастролі до Ленінграда. У Москві зробили пересадку, переїхали з Курського вокзалу на Ленінградський, увійшли у вагон, розмістились. На московському пероні з'явилася колоритна фігура в шовковій піжамі зі смужкою дуже модного кольору. Прем'єр шевченківців Леонід Задніпровський походжав по перону, заглядаючи в кіоски, купуючи газети. Раптом він зрозумів, що дуже захопився газетами, і поїзд поїхав до Ленінграда без нього.

Один, у піжамі, без грошей і документів на московському пероні. Тут театральна завіса падає і піднімається на Московському вокзалі міста Ленінграда, де на пероні Леонід Задніпровський зустрічає (все в тій же піжамі) своїх колег і радо вітає їх. «Як йому вдалося таке зробити?» — дивуються всі. А він загадково посміхається і відповідає: «Прибув літаком».

Легенда продовжується. І з часом шевченківці довідуються, що у своїй славетній піжамі Л. Задніпровський дістався Червоної площі!!! Що і як розповідав москвичам та гостям столиці, актор таємницю свою не розкрив. Але зовсім незнайомі люди, і таких було багато, перейнялись такою симпатією до потерпілого, що дали гроші, допомогли з квитками і таксі. І непереможний Л. Задніпровський прилетів, встиг, зробив. Тут цілком можна погодитися з думкою А. Райкіна: «Мистецтво — дивовижна сила».

У те, що мистецтво володіє серцями й душами, що театр впливає на життя кожної людини, свято вірив народний артист України, лауреат Державної премії Ілля Григорович Кобринський. У 1934 році він закінчив режисерський факультет Московського театрального інституту ім. А. Луначарського і повернувся до рідного міста. Відтоді все життя цього

Опухтін —
М. Домашенко,
«Навіки разом» Л. Дмитерка

Сімон Рекар —
В. Овчаренко,
народний артист УРСР,
«Марія Тюдор» В. Юго

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

талановитого режисера, людини інтелігентної, надзвичайно високої культури та енциклопедичних знань пов'язане з драматичними театрами Дніпропетровська.

Він був і черговим, і головним режисером у театрі ім. Т. Г. Шевченка й у театрі ім. М. Горького. Доля новатора, шукача, режисера певної реалістично-психологічної школи була нелегкою. Ідеологічні чиновники всіх рангів протягом 40 років сценічної діяльності І. Кобринського намагалися його коректувати, вказувати йому й заперечувати.

Ілля Григорович, звісно, нервував, сперечався, але завжди відстоював свої принципи в мистецтві. За те непокірного режисера знімали з роботи, переводили з театру в театр, а він працював. На його виставах ніколи не було порожніх місць у залі. Його любили глядачі, поважали актори та численні студенти Дніпропетровського театрального училища, яких І. Кобринський на своїх заняттях з акторської майстерності вивів на театральний шлях, заклавши дуже міцний фундамент професійності.

Вистави І. Кобринського можна назвати стильними. Режисер прекрасно відчував жанр. Його спектаклі відрізнялися глибокою психологічністю кожного образу, але це не дрібнило виставу. Вона не складалась з окремих яскравих персонажів, а була підпорядкована загальній концепції, єдиному художньому образу, знайденому режисером. Ілля Кобринський завжди знав, про що і як він буде ставити, а найголовніше — для чого. Тому часто його постановки ставали явищами культурного життя міста, а іноді всієї України («Навіки разом» — Державна премія СРСР).

Етапними в театрі ім. Т. Г. Шевченка були вистави: «Гроза» О. Островського, «Анна Кареніна» Л. Толстого, «Останні» М. Горького, «Наталка Полтавка» І. Котляревського, «Соло на флейті» І. Микитенка, «Російські люди» К. Симонова, «В степах України», «Партизани в степах України», «Пам'ять серця» О. Корнійчука, «На світанку» О. Сандлера, «Трембіта» Ю. Мілютіна і багато інших. У своїх виставах І. Кобринський був високообдарованим дослідником, талановитим своєрідним постановником, розумним, дбайливим, професійним педагогом.

На репетиції він приходив вчасно (можна було за ним звіряти годинник), завжди готовий, з розробленим планом, не жаліючи сил, емоцій, добивався, щоб все заплановане було виконано. Його заслужено називали Метром, любили, але трішечки боялися.

Розповідала легендарна унікальна «ходяча енциклопедія» Тамара Пилипівна Зюзіна. Ця дивовижна жінка працювала в театрі з 1953 року секретарем директора. Начальники у славної

Кабаниха —
У. Калініченко, «Гроза»
О. Островського

Тамари змінювалися, а вона сиділа, друкувала, все знала, все пам'ятала. Могла дати будь-яку довідку про вистави, акторів. Так от, Тамара Пилипівна одному з акторів розповідала:

...10 годин 30 хвилин ранку. Ілля Григорович входить у театр, іде до свого кабінету. У цей момент на сцені з'являється такий собі стілець з червоною спинкою. Його ставить помічник режисера. І відразу ж за кулісами починають збиратись актори. Їх ще ніхто не кликав, ще немає 11 годин, а вони вже ходять, сидять, хтось повторює текст на сцені. А тому, що вже І. Кобринський прийшов, ось його стілець виставили на сцену, то треба готуватися, треба мобілізувати себе на репетицію.

Головний режисер ніколи сам не акцентував ні на стільці, ні на часі власної появи на сцені. Але І. Кобринський був І. Кобринським і поле його професійної енергії втягувало, змушувало творити і здійснювати.

Поруч з реалістичними виставами І. Кобринського в афіші шевченківців протягом багатьох сезонів були романтичні, музичні спектаклі, які за п'єсами української класичної драматургії поставив народний артист УРСР, лауреат Державної премії Василь Іванович Овчаренко.

Цей актор і режисер почав свою творчу діяльність у 1923 році, працюючи у трупах пересувних українських театрів. Потім став студентом Дніпропетровського театрального училища, а після

Ксенія — Л. Вершиніна, Тетяна — заслужена артистка УРСР Г. Березанська, «Розлом» Б. Лавреньова

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

закінчення навчання в 1930 році був зарахований до штату театру ім. Т. Г. Шевченка. На сцені шевченківців Василь Іванович за сорок років роботи створив більше 300 різнопланових образів і поставив 50 вистав.

Природа, батьки, доля подарували йому багато. Він був високий, красивий, а ще добре володів майстерністю вокалу, яка поєднувалась з талантом драматичного актора широкого діапазону.

У дивовижному акторському сузір'ї (50–60-х років) у В. Овчаренка було своє місце. Йому судилось від Бога бути героєм. І він ним був. Але в цьому амплу Василь Іванович намагався бути ні на кого не схожим. Актор довго і вдумливо працював над кожним образом. Знаходив свої засоби виразності, прагнув досягнути повного внутрішнього перевтілення, яке поєднував з досить лаконічною манерою сценічної поведінки. Його Михайло Гурман в «Украденому щасті» був безмежно щасливим, коли повернув кохання Анни, і раптом міг стати жорстоким, злим, коли його любові щось загрожувало.

Михайло — Овчаренко наголошував не на помсті злим людям, які розлучили його з коханою, а на боротьбі за право на щастя. Актор знімав будь-яку поволоку мелодраматичності з твору І. Франка. Він ніде не виглядав благородною жертвою любовного трикутника. Ні, він був борець, герой, і смерть його була все одно бунтом.

Бунтарями-героями, які впевнені, що зможуть і повинні перетворити навколишній світ, поставали його Гайдай із «Загибелі ескадри» О. Корнійчука, Годун у «Розломі» Б. Лавреньова і навіть Кобзар з вистави «Навіки разом» Л. Дмитерка.

Остання з названих робіт заслуговує на пильну увагу. У цьому образі Василь Овчаренко найбільш яскраво зміг продемонструвати типову рису мистецтва дніпропетровських шевченківців. Вони поєднували у своєму творчому арсеналі, причому поєднували порівну, засоби музичної і драматичної виразності.

І знову прожектори засвітили свої вогні. На сцені Кобзар — Овчаренко. Глядачі уважно слухають українську народну думу про славні діла козацькі, про їхню боротьбу з гнобителями і зрадниками. Дума Кобзаря — Овчаренка наповнювалась великою емоційною силою. Актор не просто гарно і виразно співав, він спромігся передати весь драматизм, всю напругу боротьби свого народу за визволення і незалежність.

А в сцені сучічки з Виговським — Задніпровським Кобзар — Овчаренко на очах здивованих глядачів перетворювався з красивого і благородного співака-музиканта на трибуна, який всім серцем вболіває за свій народ і з гнівом засуджує зраду інтересів Батьківщини. У цій сцені зустрічались дуже сильні акторські темпераменти — Л. Задніпровський і В. Овчаренко.

Леді Мільфорд —
З. Хрукалова,
«Підступність і кохання»
Ф. Шиллера

Їх сутичка-поєдинок перетворювалася на битву двох ідеологій, двох способів життя. Хоча розмова була невеликою за обсягом часу, здавалося, що ще одна мить — і по сцені пролетить блискавка, таким вогнем пристрасті й ненависті горіли очі героїв. Глядачі гучно аплодували акторам, критика хвалила, а члени комісії з присудження Сталінських премій винесли одностайне рішення: Л. Задніпровський і В. Овчаренко стали в 1951 році лауреатами Державної премії.

Василь Іванович Овчаренко був професіоналом з великої літери. Незважаючи на своє місце прем'єра, на яке він мав право, актор не ділив ролі на великі і малі. Грав усе, ніколи не відмовлявся, не скаржився. Був переконливим ведучим в «Оптимістичній трагедії» Вс. Вишневецького, яку поставив у кінці 1950-х років Сергій Сміян, народний артист УРСР, лауреат Державної премії ім. Т. Г. Шевченка.

З повагою і натхненням працював у виставі молодого режисера О. Горбенка, граючи Тихона Тимофійовича в п'єсі В. Розова «Нерівний бій». А поруч були виразні, як то кажуть, фактурні, ролі Куракіна у драмі І. Рачади «Над голубим Дунаєм», або Апраша в «Циганці Азі» М. Старицького у постановці А. Білгородського та багато інших.

Акторську роботу Василь Іванович успішно поєднував з режисурою. Знав, любив і добре ставив українську класичну драматургію. Його постановки мали чудову сценічну долю.

Лірична вистава «Сватання на Гончарівці» Г. Квітки-Основ'яненка в режисерській версії В. Овчаренка була в афіші п'ятнадцять років, а комедія «Майська ніч» за М. Гоголем — двадцять.

У славетній «Майській ночі», яку В. Овчаренко поставив у 1956 році, грали три склади різних акторських поколінь. Вистава користувалася великим успіхом у глядачів і всебічно розкривала обдарування виконавців.

Секрет режисури В. Овчаренка полягав у тому, що він чудово відчував музично-драматичну природу українського театру. І ще в тому, що добре знав практику реалістичної з елементами гострої характерності манери гри шевченківців і уміло, без особливих витівок, але вмотивовано і природно використовував свої знання в численних постановках. У них діяли живі люди. За ними захопливо стежили глядачі, а їхні характери з цікавістю будували з допомогою точної режисерської концепції акторам.

Шевченківці 1950-х, друге акторське покоління театру, сьогодні — славетні корифеї. Досі у стінах театру живуть легенди про їхню величезну самовіддачу в роботі, про повне заглиблення в професію. Кажуть, що ні З. Хрукалова, ні А. Верменич, ні В. Овчаренко, ні Н. Мамай, ні Н. Горна, ні Л. Задніпровський,

Кошовий атаман —
Г. Маринич,
«Богдан Хмельницький»
О. Корнійчука

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ
МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

ні Г. Маринич, ні А. Хорошун, ні В. Кам'янецький, ні С. Ващук навіть не дозволяли собі хворіти. Жага роботи, творчості забороняла їм щось пропустити або не встигнути. Відсутність на репетиції для них була драмою, а на виставі — справжньою трагедією.

Кожний день — творчий «бій» з драматургом, режисером, партнером.

Гасло «Ні дня без вистави» — для них було нормою.

Лауреати Державної премії СРСР:
Одарка — З. Хрукалова, народна артистка УРСР,
Карась — А. Верменич, народний артист УРСР.
Вистава «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемівського

І навіть коли вони вже не грали, були на пенсії, свого життєвого ритму не втрачали, не розуміли — як це зупинитися, не працювати.

Ще одна театральна легенда розповідає. Вже В.Овчаренко був літнім чоловіком, кілька років на заслуженому відпочинку. Він тяжко захворів, лежить у лікарні, прикутий до ліжка. Друга і колегу приходять навідати А. Верменич. Хх діалог:

А. ВЕРМЕНИЧ: Вася, дорогий, прийшов тебе провідати. Як ти себе почуваєш? Що болить?

В. ОВЧАРЕНКО: Здрастуй, Андрій! Ну, чого ти турбувався, їхав. Я вже скоро вийду, пошти здоровий. Скоро прийду в театр. А ти там давно був? Які новини?

А. ВЕРМЕНИЧ: І в неділю був, і вчора був, виставу нову готують.

В. ОВЧАРЕНКО: Ну і добре, мабуть, і я завтра чи післязавтра піду подивитись. (Далі розмова суто про театр).

Після закінчення візиту А. Верменич заходить до кабінету лікаря.

А. ВЕРМЕНИЧ: Ну що наш Василь Іванович Овчаренко? Коли виписується?

ЛІКАР (здивовано): А хіба Ви не знаєте? У Василя Івановича — інфаркт, і він затримується в нас надовго.

А. Верменич, не виказуючи ніякого здивування, вислуховує лікаря. Він уже зрозумів друга. Їхнє гасло — не хворіти, а працювати — діє.

Через день аналогічний діалог двох акторів знову повторюється. А через тиждень — диво: А. Верменич приходиться, а В. Овчаренко вже сидить у ліжку. І вони разом мріють, згадують про театр, виїзні гастролі, репетиції...

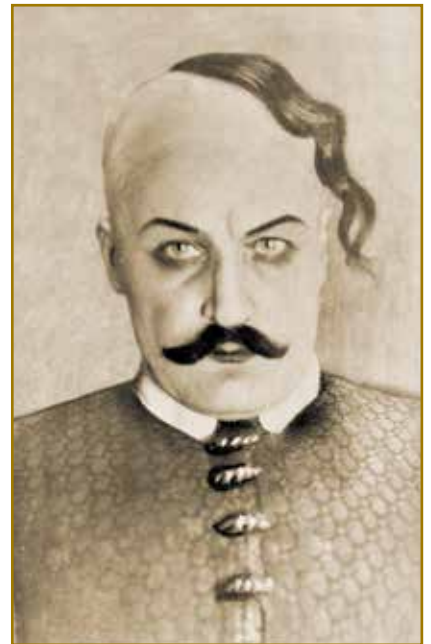
Вони дуже любили свій театр, служили йому по-лицарськи. І завжди нагадували молодим акторам: Ви працюєте у Першому Державному театрі України. І молоді поділяли гордість своїх наставників.

У трупі шевченківців з початку 1950-х років працювала велика група випускників Дніпропетровського театрального училища. Серед них були: Г. Березанська, А. Пуліна, Л. Вершиніна, С. Станкевич, А. Максимова, Ю. Костюк, П. Чалий. Після навчання в Харкові приїхали в театр ім. Т. Г. Шевченка К. Карпенко, Л. Бондаренко, а трішки пізніше — Л. Стилик, В. Сасько. Поруч із корифеями та молоддю працювали досвідчені: А. Білгородський, Г. Козловська, О. Бондаренко, М. Садовський, П. Луценко, О. Аведіков, Н. Горна, Л. Солнцева, М. Шеваленко-Сішов і багато інших.

Імена молодих акторів, які починали в 1950-ті роки, будуть визначати творче обличчя театру в наступних 60-х та 70-х роках.

Полковник війська
Запорізького — А. Верменич,
«Навіки разом» Л. Дмитерка

Богун — В. Овчаренко,
«Богдан Хмельницький»,
О. Корнійчука

Естафета поколінь (акторське сузір'я II)

ці 1960-ті роки в палітрі шевченківців залишилися дві головні тенденції творчих пошуків: класика і сучасність. Афіша щорічно поновлювалася новими різножанровими виставами, які отримували схвальні відгуки преси (численні примірники зберігаються в музеї театру) та багатьох глядачів. Щовечора, а в неділю — двічі, спектаклі проходили з традиційно повними залами. Дніпропетровський театральний феномен 50-х–60-х років: аншлаги кожного вечора, мабуть, потребує окремого дослідження і висновків.

Репертуар театру імені Т. Г. Шевченка відрізнявся багатотематичністю і різножанровістю. Було здійснено постановку 60 нових вистав, серед яких твори сучасних драматургів: «Пам'ять серця» О. Корнійчука, «Над голубим Дунаєм» І. Рачади, «Сержант міліції» Л. Лазутіна, «Шумить Дніпро» О. Рябова, «Нерівний бій» В. Розова, «Небезпечні літа» С. Наріньяні, «На світанку» Г. Плоткіна, «Біла акація» І. Дунаєвського, «Севастопольський вальс» К. Лістова, «Перебіжчик» А. та П. Тур, «Фараони» та «Горлиця» О. Коломійця, «Каса Маре» Й. Друце, «Майстри часу» І. Кочерги, «Розлом» Б. Лавреньова, «Трибунал» О. Макайонка, «Веселка» і «Марина» М. Зарудного, «Справа, якій ти служиш» Ю. Германа, «Тайфун» Цао Юй, «Вертеп у домі пана Куп'єло» Е. де Філіппо, «Перепочинок в Арко Ірис» Д. Димова.

Простий перелік прем'єр шевченківців у 60-ті роки свідчить і про широкий творчий діапазон, і про спрямованість колективу представити якомога ширшу панораму сучасної п'єси. А значить зробити свій діалог з глядачем змістовним, потрібним для вирішення багатьох життєвих проблем і питань.

Дніпропетровці приходили у свій театр з радістю, а іноді з болем, у свято і будні. І завжди театр допомагав, дарував, вражав високими емоціями і професійною майстерністю.

Класичний репертуар у цей період складався переважно з української п'єси. І була вона представлена всіма жанрами. З великим успіхом йшли: «Лиха доля» («Циганка Аза») та «Майська ніч» (за М. Гоголем) М. Старицького, «Безталанна»

і «Гріх та покаєння» І. Карпенка-Карого, «Тарас Бульба» за М. Гоголем, «У неділю рано зілля копала» О. Кобилянської, «Доки сонце зійде, роса очі виїсть» М. Кропивницького, «У пуші» Л. Українки, «Для домашнього вогнища» І. Франка, «Шельменко-денщик» і «Сватання на Гончарівці» Г. Квітки-Основ'яненка. А поруч в афіші стояли кращі зразки західно-європейської драматургії «Тартюф» Ж.-Б. Мольєра, і «Багато галасу даремно» У. Шекспіра.

Цікавий та різноманітний репертуар знаходив адекватне режисерське рішення в роботах І. Кобринського, А. Білгородського, В. Овчаренка, Д. Лазуренка, І. Казнадія, М. Єсипенка, О. Горбенка, В. Добровольського, О. Александріна, В. Ковалевського, В. Божка, Р. Степаненко.

Винахідливими, яскравими були оформлення вистав, які створили художники: В. Борисовець, В. Зюзін, Л. Скрипка, М. Корольов, О. Ніколенко, Г. Захаров, М. Аніщенко, І. Костянтинова.

Названа генерація режисерів влучно поєднувала досвід, традиції, реалістичну спрямованість, але з часткою театральної романтичності, І. Кобринського, А. Білгородського, В. Овчаренка та Д. Лазуренка з пошуками нової сценічної мови, спробами молодих І. Казнадія, О. Горбенка, пізніше В. Добровольського, Р. Устименко, В. Божка, В. Ковалевського. Молоді режисери намагалися наблизити сцену шевченківців до сучасного життя, зробити її героїв зрозумілими, близькими до глядачів єдністю думок, почуттів, поглядів.

Як завжди, у шевченківців головна сила — сила акторська. І традиції, і пошуки нового знаходили своє втілення. Акторські особистості, їх розмаїття надавали особливий колорит ансамблю в кожній виставі. Мабуть, у цьому головний секрет успіху театру тих років. Люди приходили щовечора на актора. Особливо яскраво в 1960-ті світила зірка унікального актора, режисера, дивовижної людини, народного артиста України Андрія Ісакієвича Білгородського.

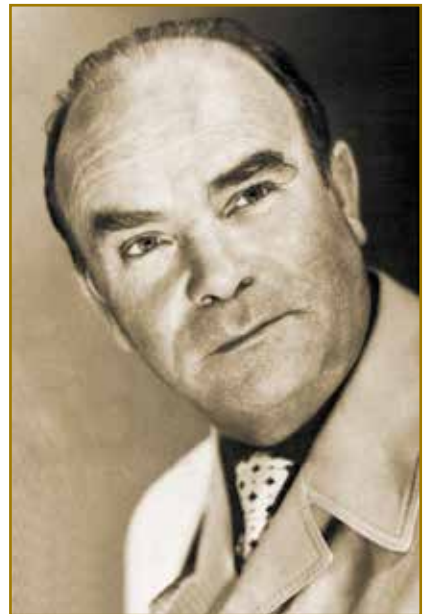
Його унікальність містилася і в біографії, і в творчості, і в громадській діяльності. Андрій Білгородський був дуже активною, діяльною натурою. Але всі сфери його діяльності об'єднувало одне поняття — Дніпропетровський театр імені Т. Г. Шевченка.

У 1936 році випускник акторського факультету Київського інституту театрального мистецтва імені І. Карпенка-Карого розпочав свій творчий шлях на сцені дніпропетровських шевченківців і прослужив цій сцені 45 років. Створив більше 300 різнопланових образів, поставив 100 вистав сучасного та класичного репертуару.

А ще, коли рідному театру було важко, коли після чергового адміністративного наказу колектив тимчасово опинявся без керівництва, Андрій Ісакієвич, не лишаючи акторської роботи

А. Білгородський — народний артист УРСР, актор, режисер

І. Казнадій — заслужений діяч мистецтв УРСР, головний режисер, 1961–1967 рр.

ні на годину, був і директором театру, і виконував обов'язки головного режисера; а секретарем партійної організації він був майже 40 років. А ще він був серйозним, чуйним, здатним все зрозуміти головою Правління Дніпропетровського відділення Українського театрального товариства.

Природа подарувала йому не зовсім акторську зовнішність. Він був не дуже високого зросту, мав досить повну статуру. Такий собі — гладенький і рум'янений чоловік. Але для кожного образу актор знаходив таку особливу характерність, таку яскраву форму зовнішнього рисунка, які допомагали всебічно розкривати людську суть, духовний світ кожного персонажа.

Тому в його репертуарі цілком природними були: і Рінарес у виставі «Овод» Е. Л. Войнич, і Петро в «Міщанах» М. Горького, а поруч Гордій Поварьонко в «Доки сонце зійде, роса очі виїсть» М. Кропивницького, і Богдан Сусик з «Трембіти» Ю. Мілютіна, або ватажок анархістів з «Оптимістичної трагедії» Вс. Вишневського, або Ілько Сторожук з драми М. Зарудного «Таке довге, довге літо». Амплітуда його творчих пошуків з роками збільшувалася.

У 60-ті–70-ті роки він був визнаним майстром комедії. Його виконавська манера вирізнялась чітким балансом форми і змісту. Попандопуло з оперети «Друге весілля в Малинівці» І. Поклада, князь Пантіашвілі з музичної комедії А. Цагарелі, Г. Канчелі «Витівки Хануми» в Білгородського виблискували всіма фарбами сценічного сміху.

Але в актора був свій ефект, який сьогодні можна назвати «ефектом Білгородського». Він міг зупинити мить, його невпинний комедійний парад раптово прорізав промінь чи роздуму, чи суму героя, навіть такого, як Попандопуло. Одним жестом рук, зміною голосової інтонації під час відповіді пану-отаману Гриціану на питання: чи був він одружений? — Попандопуло — Білгородський так говорив фразу: — «Гріша, хто за таке поїдець?», що зал миттю прочитував всю драму нікчемного життя героя і нагороджував актора тривалими оплесками.

Широким був діапазон пошуків і А. Білгородського-режисера. У різні роки він поставив: «Дванадцять ніч» У. Шекспіра, «Загублене життя» П. Мирного, «Циганку Азу» М. Старицького, «Білу акацію» І. Дунаєвського, «Над голубим Дунаєм» І. Рачади, «Чому посміхалися зорі» О. Корнійчука та багато інших. Комедія, драма, мелодрама, трагедія, музична комедія знаходили в Андрія Ісакієвича свою трактовку, яка завжди виявляла принципи реалізму, життєвої достовірності, психологічної вмотивованості. Ці головні засади шевченківці відстоювали з перших сезонів своєї роботи.

Естафету засновників-корифеїв надійно підхопило друге акторське покоління: З. Хрукалової, В. Овчаренка, А. Верменича,

Горділя — О. Бондаренко,
«Циганка Аза» М. Старицького

а їхні традиції в 60-ті роки ХХ століття успішно розвивали: А. Білгородський, М. Садовський, К. Карпенко, І. Михлик, О. Аведіков, С. Станкевич, Г. Березанська, А. Пуліна, П. Лисенко, З. Мартинова, Л. Бондаренко, А. Максимова, В. Баєнко, Л. Стилик, О. Петренко, М. Стороженко, Ю. Крітенко, Е. Верещагіна, Л. Кушкова, В. Божко, Б. Мартинов, В. Шевченко і ще багато інших акторів різних поколінь.

Важливе місце в післявоєнному репертуарі театру відігравали вистави так званого «легкого жанру» — оперети.

Специфіку «легкого жанру» добре розуміли, відчували режисери: І. Кобринський («Трембіта» Ю. Милютіна, «На світанку» Г. Плоткіна), С. Сміян («Вільний вітер» І. Дунаєвського, «Поцілунок Чаніти» Ю. Милютіна), А. Білгородський («Під чорною маскою» Л. Лядової, «Кавказька племінниця» А. Гаджієва). Дуже плідною в цих виставах була робота диригента А. Батюка, балетмейстерів Д. Соколовського, Г. Клокова, В. Асінкіна. Всі перелічені оперети, а також музичні вистави українського класичного репертуару: «Сватання на Гончарівці», музика К. Стеценка, п'єса Г. Квітки-Основ'яненка, «Майська ніч», музика М. Лисенка, В. Васильєва, п'єса М. Старицького (за М. Гоголем), користувалися особливим успіхом у глядачів.

Музичні вистави шевченківців виявляли, підкреслювали одну з характерних рис українського театру — природне поєднання в його сценічній мові драматичної та музичної основ.

Ця національна театральна естетика диктувала і свої закони акторського існування. Більшість шевченківців володіли його принципами досконало — перехід від слова до співу і танцю в їхній грі був органічним і завжди вмотивованим.

З блиском майстерності органічне поєднання муздрами виявилось у творчості двох провідних актрис театру Ганни Козловської, заслуженої артистки УРСР, та Олени Бондаренко. Численні персонажі цих колоритних особистостей, які ліпили свої образи широкими, насиченими мазками, вирізнялися яскравою сценічною формою та глибиною змісту.

Ці чудові актриси добре відчували природу українського жіночого характеру і вміли тонко без будь-якого перебільшення передати бурхливий темперамент, величезну енергію гумору і м'яку жіночість та ліричність своїх героїнь. Такими були: Зовиця з «Майської ночі» та Одарка з «Запорожця за Дунаєм» Олени Бондаренко, Одарка зі «Сватання на Гончарівці» та Фенна Степанівна з «Шельменка-денщика» Ганни Козловської.

Репертуар цих актрис не обмежувався суто українськими характерами. Г. Козловській та О. Бондаренко підкорялися, розкривали свої таємниці жінки інших національностей. Так, Ганна Козловська з великим натхненням грала

Аза — Л. Бондаренко,
народна артистка УРСР,
«Циганка Аза» М. Старицького

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Мати —
О. Бондаренко,
«Пам'ять серця» О. Корнійчука

Г. Козловська —
заслужена артистка УРСР

глибокодраматичну роль литовської матері у виставі Д. Урнявічуте «Називай мене матір'ю».

А Оленою Бондаренко глядачі захоплювались у виставі «День народження Терези», де вона створила прекрасний образ кубинської жінки.

Якщо ми перенесемося в залу шевченківців 1960-х років, то зустрінемося не тільки з колоритними актрисами, а й з їхніми не менш самобутніми партнерами: народним артистом УРСР К. М. Карпенком та заслуженими артистами УРСР М. Д. Садовським і П. І. Лисенком. Це неперевершене акторське тріо продовжувало і розвивало всі кращі традиції колективу: кожний — велика особистість, але всі разом — чудовий ансамбль.

Цю особливість добре розумів і влучно використовував головний режисер театру, заслужений діяч мистецтв УРСР Іван Казнадій. Його постановки 1960-х років довго утримувались у репертуарі, навіть і тоді, коли режисер, після 6-річної роботи у Дніпропетровську, перейшов до іншого театру.

Одною з вистав-довгочасниць було інсценування М. Зарудного за мотивами поеми Т. Шевченка «Марина». Цей спектакль став своєрідною візитною карткою театру під час його численних гастролей. Режисеру вдалося зробити глибоко патріотичну виставу (народну драму за жанром) з великою кількістю яскравих характерів і з'єднати в спектаклі всі акторські покоління шевченківців.

К. Карпенко, М. Садовський та П. Лисенко в «Марині» мали не дуже великі за обсягом тексту ролі. М. Садовський грав Магуру, П. Лисенко — Лейбу, К. Карпенко — Дяка. Але акторам вдалося піднятися у своїх узагальненнях до символів. Лейба — Лисенко був втіленням усіх нещасних, пригноблених, забитих. Магура — Садовський, навпаки, розкрив усю жорстокість, підлість, розбещеність вірного «пса» поміщика-кріпосника. А от Дяк — Карпенко викликав море симпатії і на очах глядачів переконливо, з великим гумором розкривав еволюцію душі людини, яка бореться за волю і сама звільняється від багатьох моральних обмежень та умовностей. Актори створили справді народні характери в народній драмі.

Творчий діапазон акторського тріо був досить широким, а їх художні засоби комічного нічим не обмежувалися і постійно збагачувалися.

В українській опереті «Сватання на Гончарівні», так визначив жанр своєї постановки В. Овчаренко, Садовський грав Прокіпа Шкурата, Карпенко — Осипа Скорика, а Лисенко — Павла Кандзюбу. Про акторів не можна було сказати — грали. Вони були по-справжньому живими людьми. Вони «купались» у чудовому тексті Г. Квітки-Основ'яненка, створювали

характери, діяли дуже серйозно, а комедія від того виблискувала всіма своїми барвами.

Унікальність таланту М. Садовського в цій виставі розкривалася особливо широко, бо впродовж 30 років він зіграв у «Сватанні на Гончарівці» такі різні ролі, як Стецько, Скорик і Шкурат, а у «Шельменко-денщику» актор був і винахідливим Шельменком, і обмеженим Шпаком.

Дуже смішними, але тут вже з часткою гротеску, або, навіть, соціальної сатири, грали своїх героїв актори в комедії О. Коломійця «Фараони». І. Казнадій вирішив водевільну ситуацію обміну ролями жінок і чоловіків у «Фараонах» засобами жорстокої, викривальної сатири. Граючи своїх горе-ледацюг, представників колгоспного керівництва Карпенко, Садовський, Лисенко не жартували, а викривали і звинувачували.

Ще одною яскравою ознакою творчого обличчя акторського тріо була безмежність амплуа.

Михайло Садовський був відверто примітивним і трішечки карикатурним, граючи Мишку Япончика в опереті Г. Плоткіна «На світанку». Зовсім протилежного плану була його робота у драмі Ф. Залати «Пам'ять не йде за обрій», де Михайло Дмитрович виконував роль головного героя. Його Бурун був мужнім, сміливим у боротьбі з фашистами. Його загибель сприймалась глядачами як оптимістична трагедія.

А поруч був образ великої викривальної сили, який М. Садовський створив у комедії Ж.-Б. Мольєра «Скупий». Гарпагон — Садовський — людина з багатьма обличчями, і всі вони ховали одне, справжнє — хижака, накопичувача, паразита. Гарпагон став справжнім досягненням актора.

Схожою різноплановістю вирізнялися і роботи К. Карпенка, цього лицаря шевченківської сцени. За все життя у трудовій книжці Костя Миколайовича був один запис: актор Дніпропетровського українського музично-драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка.

Його шлях на сцену був довгим і важким. У 1940 році юнак вступив на акторське відділення Харківського театрального інституту. В 1941 пішов на фронт, після демобілізації закінчив навчання і за розподілом приїхав у Дніпропетровськ.

38 років прослужив вірою і правдою в одному театрі, створив більше 100 образів, у яких органічно поєднував комедію з драмою і трагедією. Ця риса його обдарування особливо яскраво виявилася в роботі над образом Терешка в п'єсі А. Макайонка «Трибунал».

Режисер Александрін, постановник цієї вистави, разом з актором довго шукали другий план складної ролі головного героя драми білоруського драматурга. Треба було знайти маску людини, яка заради великої справи боротьби з фашистами, видає

Ганна —
З. Хрукалова,
народна артистка УРСР,
лауреат Державної премії СРСР,
«Навіки разом» Л. Дмитерка

Біанка —
Л. Вершиніна,
«Отелло» У. Шекспіра

себе за зрадника, що погодився на співпрацю з ворогом. Навіть діти і дружина Терешка не здогадуються про його справжню діяльність, зв'язок із партизанами. К. Карпенко знайшов свого Терешка. Глядачі могли бачити не тільки результат пошуків актора, а й сам процес творчості. На їхніх очах Терешко — Карпенко мінявся тисячі разів. Він був хитрим підлабузником з німцями. Він дуже переживав, але мужньо зносив гнів і презирство родичів. Цей невеликий на зріст, рухливий, навіть надто метушливий чоловік у фіналі виростав у справжнього героя. Коли вже не треба було прикидатись, Терешко — Карпенко віддзеркалював добротою, щирістю, невимушеною веселою вдачею.

Дуже незвичайним, мудрим, філософськи розважливим, представав Бог у виконанні К. Карпенка у трагікомедії М. Варфоломеева «Святий та грішний». А поруч були неперевершені комедійні роботи в «Закоханій витівниці» (капітан Бернардо), в «Запорожці за Дунаєм» (Селім-Ага), в «Майській ночі» (Писар). А далі Кость Миколайович дивував своїх глядачів, коли представав зовсім іншим. Його фарби були густими, гострота яскравої сценічної мови зростала від епізоду, коли він грав лорда Стенлі в «Річарді III» У. Шекспіра або Вольфа Лейзера в «П'яти діамантах Тев'є молочника» Г. Лоткіна (за Шолом-Алейхемом).

За 35-річне сценічне життя на долю П. І. Лисенка випало грати багатьох негативних персонажів. Часто йому доводилося долати схематизм і одноплановість таких ролей. Петро Іванович був людиною з великим почуттям гумору, а ще він був дуже спостережливим, уважним партнером і співрозмовником. Помічав багато психологічних нюансів, акцентів, складав все у свою акторську скриньку. А потім, як чарівник, витягав з неї необхідну деталь чи подробицю. І його герої, неважливо — головні чи не зовсім, обростали своєю неповторною індивідуальністю, мали чіткий малюнок зовнішньої поведінки. Його худа, якась незграбна постать тільки з'являлась на сцені і вже викликала сміх глядачів. Петро Іванович намагався використовувати повною мірою природні дані, але не захоплювався їх постійною експлуатацією, уникав штампів і повторень. І тому такі різні персонажі у таких дуже різних виставах, як Никандр («Щедрість» Л. Дмитерка), Трухан («Під високими зорями») та Сторожук («Таке довге, довге літо» М. Зарудного), Куніцин («Влада» А. Сафронова), Жора («Друге весілля в Малинівці» І. Поклада), Князь («Витівки Хануми» А. Цагарелі), Лопуцьковський («Шельменко-денщик» Г. Квітки-Основ'яненка), Дід Мірошник («Наймичка» І. Карпенка-Карого) знаходили в Лисенка своєрідну форму, оригінальну трактовку.

А. Білгородський, Г. Козловська, О. Бондаренко, М. Садовський, К. Карпенко, П. Лисенко та інші підхопили і гідно несли естафету акторських поколінь. З ними разом працював великий

Євгенія — Е. Лазуренко,
Шарль — О. Аведіков,
«Євгенія Гранде» О. де Бальзака

загін молодих акторів, які зробили свої перші сценічні кроки на початку 1950-х років. А в 60-ті багато з них стали провідними артистами трупи.

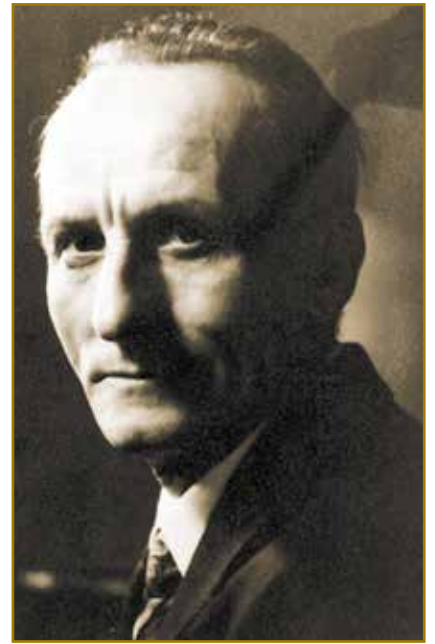
Афіша театру була досить різноманітною, творча робота напруженою і продуктивною. Молодь брала участь у виставах всього репертуару і мала змогу виявити свої здібності, розвивати їх, набувати досвіду і майстерності.

У правдивості тези плідної праці молодих можна упевнитись, звернувшись до сценічних біографій Станіслава Станкевича і Галини Березанської. Вони були учнями І. Кобринського. Виховані на принципах реалістичного театру, досить швидко опанували кредо шевченківців — поєднання щирості, емоційної виразності з точною відбудовою психологічного стану кожного персонажа. Натхнення, ентузіазм, самовіддача Галини Березанської та Станіслава Станкевича вели їх крутими сходами сценічного життя, дозволяючи з кожною виставою підніматися на новий щабель професіоналізму.

У 50-ті глядачі зустрічалися з легендарним героєм дніпропетровських шевченківців, заслуженим артистом УРСР, лауреатом Державної премії Л. Задніпровським. Після його від'їзду до Одеси молодий С. Станкевич успадкував місце й амплуа майстра. Успадкував цілком заслужено. Обдарування актора було різнобічним. Він грав у багатьох виставах, як драматичних, так і музичних. Ще в 1954 році у виставі «Роки мандрувань» за п'єсою О. Арбузова (постановка І. Кобринського) С. Станкевич зіграв головного героя Ведерникова, успішно передавши процес формування характеру молодого людини, зробив шукання юнаком свого місця в житті близькими, зрозумілими глядачам.

Режисер А. Білгородський запропонував С. Станкевичу роль Василя у драмі М. Старицького «Лиха доля» («Циганка Аза»). Ця робота остаточно вивела актора в лідери творчого складу. Він, уникаючи штампів, знявши поволоку мелодраматичності, розкрив драму лихої долі свого героя. Цікавим був і зовнішній малюнок ролі. Станкевич володів яскравою сценічною пластикою. При лаконізмі рухів актор добивався особливої їх виразності. Постать Василя — Станкевича ніколи не губилась навіть у великих масових сценах. Своє амплуа героя актор доводив кожного дня. Його репертуар постійно збагачувався.

Знаходив він різні барви для своїх персонажів у драмах сучасних авторів. Майже кожного вечора він був на сцені. Глядачі цілком поділяли думки, погляди й погоджувались з вчинками мужнього майора Олександра Гайового — Станкевича у виставі «Над голубим Дунаєм» І. Рачади. Уважно стежили за діями винахідливого, вдумливого і сміливого Миколи Захарова з п'єси І. Лазутіна «Сержант міліції». Граючи Олексія в «Оптимістичній трагедії» Вс. Вишневського, актор намагався підкреслити

П. Лисенко —
заслужений артист УРСР

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Бенедикт —
С. Станкевич,
«Багато галасу даремно»
У. Шекспіра

Прісенька —
С. Кузнецова,
«Шельменко-денщик»
Г. Квітки-Основ'яненка

відданість революційним ідеям, які проголошували загальнолюдські цінності — мир, щастя, справедливість.

А поруч з цими драматично-напруженими ролями С. Станкевич успішно грав у музичних комедіях. Співав, танцював, жартував, голосно і заразливо сміявся його пожежник Карпо в опереті О. Рябова «Шумить Дніпро». Був справжнім героєм-красенем капітан Аверін у «Севастопольському вальсі» К. Лістова. Аура особливої акторської, чоловічої привабливості Аверіна — Станкевича вражала надзвичайно. Про такого чудового, надійного капітана мріяла кожна жінка в залі для глядачів.

Якщо Леонід Задніпровський був природним і в ролі блискочого графа Вронського, і бундючного Виговського, то Станіслав Станкевич знаходив дуже переконливі засоби виразності у створенні позитивних героїв-сучасників. Він міг, долаючи певний схематизм драматургічних образів, створити характери живі і достовірні. Він був на сцені красивим знайомим незнайомцем.

Різноплановість пошуків актора помічали не тільки дніпропетровські глядачі. Його успіхи відзначали преса, спеціалісти. І після 15-річної роботи на сцені шевченківців заслужений артист УРСР С. Станкевич отримав запрошення до трупи ушлявленого театру ім. І. Франка в Києві. На сцені цього театру він плідно працює багато років, отримав почесне звання народного артиста УРСР.

Кожен, хто був знайомий або хоч раз бачив па сцені заслужену артистку УРСР Галину Олексіївну Березанську, відразу ж розумів: ось — справжня героїня. Природа подарувала їй вродливе обличчя з надзвичайно виразними очима, а ще — особливий талант чути, бачити й, проникати, розкривати всі таємниці жіночої душі.

За 28 років перебування на сцені вона зіграла багато різних ролей у виставах сучасних драматургів, у п'єсах класичного репертуару. Але всім їм було притаманне пристрасне, активне ставлення до життя. Цю особливу рису всіх героїнь Галини Березанської зумовлював характер самої актриси.

Вона була людиною з відкритою широкою душею, вірила, що любов і добро перебудують світ, зроблять його надійним, чистим і справедливим. Тому так успішно, відкидаючи будь-яку плакатність і стандартність, актриса знайшла своє рішення складних гостродраматичних образів Тетяни в «Розломі» Б. Лавреньова та Комісара з «Оптимістичної трагедії» Вс. Вишневського.

Ці жінки приходили до ідеї революційної перебудови світу як єдиного можливого способу боротьби за справедливість і свободу. Г. Березанська намагалася підкреслити гуманістичну, загальнолюдську основу характерів своїх мужніх, сміливих, цілісних героїнь. Робила це вмотивовано, з багатьма цікавими психологічними акцентами, які розкривали процес

формування, пошуку, а потім знаходження. З таким трактуванням Г. Березанської цілком погоджувалися режисери-постановники І. Кобринський («Розлом»), С. Сміян («Оптимістична трагедія»). Не було схеми, не було прямолінійності, були живі, зрозумілі, гарні жінки, впевнені в правоті знайденої істини.

Галина Олексіївна була одна з тих, хто любив свій театр, вважав його єдиним і неповторним. Вона прийшла у трупу шевченківців у 1948 році після закінчення Дніпропетровського театрального училища і залишилася на цій сцені назавжди.

Її акторське щастя не було легким. Але воно в неї було. Вона знала, як завмирає зала, як кожне слово її Василице з вистави І. Друце «Каса Маре» знаходить відгук у серці глядачів. Вона відчувала, що її розповідь про кохання молдавської жінки, її безмежна віра у право людини на щастя була близькою і зрозумілою кожному. Василице — Березанська хотіла кохати, вміла кохати. Її любов, глибока, чиста, пристрасна, виправдовувала всі події життя героїні. Режисер В. Божко, постановник цієї п'єси, згадував, що у виставі «Каса Маре» Г. Березанська працювала надзвичайно самовіддано, постійно збагачувала новими нюансами характер своєї Василице. І він, присутній на кожній виставі, дивувався багатству та невичерпності її фантазії і професійної майстерності.

Її акторське щастя продовжувала Катерина з «Пам'яті серця» О. Корнійчука. Галині Березанській вдавалися ролі жінок складної долі. Драматургія їх життя була насичена різкими контрастами, і саме їх вона добре вміла розгледіти і втілити в яскраву сценічну форму.

Усі її 120 героїнь були різними за віком, вдачею, уподобаннями, жили в різних країнах і часах. Але всі вони об'єднувалися в одне жіноче життя. Ось її молодість: Галя «Роки мандрювань», Валентина «Шумить Дніпро», Женя «Нерівний бій», Наталка «Сержант міліції», Мар'яна «Над голубим Дунаєм». Березанська зростає, набирається досвіду з такими чудовими героїнями, як Варка «Безталанна», Василице «Каса Маре», Катерина «Пам'ять серця», Інес «Перепочинок в Арко-Ірис» та іншими.

Ще одну пору жіночого життя подарувала Галині Березанській сцена. У її репертуарі з'явилися (і були теж різними) образи матерів. Шкандибиха з «Лимерівни» П. Мирного, Харитоновна з «Російських людей» К. Симонова, Должин «П'ять пальців руки» Ч. Лодойдамби. Должин була останньою роботою Галини Березанської.

Театральні легенди багато разів свідчили, що актори іноді повторюють у житті долю своїх героїв. Один раз зіграла Галина Олексіївна свою Должин, чудову монгольську матір п'яти дітей, дбайливу і добру. І було це на ранковій здачі вистави.

Катерина —
Г. Березанська,
«Пам'ять серця» О. Корнійчука

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

За сюжетом Должин раптом вмирає в першій дії вистави. А потім усі герої згадують про велике серце цієї жінки, сповнене любові та ніжності.

Несподівано через п'ять днів після згаданої здачі шевченківці втратили свою Галину Березанську. Вона пішла з життя у розквіті творчих сил і таланту. Її серце завжди билося в унісон з театральним серцем-сценою. Тут складалася її яскрава, багатопланова акторська доля. Прожила її Галина Олексіївна майже на одному подиху, не дозволяючи собі зупинятися, відпочивати.

Багато працювала, вела велику громадську роботу. Її добре знали на підприємствах й вишах міста. Вона активно втручалася в театральний процес, була головою Правління Дніпропетровського відділення Українського театального товариства. Вона вмiла бути щасливою сама і дарувала, надихала, заряджала на боротьбу за щасливу жіночу долю. У її особі втілювалися кращі риси шевченківців — одна любов, один театр.

Пошуками правди в мистецтві, пошуками насиченими і змістовними відзначалася творчість ще однієї героїні шевченківців, режисера-постановника Рими Степаненко.

У 60-х роках успішно пройшли прем'єри таких різнопланових вистав, як «Дівчата з вулиці Надії» та «Вир» за романом Г. Тютюнника в її постановці. Режисер мала широкий мистецький кругозір, її висока загальноосвітня культура та ерудиція дозволяли знаходити неординарні рішення різноматичних спектаклів, будувати яскраві характери з цікаво розробленою психологічною партитурою. Всі ці творчі принципи були реалізовані режисером у постановці комедії М. Стельмаха «Кум королю».

Вистава вийшла гостросатиричною. Вона розвінчувала кар'єризм, пихатість, обмеженість головного героя — голови колгоспу. Виконавець цієї ролі М. Садовський разом з режисером знайшли маску-узагальнення, яка спрямовувала свої стріли на численні негативні сторони дійсності.

На прем'єрі виставу глядачі сприйняли жваво, багато разів у залі лунали сміх, оплески. Погодився з трактуванням шевченківців автор твору М. Стельмах, що приїхав з Києва.

А на другий прем'єрний вечір прибув у театр високий партійний бос. Його обличчя зробилось похмурим, як тільки він опустився в крісло і побачив суперзавісу вистави. Художник Л. Фукс намалював на ній масивну потилицю з трьома жирними складками.

Великий начальник одразу ж помітив подібність із собою, бо мав таку ж саму потилицю. І цього було досить. Вранці директор, головний режисер, парторг і режисер-постановник були викликані «на килим», почалась багатотижнева справа.

Дездемона — Е. Лазуренко,
Отелло — П. Масоха,
«Отелло» У. Шекспіра

Риму Степаненко звинуватили в тому, що вона у виставі паплюжить сучасне життя, що з позиції українського націоналізму робить наклеп на все селянство.

Керівництво театру отримало сувору догану. Виставу «Кум королю» було заборонено для показу глядачам. Р. Устименко виключили з партії і зняли з роботи. Але вона мужньо боролася з місцевими партократами, відстоювала свою точку зору і захищала принципи реалістичного мистецтва.

І ця стримана, зовні спокійна жінка, але дуже вольова і безстрашна, врешті-решт перемогла. Київські урядові установи поновили її в партії і повернули до роботи. Кілька років після цієї героїчної баталії Рима Степаненко плідно працювала режисером у Кіровоградському українському музично-драматичному театрі.

А в легендах театрального Дніпропетровська вона довго жила як взірець справжнього митця.

Не можна сказати, щоб випадок з виставою «Кум королю» був єдиним в практиці шевченківців. Диктат партноменклатури відчували у театрі неодноразово, але він був не таким відкритим і наполегливим, як у випадку з Римою Степаненко.

За перебігом подій стежила вся театральна Україна і особливо молодь, серед якої було багато прихильників таланту і стійкості жінки-режисера. Серед них була зовсім молода актриса Лідія Кушкова, яка виконувала одну з ролей у згаданій виставі. З її слів записано цю історію.

Л. Кушкова з досить численною групою випускників Київського інституту ім. І. Карпенка-Карого саме на початку 60-х років прийшла до театру ім. Т. Г. Шевченка.

У театрі любили і довіряли молодим. Тому ця сцена була щасливою для багатьох акторів. Тут вони починали свої творчі біографії, закладали міцний професійний фундамент, а потім дехто реалізував своє обдарування на іншому театральному кону.

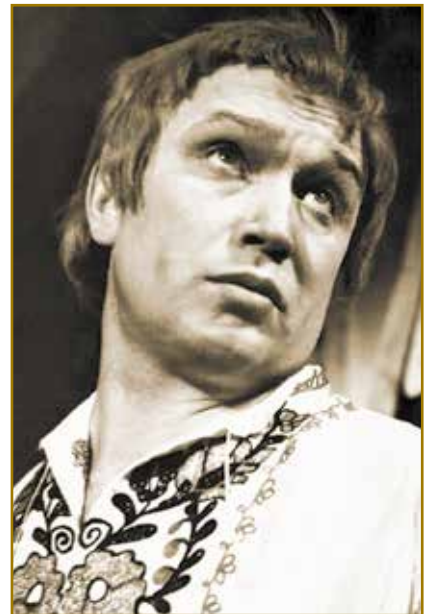
Поряд з визнаними героїнями А. Максимовою, Г. Березанською, Л. Бондаренко, С. Мартиною в 60-ті роки в трупі з'явилися три молоді актриси — Ольга Петренко, Елеонора Верещагіна і Лідія Стилик. Всім трьом доля подарувала цікаве, плідне, насичене життя, а сцена шевченківців була своєрідним трампліном, доброю основою біографії.

Лідія Стилик з перших кроків сценічного існування продемонструвала різноплановість своїх пошуків. Легкими, прозорими, сповненими тонкого ліризму фарбами молода актриса малювала головну роль у драмі литовського автора Л. Кіцберга «Тійна».

Зовсім іншими засобами виразності користувалась Л. Стилик, створюючи гострохарактерний образ італійської жінки, дочки пана Куп'єло в комедії Е. де Філіппо «Вертеп пана Куп'єло».

Одарка — О. Білоусова,
«Сватання на Гончарівці»
Г. Квітки-Основ'яненка

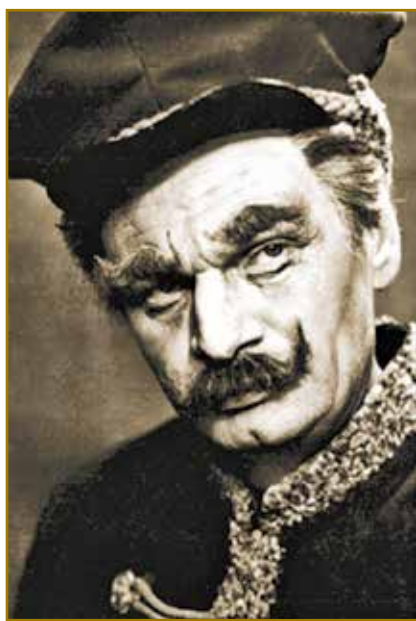

Стецько — Г. Босенко,
«Сватання на Гончарівці»
Г. Квітки-Основ'яненка

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

П. Масоха —
актор, кіноактор

Магура — О. Ситченко,
«Марина» М. Зарудного
за Т. Шевченком

А Марина з однойменної драми М. Зарудного органічно поєднала у виконанні актриси лірику і драму. Марина — Стилик змінювалася від епізоду до епізоду вистави. Спочатку юна, закохана, ніжна, вона після зіткнення з жорстокістю і соціальною несправедливістю навколишнього світу піднімається до героїчного протесту. У кінці спектаклю глядачі бачили Марину — Стилик з очима, що палали вогнем помсти, і остаточно вірили, що вона, не витримавши знущання пана, вбила його.

Вдалий початок визначив подальшу долю актриси. Вона переїхала до Харкова, стала провідною актрисою Харківського українського драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка, отримала почесне звання заслуженої артистки України.

Доля двічі приводила на сцену дніпропетровських шевченківців заслужену артистку УРСР Е. Верещагіну. Вона була актрисою дуже широкого діапазону. Її готовність працювати, її самовідданість на сцені були унікальними. Їх вона успадкувала від своїх славнозвісних батьків — чудового режисера, народного артиста СРСР Федора Верещагіна і прекрасної актриси Регіни Верещагіної. Їхня дочка, яку вся театральна Україна любовно називала Норою Верещагіною, мабуть, з молоком матері засвоїла істину: сцена — це святе місце, саме тут можна народитися, прожити багато людських доль і стати від цього дуже багатою і щасливою.

Нора Верещагіна ніколи вголос не промовляла таких високих слів, але намагалася втілити їх у кожній своїй ролі. Шевченківці відразу ж відчували, що ця тоненька дівчина з широко розкритими очима, довгими чорними віями — справжня актриса. І тому недавня випускниця інституту ім. І. Карпенка-Карого отримала для дебюту не абияку роль, а саму циганку Азу. Нора Верещагіна не злякалася труднощів, працювала багато, ставилася до головної героїні знаменитої класичної драми з трепетом, але намагалася не повторювати нікого, уникати штампів і традиційних рішень. Аза Верещагіної була не лише голосистою, співучою, екзотичною циганкою, а насамперед до нестями закоханою молодою дівчиною. Вона не вмila, не хотіла жити без кохання, просто не розуміла без нього життя.

Після Ази молода артистка успішно зіграла Тетянку в «У неділю рано зілля копала» О. Кобилянської і ще кілька ролей у виставах сучасних драматургів. А далі Е. Верещагіній судилось продовжити роботу на сцені Житомирського та Херсонського українських театрів. Через 18 років вона знову повернулася на сцену Дніпропетровського театру ім. Т. Г. Шевченка досвідченим майстром з великим і різнобарвним репертуаром.

Але кількість успішно зіграних ролей не змінила її. Вона жила за тим самим єдиним принципом: працювати з повною самовіддачею і вдосконалювати професійну майстерність кожного дня, на кожному спектаклі.

За шість років на сцені шевченківців Елеонора Федорівна зіграла низку ролей у виставах сучасних авторів і у п'єсах класичного репертуару. Для неї не було маленьких і великих ролей.

Усього один раз з'явилася Емма Шанц у виставі Ю. Семенова «ТАРС уповноважений заявити». Єдиний епізод, але у виконанні Е. Верещагіної він набував справжнього трагедійного звучання. Актрисі вдалося розкрити великий біль душі жінки, яка втратила все — кохання, родину, дім через зраду чоловіка. Емма Верещагіної не була божевільною. Актриса доводила, що її героїня ховається за хворобою від віроломності світу.

Гармонійно завершеними, де форма і зміст обов'язково відповідали одне одному, де виразний зовнішній рисунок завжди органічно витікав з психології персонажа, були роботи актриси в багатьох різножанрових виставах: «Святий та грішний» М. Варфоломеєва (Даша), «Леді Макбет Мценського повіту» М. Лескова (Сонетка), «Райдуга» В. Василевської (Олена), «Дамських справ майстер» — п'єса Д. Шевцова, музика В. Ільїна, В. Лукашова (Секлета Лимериха), «Декамерон» Дж. Боккаччо (сусідка з новели «Вірність»), «Дім Бернарди Альби» Ф.-Г. Лорки (Понсія)...

Перелік робіт Е. Верещагіної можна було б ще продовжувати, але є ролі, зіграні актрисою на сцені шевченківців, що стали етапними в її творчості і говорили про надзвичайно широкий діапазон її можливостей. Це — дві полярні ролі — Мона в комедії румунського драматурга І. Себастьяна «Алькор і Мона» і Віра Сергіївна в сатиричній п'єсі В. Шукшина «Енергійні люди».

Мона — Верещагіна була гарним, чуйним, напрочуд ніжним створінням, яке народжувалося на очах глядачів у проміннях прекрасного кохання, її зоряної любові. Навіть тоді, коли практична реальність виривала Мону з її дивовижної країни мрій, Е. Верещагіна залишала відчуття білої легкої комети, яка ще може з'явитись і залити всіх яскравим срібним світлом.

А Віра Сергіївна Кузькіна була надзвичайно крикливою, злою, вульгарною особою. У цій ролі Е. Верещагіна знайшла безліч гротескових барв. Вона не боялась бути некрасивою, смішною, «енергійної жінки» висвітлювалось у кожному русі, у кожній дії шукшинської героїні. Своє вміння точно прочитати, вгадати, зрозуміти задум автора, поєднати його з надзавданням режисера Е. Верещагіна продовжувала у своїй подальшій роботі, але вже на сцені Київського театру юного глядача, де актриса успішно працювала більше 10 років.

Ще одна щаслива акторська доля почалася у 60-ті роки на сцені театру ім. Т. Г. Шевченка. Ольга Петренко дебютувала в казці «Учень чарівника» В. Жулкевської та С. Бугайського. У переліку дійових осіб її роль була означена просто — Дівчина. Але в цій фантастичній казці була потрібна саме така Дівчина

Черевик — А. Верменич,
народний артист УРСР,
«Сорочинський ярмарок»
М. Старицького за М. Гоголем

Другий стражник —
Ю. Перев'язко,
«Дерв'яний король» В. Зіміна

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

з великими блакитними очима. Вони випромінювали безмірну довіру і захоплення навколишнім чарівним світом, примушували юних глядачів так само повірити у всі казкові події, як вірила ця тоненька тремтлива Дівчина.

Після вдалого дебюту за молодою актрисою відразу ж закріпилось амплуа ліричної героїні. О. Петренко зіграла кількох своїх сучасниць, природно і щиро висловлюючи їхні думки і почуття. А думки і почуття цих героїнь завжди були добрими, світлими.

Цю рису таланту О. Петренко — бачити дійсність наче намальовану тільки прозорими і яскравими фарбами, акумулювати енергію тільки позитивну — одним із перших розгледів І. Кобринський. І тому доручив їй у своїй постановці вистави А. та П. Тур «Перебіжчик» роль Інги.

Надзавданням спектаклю було розкриття процесу, так би мовити, очищення душі німецького офіцера, який свідомо порвав з ідеологією фашизму і перейшов на бік радянських солдат, які захищають мир і свободу. Дуже велику роль у народженні нового світогляду героя відіграла молода дівчина-перекладач Інга — Петренко. Вона почула і зрозуміла душевні пошуки німця. Ольга Петренко створила образ молодої героїні, яка переконувала в рятівній силі добра і віри. Її гармонійний, м'який світ народжував любов і зміг зруйнувати кордони упередженості, страху і недовіри.

Мелодійне багатство тонкого ліризму, яке пронизувало сценічне існування ще однієї дуже популярної героїні О. Петренко — Любаші з оперети К. Лістова «Севастопольський вальс», допомогло актрисі подолати певний схематизм характеру. Любаша у виконанні О. Петренко не була стандартним втіленням кращих рис молодої людини, а була веселою, привітною дівчиною з замріяними очима, які чекали і вірили у своє майбутнє щастя.

Протягом десяти років заслужена артистка України Ольга Миколаївна Петренко була однією з провідних актрис трупі шевченківців. Не повторюючи нікого з досвідчених колег, вона своїм особливим ключем відімкнула і розгадала таємницю характерів понад двох десятків героїнь. Усі вони несли заряд віри у вічне призначення жінки — дарувати, берегти любов і добро. Цю головну тему Ольга Миколаївна намагалася втілювати і у своїх ролях на екрані, коли була запрошена на роботу до Києва на кіностудію ім. Олександра Довженка.

Звичайно, щоб на сцені героїні Г. Березанської, А. Максимої, С. Мартинової, Л. Стилик, О. Петренко і багатьох інших актрис виглядали саме героїнями, їм поруч були потрібні високопрофесійні, талановиті, різнопланові герої-партнери.

Одним з них був Віктор Баєнко — випускник інституту ім. І. Карпенка-Карого, за розподілом направлений у трупу

шевченківців на початку 60-х рр. Перша роль — бинтований козак у «Тарасі Бульбі» за М. Гоголем. Потім — кілька років участі в музичних виставах сучасних композиторів та спектаклях за творами класичних драматургів. Актор добре співав, танцював, його природні дані дозволяли бути привабливим, органічним у ролях молодих позитивних героїв — таких, як Андрій у спектаклі «На світанку» або Генка Безсмертний у «Севастопольському вальсі». Персонажі О. Петренко та В. Баєнка в цих виставах підкоряли глядачів молодим завзяттям і натхненням.

Професійною була робота В. Баєнка у спектаклях класичного репертуару. Тут шкала його пошуків відзначалася великими жанровими коливаннями (соціальна драма, мелодрама, комедія, сатирична комедія). І, як наслідок різножанровості, — широка палітра засобів акторської виразності: від насиченого драматизму і глибокого психологізму (Іван Непокритий — «Дай серцю волю, заведе в неволю» М. Кропивницького, Гриць — «У неділю рано зілля копала» О. Кобилянської) до м'якого ліризму (Денис — «Лиха доля» М. Старицького), а від нього до викривальної, гострої характерності (Чаплинський «Гріх та покаєння» І. Карпенка-Карого, Скворцов «Шельменко-денщик» Г. Квітки-Основ'яненка).

Пам'ятаючи поради свого чудового інститутського педагога М. Верхацького, В. Баєнко намагався в кожному образі знайти домінанту, головну рису характеру, а потім шукав різні засоби для її підкреслення.

Його Тартюф з однойменної комедії Ж.-Б. Мольєра, за задумом автора, був підступним лицеміром. Але скільки актор знайшов різних барв і нюансів, скільки зіграв різних осіб у одній, щоб розкрити облудне обличчя героя! Тартюф — Баєнко, мов чарівник, швидко надягав і знімав маски: ось — він святий і смиренний, ось улесливий і солодкий, а ось — хтивий, нахабний, злий, певний, що йому все зійде з рук.

Школа, досвід класики дали можливість для цікавих знахідок В. Баєнка у виставах за творами сучасних авторів. Тут актору судилося боротися зі штампами та традиціями, підтверджувати свій погляд на позитивного соціального героя.

У той час на сцені та кіноекрані жили красиві, дуже правильні, плакатно відкриті і впевнено непохитні герої-прикладі. А Віктор Баєнко намагався зробити широко популярних Павку Корчагіна («Як гартувалася сталь» за М. Островським) і Володимира Герасименка («Справа, якій ти служиш» за Ю. Германом) насамперед романтичними персонажами. З огляду на те, що людське серце у будь-який час бажає щирості і вірності, актор саме на цьому наполягав, граючи активних будівників соціалізму.

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Непримиренні, запальні серця баєнківських Корчагіна та Герасименка боліли, хвилювалися, горіли, служачи полум'яній справі — перебудові світу, щоб усім було краще жити і щоб усі ставали кращими. В. Баєнко не був плакатним красенем, а був зворушливою, піднесеною живою людиною, що випромінює добрі почуття.

Працюючи на сцені шевченківців понад десять років, він постійно намагався, і у багатьох випадках йому це вдавалось, довести, що він — актор без ампула, що його головні творчі прагнення полягають у розширенні або навіть у порушенні стислих меж. Тому в його репертуарі поруч з Корчагіним, Герасименком чи полковником Рубцовим з «Перебіжчика» А. та П. Тур були гострохарактерні, з виразним зовнішнім рисунком, негативні персонажі — такі, як Бубусь у «Небезпечних літах» С. Наріньяні або Гітлер з вистави «Коли мертві оживають» І. Рачади. А після цих несподіваних робіт В. Баєнко знову повертається до сміливих і мужніх героїв. Його Бальдасар з «Перепочинку в Арко Ірис» Д. Димова захищав республіку в Іспанії, відстоював ідеали честі, свободи, повставав проти зрадництва і насильства.

Своєрідність його творчих пошуків відзначали колеги, критика і, головне, їх розуміли і гаряче сприймали глядачі.

Отримавши почесне звання заслуженого артиста УРСР, Віктор Баєнко продовжував працювати вдумливо і наполегливо.

Плідна і різноманітна акторська творчість шевченківців повинна була наслідком режисерських пошуків, спроб і знахідок. Однак у процесі актор — режисер було багато серйозних проблем і труднощів, типових для всього українського театру.

Як стверджував відомий театрознавець Ю. Станішевський у своїй роботі «Театр, народжений революцією»: «Протягом майже всіх 60-х років режисура залишалася «вузьким місцем» театрального процесу України. Це було пов'язано насамперед з дуже болісною зміною творчих поколінь. Адже в 60-ті роки з театрів пішли найвидатніші майстри режисерського мистецтва старшого і частково середнього покоління, і насамперед Г. Юра, М. Крушельницький, Б. Балабан, Б. Тягно, Б. Норд, В. Василько, В. Харченко, В. Магар, Б. Борін, В. Крайниченко, І. Кобринський, які відіграли визначну роль у розвитку національної культури. На жаль, майже жоден з цих митців не виховав достойних учнів і творчу естафету майстрів не було передано безпосередньо з рук в руки, що помітно загальмувало поступ нового режисерського покоління».

У цілому можна погодитися з таким висновком ученого, але заради об'єктивності треба відзначити: так, Ілля Григорович Кобринський не підготував режисера — свого учня, якому б міг передати естафету. Але, по-перше, він виховав і об'єднав на принципах реалістичного мистецтва високопрофесійну трупу,

Оля — Л. Кушкова,
народна артистка України;
Зіна — О. Петренко,
заслужена артистка України,
«Майстри часу» І. Кочерги

здатну вирішувати складні творчі завдання, готову до співпраці з режисерами різних напрямів.

По-друге, протягом 60-х років Ілля Григорович постійно запрошував на роботу або постановку молодих режисерів, котрі своїм свіжим подихом збагачували мистецьку палітру шевченківців.

Так, на сцені театру в 60-ті роки йшли вистави в постановці О. Горбенка, В. Загоруйка, В. Добровольського, В. Божка, В. Ковалевського. При всій різниці уподобань молодих режисерів їх об'єднувала одна мета — зробити свої вистави сучасними. Вони всі намагалися знайти образне, метафоричне рішення драматургічного матеріалу і всі відмовлялися від ілюзорності, дрібної побутової достовірності й надмірної емоційності. У їхніх виставах зникали традиційні павільйони — такі звичні для українського театру, побутові життєво достовірні елементи замінювались на образні багатозначні узагальнення.

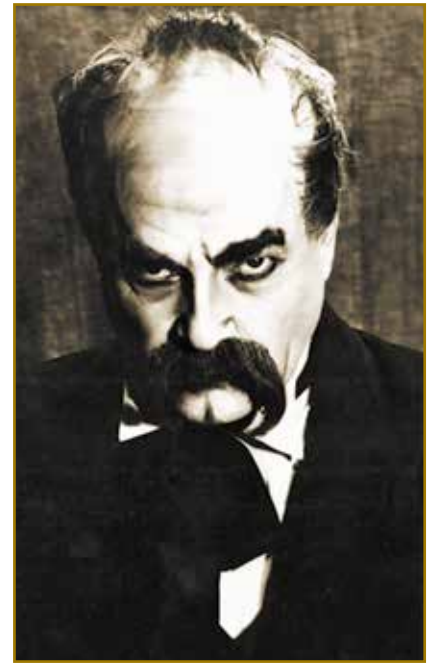
Справжньою молододою романтикою, захопленням сильними характерами, внутрішнім пафосом, але вираженням зовні досить лаконічно, вирізнялися постановки Василя Добровольського: «Розлом» Б. Лавреньова, «Полярна зірка» В. Баснера, «Справа, якій ти служиш» Ю. Германа; Володимира Божка: «Майстри часу» І. Кочерги та «Горлиця» О. Коломійця; Віталія Ковалевського «Перепочинок в Арко Ірис» Д. Димова.

За молодими режисерами приходила і нова молода драматургія, нові герої, нові теми. «Життя людського духу», втіленню якого присвятив свою творчість І. Кобринський, отримало нове рішення.

Своїм поглядом на людину як особистість, а не гвинтик у загальній справі, своєю пильною увагою до душевних переживань кожного героя Олександр Горбенко зміг об'єднати в роботі над виставами «Нерівний бій» В. Розова та «Небезпечні літа» С. Наріньяні всі акторські покоління — майстрів сцени А. Хорошуна, А. Троянця, А. Верменича, З. Хрукалову, В. Овчаренка і молодих А. Акименко, Б. Мартинова, М. Захаренко, С. Мартинову, Ж. Мельникова, Е. Кисельову, В. Неборачка, Я. Сасько.

Нетрадиційні рішення знаходили молоді постановники для спектаклів класичної спадщини.

Яскраво-театральною, з багатьма цікавими масками-символами була вистава «Тартюф» Ж.-Б. Мольєра в режисерській трактовці В. Загоруйка. Блискавичним гумором, гострою характерністю, хорошим смаком і точно визначеною мірою зображення і переживання у сценічному існуванні своїх героїв характеризувалась не лише згадана робота В. Баєнка (Тартюф), а й образи, створені молодими акторами Юрієм Кристенком (Аргон), Лідією Кутковою (Доріна), Володимиром Шевченком (Валер).

Тарас Шевченко —
М. Корольков,
поетична композиція
за творами Т. Шевченка

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Ю. Кристенко —
заслужений артист України

Змogli зняти хрестоматійний глянець, прискорити повільну течію в розвитку подій, перенести акценти з зовнішньої побутової дії на заглиблений аналіз стосунків і почуттів героїв В. Божко у виставі «Для домашнього вогнища» І. Франка, В. Добровольський у драмі І. Карпенка-Карого «Гріх і покаяння», В. Ковалевський у «Лимерівні» П. Мирного та «У пущі» Л. Українки.

Новий погляд на класику не завжди знаходив розуміння, особливо з боку місцевої критики та керівництва обласного управління культури. Як відомо, «немає пророка у рідному краю», тому в дискусії режисера В. Ковалевського, художників М. Аніщенка та І. Костянтинової — постановників драми Л. Українки — з дніпропетровськими спеціалістами театральної справи остаточну крапку поставила Всесоюзна комісія з огляду вистав за творами Л. Українки, присвячених її ювілею, який відзначали за рішенням ЮНЕСКО.

Вистава, яка висвітлювала актуальну тему — місце та призначення митця, його творчості в суспільстві, стала лауреатом огляду, а В. Ковалевський та виконавиця головної ролі Л. Кушкова були нагороджені почесними дипломами.

Невелика екскурсія по виставах молодих режисерівзавідчує, що їхні творчі пошуки, відмова від трафаретних рішень йшли в руслі сучасного театрального процесу і що шевченківці давали їм змогу експериментувати, знаходили акторський еквівалент режисерським новаціям.

Мабуть, вдалий режисерський початок на сцені одного з найстаріших театрів України дав О. Горбенку, В. Божку та В. Добровольському поштовх до продовження професійного навчання. Вони виїхали на стажування у провідні театри Києва та Москви.

Але магія театрального Дніпропетровська не забувалася. У різні періоди 70-х років вони повернулися. В. Божко, О. Горбенко (по черзі) стали головними режисерами у своєму першому театрі, а В. Добровольський після тривалої роботи в театрах Росії був одним із провідних викладачів професійної майстерності у Дніпропетровському театральному училищі.

І такі факти вдалого початку творчої біографії стають типовим явищем у Дніпропетровському українському музично-драматичному театрі ім. Т. Г. Шевченка. Цей колектив інколи називають кузнею кадрів.

Майстрами сцени, народними артистами УРСР стали в Київському українському драматичному театрі ім. І. Франка Сергій Сміян, Станіслав Станкевич. На прославленій франківській сцені плідно працювали заслужені артисти УРСР, колишні шевченківці Валентина Сміян-Берізка, Антоніна Максимова та Юрій Кристенко, який вдало поєднував роботу в театрі зі зйомками в кіно.

Шпак — С. Ващук,
«Шельменко-денщик»
Г. Квітки-Основ'яненка

Акторські шляхи привели до Києва заслужених артисток України Ольгу Петренко (кіностудія ім. О. Довженка) та Елеонору Верещагіну (Київський ТЮГ). Стала провідною актрисою Харківського українського драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка, отримала почесне звання заслуженої артистки України Лідія Стилик.

Після вдалого початку на сцені шевченківців Юрій Максимов багато різнопланово працював у кількох російських театрах України. Особливо значущими були звершення актора у трупі Сімферопольського театру ім. М. Горького, де він отримав звання народного артиста України.

З великою шаною і вдячністю згадують свою роботу, свої перші сценічні кроки народні артисти УРСР, майстри сцени Дніпропетровського російського драматичного театру ім. М. Горького Людмила Вершиніна, Жан Мельников, Віктор Баєнко.

Процес розвитку, пошуку, аналізу помилок і досягнень, нові спроби — це закономірне явище творчості. Його зупинити неможливо, і тому дніпропетровські шевченківці продовжували рухатись далі...

Колектив шевченківців, 1960 р.

Дніпропетровський
державний
український
драматичний театр
им. М. Шлевченка

ПЕДАГОГІЧНИЙ ЦЕНТР
ДНІПРОПЕТРОВСЬКЕ МОКОЛІАЧЕ ПЕДАГОГІЧНЕ ЦТТ

РЕПЕРТУАР ОГЛЯДУ

ГОЛУБИ ОЛЕНІ

НАЙМИЧКА

МАРАТ КОЗІЙ

АНТІГОНА

ЗАКОХАНА ВИТІВЕНЦЯ

ДЕРЕВ'ЯНИЙ КОРОЛЬ

ШЕЛЬМЕНКО-ДЕЩИН

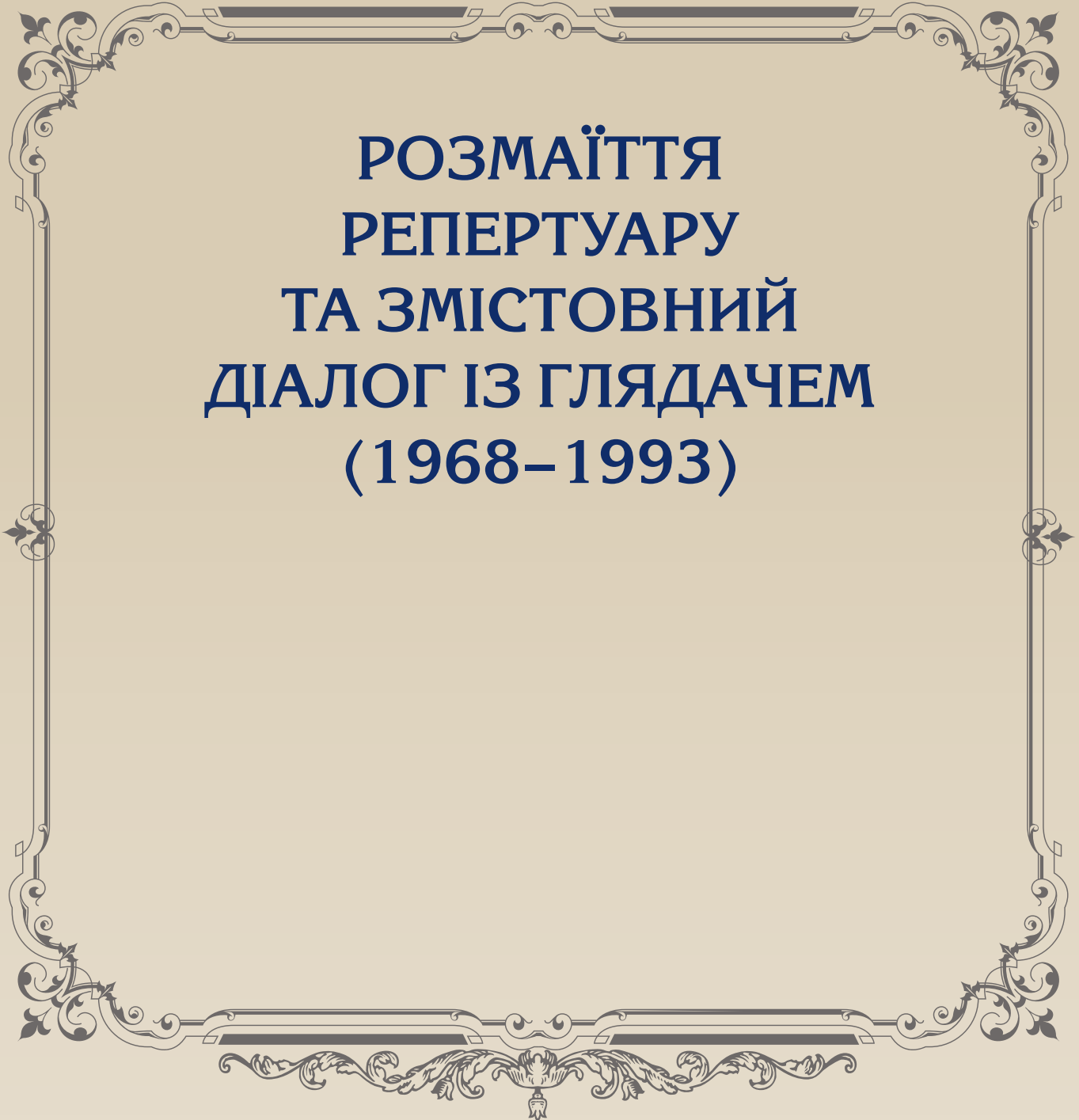
П'ЯТЬ ПАЛЬЦІВ РУКИ

РЕСПУБЛІКАНСЬКИЙ ОГЛЯД
РОБОТИ ТЕАТРУ З ТВОРЧОЮ МОЛОДЦЮ
УЧАСНИКИ ОГЛЯДУ ТВОРЧОЇ МОЛОДІ

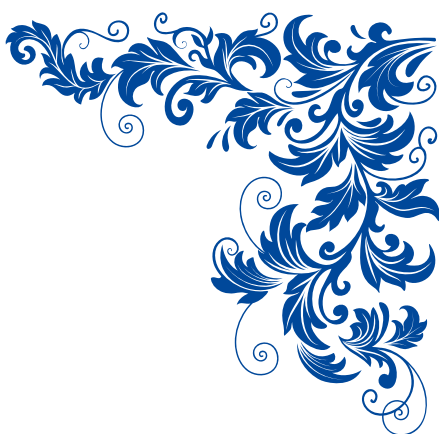

**РОЗМАЇТТЯ
РЕПЕРТУАРУ
ТА ЗМІСТОВНИЙ
ДІАЛОГ ІЗ ГЛЯДАЧЕМ
(1968–1993)**

Ансамбль особистостей

Зміна поколінь — явище природне. Без нього не обходиться жоден творчий колектив, але процес цей складний і потребує особливої уваги і терпіння. По-іншому на початку 70-х років до цього відповідального моменту в житті театру поставилося керівництво області. Після того, як у зв'язку з виходом на пенсію шевченківців залишив І. Кобринський, головним режисером було терміново запрошено з Харкова Ф. Александріна. Досвідчений режисер, з точно сформованими поглядами та художніми уподобаннями, прийшов у незнайомий колектив.

З іншого боку, трупа теж не мала жодного уявлення про режисерські пошуки Ф. Александріна і насторожено чекала. Новий режисер намагався затвердити принципи чисто драматичного, глибоко психологічного театру з лаконічними засобами виразності.

На таких позиціях він поставив п'єсу А. Макайонка «Трибунал». Спектакль відзначався насиченим драматизмом, дія його розгорталась швидко і напружено. Всі епізоди були підпорядковані ідеї розкриття долі головного героя, мужнього, хороброго, який заради великої мети — боротьби з фашистами, вимушений прикидатися, видавати себе за іншого. Композиційна стрункість, психологічна вмотивованість, чіткий лаконізм зовнішнього вирішення вистави, створеної шевченківцями з Ф. Александріном, добре сприймалися публікою (художник — І. Константинова).

Але в подальшій роботі потяг режисера знову продовжувати пошуки лише в русі стриманої, зовні аскетичної «сучасної манери гри», відкидаючи будь-яку романтичну піднесеність, яскраву емоційність (які були одними з характерних ознак почерку шевченківців), не знайшов підтримки трупи. Ф. Александрін після роботи лише в одному театральному сезоні повернувся до Харкова.

А головним режисером театру ім. Т. Г. Шевченка було запрошено В. Божка. Після тривалої перерви (навчання в Київському інституті ім. І. Карпенка-Карого, стажування у Великому театрі в Москві, робота в Харківському театрі опери та балету) Володимир Олександрович повернувся в рідний колектив, де більше 25 років працював актором, де почав ставити свої перші вистави. Він знав, любив, розумів, відчував усіма фібрами душі

творчу ауру дніпропетровських шевченківців. Але це знання не тільки допомагало йому, а й ускладнювало долю нового головного режисера.

Він опинився в колі гострих проблем. Актор В. Божко був вихований на традиціях корифеїв і засновників театру. Він грав у виставах, поставлених І. Кобринським, А. Білгородським, Д. Лазуренком, був партнером З. Хрукалової, А. Верменича, В. Овчаренка, які продовжували, розвивали і зберігали надбання українського реалістичного театру. На початку 70-х років ХХ століття вони тільки-но залишили театр, і цю фортецю В. Божку треба було і охороняти, і розбудовувати, бо він вважав себе народженим єдином для цього театру.

Треба було вирішувати не тільки питання традиції і сучасності, їх органічного поєднання або різкого розмежування. Володимир Олександрович повинен був знайти ще й спосіб виконання постійно підконтрольних вимог керівних установ.

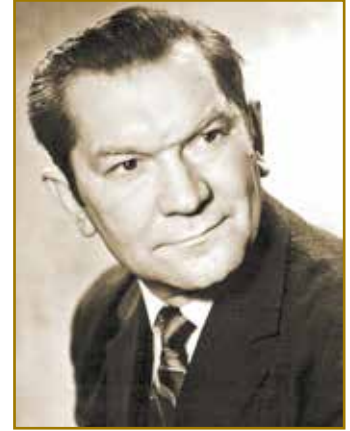
Театральний процес у 70-х суворо планувався. Вісім нових постановок щорічно мав зробити колектив. Його прем'єри насамперед повинні були висвітлювати актуальні теми сучасного життя — зокрема, виробничої і колгоспної проблематики. Ще треба було обов'язково двічі на рік поповнювати репертуар для дітей та юнацтва і, нарешті, ставити класику теж вважалося за необхідне.

Заради об'єктивності треба відзначити, що така примусова ідеологічна заангажованість існувала на всьому театральному просторі колишнього СРСР, і кожен колектив обходив її рифи по-своєму.

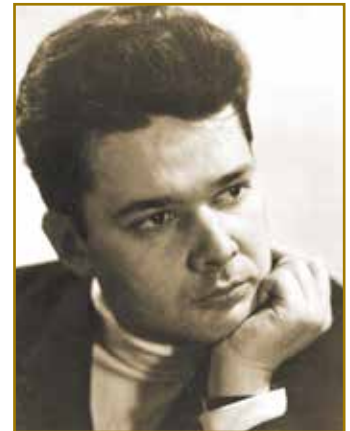
Ведучи свій театральний корабель у 70-х, В. Божко намагався встановити зовні врівноважений темп, який відповідав усім плановим вимогам. Разом з тим режисер піклувався про продовження внутрішнього руху режисерського і акторського мистецтва. Мистецтва, яке він вважав особливим і був упевнений в тому, що український національний театр має свої, тільки йому притаманні, естетичні риси. На його погляд, головною з них була складна і багатогранна взаємодія минулого і теперішнього часів у виставах українського сучасного театру.

В. Божко наполягав на тому, що традиції корифеїв — живі, дієві, що з їхньою багатющою скарбниці художньої спадщини черпали і Г. Юра, і М. Крушельницький, і В. Василько. Тому він прагнув у кожній своїй постановці ґрунтовно опанувати з шевченківцями методику вчителів.

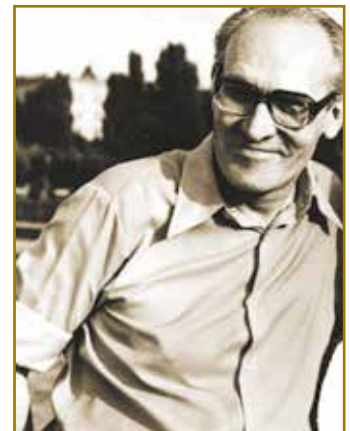
Найбільш цікавими були пошуки режисера в постановці української класичної п'єси. Драматургія Г. Квітки-Основ'яненка, І. Котляревського, І. Карпенка-Карого, М. Старицького, М. Кропивницького, І. Франка була для В. О. Божка не застиглою хрестоматією, а живим струмком натхнення і фантазії.

В. Божко — заслужений діяч мистецтв УРСР, головний режисер театру

О. Горбенко — заслужений артист УРСР, головний режисер театру

С. Сміян — народний артист УРСР, лауреат Державної премії ім. Т. Г. Шевченка, головний режисер театру

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

А. Літко —
заслужений діяч мистецтв
УРСР, головний режисер
театру

Г. Бабій —
режисер-постановник

А. Москаленко —
заслужений артист УРСР,
головний режисер театру

Він знав майже напам'ять багато творів української класичної драматургії. Його яскрава і образна мова була насичена численними цитатами з улюблених п'єс, а також уривками з мемуарів і спогадів славетних майстрів сцени. Добре розуміючись на історії України, етнографії, народному побуті, режисер намагався, перш за все, відійти у своїх пошуках від так званої «шароварно-горілчаної» екзотики.

«Назар Стодоля» Т. Г. Шевченка, «Сватання на Гончарівці» Г. Квітки-Основ'яненка, «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського, незважаючи на свою різножанровість, об'єднувались тонкою ліричністю режисерської трактовки. Не гучний, декларативний ура-патріотизм пронизував кожную виставу, а розповідь про світлі людські почуття: любов до української землі, до її прекрасної мальовничої природи, до народної пісні.

Особливої лірики і задушевності, емоційності та психологічної правдивості домагався В. Божко в розкритті теми високого, чистого кохання. Тому Олексій — М. Постолака і Уляна — Л. Белінська у «Сватанні на Гончарівці», Галя — О. Якутович і Назар — Г. Маслюк у «Назарі Стодолі», Оксана — Р. Постолака і Андрій — М. Постолака в «Запорожці за Дунаєм» були своєрідними українськими Ромео і Джульєттою, котрі стверджували ідеї непереможності справжньої любові.

Лірико-патріотична тематика з почуттям міри і доброго смаку втілювалася в музичному та декоративному оформленні вистав. В. Божко з художником Є. Пожаром відмовились від традиційних хат, тинів та інших побутових подробиць.

Дія драми Т. Г. Шевченка проходила на тлі великого розгорнутого, дуже гарного білого рушника з червоним орнаментом. Запорожці «жили» на березі голубого Дунаю, який виблискував на сонці, а великі соняшники і мальви нагадували про рідну Україну.

Диригент В. Батраков, заслужений працівник культури України, став однодумцем В. Божка. Музика П. Ніщинського та С. Гулака-Артемовського розкривала всю глибину ліричності спектаклів. Вони користувались значним успіхом і довго зберігались у репертуарі театру.

В. Божко продовжуватиме свої подальші пошуки на класичній ниві у 80-ті та 90-ті роки. Важливі морально-етичні проблеми, складні аспекти індивідуального буття особистості, аналіз душевних якостей людини цікавлять режисера в його роботі над постановкою «Украденого щастя» І. Франка, драми М. Кропивницького «Доки сонце зійде, роса очі виїсть», «Житейського моря» І. Карпенка-Карого.

Постановка класики — золота сторінка у 40-річній творчості В. Божка. Але це не означає, що режисер мало приділяв уваги сучасній драматургії. «Горлиця» і «Кравцов» О. Коломійця,

«Називай мене матір'ю» Д. Урнявічуте, «П'ять пальців руки» Ч. Лодойдамби та багато інших побачили світло рампи шевченківців в оригінальній трактовці головного режисера.

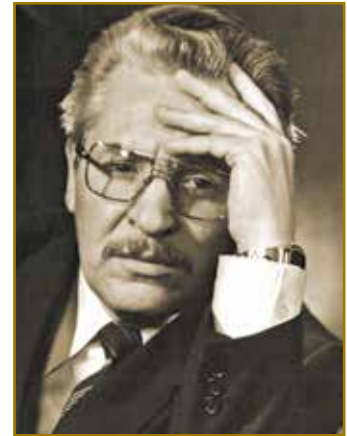
А «Щедрість» Л. Дмитерка, «Дороги, які ми вибираємо», «Таке довге, довге літо», «Під високими зорями», «Тил» М. Зарудного, «Голубі олені» О. Коломійця, «Пам'ять не йде за обрій» Ф. Залати, «Інтерв'ю в Буенос-Айресі» Г. Боровика, «Російські люди» К. Симонова, «Марат Казей» В. Зуба, «Горя бояться — щастя не знати» С. Маршака, «Дерев'яний король» В. Зиміна, «Друге весілля в Малинівці» (музика І. Поклада, п'єса В. Бикова, М. Куруца), поставлені в 70-х роках черговими режисерами М. Мальцевим, заслуженим артистом УРСР, В. Ковалевським, В. Сміяном, Е. Мірошником, В. Усенком — свідчили про те, що головне місце в афіші шевченківців належало сучасній п'єсі.

Зміна поколінь проходила в 70-х не тільки в режисерському підрозділі шевченківців. Зазнала суттєвих змін і труп. Провідні позиції перейшли до акторів середнього покоління. В. Шевченко, М. Стороженко, В. Чечот, Г. Босенко, В. Курилов, Л. Кушкова, Ж. Дмитренко, М. Корольков, Д. Мажуга, Е. Воробйов, В. Сушко, Л. Чайка, Р. Постолака, Л. Тимошенко, М. Постолака, Л. Белінська інтенсивно, плідно, з натхненням продовжували багатогранні пошуки нового у сценічному мистецтві.

Разом з досвідченими майстрами А. Білгородським, П. Лисенком, К. Карпенком, М. Садовським, Л. Бондаренко, А. Пуліною, Г. Березанською, К. Білоусовою, Г. Козловською вони гідно несли естафету А. Верменича, З. Хрукалової, В. Овчаренка, Л. Задніпровського.

За ініціативою В. Божка на початку сезону 1973–1974 років труп поповнилася когортою творчої молоді. Випускники театральних навчальних закладів Києва та Харкова В. Ковтуненко, В. Хроменко, О. Прядко, Т. Артеменко, С. Загородня, Л. Шишковська, Н. Ніколаєва, Олександр та Тетяна Гончарови, М. Чернявський, Л. Грищенко розпочали свої творчі біографії. Постановка класики і сучасної п'єси, зміна режисерських та акторських поколінь, пошуки в поєднанні традицій і новацій в художньому методі — все це можна розкласти по полицях сьогодні, з відстані багатьох років, а тоді кожне введення молодих акторів у вистави репертуару, кожна прем'єра забирали багато сил.

Особливо складними були для нього часи, коли готувались так звані з'їздівські та ювілейні вистави. Тут, як відомо, ідеологія виходила на перший план. Необхідно було знаходити п'єси, які б обов'язково розповідали або про героїчне минуле, або про героїчне сучасне. І шевченківці в традиціях все-союзних та республіканських оглядів-конкурсів готували такі вистави. Були поставлені «Сталевари» Г. Бокарева, «Влада»

М. Волошин —
головний режисер театру

В. Ковалевський —
режисер-постановник

М. Мальцев —
заслужений артист України,
режисер-постановник

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

В. Овчаренко —
актор, народний артист УРСР,
режисер-постановник

А. Батюк — головний диригент,
завідувач музичної частини
театру, 1958–1967 рр.

І. Шмат — головний диригент,
завідувач музичної частини
театру, 1974–1975, 1978–1979 рр.

А. Софронова, «Життя, віддане людям» (Григорій Петровський)
М. Талалаєвського.

Незважаючи на щире прагнення і численні зусилля постановників (режисер В. Божко, художник Є. Пожар, диригент і композитор В. Батраков), названі вистави не стали новим творчим здобутком і недовго утримувалися в афіші театру. Саме ці вистави викликали подвійне незадоволення діяльністю та репертуарною політикою В. Божка. Партійне керівництво області не отримувало грамот, дипломів, конкурсних нагород за культурні досягнення.

Трупа втомилась від марних зусиль із втілення на сцені малохудожньої літератури. Це вже потім час, доля, корінні зміни в громадському житті дадуть змогу шевченківцям проаналізувати, зрозуміти, відокремити зерна від половини і повернутись до зваженого курсу В. Божка в розвитку самобутнього національного театру. Але це станеться в середині 1990-х.

А поки що на театральній афіші літо 1977 року. Дніпропетровський український музично-драматичний театр ім. Т. Г. Шевченка їде на літні гастролі до Вологди, Петрозаводська та Архангельська. У гастрольному репертуарі 19 найкращих вистав різних років: «Наймичка» І. Карпенка-Карого (режисер І. Кобринський), «Майська ніч» М. Старицького, «Шельменко-денщик» Г. Квітки-Основ'яненка (режисер В. Овчаренко), «Циганка Аза» М. Старицького (режисер А. Білгородський), «Сватання на Гончарівці» Г. Квітки-Основ'яненка, «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемівського, «Закохана витівниця» Лопе де Вега, «Украдене щастя» І. Франка (режисер В. Божко), «Марина» М. Зарудного (режисер І. Казнадій), «Голубі олені» О. Коломійця, «Під високими зорями» М. Зарудного (режисер В. Сміян), «Друге весілля в Малинівці» І. Поклада (режисер В. Усенко).

Така багатобарвна в тематичному і жанровому плані афіша приносить стабільний успіх. Її формуванням п'ять років займався В. Божко, але гастролі проходять без нього. Його за керівною вказівкою переводять на роботу до Дніпропетровського театального училища.

Повернувшись з тримісячних успішних гастролей, шевченківці довідалися, що перший секретар обкому КПРС Є. Качаловський, який приділяв багато уваги творчим культурним процесам в області, особисто контролює розпочатий ремонт-реконструкцію приміщення театру і підготовку до 60-річного ювілею з дня заснування колективу.

Незважаючи на рекордно короткий термін реконструкції (близько двох років), цей період був дуже важким і в організаційному, і в творчому плані. Щовечора театр показував вистави на нових сценах у численних міських палацах культури. Прем'єри випускали теж у похідних умовах. Треба було зберегти

творчий потенціал трупи, особливо чітко планувати її роботу. У цей нелегкий період до шевченківців через 18 років повернувся заслужений артист УРСР Олександр Петрович Горбенко. Його запросило обласне управління культури на посаду головного режисера.

Досвідчений режисер (успішно працював у Житомирському та Херсонському українських театрах) розпочав свою роботу, по-перше, з активного розширення репертуару і, по-друге, знаходження спільного творчого кредо з новими черговими режисерами В. Булатовою та І. Черниш.

Аналізуючи багаторічну роботу дніпропетровських шевченківців, неважко помітити таку закономірність — наприкінці кожного десятиріччя, вже традиційно, в колективі змінювалась режисерська команда. Так, у кінці 1970-х років не тільки В. Божко перейшов у Дніпропетровське театральне училище, а й чергові режисери: М. Мальцев почав працювати в новому ТЮГу (Дніпропетровськ), Е. Мирошник і В. Сміян очолили Львівський ТЮГ і Херсонський український театр.

О. Горбенко, В. Булатова, І. Черниш, незважаючи ні на які труднощі мандрівного життя, пов'язаного з ремонтом приміщення, почали працювати над постановкою нових вистав. Формуючи афішу, О. Горбенко намагався насамперед говорити з глядачем сучасною мовою інтелектуального театру. Тому він головну увагу приділяв творам сучасної драматургії.

З різних боків, різними методами і в різних жанрах вирішували питання моральності, духовності сучасників твори Ю. Бондарева «Берег» (режисер О. Горбенко), О. Коломійця «Дикий ангел» (режисер І. Черниш), «Восени, коли зацвіла яблуня» Я. Верещака (режисер В. Булатова). З постановкою цих вистав на сцені шевченківців з'явився новий пласт серйозної і актуальної тематики; розкриваючи її зміст, шевченківці досягли нових успіхів.

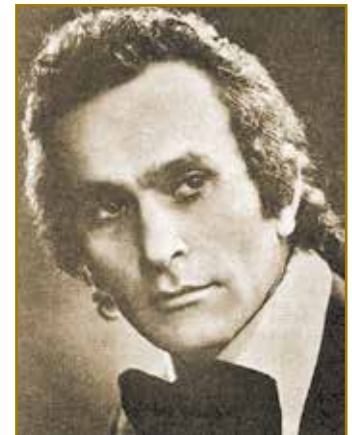
Три п'єси, три головних герої і, звичайно, три акторські роботи, а ще згуртований ансамбль виконавців, такий необхідний, щоб персонажі були справжніми героями.

Вистава «Берег» за Ю. Бондаревим у вирішенні О. Горбенка композиційно чітко поділялась на два полюси: війна — молодість героїв і мир — життя людей дорослих, зрілих. Але дві частини вистави з'єднувало одне режисерське надбання. І молоді виконавці в першій частині — Н. Іващенко, С. Загородня (Емма) і В. Ковтуненко (Нікітін), і досвідчені актори в другій половині — Ж. Дмитренко, Л. Кушкова (Емма), Г. Босенко (Нікітін) намагались розкрити всю глибину і складність особистості, її душевного і психологічного стану.

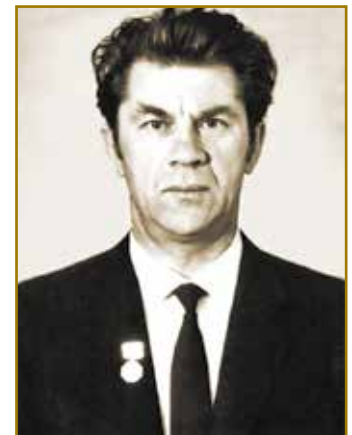
Григорій Босенко у 70-х роках минулого століття утримував велику частину репертуару. Його обдарування дозволяло

В. Сміян — режисер-постановник

А. Мірзоян — композитор, диригент, завідувач музичної частини театру

Ю. Алексєєв — заслужений діяч мистецтв України, диригент і завідувач музичної частини театру

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

В. Грекова —
головний балетмейстер театру,
багаторічна солістка балету
театру

Новіков — О. Носов,
«Народжений під знаком
Скорпіона» В. Савченка

А. Білгородський —
народний артист УРСР,
режисер-постановник

йому знаходити цікаві, неординарні інтерпретації традиційних класичних образів.

Чисту і високу емоційну ноту Нікітіна — Босенка підтримував чудовий акторський ансамбль. Маючи точно розроблену режисером О. Горбенком психологічну партитуру кожного образу, актори В. Чечот (Княжко), В. Шевченко (Меженін), В. Сушко (Галя), Л. Белінська (Лотта), В. Ковтуненко (молодий Нікітін) створили багатогранні характери, які вирізнялися життєвою достовірністю і художньою завершеністю.

Різними, але дуже променистими гранями м'якого ліризму виблискували роботи актрис Н. Іващенко, С. Загородньої, Л. Кушкової та Ж. Дмитренко. Вони всі грали Емму з повного самовіддачею. Тема жіночої вірності, доброти, кохання звучала у їх виконанні з особливою сповідальністю і зворушливістю.

Проблематику душевних пошуків продовжували вистави «Дикий ангел» О. Коломійця (режисер І. Черниш) і «Восени, коли зацвіла яблуня» Я. Верещака (режисер В. Булатова).

Ірина Черниш та виконавець ролі Ангела В. Чечот підкреслювали позитивну соціальну суть п'єси О. Коломійця: могутня сім'я — могутня держава. Але у виставі не було ніякої плакатності. В. Чечот — актор, який володів тільки його таланту притаманною якістю — надавати будь-якій прямолінійній тезі теплоту людяності і щирості. Тому за личиною зовні суворого і ошадливого голови родини легко прочитується доброта, вразливість, чуйність і велика життєва мудрість батька.

Якщо в «Дикому Ангелі» голосно звучали позитивні соціальні мотиви сьогодення, то режисер Валентина Булатова та актриса Алла Пуліна, яка грала роль Амри у спектаклі «Восени, коли зацвіла яблуня», намагалися виявити загальнолюдські мотиви. Любов, взаєморозуміння, зв'язок з рідною землею, з рідним садом, де навіть дерева мають душу, — всі ці теми розкриваються у п'єсі Я. Верещака. І Амра — Пуліна, ця жінка-трудівниця, любить, розуміє, дарує, читає в душах людей і навіть у душі своєї чудової яблуні.

Усі три вистави: «Берег», «Дикий Ангел», «Восени, коли зацвіла яблуня» залишали світлі, прозорі враження, у яких домінували віра і надія. Дарували оптимістичне світло і спектаклі І. Себастьяна «Алькор і Мона» (режисер О. Горбенко) та Л. Славина «Інтервенція» (режисер В. Булатова).

Мабуть, позитивні враження були потрібні не тільки глядачам, а й самі шевченківці дуже потребували їх, працюючи у складних умовах: денна репетиція — в одному Будинку культури, вечірня вистава в іншому, а завтра вдень — виїзд у райони області, де йшли по дві-три вистави на день.

Свою мобільність, організованість і творчу спроможність шевченківці демонстрували досить яскраво у 1977–1978 роках

аж до весни 1979-го, коли отримали своє оновлене після реконструкції приміщення і почали готуватись до 60-річного ювілею з дня заснування. Ця підготовка проходила вже під керівництвом нового головного режисера, заслуженого діяча мистецтв України А. Літка.

Театральний експрес О. Горбенка, І. Черниш, В. Булатової, зробивши вдалу зупинку у Дніпропетровському українському театрі, помчав до рідних пенатів: О. Горбенко — у Київ (театр кіноактора студії ім. О. Довженка), І. Черниш — у Львів, а В. Булатова продовжувала режисерську роботу в Сімферополі в російському театрі ім. М. Горького.

Творчість Анатолія Літка на сцені Дніпропетровського театру ім. Т. Г. Шевченка символізувала другий, протилежний полюс поглядів на розвиток українського сучасного театру. Якщо В. Божко сповідував особливість українського національного театру, відстоював і підкреслював його своєрідність, то А. Літко вважав український театр часткою загальноєвропейського, навіть всесвітнього театрального руху і, з огляду на це твердження, формував творчу платформу шевченківців у 1980-ті роки.

Режисер і творчий склад театру досить добре знали одне одного. Ще в 1975 році А. Літко успішно поставив на сцені шевченківців п'єсу В. Анкілова «Солдатська вдова». Вистава вирізнялась злагодженим акторським ансамблем, де лідирували Л. Кушкова (Марія) та В. Чечот (голова колгоспу).

Режисер і актори знайшли правдивий, психологічно точний рисунок колективного портрета мешканців далекого сибірського села під час Другої світової війни. Справжнє кохання, вірність, чесність, доброта, совість, висока самовіддача — ці поняття знаходили багатопланове режисерське тлумачення А. Літка не тільки у згаданій «Солдатській вдові», а й у подальших постановках сучасної драматургії.

З 1979 до 1983 року вже в ранзі головного режисера він поставив «Не стріляйте в білих лебедів» Б. Васильєва, «Птахи нашої молодості» Й. Друце, «Допит» С. Родіонова, «Святий і грішний» М. Варфоломєєва. У добре показаних А. Літком та художниками Т. Медвідь, Т. Пасечник, І. Шуликом, поетичних, з особливим національним колоритом драмах Б. Васильєва та Й. Друце, і в гостросоціальної п'єси С. Родіонова, і в трагікомедії М. Варфоломєєва режисер разом з акторами намагався донести глядачеві своє розуміння сенсу життя людини.

Для А. Літка дуже важливим було показати процес пошуку істини героями сценічних творів. Щирість думки і почуттів у своїх життєвих спостереженнях висловлювали тітонька Руце (А. Пуліна) і Павел (М. Стороженко) у «Птахах нашої молодості». Проблеми міцних зв'язків людини і природи, питання збереження чистоти й краси навколишнього світу, а також

І. Шулик —
головний художник театру,
лауреат премії фестивалю-
конкурсу «Січеславна» — 2000,
2001, 2002, 2006, 2008

В. Козловський —
головний художник театру

Катерина Ізмайлова —
Ж. Дмитренко, «Леді Макбет
Мценського повіту» М. Лескова

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Оксана — Л. Кушкова,
«Марина» за Т. Шевченком

Уляна — Л. Тимошенко,
«Сватання на Гончарівці»
Г. Квітки-Основ'яненка

Русалка — Р. Постолака,
«Майська ніч» М. Старицького

захисту і збагачення душі людської розв'язував режисер у постановці «Не стріляйте у білих лебедів». Тут великий гуманістичний заряд несли Харитина (Л. Кушкова) та Єгор (В. Шевченко) своєю непоказною, дуже земною, непохитною вірою в добро, красу і справедливість.

Доказом існування вічних істин була вистава «Святий і грішний». А. Літко розвінчував обмеженість, повну бездуховність родини Тудишкіних, їхню безглузду гонитву за багатством. Вистава вибудовувалась як сатирична феєрія з перетворенням (Федя, він же Мефістофель), з фантастичною появою Бога у звичайній квартирі. Але головна феєричність зумовлена яскравістю акторського виконання, у якому гармонійно поєднувалися загальна злагодженість у виявленні надзавдання з індивідуальними, майже бенефісними, сценами кожного артиста:

Кузьма Тудишкін — М. Чернявський, Даша — Е. Верещагіна, Ліза — С. Загородня, Штучкін — О. Гончаров, Федя — Г. Маслюк, Бог — К. Карпенко, Туманчиков — М. Корольков, Ельвіра — О. Копитіна.

У цій наскрізь викривальній, гостросатиричній виставі головним героєм був разючий сміх. Він звинувачував і він ґрунтовно доводив неможливість життя людини без світла в душі. І у фіналі постановники (режисер А. Літко, художник Т. Пасечник, композитор А. Мірзоян) знаходили вдалий образ-символ загальнолюдського звучання.

У великій, оббитій червоною шкірою з золотими заклепками квартирі-шкатулці Тудишкіних вирує шалений п'яний шабаш (хазяїн має все, може купити все), і раптом потворна какофонія розгулу припиняється. Згасає світло, звучить тиха, ніжна музика, і у єдиному промені залишається постать Лізи. Час зупинився. Молода жінка відчула, як ворухнулась дитина в неї під серцем. І ця свята, вічна мить знесла всю тудишкінську погань.

Різнобарвний асоціативний ряд народжувався в режисерських пошуках А. Літка в постановці класики. Шукаючи оригінальну образну структуру, нову стилістику для виявлення всієї філософічності та глибини змісту драматургічних шедеврів, режисер знову ж таки намагається підкреслити загальні, космічні прикмети внутрішнього життя героїв.

Напружено-драматичними, овіяними трагедійним пафосом і зігрітими м'яким ліризмом були вистави «Безталанна» І. Карпенка-Карого та «Оборона Буші» М. Старицького в інтерпретації А. Літка. Без традиційної сентиментальності і мелодраматичної екзальтації, психологічно переконливо режисер розкривав драму знедаланої безталанної Софії (О. Копитіна), підкреслюючи руйнівну силу егоїзму, заздрості і байдужості.

Трактовка «Оборони Буші» відрізнялася своєрідним поєднанням патріотичної лінії драми з яскравою лірико-романтичною

любовною тематикою. Розповідь про історичні події зовсім не зменшувала, а тільки підсилювала великий емоційний вплив від сцен, де оспівувалось прекрасне, чисте кохання молодих героїв історичної драми.

Робота з постановки класики не обмежувалась тільки українською драматургією. Звернення А. Літка в 1983 році до сучасного прочитання драм У. Шекспіра свідчило, з одного боку, про продовження найкращих традицій театру ім. Т. Г. Шевченка, а з іншого, — режисер перетворював у життя свою тезу: український театр — частка всесвітнього театрального процесу і відображення загальнолюдських ідей на вітчизняній сцені — одне з головних завдань мистецтва.

Постановники «Річарда III» режисер А. Літко, художник І. Шулик, композитор А. Мірзоян прагнули масштабно й глибоко у суворій, але експресивній манері розкрити філософську основу шекспірівської хроніки. Вони не тільки досліджували розпад особистості тирана, який веде жорстоку боротьбу за корону, а й показали разючі наслідки індивідуалізму, що знищує моральні норми, утверджує цинізм і антигуманне начало.

Особливо змістовне та ідейне навантаження лягло, звичайно, на виконавців ролі Річарда III В. Варламова та М. Чернявського. В. Варламов малював свого Річарда різкими романтично-експресивними барвами: грубий, прямолінійний, самовдоволенний хижак, вбивця, кат; його моральна зброя — підлість, навала, фізична сила. Такий Річард Варламова в першій частині вистави. Але як тільки герой відчував сильний, міцний опір його діям, цей зовні могутній король, володар різко ламається.

Режисер і актор чітко знайшли момент психологічного зламу Річарда. На очах глядачів за якусь мить він перетворювався на жалюгідного, нікчемного, охопленого панічним страхом негідника, навіть здавалося, що він ставав меншим на зріст у фіналі вистави.

М. Чернявський грав Річарда по-іншому. З першої появи на сцені (він виривався з якогось темного лігва) Річард — Чернявський хитрий лицемір, який перебуває в постійному діалозі-боротьбі. Він сміється або сумує, співчуває або обурюється, говорить все, що треба його партнеру. Його підступність не має меж, а очі залишаються холодними, злими і весь час у них виблискує вогник, який лічить кроки до влади. Здається, що на цьому шляху його зупинити неможливо.

Він залишається зовні залізним навіть після поразки. Динаміка образу, створеного М. Чернявським, більше виражалась у психологічному внутрішньому русі. Стриманий Річард зі своєю невичерпною енергією, владністю на початку. Страшний Річард з його пожадливістю блиском очей тоді, коли він вже домігся корони, страшним він залишається і тоді, коли цей владний

Кочубей — П. Кулик,
«Мазепа — гетьман України»
за Б. Лепким

Герарда — Л. Белінська,
«Закохана витівниця»
Лопе де Вега

В. Сміян-Берізка —
заслужена артистка УРСР

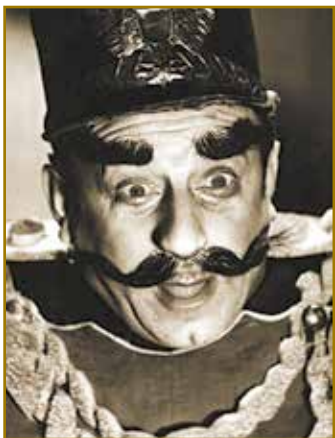
ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Князівна Пантіашвілі —
М. Стороженко,
«Витівки Хануми» Г. Канчелі

Круглик — В. Курилов,
«Під високими зорями»
М. Зарудного

Король — О. Мандель,
«Дерев'яний король» В. Зіміна

блиск змінюється болем втрати. Але це — біль звіра, жорсткого і підступного.

У постановці драматургії У. Шекспіра збіглися притаманні режисерському почерку А. Літка й художній манері дніпропетровських шевченківців метафоричність і багатоплановість. Ці якості влучно виявились у «Річарді III». Спектакль сприймали як емоційно насичене видовище, що породжував багато сучасних асоціацій, які допомагали розгадати шекспірівські психологічні ребуси.

Коротка мізансцена: з бокової куліси з'являється Річард з мішком у руках. Він звертається до герцога Бекінгема з незначним запитанням, аби відвернути його увагу, а сам виймає з мішка кулястий предмет і футбольним прийомом посилає «м'яч» партнеру-співрозмовнику. Бекінгем відбиває «м'яч», тоді Річард подає йому другий, і раптом той бачить, що вони грають відрубаними людськими головами. І Бекінгем не витримує іспиту, він кричить і відмовляється грати, а Річард розуміє, що втратив однодумця.

Подібних вдалих, суворо відібраних, змістовних метафор у виставі було багато. Вони знаходили адекватне акторське втілення і розуміння глядачів.

Здійснення постановки шекспірівської хроніки було для шевченківців дуже корисним і необхідним. Вистава збагачувала постановочно-виражальну палітру, підносила інтелектуальний рівень акторського мистецтва, розширювала репертуар.

До процесу оновлення та збагачення репертуару шевченківців у 1980-х роках А. Літко активно залучав нових чергових режисерів О. Михайлова та Г. Бабія. Молоді фахівці цілком поділяли тезу: український театр — частка всесвітнього, і тому разом із головним режисером зверталися до драматургії багатьох країн світу.

Так, за п'ять років роботи О. Михайлов поставив: «Двоє на гойдалці» У. Гібсона, «Дорога Памела» Дж. Патрика, «Енергійні люди» В. Шукшина, «ТАРС уповноважений заявити» Ю. Семенова, «Міністр її величності» М. Варфоломеєва, «Піч на колесі» Н. Семенової, «З коханням не жартують» П. Кальдерона і кілька п'єс українських драматургів: «Кафедра» В. Врублевської, «Убий лева» О. Коломійця і «Дамських справ майстер» (за мотивами комедії М. Старицького, п'єса Д. Шевцова, музика В. Ільїна та В. Лукашова).

Г. Бабій головну увагу приділяв роботі над багатотемною сучасною драматургією. На початку 80-х рр. ХХ століття він знайшов свою інтерпретацію для драми «Молода хазяйка Ніскавуорі» Х. Вуолійокі, «Ніч після випуску» В. Тендрякова, «Узбіччя» М. Зарудного, казок «Недоторка» Л. Установа,

«Два клени» Є. Шварца. Під художнім керівництвом А. Літка молодий режисер поставив п'єсу Б. Голубовського та Ю. Добро-правова за новелами Дж. Бокаччо «Декамерон».

Сьогодні здається символічним те, що О. Михайлов почав з «Кафедри» В. Врублевської. Символічно тому, що, аналізуючи пошуки шевченківців у 80-ті роки під гаслом режисерів А. Літка, заслуженого діяча мистецтв України, О. Михайлова і Г. Бабія, можна побачити не тільки їх потяг до світових театральних тенденцій, а ще й спільне розуміння театру як кафедри, з якої можна говорити про сучасні проблеми, знаходити сучасні художні узагальнення, робити висновки і допомагати глядачам у вирішенні численних життєвих проблем.

У «Кафедрі» В. Врублевської та «Енергійних людях» В. Шукшина режисер О. Михайлов на перший план висував завдання: застерегти сучасників від духовної глухоти й сліпоти. Тому обмеженість, підлабузництво, пристосуванство, кар'єризм, використання будь-яких засобів для особистого збагачення в постановці цих п'єс режисери виносили за дужки можливих життєвих принципів і їх різке засудження складало загострений сатиричний пафос сценічних творів.

Викривальний струм був основним і у багатопроблемній виставі «Молода хазяйка Ніскавуорі» за п'єсою фінського драматурга Х. Вуолійоки, яку режисер Г. Бабій вирішив у жанрі психологічної драми.

Режисер Г. Бабій і Л. Кушкова, виконавиця ролі молодої хазяйки Ніскавуорі, у складній, з великою кількістю дійових осіб драматургічній структурі п'єси змогли знайти морально-етичні орієнтири. Вони відстоювали, захищали право кожної людини на щастя, на розуміння, повагу до особистості. Ця вистава брала участь у Всесоюзному фестивалі фінської драматургії в 1981 році і отримала за рішенням вимогливого журі звання лауреата фестивалю. Почесні лауреатські дипломи одержали Г. Бабій і Л. Кушкова, народна артистка України.

Шевченківці 80-х років ХХ століття зверталися до високих зразків класичної драматургії, яка отримувала сучасне, оригінальне прочитання. Але якщо у «Річарді III» А. Літку вдалося знайти сучасний асоціативний ряд у вирішенні шекспірівської хроніки, то в постановках «Шельменко-денщик» Г. Квітки-Основ'яненка (режисер А. Літка), «З коханням не жартують» П. Кальдерона, «Дамських справ майстер» за мотивами комедії М. Старицького (режисер О. Михайлов) та «Декамерон» за Дж. Бокаччо (режисер Г. Бабій) більше уваги приділено яскравій сценічній формі.

Режисери разом із художниками І. Шуликом й Г. Еллінським та виконавцями намагалися максимально наблизити до нашого часу події класичних творів.

Шельменко — Г. Босенко,
«Шельменко-денщик»
Г. Квітки-Основ'яненка

Аверін — С. Станкевич,
народний артист УРСР,
«Севастопольський вальс»
К. Лісова

Сашко — Е. Воробйов,
«Вісімнадцять літ»
В. Соловйова-Седого

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Сусідка — С. Загородня,
заслужена артистка УРСР,
«Украдене щастя» І. Франка

Ліда — Л. Шишковська,
«Під високими зорями»
М. Зарудного

Неріса — О. Копитіна,
«Оргія» Л. Українки

У 80-х роках золоту середину у поєднанні традицій і сучасності в акторській манері гри, у вирішенні загального художнього образу вистави і в розроблених метафоричних паралелях з днем теперішнім найбільш вдало в постановці класики знайшов режисер Віталій Сміян. Він разом з художниками І. Шуликом, Г. Еллінським, балетмейстером Л. Котляренко, диригентом А. Мірзояном створив яскраві сценічні версії «Конотопської відьми» Г. Квітки-Основ'яненка (інсценізація Б. Жолдака, музика І. Поклада) і «Тев'є-молочника» Шолом-Алейхема.

Епіграфом до комедії «Конотопська відьма» міг би стати відомий вислів: «Світ врятувався тому, що сміявся». У цьому спектаклі сміялись всі: постановники, актори і глядачі. Атмосфера запашного соковитого українського гумору була винятковою. Її чари брали в полон одразу, як тільки підіймалася завіса.

На сцені існувало дивне місто Конотоп. На його деревах замість листя на всіх гілках були розвішані різнокольорові стрічки. Вони стрімко злітали вгору, коли хтось із дійових осіб проходив, пробігав, проносився повз дерева. Дія відбувалася на невеличких майданчиках, розташованих на різних рівнях сценічного простору.

І коли, наприклад, дуже високому дяку (Р. Козирєв) треба було швидко потрапити з одного кінця цього чудернацького Конотопа на інший, він просто стрибав з двохметрової висоти верхнього майданчика на нижчий; а коли влада шукала відьму, то на сцену викочували величезну бочку і всі жінки мали скласти іспити з «плавання». Потім дія швидко переносилася в дім Сотника (ще один рівень сценічного майданчика), а потім знову на вулицю, на площу, де звучали куплети про чари та чаклунку (М. Мальцева).

Події змінювалися з калейдоскопічною швидкістю. На сцені все рухалося. Герої багато співали і танцювали, бігали, стрибали, на очах у глядачів переносили елементи декорацій і реквізиту. І навіть у моменти найвищої емоційної напруги Сотник, або Писарчук, або інші конотопські мешканці могли схопити у руки різнобарвні стрічкові дерева, а потім повернути їх на місце.

Гостросатирична комедія Г. Квітки-Основ'яненка знайшла у режисера В. С. Сміяна рішення в жанрі бурлескного народного театру, де діяли герої-маски. Сотник у виконанні В. Варламова уособлював пихатість і обмеженість заможних хазяїв Конотопа — козацької верхівки. Писарчук М. Чернявського був таким хитрим і підступним, що це прочитувалося з першої появи його на сцені.

Кожний персонаж-маска був носієм однієї риси характеру. Маски були точними, їх викривальна сила виразною і вмотивованою. Але, розробляючи загальну партитуру сатиричної вистави, режисер і виконавці зуміли визначити для себе ту мить,

коли актор скидав свою маску і разом з глядачами сміявся над своїм персонажем. А потім знову ставав маскою і входив у тканину вистави.

Цей вдало знайдений елемент «очуження» був прикметою сучасної театральної естетики і саме він був тією режисерською новацією, яка з'єднала традицію і пошук шевченківців.

Глибоко психологічний твір Шолом-Алейхема «Тев'є-молочник» потребував у його сценічній версії тонкого, детального аналізу душевного стану кожного персонажа, достовірної життєво правдивої розповіді про долю головного героя молочника Тев'є — трудівника, людини чистої душі, мудрої, доброї, безкорисливої, повної співчуття до чужого горя. Саме таким був Тев'є у трактуванні режисера В. Сміяна і актора В. Шевченка, народного артиста України.

В. Шевченко грав для всіх і з усіма. Він був своєрідним камертоном правди сценічного існування. Людність, теплий, з краплинами суму, гумор, його філософське розуміння течії життя, його органічна поведінка давали творчий поштовх для всіх виконавців. Актор мовби зливався зі своїм героєм, розчинявся в його стражданнях, турботах про родину, про своїх п'ятьох дочок.

Таке заглиблення у психологію свого персонажа давало змогу акторові та режисерові точно вибудувати й розкрити у багатоплановій повноті взаємозв'язки з усіма героями вистави на основі мистецької правди і психологічної вмотивованості.

Розуміння, любов, щирість — ці почуття були домінантою в чудовому дуеті А. Пуліної (Нехама) і В. Шевченка (Тев'є). У Л. Булдігіної (Аделя), М. Стороженко (Циля), І. Броварник (Хана), І. Усатової (Шпринца), Н. Іващенко (Бейлка) і В. Шевченка складався різнобарвний секстет, де стосунки батька і дочок відрізнялись великою емоційною амплітудою: сміх, сльози, розгубленість, непорозуміння, а потім знаходження гармонії і любові.

Шукав спільності і розумів Тев'є (В. Шевченко) і вчителя Фефора (М. Мельник), і писаря Галагана (В. Ковтуненко), і навіть урядника (О. Гончаров). Блискавичними були гострохарактерні діалоги старого молочника з Лайзером Волфом (К. Карпенко), Ентією Куролапою (Л. Чайка), містером Гріном (М. Корольков), Арончиком (В. Крачковський), Менахемом-Менделем (В. Головченко).

Реалізму вистави сприяла і робота художників: Г. Еллінського (декорації), І. Кохан (костюми). Оформлення характеризувалось лаконізмом (означення місця дії — стіл, стільці, лави в домі Тев'є) і достовірністю деталей (весільний обряд).

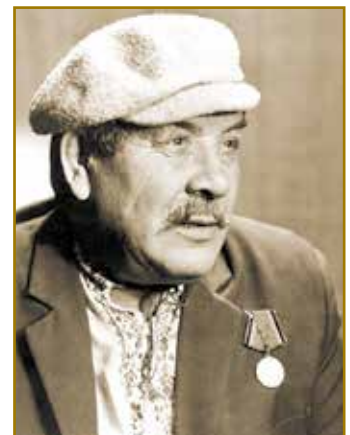
Після закінчення кожної вистави «П'ять діамантів Тев'є-молочника» (саме так називалась інсценізація Г. Плоткіна твору

Людмила — Л. Лушкова,
«Вісімнадцять літ»
В. Соловійова-Сєдого

Ялина — В. Герасименко,
«Засватана — не вінчана»
за І. Карпенком-Карим

Терентій — М. Садовський,
заслужений артист УРСР,
«Під високими зорями»
М. Зарудного

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Чаплінський — В. Баєнко,
народний артист УРСР,
«Гріх і покаяння»
І. Карпенка-Карого

Одарка — Л. Бондаренко,
«Запорожець за Дунаєм»
С. Гулака-Артемівського

Оксана — Р. Постолака,
«Запорожець за Дунаєм»
С. Гулака-Артемівського

Шолом-Алейхема) біля службового входу актора В. Шевченка протягом кількох сезонів чекали вдячні глядачі.

Одні хотіли ще раз подякувати за естетичну насолоду від гри актора. Інші бажали на власні очі впевнитись у тому, що українець В. Шевченко так глибоко зміг зрозуміти і розкрити душу героя єврейського письменника, а треті, проводжаючи актора додому, розповідали, що вони сьогодні відкрили нового Тев'є Шевченка порівняно з минулою виставою.

Диво живого, сучасного театру шевченківців продовжувалось. І у 80-ті роки у виставах «Конотопська відьма» і «Тев'є-молочник» режисер В. Сміян не тільки з'єднав традиції і новації театральної естетики, а й у своїх плідних пошуках об'єднав кілька акторських поколінь: майстрів, молодь і досвідчених акторів.

Таке відбулось тому, що В. Сміян народився і сформувався як режисер у Дніпропетровському українському театрі ім. Т. Г. Шевченка. А про особливу ауру цього театру вже неодноразово згадували. Вона зачаровувала, кликала і повертала. Не зміг уникнути її впливу і випускник Київського інституту театрального мистецтва ім. І. Карпенка-Карого В. Сміян, який у 1974 році приїхав до дніпропетровських шевченківців ставити свій дипломний спектакль «Голубі олені» О. Коломійця.

Виставу зробили швидко, мовби на одному подиху.

Театральна поема про любов і вірність, про красу і людяність відразу ж знайшла однодумців. Головний художник театру Євген Пожар разом з молодим постановником відібрали єдиний узагальнений образ вистави — струнка, гнучка, з чудовими тонкими гілочками берізка, намальована на пересувному заднику, з'являлась у світлі прожекторів багато разів.

Її легка контражурна присутність у бабиній хаті, де під час війни зустрілися головні герої, і в епізодах війни, де Оленка згадує Кравцова, і у фінальних сценах післявоєнного життя надавала виставі романтичної окриленості і високої ліричності.

Щирість, сповідальність, ліризм, повна органіка у вираженні почуттів і надій першого і єдиного кохання були головними нотами у створенні образу Оленки молодою актрисою С. Загородньою.

Її Оленка була чарівливою, натхненною. Вона вірила, що знайде свого Кравцова, що її кохання подолає всі життєві перешкоди.

Оленка у виконанні Л. Кушкової зростала, мужніла на очах. Актриса зуміла об'єднати у велику поліфонічну симфонію вірного жіночого кохання численні метафоричні засоби художньої виразності. Оленка — Кушкова поєднала достовірність сценічного існування (кожний епізод — окрема подія реального життя героїні), з символічним узагальненням початкових і фінальних сцен вистави.

«Голубі олені» були щасливим початком сценічної роботи Віталія Сміяна. Після захисту диплома він плідно працював у колективі шевченківців, шукаючи з ними свої версії у постановці сучасної драматургії, набуваючи досвіду в опануванні складної режисерської професії.

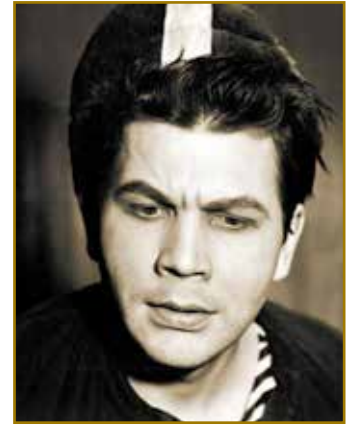
Молодою енергією, активною життєвою позицією вирізнялися характери багатьох героїв комедії М. Зарудного «Під високими зорями». В. Сміян і В. Зюзін (художник), молоді актори М. Чернявський, Л. Грищенко, В. Хроменко, В. Ніколаєва, Л. Шишковська, С. Добровольська, Н. Іващенко, Т. Гончарова, Н. Воронова, О. Кійко, В. Ковтуненко поруч з досвідченими Г. Босенком, В. Шевченком, В. Чечотом, М. Постолакою, О. Білоусовою, М. Стороженком, А. Білгородським, В. Куриловим, К. Карпенком, П. Лисенком, Л. Ситченком створили життєствердну, оптимістичну сучасну комедію, де українські селяни у своїй боротьбі за високі врожаї викликали велику симпатію, бо були веселими, добрими людьми.

Цікавими знахідками вирізнялася вистава шевченківців «Тил» М. Зарудного. Автор визначив жанр свого твору як героїчна поема. З огляду на цю авторську передумову, В. Сміян вирішив поставити виставу, де намагався створити загальний портрет невеликого загону людей, які, рятуючи дітей з дитячого будинку, залишаються у фашистському оточенні.

У змалюванні колективного портрета цих мужніх героїв — Наріжного (В. Курилов), Льонка (М. Чернявський), Чуприна (В. Шевченко), Берегового (Л. Кравчук), Ростоскуєва (Г. Босенко), Мамедова (О. Гончаров), Марка (Л. Грищенко), Вірки (Л. Тимошенко), Ольги (Г. Ткаченко), Марії (М. Стороженко), Оксани (Л. Белінська) — домінантою був непоказний процес гартування людського духу в тяжких і страшних випробуваннях війни.

Їм, рядовим учасникам війни, які винесли весь тягар і не зламалися у боротьбі з коричневою чумою, співали свою пісню «Колосились хліба» (текст і музика В. Ковтуненка) сучасні хлопець і дівчина (Н. Ніколаєва, В. Ковтуненко). Вони оспівували подвиг батьків з вдячністю і шаную. Поетичні заспів і фінал вистави органічно вписувалися у тканину героїчної поеми, були своєрідним мостом зв'язку поколінь.

До теми Другої світової війни шевченківці в 1980-ті роки зверталися неодноразово: «Десант» Л. Літко, Н. Філіпенко (режисер А. Літко), «Райдуга» В. Василевської, інсценізація І. Кисельова (режисер В. Сміян). Проте «Тил» з його особливою поетикою та образністю найбільш яскраво відобразив пошуки театром своєї естетики, де реалізм поєднувався з насиченою поетичною експресією. Вистава «Тил» була поставлена в 1977 році. Вона знайшла теплий прийом публіки, критики, спеціалістів

Сашко — О. Гончаров,
«Друге весілля в Малинівці»,
М. Куруца, В. Бикова

Гарпагон — М. Садовський,
«Скупий» Ж.-Б. Мольєра

Микола II — В. Бережницький,
заслужений артист України,
«Народжений під знаком
Скорпіона» В. Савченка

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Маруся — Н. Тафі,
«Маруся Чурай» Л. Костенко

Ганна — Л. Буддигіна,
заслужена артистка УРСР,
«Ярослав Мудрий» І. Кочерги

Прісенька — Н. Гаврикова,
«Шельменко-денщик»
Г. Квітки-Основ'яненка

і завершила, якщо можна так сказати, перший етап роботи режисера В. Сміяна в театрі ім. Т. Г. Шевченка.

Романтичний реалізм — так, здається, можна визначити його пошуки в обранні свого режисерського почерку. Він продовжував їх у Херсонському українському театрі і в одному з театрів Білорусі. Але через три роки режисер усвідомив, що рідна дніпропетровська сцена для нього була і залишиться найбільш плідною і необхідною.

Він повернувся до неї на початку 80-х. Здійснив постановку низки вистав: «Хазяйка» М. Гараєвої, «Все починається з любові» О. Фельцмана, «Звинувачуються у вбивстві» Е. Колдуелла. Серед них були згадані раніше «Конотопська відьма» і «Тев'є-молочник».

Ці сценічні твори набагато пережили свого режисера-постановника («Конотопська відьма» залишалась у репертуарі понад десять років). Передчасна, раптова смерть забрала В. Сміяна в самому розквіті його обдарування. Але він встиг зробити досить багато і його творчість — одна з своєрідних і цікавих сторінок біографії шевченківців.

У 1983 р. головний режисер А. Літко з особистих причин залишив колектив шевченківців і перейшов до Миколаївського російського театру ім. В. Чкалова (нині Миколаївський художній театр). На його місце прийшов заслужений артист України А. Москаленко. Але він працював недовго (близько двох сезонів) і змушений був через стан здоров'я перейти на педагогічну роботу в Дніпропетровське театральне училище.

А. Москаленко в 1987 році змінив на посту головного режисера М. Волошин. У творчій долі А. Москаленка і М. Волошина спільним фактом була не тільки посада головного режисера в Дніпропетровському театрі ім. Т. Г. Шевченка, а й те, що кожен із них прийшов у колектив після багаторічної плідної роботи в лялькових театрах (А. Москаленко — у Дніпропетровському обласному театрі ляльок, М. Волошин — у Закарпатському). Хоча обидва закінчили театральні інститути як режисери драми і декілька років працювали в драматичних театрах України.

Об'єднувало режисерів і спільне творче кредо. Мабуть, після роботи в дитячих театрах вони прагнули до врівноваженої, поступальної, без великих революційних змін репертуарної політики. Вони були прихильниками реалістичного, психологічного театру і вважали, що однією з важливих його функцій є виховна. Тому з середини 80-х років морально етичні проблеми, проблеми духовних пошуків сучасника виходять у афіші шевченківців на перший план.

А. Москаленко — людина широкої ерудиції, високої професійної культури — приніс у репертуар театру ім. Т. Г. Шевченка цікаву різнопланову проблемну сучасну п'єсу. Він поставив «Винувати»

О. Арбузова, «Маленька футбольна команда» Ю. Щербака, «Березова гілка» Ю. Візбора.

Ці різнотематичні вистави об'єднувалися намаганням режисера вести діалог з глядачем, у якому весь час звучали запитання можливості компромісу, навіть обману для збереження родини («Винуваті»), або можливості компромісу в боротьбі в спорті за перемогу будь-якою ціною («Маленька футбольна команда»), або можливості компромісу у професійній роботі заради особистого спокою («Березова гілка»). І на всі ці питання вистави А. Москаленка давали однозначну відповідь — ні, компроміс неможливий, коли йдеться про важливі життєві принципи.

Людяність, духовність, доброта, чисте кохання — ці моральні категорії захищав режисер і у своїй версії класичної драми за твором О. Кобилянської «У неділю рано зілля копала». Тут він теж стверджував думку про неможливість духовної зради і компромісу. У середині 80-х років така моральна сповідь театру і її головного режисера мала будити душу від застійного спокою, загального умиротворення.

З проникливим ліризмом, тонким відчуттям міри і смаку розповідала про складну, трагічну долю своєї Тетянки Вікторія Герасименко у легенді О. Кобилянської «У неділю рано зілля копала» (так визначили жанр вистави постановники — режисер А. Москаленко, художник В. Козловський, диригент А. Мірзоян, балетмейстер Н. Нікішова, хормейстер В. Роботова). Знайшли численні фарби акторської палітри, граючи Марію Василівну — Л. Кушкова і Леонтія Соколика — Г. Маслюк, у мелодрамі О. Арбузова «Винуваті».

В. Крачковський створив яскравий, багатогранний образ сучасника, лікаря, відданого своїй благородній справі, — Рема Кондакова у драмі Ю. Візбора «Березова гілка».

Принципи акторського, реалістичного театру після А. Москаленка підхопив М. Волошин. Він здійснив на сцені шевченківців постановку низки вистав.

Дебютував Микола Волошин постановкою «Роксолана» П. Загребельного (інсценізація Г. Бодикіна). Режисер і художник Віктор Козловський зробили великий костюмний історичний спектакль Але історія тут була фоном, а любовна, особиста тематика взаємин Роксолани і Султана виходила на перший план.

Режисер покладав на акторський дует О. Копитіної (Роксолана) і Г. Маслюка (Султан) основні змістові і дійові навантаження.

На таких самих принципах реалістичної ілюстрації базувалось і рішення вистави «Фаворит» В. Пікуля в театральній версії Г. Бодикіна. У цьому красивому спектаклі (художник В. Козловський) шевченківці демонстрували вміння гарно носити костюми, легко вживатися і органічно діяти в запланованих історичних обставинах, створювати живі, цікаві характери.

Кравцов — Г. Босенко,
«Кравцов» О. Коломійця

Марія Стюарт — Н. Ніколаєва,
«Ваш хід, королево!»
Л. Разумовської

Мона — Е. Верещагіна,
заслужена артистка УРСР,
«Алькор і Мона» Ф. Себастьяна

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Любов — Л. Юр'єва,
«Мазепа — гетьман України»
за Б. Лепким

Роксолана — В. Сушко,
«Роксолана» П. Загребельного

Апраш — М. Корольков,
«Циганка Аза» М. Старицького

М. Волошин будував виставу на показі процесу формування, становлення яскравих особистостей, зокрема Катерини II (Ж. Дмитренко), і найбільше це позначалось на образі Григорія Потьомкіна (М. Стороженко).

І «Роксолана», і «Фаворит» утримувалися в репертуарі кілька сезонів.

І театр, і М. Волошин з В. Козловським розраховували на те, що серце глядача — не камінь, що історії багатогранного життя Роксолани і Потьомкіна з пригодами, коханням знайдуть відгук і розуміння без особливих узагальнень і спостережень. Розрахунки театру підтвердились практикою. Акторам було що грати, на чому створювати образи, глядачам було на що дивитися, тому що обраний режисером стиль існування усіх персонажів зумовлювала мета зробити подією кожен мить сценічної дії.

Тяжіння до літературного історичного театру в М. Волошина відіграло значну роль і у його подальшій роботі. Він звернувся до таких різних драматургічних творів, як «Віщі сні Прометея» (Доля Тараса) В. Канівця і «Ваш хід, королево» Л. Разумовської. Обидві п'єси сучасних драматургів присвячені визначним особистостям минулого.

В. Канівець намагається осмислити, збагнути весь аспект філософського, естетичного спрямування різноматичної, багатогранної творчості Т. Г. Шевченка з погляду сьогодення.

Услід за драматургом М. Волошин і актор М. Чернявський, який працював над створенням образу великого Кобзаря, підкреслюють усіма художніми засобами неперевершеність і велике значення творчості поета для становлення і відродження національної самосвідомості і духовності.

Унікаючи застиглої портретної схожості, режисер і актор намагалися надати відомим фактам біографії Т. Г. Шевченка загальнолюдського звучання, пов'язати їх з процесом творення, народження нових естетичних і поетичних категорій. Таке надзавдання було складним, тим більше, що п'єса В. Канівця мала описовий характер, розвитку дії в ній було мало, але театру в цілому вдалося подолати драматургічні недоліки.

Історія для Л. Разумовської в її драмі «Ваш хід, королево» була предметом уваги тільки в моральному аспекті. Драматург розглядав проблему влади, державної монархії з боку її руйнівної сили, яка діє на душу людини. Влада руйнувала кохання, влада королеви зробила з живої жінки бездушну машину. Цей пекучий, болючий процес боротьби втягував у свої тенета всіх героїв драми. Їм ця боротьба приносила не тільки моральні, а навіть фізичні поразки — так стверджувала Л. Разумовська.

І це твердження режисер М. Волошин, художники М. Миколук (декорації), І. Ткаченко (костюми), виконавці — заслужені артисти України Ж. Дмитренко, В. Сушко, Г. Маслюк, артисти

О. Копитіна, Н. Ніколаєва та інші — обрали своїм надзавданням, і кожний втілював його в характерах своїх персонажів.

Узагальненим художнім образом спектаклю був великий, на всю сцену, станок, який складався з різного рівня сходів. На цих сходах були розташовані невеликі майданчики, де відбувалася дія конкретного епізоду. Той чи інший рівень на сходах сповіщав про місце героїв у їхній боротьбі за владу. Доля кидала королев Марію та Єлизавету, членів парламенту то вниз, то вгору, і тільки королівський трон стояв на найвищому місці.

Всі жадали його завоювати, а у фіналі, нарешті отримавши перемогу, англійська королева сиділа на ньому, але в її постаті було більше болю, ніж урочистого переможного свята.

Спектакль мав чітку, завершену композиційну побудову з різнобарвним метафоричним рядом, який свідчив про режисерську еволюцію М. Волошина, він позбувся ілюстративності і прямолінійної одноплановості.

Продовження своїх режисерських пошуків він втілював у різних за жанром виставах, але їх об'єднувало бажання постановника проспівати гімн жіночій красі, жіночій духовній силі, створити багатоплановий національний жіночий характер.

Чисте, як сльоза дитини, поетичне, неземне, віддане кохання Марусі (Н. Тафі) в ліричній, сповідальній драмі Л. Костенко «Маруся Чурай» і таке земне, обмежене умовностями, родинними традиціями кохання Наталії (Н. Ніколаєва) у психологічній мелодрамі В. Винниченка «Брехня» руйнуються зрадою, підступністю навколишнього світу. Режисер, незважаючи на трагедійний фінал кохання своїх таких різних героїнь, проводить думку про їхню безперечну духовну красу, про силу цієї краси, про її необхідність сьогоденному часу.

Головні режисери 1980-х років А. Літко, А. Москаленко, М. Волошин, звичайно, визначали магістральні творчі пошуки колективу. Але традиційно дніпропетровські шевченківці охоче працювали і з запрошеними режисерами.

І майже в кожному десятиріччі, починаючи з 1920-х років, поруч з виставами штатних режисерів завжди в афіші дніпропетровців були спектаклі, поставлені режисерами інших театрів. Від цієї давньої традиції шевченківці не відмовлялись і у 80-х роках.

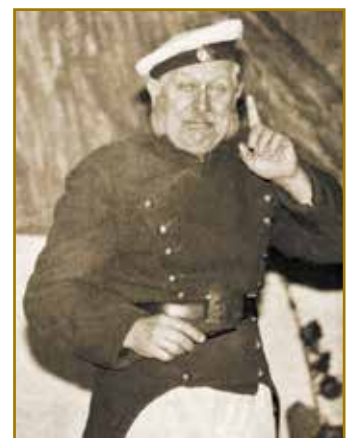
П'єси сучасних драматургів ставили: В. Шиловський, художник А. Шапорін («Заколот» О. Фурманова), Є. Симонов, А. Борисов, художник Й. Сумбаташвілі («Фронт» О. Корнійчука), Є. Головатюк, художник Г. Еллінський («Чужий» Л. Ніколенко), С. Чулков, художник А. Пеньковський («Зорі на ранковому небі» О. Галіна), В. Бегма, художник А. Пеньковський («Страсті святого Мікаєля» І. Біляєва)...

Варя — Н. Гаврикова,
«Вишневий сад» А. Чехова

Галя — Н. Тафі,
«Ніч під Івана Купала»
М. Старицького

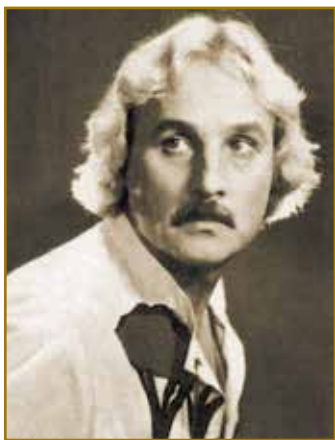

Скорик — А. Кузьменко,
«Сватання на Гончарівці»
Г. Квітки-Основ'яненка

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Мазепа — А. Дудка,
народний артист України,
«Мазепа — гетьман України»
за Б. Лепким

Юліан — О. Титов,
«Засватана — не вінчана»
за І. Карпенком-Карим

Феніса — Ж. Дмитренко,
«Закохана витівниця»
Лопе де Вега

Випускники Київського інституту театрального мистецтва ім. І. Карпенка-Карого актор Г. Босенко і асистент режисера П. Дерев'янка, які багато років працювали в театрі, у 80-х роках спробували свої сили в постановчій роботі. Світлими, людяними, з великим запасом доброти були вистави «Регіон» М. Зарудного і «Оці дивні, нові люди» Ю. Яковлева, поставлені Г. Босенком.

Петро Дерев'янка звернувся до творів Н. Думбадзе «Я, бабуся, Ліко та Іларіон» і Л. Письменної «Ненаписаний портрет».

Широко залучав театр запрошених режисерів і до втілення класичної спадщини. Тут перевагу віддавали музичній виставі. Драма і музика органічно переливались одне в одне, доповнювали і підкреслювали музично-драматичну природу українського театру.

Гоголівський гумор променів у «Різдвяній ночі», театральну версію якої зробили композитор І. Поклад, драматурги І. Афанасьєв і М. Ткач, а поставили режисери І. Афанасьєв, В. Восконян, художник А. Пеньковський, диригент Н. Нусбаум, балетмейстер Б. Каменькович, хормейстер В. Роботова.

«Сорочинський ярмарок» за М. Гоголем на сцені шевченківців втілили режисер С. Сміян, художник А. Лагно, диригент Н. Нусбаум, балетмейстер В. Грекова, хормейстер В. Роботова.

Із середини 80-х років, поєднуючи роботу в Дніпропетровському театральному училищі з постановками у театрі, В. Божко поновив у репертуарі «Запорожця за Дунаєм» (художник І. Олійник), «Майську ніч» (художник Л. Скрипка), «Сватання на Гончарівці» (художник В. Ткач), а також поставив українські водевілі «На перші гулі» В. Васильченка і «По-модньому» М. Старицького та Вечір української комедії, пісні і танцю. Над програмою останнього разом з В. Божком плідно працювали: диригент Н. Нусбаум, художник В. Козловський, балетмейстер В. Грекова, асистент режисера О. Гончаров, заступник директора з драматургії Ю. Кібець.

Про різноманітність творчих спрямувань шевченківців в оволодінні секретами світової класики свідчать постановки вистав «Дім Бернарди Альби» Ф.-Г. Лорки, «Леді Макбет Мценського повіту» за М. Лєсковим (режисер Є. Зубовський, художник І. Шулик), «Антігона» Софокла та «Трьохгрошова опера» Б. Брехта (режисер Г. Кононенко, художник В. Мелещенков).

Цей перелік робіт запрошених митців, своєрідні творчі десанти з Москви, Києва, Донецька та інших міст України свідчили про справді універсальну професійність трупі Дніпропетровського українського музично-драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка.

Зазвичай столичні режисери В. Шиловський, С. Симонов, С. Сміян, Г. Афанасьєв, В. Бегма переносили на дніпропетровську сцену свої вистави, які вони вже раніше ставили. Але

шевченківці знаходили свої фарби, свої засоби сценічної виразності і їх спілкування з запрошеними режисерами перетворювалося на процес взаємозбагачення.

Реалістичний театр С. Головатюка, С. Зубовського, С. Чулкова, Г. Босенка і особливий постановочний театр метафор і узагальнень Г. Кононенка збуджували фантазію, підвищували професійну майстерність, давали змогу експериментувати і дискутувати.

Від цього творчого розмаїття діалог з глядачем театру не тільки постійно продовжувався, а й часто наповнювався новим змістом, новою за стилем манерою акторської гри.

Дніпропетровський український музично-драматичний театр ім. Т. Г. Шевченка й у 80-ті роки ХХ століття залишався акторським і завдяки професіоналізму трупі долав усі режисерські зміни, залишався спроможним до вирішення завдань будь-якої творчої складності.

Одним із тих, хто вів активне творче життя, був заслужений артист України В. Курилов.

Володимир Іванович прийшов у трупу театру досвідченим актором. Мав яскраву зовнішність — високий зріст і досить пишну фігуру. Але свої великі габарити носив дуже легко, пластика його рухів була виразною і оригінальною, а ще артист володів чудовим соковитим басом, тому був неперевершеним Іваном Карасем у «Запорожці за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського.

Карась Курилова з першої появи на сцені викликав море симпатії. Його гумор був добрим, коли він спілкувався з Одаркою, і зовсім іншим, коли він глузував, хитрував у діалозі з Султаном. Глибоким патріотизмом були сповнені спогади Карася — Курилова про козацьку службу, про боротьбу з ворогами України. Сильний вокал, особлива пластика, чудова сценічна мова дозволяли артисту не грати, а жити на сцені в образі свого улюбленого героя. Актор створив соковитий, багатогранний національний характер і грав з великою самовідданістю.

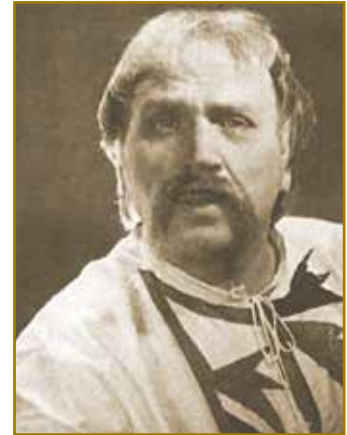
А як водиться в театрі, де успіх, де творча перемога, там і легенди. Глядацька зала без перерви вибухає сміхом і оплесками на монолог Карася — Курилова про чарку і горілку. Актор дуже смачно п'є, куштує, голубить пляшку горілочки, швидко ховає її при появі Одарки (Л. Бондаренко). Потім блискавично проходить всім відомий дует Карася і Одарки. А в антракті у гримерній В. Курилова відбувається діалог:

Л. Бондаренко: Володичка, а Володичка! Ти що, п'єш?

Б. Курипов: Ну, що ти, Людочко, таке кажеш? Ні грама!

Л. Бондаренко: Володичка, не пий, ти вже цвета персидської сирені. Як ми будемо закінчувати виставу?

Б. Курилов (робить страшно здивовані очі): Ну, що ти, Людочко, ні грама.

Шанько — П. Кулик,
заслужений артист України,
«Засватана — не вінчана»
за І. Карпенком-Карим

Люсіндо — Г. Маслюк,
«Закохана витівниця»
Лопе де Вега

Марина — В. Сушко,
«Марина» М. Зарудного
за Т. Шевченком

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Потьомкін — Г. Маслюк,
«Фаворит» В. Пікуля

Ярослав — Г. Маслюк,
«Ярослав Мудрий» І. Кочерги

Уляна — Л. Белінська,
заслужена артистка УРСР,
«Сватання на Гончарівці»
Г. Квітки-Основ'яненка

Л. Бондаренко: Володька... (далі не для друку).

(Людмила Михайлівна — майстер сцени, який у спадщину взяв у корифеїв їхні багаті традиції, зокрема і принцип Г. Маринича «мої матюки безвредні»):

– а що ти сховав у тумбочку, як я входила?

В. Курилов: Людо, нічого, їй-Богу, нічого.

Л. Бондаренко (різко відкриває тумбочку): А це що? Бутилка?

В. Курилов (зовсім серйозно): Вона, рідненька, дорогенька!

Л. Бондаренко (виймає пляшку з кефіром): Ах ти ж, ну я ж тебе, ну, стривай!

Цей діалог повторюється багато разів, змінювалась у ньому тільки пляшка: з молоком, квасом, водою...

Вміли шевченківці працювати, вміли жартувати, були гарними партнерами на сцені і в багатьох життєвих обставинах.

Розвинуте почуття гумору допомагало В. Курилову грати численні ролі в комедіях сучасних авторів: Круглик («Під високими зорями» М. Зарудного), Стецюра («Щедрість» Л. Дмитерка), Гриціан («Друге весілля в Малинівці» І. Поклада), а ще В. Курилов був ну дуже смішним Опецьковським у класичному «Шельменку-денщику» Г. Квітки-Основ'яненка.

Обдарування Володимира Курилова дозволяло йому мати широкий діапазон ролей. Його амплуа не обмежувалося комедією. Була у В. Курилова і своя, дуже дорога серцю, тема. Актор ставився до неї з особливою відповідальністю. Це — тема Другої світової війни. Його такі різні герої, як Глоба у «Російських людях» К. Симонова, Наріжний з «Тилу» М. Зарудного, Вічний у «Голубих оленях» О. Коломійця об'єднані виразними нотами сповідальності, непоказної мужності і великої життєлюбності.

Повна тиша стояла в залі, коли звучав останній монолог Глоби — Курилова. Герой свідомо йшов на бойове завдання, з якого він не міг повернутися, і його фінальні слова сповнювалися цілою гамою почуттів. Тут були і впевненість у правоті боротьби з фашистами, і віра в перемогу над ними, і світла туга за прекрасним життям після війни, якого він вже не побачить.

Колоритна фігура В. Курилова, його яскрава акторська особистість, вміння вживатися в образ до кінця, глибоко розуміючи характеру кожного персонажа.

Поруч з такими майстрами, як В. Курилов, у міцному акторському ансамблі дніпропетровських шевченківців молоді виконавці досить швидко набиралися сценічного досвіду, їм довіряли складні ролі, які сприяли формуванню цікавих творчих особистостей.

Щасливим початком творчої біографії був театр ім. Т. Г. Шевченка для двох випускниць Київського інституту театрального мистецтва — Світлани Загородньої і Лариси Шишковської.

Особливо інтенсивною була робота С. Загородньої. Вона зіграла багато молодих героїнь у виставах сучасних авторів. Вміла бути щирою і переконливою в різножанрових спектаклях, таких, як трагікомедія «Святий і грішний» М. Варфоломеева — Ліза, лірична поема «Голубі олені» О. Коломійця — Оленка, у драмах: «Таке довге, довге літо» М. Зарудного — Марта, «Берег» Ю. Бондарева — Емма, «Молода хазяйка Ніскавуорі» Х. Вуолійоки — Ловійса, в музичній комедії «Щедрість» Л. Дмитерка — Юля, в героїчній поемі «Тил» М. Зарудного — Женька.

Були ще в репертуарі С. Загородньої так звані вистави державного замовлення: «Інтервенція» Л. Славіна — Санька, «Десант» А. Літко, Н. Філіпенко — санінструктор. Тут головне завдання актриси було подолати схематизм, одноплановість, і їй це вдавалося.

Кохання для героїнь С. Загородньої — категорія добра і людяності, запорука життєвої гармонії, і тому вони всіма силами боролися за своє кохання і відстоювали його.

Оленка з «Голубих оленів» знайшла багато позитивних відгуків у пресі Дніпропетровська та міст, де театр був на гастролях. Марта з «Такого довгого, довгого літа» була визнана Міністерством культури України однією з найкращих жіночих ролей в сезоні 1975–1976 рр., Юля у «Щедрості» була першопрочитанням С. Загородньої на українській сцені.

Після плідної семирічної праці Світлани Загородній було присуджено почесне звання заслуженої артистки УРСР. Потім її сценічне життя продовжувалось у Полтаві, Белгороді. Сьогодні актриса працює в одному з нових московських театрів.

Творчість Лариси Шишковської в колективі шевченківців розпочалась з вдалого дебюту. Вона зіграла молоду, чарівну, щиру, довірливу Риту в драмі Г. Боровика «Інтерв'ю у Буенос-Айресі». Ця красива білявка з яскравими карими очима в дуєті з М. Чернявським (Педро) випромінювала весняну свіжість першого кохання, що тільки народжується.

Зовсім іншою була доля другої героїні, яку успішно зіграла Л. Шишковська в комедії М. Зарудного «Під високими зорями». Її Ліда нагадувала знаменитих колгоспниць М. Ладиніної. Вона добре працювала, вміла любити, радіти сама і дарувати радість іншим. Молодою, винахідливою, завзятою будівельницею була Л. Шишковська, граючи в музичній комедії Л. Дмитерка і Я. Цегляра «Щедрість» свою сучасницю Лору.

Важливою у професійному розвитку актриси стала роль Оленки в «Голубих оленях» О. Коломійця. Вона зіграла свою Оленку всього кілька разів. Так склалася гастрольна ситуація, що треба було зробити швидко введення в поставлену кілька років тому виставу, яка багато експлуатувалася в репертуарі і користувалася постійним успіхом.

Інгігерда — Л. Белінська,
«Ярослав Мудрий» І. Кочерги

Річард III — М. Чернявський,
«Річард III» У. Шекспіра

Сона — Л. Тимошенко,
«Витівки Хануми» Г. Канчелі

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Лариса Шишковська не повторювала, не копіювала вдало знайдене Л. Кушковою, С. Загородньою, Л. Тимошенко. Вона намагалася — і досягла своєї мети — зробити, видимим, наявним саме поняття кохання. Глибокий проникливий ліризм Оленки — Шишковської залишав особливий світ жіночності, чарівності, життєвої доброзичливості.

Збіг внутрішнього «Я» актриси з духовним станом героїні О. Коломійця став щасливою основою для плідної роботи над цим поетичним образом і визначив її амплуа — ліричної героїні — у подальшій роботі на сценах Херсонського українського театру та російських театрів Бобруйська і Дніпропетровська.

Театральну розповідь про 1980-ті роки закінчує творчий портрет народного артиста України Володимира Шевченка. Його творчий діапазон нічим не обмежувався. Актор протягом багатьох років ламав застигли рамки амплуа з легкістю, майже цього не помічаючи.

Людська і акторська зрілість, професійна майстерність прийшли до В. Шевченка на сцені Дніпропетровського українського театру, куди він, випускник Київського інституту театального мистецтва, потрапив у 1962 році. Прийшов і відразу ж став Назаром — головним героєм у виставі «Марина» за мотивами творів великого Кобзаря, п'єса М. Зарудного.

Назар у виконанні В. Шевченка був і вродливий, і сильний, і сміливий, а ще — відданий, вірний у коханні. Молодий актор разом з режисером І. Казнадієм знайшли точний баланс лірики і драми у створенні образу соціального героя. І в цьому амплуа Володимир Шевченко виступав багато років.

Зіграв Олексія у драмі Ф. Залати «Пам'ять не йде за обрій», Лагутіна у «Сталеварах», Андрія в «Солдатській вдові» М. Анкілова та багато інших ролей. Мужній революціонер Г. І. Петровський з вистави М. Талалаєвського «Життя віддане людям» та Бродський з «Інтервенції» Л. Славіна теж знайшли своє місце в репертуарі артиста.

Ознакою таланту В. Шевченка було вміння внести розвиток у будь-яку схематичну, однопланову роль. Його герої обов'язково на очах у глядача змінювалися. Актор знаходив для кожного персонажа свій характер і різнопланову форму виразності.

У Бродському В. Шевченко закривався яскравою ексцентричною манерою поведінки. Григорій Петровський, навпаки, характеризувався зовнішнім лаконізмом. Актор головну увагу зосередив на показі становлення характеру героя — від катеринославського робітника до державного діяча, члена уряду.

У ролі Парамона Чарія з вистави «Таке довге, довге літо» Володимир Шевченко вдалося щасливо поєднати яскраву сценічну форму — бравада веселого морячка з внутрішнім глибоким світом доброї, красивої і щирої людини.

Маріанна — В. Сушко,
Клеант — О. Мироненко,
«Скупий» Ж.-Б. Мольєра

Режисер Е. Мірошник вгадав природу таланту В. Шевченка, і вони змогли знайти органічний сплав лірики і драми. Особливо це поєднання відчувався в сцені прощання Парамона (В. Шевченко) з Мариною (Ж. Дмитренко). Закохані змушені розлучитись. І коли Марина каже Парамону: «Спасибі тобі, що ти возив мене у зорі», очі мовчазного Парамона випромінювали стільки любові і стриманості, що кожний у залі розумів — зорі героя були прекрасними і світлими.

Висока драма, лірика, соціальна і психологічна глибина, а поруч — невичерпний гумор, винахідливі, кумедні дії і пригоди Яшки-артилериста, якого блискуче грав В. Шевченко в музичній комедії І. Поклада «Друге весілля в Малинівці».

Не схожим на жодну з попередніх ролей вийшов Акоп у комедії грузинського автора А. Цагарелі «Витівки Хануми». В. Шевченко прекрасно співав, танцював, а головне — створив не просто характер, а тип національного героя.

Тема Другої світової війни звучала у В. Шевченка в багатьох виставах: «Солдатська вдова», «Голубі олені», «Пам'ять не йде за обрій», «Берег». У розкритті воєнної тематики актор був дуже різнохарактерним і оригінальним. Чорний («Голубі олені») і Олексій («Пам'ять не йде за обрій»), якто кажуть, були позитивними в усіх розуміннях.

А от образ Меженіна («Берег») давав актору змогу показати протиріччя, неоднозначність характеру персонажа Ю. Бондарева. Меженін Шевченка з першого погляду здавався своїм хлопцем, бравим воякою, а його насторожені очі, у яких пробігав вогник недовіри і страху, постійно кололи, точили співрозмовника. В. Шевченко крок за кроком розвінчував свого Меженіна і його проповідь життєвого і духовного компромісу.

Самовпевненим, красивим, дуже дієвим і помірковано-кумедним був Гріг В. Шевченка в музичній комедії І. Себастьяна «Алькор і Мона». І зовсім іншим — добрим мрійником — був його Єгор Полушкін у виставі «Не стріляйте у білих лебедів» Васильєва.

Такому репертуарному розмаїттю сприяла ще одна характерна риса таланту актора. Він володів розвинутою, точною інтуїцією. Своїх героїв відчував серцем. Здавалося, що його перевтіленням немає кінця, так само, як і його жанровим ознакам.

Трьох батьків — єврейського, українського та іспанського зіграв В. Шевченко у 80-х

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ
МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Сцена з вистави «Друге весілля в Малинівці».
Музика І. Поклада, п'єса М. Куруца, В. Бикова

Сцени з вистави «Мазепа — гетьман України» за Б. Лепким

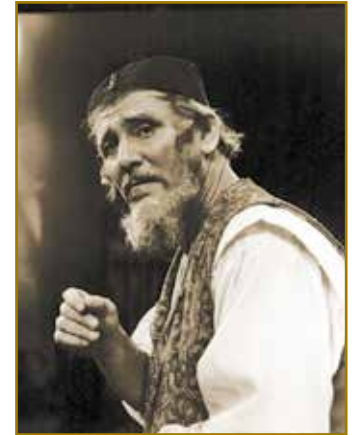
роках. Тев'є з «П'яти діамантів Тев'є-молочника» Г. Плоткіна (за Шолом-Алейхемом) поєднав комедію з трагедією, піднявши до розуміння загальнолюдських істин. У п'єсі В. Винниченка «Брехня» актор, створюючи образ літньої людини, зробив зовсім невидимим перехід драми до мелодрами. І глядач разом з актором плакав чистими зворушливими сльозами.

А для батька двох чудових дочок з п'єси П. Кальдерона «З коханням не жартують» В. Шевченко використовував художні засоби комедії і яскравої буфонади. Глядач сміявся разом із ним до сліз, але це були сльози радості від того, що навколишній світ — такий веселий.

Володимир Павлович Шевченко був лицедієм у найвищому розумінні цього слова. Зіграні ним ролі були серед найкращих робіт шевченківців у 80-ті роки, в них відчувалися традиції славних корифеїв: з одного боку — Г. Маринича, а з іншого — В. Овчаренка.

Знавцем тих традицій був В. О. Божко. Він повернувся після тривалої педагогічної роботи в театр і знову став біля його керма.

Микола Волошин перейшов на роботу головним режисером у Дніпропетровський державний цирк. І ця зміна художнього керівництва, як вже неодноразово відзначали, в кінці кожного десятиріччя для шевченківців стала традиційною, і тому символічні прожектори знов засвітлюються на сцені театру ім. Т. Г. Шевченка на виставі «Ярослав Мудрий» І. Кочерги, постановку якої здійснив В. О. Божко.

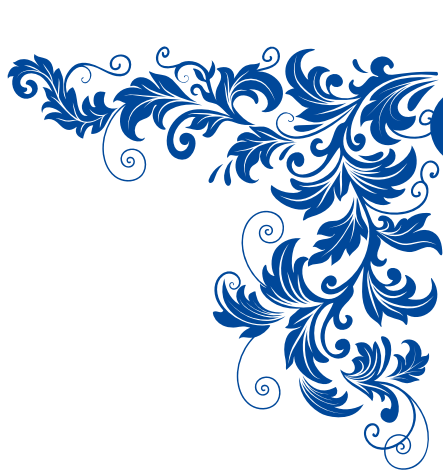

Тев'є — В. Шевченко,
«П'ять діамантів
Тев'є-молочника» Г. Плоткіна
(за Шолом-Алейхемом)

Сцена з вистави «Під високими зорями» М. Зарудного

Традиції і пошуки

Кілька десятиліть тому Іван Кочерга звернувся у своїй драматичній поемі «Ярослав Мудрий» до історії Київської Русі. Наш швидкоплинний час вніс великі зміни у трактування та розуміння подій минулого. Режисер В. Божко, художник Я. Нірод, композитор В. Мужчиль змогли, зберігаючи головне, внести в постановку історичної вистави дихання сьогодення. І зробили вони це не механічною трансформацією зовнішньої атрибутики, а заглибленим розкриттям стану душі героїв, зосередивши головну увагу на їхніх взаємовідносинах між собою і навколишнім світом.

Скоротивши п'єсу з п'яти дій до двох частин, позбувшись великих оповідних монологів, В. Божко надав дії спектаклю концентрованої динамічності на основі розповіді про розбудову та зміцнення незалежної держави Київської Русі.

Постановникам вдалося створити виставу-притчу, виставу-роздум про долю країни, про питання війни та миру, проблеми влади, а головне — підкреслити всіма засобами художньої виразності основну думку про неминучість цінностей вічних істин, які стверджують і захищають Добро, Справедливість, Вірність, Любов.

Усі ці ідеали каменяря Журейко об'єднує в п'єсі в одне поняття — Правди. Тому він радить князю Ярославу: «Раніш ніж храми будувати святі, годиться правду ствердити в житті». Ці слова героя В. Божко на початку 90-х років бере за епіграф до своєї постановки.

Він намагається без упереджень і політичних умовностей розповісти правду про зростання національної та державної свідомості українського народу, про глибоке і міцне коріння його духовності. Тому три постаті: Журейко (С. Дрожаков), Свічкогас (М. Чернявський) і Ярослав (М. Корольков, Г. Маслюк) мають у виставі головне ідейне навантаження. Журейко бажає правди і справедливості для свого народу. Свічкогас вважає, що ніякі успіхи та багатства в чужому краї не замінять щастя бути зі своєю Батьківщиною і в радості, і в горі, а мудрий і далекоглядний державний діяч князь Ярослав стверджує думку про необхідність захищати закон, а потім — благодать. У виставі діяв цікавий акторський ансамбль. Всі виконавці вирізнялись чітким розумінням надзавдання вистави на високому художньому

рівні з великою мірою достовірності підкреслювали її патріотичне спрямування.

1990-ті роки з притаманним тому часу якимось весняним схвилюванням і розквітом боротьби за національну незалежність, з щоденним зростанням і відродженням самосвідомості нашого народу, його духовності були чудовим творчим стимулом у роботі дніпропетровських шевченківців і головного режисера, заслуженого діяча мистецтв України Володимира Олександровича Божка.

Саме в цей час на сцені театру режисер створив своєрідну тетралогію, присвячену різним етапам української історії. Після «Ярослава Мудрого» І. Кочерги успішно були поставлені «Мазепа, гетьман України» за Б. Лепким, «Народжений під знаком Скорпіона» В. Савченка і «Житейське море» І. Карпенка-Карого. Добрий знавець українського фольклору, побуту, народних звичаїв і традицій В. Божко намагався подивитися разом із глядачами, разом з акторами-однотумцями на історію своєї країни, на її велику культурну спадщину очима зацікавленого, патріотично налаштованого сучасника. Тому гетьман Іван Мазепа, вчений Дмитро Яворницький, актор Іван Барильченко у сценічних версіях В. Божка були героями-борцями, героями-шукачами справжнього змісту, справжньої суті поняття національного характеру.

Сцена з вистави «Сорочинський ярмарок»
за М. Гоголем. Артисти: В. Сушко і Г. Босенко

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Багате внутрішнє життя своїх героїв разом із режисером докладно, поринаючи в численні протиріччя і пошуки, розкривали артисти А. Дудка, народний артист України, і С. Дрожаків (Мазепа), В. Крачковський, заслужений артист України, і А. Шевченко (Яворницький), О. Титов (І. Барильченко).

Цілком поділяли творчі пошуки Володимира Божка не тільки актори, а й художник Станіслав Петровський та композитор, заслужений діяч мистецтв України, лауреат Державної премії ім. М. Лисенка Віктор Мужчиль. Образне, декораційне рішення, розроблене С. Петровським, та емоційно насичене, позбавлене будь-якої ілюстративності музичне оформлення В. Мужчиля, сприяли композиційній завершеності вистав, підтримували і збагачували їх високий художній і постановчий рівень.

Поряд з історичною тематикою в 1990-х роках шевченківці широко розробляли багатопланову, різножанрову класичну драматургію. Вона знайшла різнобарвне тлумачення режисерів, отримала змістовний і цікавий еквівалент акторської трактовки, ще раз підтвердила готовність і спроможність Дніпропетровського українського музично-драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка до рішення складних творчих завдань.

Поряд з В. Божком, який, крім «Житейського моря» І. Карпенка-Карого, поставив драму М. Кропивницького «Доки сонце зійде, роса очі виїсть», плідно працювали Л. Кушкова, В. Іванницький, А. Дудка. Саме їх постановки робили афішу театру

Микола — М. Стороженко, народний артист України; Анна — М. Проценко, заслужений працівник культури України; Михайло — В. Чечот, народний артист України, «Украдене щастя» І. Франка

в 90-ті роки оригінальною і нетрадиційною. Формуючи репертуар, В. Божко намагався довести думку про надзвичайно широку амплітуду сценічних можливостей шевченківців. Тому в афіші театру з'явилися «Вишневий сад» А. Чехова і «Циган-прем'єр» І. Кальмана, а також після дуже тривалої відсутності (більше чотирьох десятиліть) Л. Кушкова здійснила постановки «Без вини винні» О. Островського і «Наталки Полтавки» І. Котляревського.

А. Чехов, І. Кальман, О. Островський, І. Котляревський, М. Кропивницький, а також Г. Квітка-Основ'яненко («Шельменко-денщик», «Сватання на Гончарівці», «Бой-жінка») могли задовольнити найрізноманітніші смаки глядачів і надати безмежне поле для пошуків нових засобів виразності, підвищення професійної майстерності артистів та постановників. Основною концепцією у виставах «Наталка Полтавка», «Без вини винні», «Доки сонце зійде, роса очі виїсть» і «Циган-прем'єр» Л. Кушкова, В. Божко, А. Дудка при всій тематичній і жанровій різниці спектаклів обрали принцип дослідження, всебічного аналізу, пізнання душі людської.

У центрі уваги кожної з вистав стояла яскрава особистість. Режисери, розповідаючи історію її життя, пропускали всі події на сцені мовби через призму її світосприйняття. Л. Кушкова разом з Наталкою (Н. Тафі) і Кручиніною (В. Сушко), В. Божко з Оксаною (В. Герасименко) і А. Дудка з Палі і Ларі Рачами

Сцена з вистави «Друге весілля в Малинівці».
Музика І. Поклада, п'єса М. Куруца, В. Бикова

(М. Постолака і В. Крачковський), відкриваючи театральну завісу, знімали завісу з очей глядачів, пропонуючи їм подивитись на «внутрішню сцену» душі героїв.

Всі чотири вистави завдячували своїм успіхом насамперед ліричному, сповідальному характеру розповіді. Глядачі спостерігали на зоряному небі великого життєвого простору існування невеликих, але дуже важливих і необхідних сузір'їв під назвою Наталка Полтавка або Палі Рач. Їхні почуття, думки, вчинки були зрозумілими і близькими кожному. Поруч з таким традиційним підходом до класики шевченківці наважувались до експерименту і пошуку.

Джаз-комедія на дві дії — так визначили жанр своєї постановки «Вишневого саду» А. Чехова режисер Віктор Іваницький і художник Світлана Чорна. У своєму рішенні п'єси А. Чехова вони шукали і знаходили прямі асоціації з сучасністю. Спектакль стверджував, що сад добра, людяності безповоротно зникає з нашої душі, що поміркований світ накопичення, комерції, платні готівкою, який увірвався в сьогодні, знищує, вирубує сад і ніхто не знає, чи виросте він знову.

Тому і головна героїня Раневська, і всі інші персонажі вистави у фіналі танцюють всезнищувальний канкан, у його безоглядно-розбещеному ритмі не залишається ні мрії, ні надії, ні світла.

А на сцені діють люди кожен з однією визначальною рисою характеру: Любов Андріївна — порочна, Гаєв, Фірс, Трофимов, Єпіходов, Симеонов-Пищик, Аня, Варя, Шарлотта — всі безпорадні невдахи, які нічого не можуть вдіяти корисного і необхідного, покоївка Дуняша і лакей Яша розбещені, зіпсовані безпорадністю хазяїв, а Лопатін хоч і діє, і активний, але сам не знає заради чого.

Така асоціативність дещо спрощувала проблемність чеховської драматургії, з одного боку, а з іншого, — диктувала особливу джаз-комедійну форму сценічної виразності, у якій превалювала шаржована підкресленість як внутрішнього, так і зовнішнього рисунка побудови вистави.

Експеримент наближення до сьогоднішнього часу, пошуки в постановці класики продовжував у 90-ті роки і режисер Г. Бабій-Богомаз. Він створив виставу, яку

Ася — В. Сушко, Чорний — Г. Маслюк,
«Голубі олені» О. Коломійця

назвав «Мольєріада». У неї ще був підзаголовок («Лікарі» + «Хворі» = Вінчанню мимоволі»), і жанр постановник зазначив як фарс-балет.

У своїй сценічній версії Г. Бабій-Богомаз з'єднав дві п'єси Ж.-Б. Мольєра, зробив своєрідне музично-трюкове, фарсове дійство. Головними героями спектаклю були сміх, веселощі. Актори підкреслено розважали себе і публіку; перевага у вирішенні п'єс великого француза віддавали яскравій, винахідливій формі, різнобарвній комедійності.

Ставлячи класику в середині 90-х років минулого століття, дніпропетровські шевченківці підтвердили свою вірність багаторічним традиціям колективу. Зберігали принципи реалістичного драматичного театру, продовжували виявляти, розкривати загальнолюдські мотиви класичної п'єси у виставах «Без вини винні», «Наталка Полтавка», «Житейське море» та інших.

А поруч з ними шукали нові форми паралельних рішень класики і сучасності. Своїми експериментами театр мовби пропонував глядачам замислитись, погодитись або посперечатись з ним. Так, гостро-викривальний канкан у фіналі чеховського «Вишневого саду» різко і безповоротно засуджував прихід бездуховного світу, але не давав рецепту боротьби з ним. А «Мольєріада» радила всім більше сміятись, не поглиблювати життєві негаразди, і тоді вони обов'язково знайдуть своє вирішення.

Шевченківці не лише несли глядачам оптимістичне світосприйняття у трактуванні високої класики, а й намагалися підтвердити свою впевненість у «світлі в кінці тунелю» у виставах сучасних авторів. Головний режисер В. Божко активно розробляв драматичний напрям репертуару, а чергові режисери — заслужений артист України М. Мальцев, Г. Бабій-Богомаз і запрошений режисер, випускник Київського інституту театрального мистецтва ім. І. Карпенка-Карого В. Стенько віддавали перевагу комедії.

В афіші театру в середині 90-х років цей жанр виблискував багатьма своїми барвами в таких різних виставах, як «Весілля в стилі ретро» О. Галіна, «Сюрпризи медового місяця» В. Канівця, «Запізніле

Потап — О. Гончаров, Улан Сумасвод — С. Дрожаков, «Бой-жінка» Г. Квітки-Основ'яненка

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

кохання» Н. Птушкіної, «В цьому домі переночував Бог» Г. Фігейреду та інших.

Микола Андрійович Мальцев — режисер, у біографії якого Дніпропетровський український музично-драматичний театр ім. Т. Г. Шевченка з'являвся кілька разів і завжди позначав важливий етап розвитку митця. Випускник Дніпропетровського театального училища Микола Мальцев у кінці 1950-х — на початку 60-х років брав участь у багатьох виставах шевченківців і добре засвоїв уроки корифеїв театру.

Після навчання на режисерському факультеті Київського інституту театального мистецтва М. А. Мальцев працював у кількох театрах нашої країни. У 70-х він повернувся на сцену шевченківців, де поставив низку вистав сучасного і класичного репертуару. Серед них «Пам'ять не йде за обрій» Ф. Задати і «Дороги, які ми обираємо» М. Зарудного були першопрочитанням.

У 80-х роках ХХ століття М. Мальцев плідно працював у Дніпропетровському театрі юного глядача, а у 90-х знову повернувся до рідного гнізда, де починався його творчий шлях. Він активно включається у роботу, здійснює постановку трьох різнопланових комедій. «Биндюжник і король» за І. Бабелем, «Весілля в стилі ретро» О. Галіна та «Бой-жінка» Г. Квітки-Основ'яненка.

Для усіх цих спектаклів у постановці М. Мальцева визначальними рисами були реалізм і достовірність у розробці характерів усіх персонажів п'єси, дотримання режисером єдності яскравої комічної форми зі змістом вистави і органічне поєднання її драматичних і музичних елементів.

І гострий, викривальний характер вистави «Биндюжник і король», і ліричний струмінь комедії «Весілля в стилі ретро», і легкий, водевільний, веселий погляд героїв «Бой-жінки» М. Мальцев з автором музики, диригентом Ю. Алексєєвим змогли без натяжок і підгонок звести до одного музичного знаменника.

Поряд із музичними комедійними виставами, які поставив М. Мальцев, у барвистому репертуарному вінку шевченківців знайшли своє місце комедії Г. Фігейреду «В цьому домі переночував Бог» (режисер Г. Бабій-Богомаз, художник В. Мелещенков) і «Запізніле кохання» Н. Птушкіної (режисер В. Стенько, художник В. Бобров). Обидві п'єси присвячені темі кохання. Вічні проблеми цієї головної теми мистецтва шевченківці вирішували в добрих традиціях реалістичного театру: яскраві характери в запропонованих обставинах.

Крім тематичного і жанрового збагачення афіші, крім поглиблення патріотичного звучання репертуару, крім поповнення новими акторськими звершеннями, у мистецькому житті театру ім. Т. Г. Шевченка у 90-х відбулися три важливі події.

Михайло — С. Дрожаков,
Анна — І. Медяник,
«Украдене щастя» І. Франка

У 1993 році колектив урочисто відсвяткував 75-річчя з дня заснування Дніпропетровського українського музично-драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка. Саме готуючись до урочистостей, театр повернув справжню дату свого утворення — листопад 1918 року.

11 січня 1996 року в залі засідань Маріїнського палацу В. Яворівський вручив директору театру В. Ковтуненку диплом лауреата Міжнародної премії ім. Пилипа Орлика. Цю премію отримала вистава «Мазепа, гетьман України», п'єса Б. Мельничука (за Б. Лепким), а виконавець ролі Мазепа А. Дудка, народний артист України, режисер-постановник В. Божко, заслужений діяч мистецтв України, і директор театру В. Ковтуненко, народний артист України, стали лауреатами престижної премії.

І, нарешті, у листопаді 1998 року громадськість широко відзначила 80-річчя з дня утворення одного з найстаріших драматичних театрів України — Дніпропетровського українського ім. Т. Г. Шевченка. Репертуар колективу був різнобарвним, нараховував більше тридцяти назв. Основу його склали українські сучасні п'єси і кращі зразки світової драматургії.

На жаль, у ювілейних святах не брав участі В. Божко. Передчасна смерть забрала головного режисера незадовго до ювілею. Його останнє творіння — сценічна тетралогія «Ярослав Мудрий», «Мазепа, гетьман України», «Народжений під знаком Скорпіона» і «Житейське море» — пройняте багатьма роздумами режисера-громадянина, режисера-лицаря українського театру. Вистави митця посідали почесне місце у ювілейній афіші. Його улюблений театр крокує далі, стверджуючи істину, що незамінних людей немає, але є люди неповторні.

Так, так — неповторні, надзвичайно яскраві особистості. Їх було багато у славній історії дніпропетровських шевченківців. До них, безумовно, належать Людмила Михайлівна Бондаренко та Марат Олександрович Стороженко — народні артисти України. Їх багатогранна діяльність є невід'ємною частиною творчого життя шевченківців 90-х років.

З самого початку творчої біографії доля була прихильною до Марата Стороженка. Закінчивши Харківський інститут мистецтв, короткий час працював у Кіровограді, а з 1966 року — у Дніпропетровську.

Він приїхав у Дніпропетровський український театр ім. Т. Г. Шевченка саме тоді, коли був у ньому конче потрібен. Тільки-но переїхав до Києва С. Станкевич, який багато років був визнаним прем'єром і улюбленцем публіки. І тут поява Марата Стороженка дарувала і трупі, і постійним глядачам театру нові сподівання і надії. Він з'явився і потрапив «Як Чацький, з корабля на бал».

Катерина — Ж. Дмитренко,
Г. Потьомкін — М. Стороженко,
«Фаворит» за В. Пікулем

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

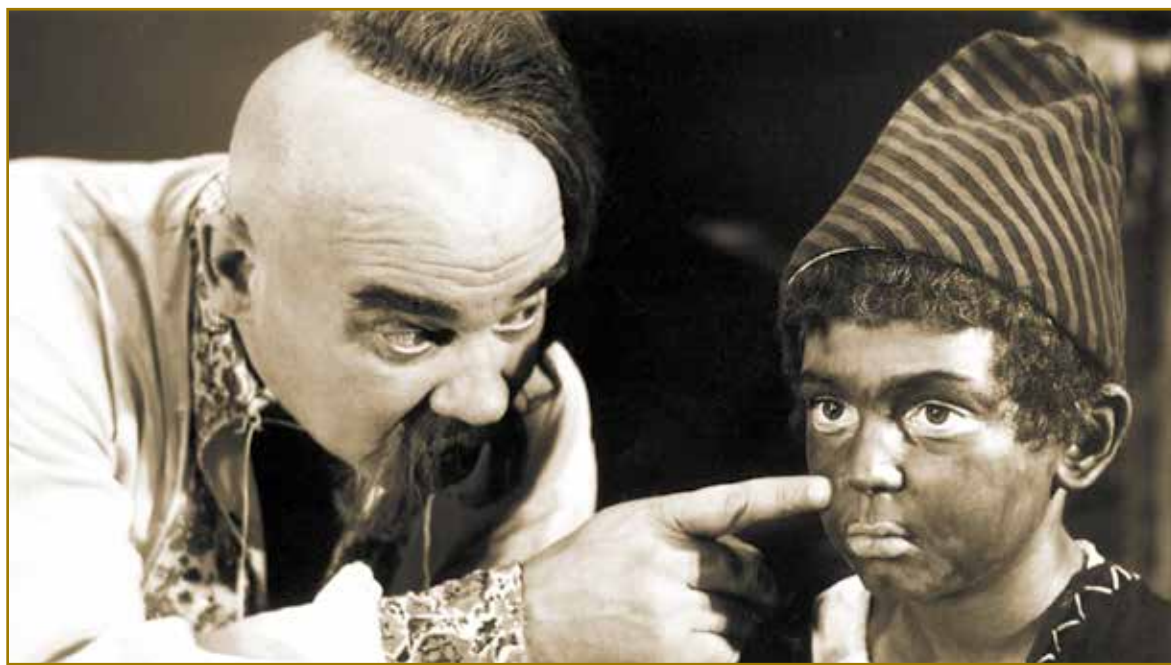
Автором вдалого початку театрального балу молодого актора став високопрофесійний режисер І. Кобринський. Він доручив М. Стороженку головну роль у виставі за п'єсою А. та П. Тур «Перебіжчик».

Щойно піднялась завіса, і високий, стрункий німецький офіцер, який усвідомив усю мерзенність і жорстокість війни, людиноненависницьку суть фашистської доктрини, заговорив про свої переживання, і на сцені, і в залі відразу зрозуміли — є новий герой у шевченківців.

М. Стороженко зміг тонко, розумно, з великою щирістю і схвилюваністю розкрити внутрішній світ персонажа. Його думки, почуття душевний біль, пошуки свого місця, чисте кохання до російської дівчини-перекладачки знаходили відгук у глядача. Успіх був переконливий. Ранком Марат Стороженко прокинувся знаменитим, і його місце у творчому складі театру визначилося.

Працював актор багато і плідно, грав у драматичних спектаклях, пробував сили і в комедіях. Маючи приємного тембру баритон, з успіхом виступав у музичних постановках. З натхненням і винахідливістю зіграв Григорія Котовського в героїчній музичній комедії О. Сандлера і Г. Плоткіна «На світанку» і багато інших різнопланових ролей.

Набутий досвід, весь творчий багаж знадобилися М. Стороженку, коли режисер Г. Кононенко взявся за постановку трагедії Софокла «Антигона» і запропонував йому роль царя Креонта. Вона стала етапною в творчості актора. Його Креонт був багатогранний і глибокий.

Карась — В. Курилов, заслужений артист УРСР, у сцені з вистави
«Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського

Артист передав боротьбу почуттів і обов'язку свого героя з величезною емоційною силою, переконливо розкриваючи трагедію людини, яка поступилася заради престижу влади вищими законами людяності, що їх відстоювала Антігона.

Спектакль високо оцінила преса, Креонту — Стороженку було присвячено окрему статтю. Є така думка, що артист любить свою сьогоднішню роль, бо вона дає досвід і знання наступній. Креонт збагатив палітру Стороженка, чимало дав для його наступних ролей.

Одна з них — Карлос Бланко з п'єси Г. Боровика «Інтерв'ю в Буенос-Айресі». Цей спектакль ставив Віталій Сміян, оформлення зробив художник з Києва В. Улановський. Постановником вдалося створити цікавий акторський ансамбль.

Першу скрипку в ньому грав М. Стороженко. Артист зумів показати процес запізнілого прозріння журналіста, який живе в країні воєнної диктатури і намагається стати «над сутичкою», жити вільно від суспільства і його політики. Карлос Бланка — фігура по-своєму трагічна. Його драму М. Стороженко прочитав яскраво і переконливо.

Крім суто драматичних вистав у репертуарі артиста завжди було багато комедій і музичних спектаклів, які розкривали і підкреслювали різноманітність таланту М. Стороженка. Колоритним, виразним, соковитим був його циганський ватажок у славетній «Циганці Азі».

Імпозантним і хитрим вийшов у актора турецький султан, а пізніше добрим, веселим, винахідливим малював М. Стороженко

Терпелиха — Н. Ніколаєва, Наталка — Н. Тафі, Виборний — М. Стороженко,
«Наталка-Полтавка» І. Котляревського

Івана Карся у комічній опері С. Гулака-Артемівського «Запорожець за Дунаєм». Рухливим, мов ртуть, життєрадісним гумористом постав перед глядачами Хвелько М. Стороженка у виставі за творами М. Гоголя «Сорочинський ярмарок».

А його отаман Гриціан Тавричеський у «Другому весіллі в Малинівці» був сивим, але все ще красивим і елегантним у «трійці», з солідною палицею. Він з гордістю розповідав колишньому бандиту-соратнику Попандопуло (А. Білгородський) про багатий дім, гарну дружину і сина-офіцера, що жили з Гриціаном за кордоном. Цей дует акторів-майстрів протягом всієї вистави викликав гучний сміх, оплески глядачів, що свідчили про особливий талант чудових партнерів.

Через десять років М. Стороженко зіграв ще одного Григорія, найсвітлішого князя Потьомкіна в спектаклі за романом В. Пікуля «Фаворит». Малював образ широкими, виразними мазками, намагаючись показати всю неординарність свого героя.

Є незаперечний закон акторської творчості — тільки в щоденній роботі можна зберегти професійну форму. Свідченням бойової готовності М. Стороженка був образ генерала Горлова у спектаклі «Фронт» О. Корнійчука. На сцені шевченківців його створила бригада з Московського театру ім. Вахтангова і в кількох виставах партнером Марата Олександровича був знаменитий Василь Лановий в ролі генерала Огнева.

Стороженко виглядав гідно в цьому дуеті, його Горлов — натура складна і суперечлива. Артист уникнув схеми генерала,

Сона — В. Ахінько, Коте — М. Постолака,
«Витівки Хануми» А. Цагарелі

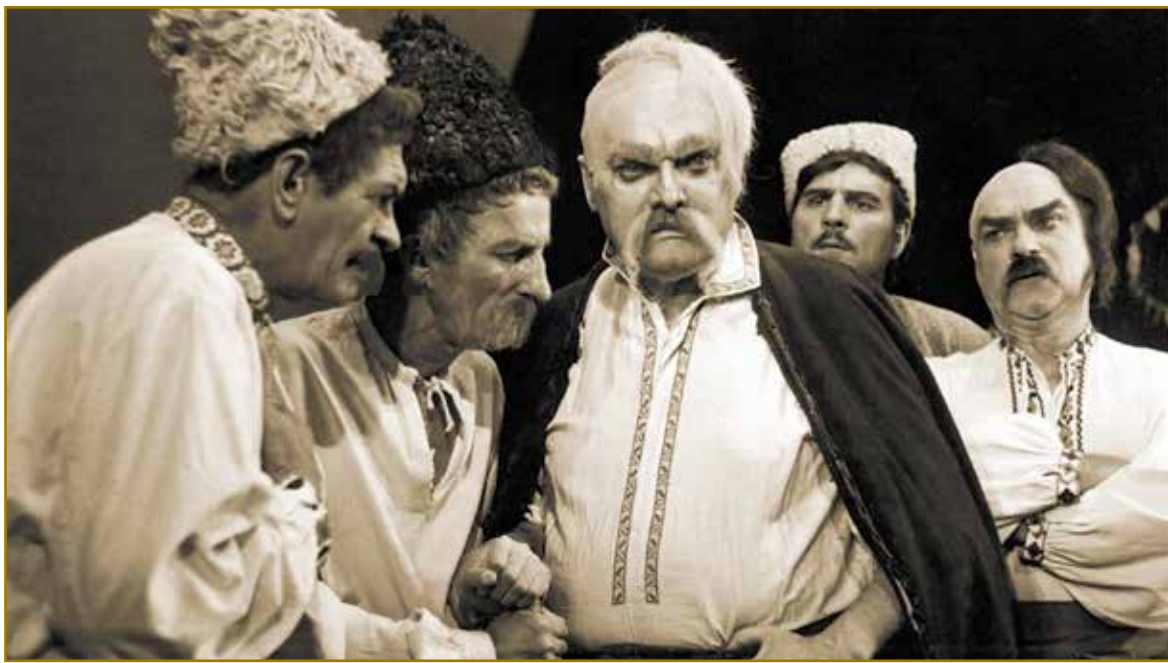
який «зарвався» на високому посту. Актор поступово і майстерно розвінчував розраховану на ентузіазм і хоробрість солдат тактику-філософію свого героя, переконливо доводив, що зміна стилю керівництва невідворотна.

Свою неодмінно стабільну професійну форму, високу майстерність демонстрував Марат Стороженко і в роботах надалі. Досвід, зрілість і мудрість його таланту дозволяли актору збагачувати свій репертуар щорічними значними роботами. Як завжди, класика і сучасність знаходили його оригінальне прочитання.

Прокіп Шкурат у «Сватанні на Гончарівці», Шпак у «Шельменку-денщику», Виборний Макогоненко з «Наталки Полтавки» у М. Стороженка вирізнялись яскравим зовнішнім рисунком ролі, який точно відповідав змісту класичної української комедії.

А поруч з комедією — класична драма: «Житейське море» і «Хазяїн» І. Карпенка-Карого, де актор створив цікаві образи Золотницького і Михайла Барильченка, а своїм поміщиком Вороновим з драми М. Кропивницького «Доки сонце зійде — роса очі виїсть» М. Стороженко зміг розкрити трагедію людини, того «залізного пана», який втратив єдиного сина через забобони.

У фінальній сцені вистави очі Воронова — Стороженка наповнювались такою страшною розгубленістю, таким болем і стражданням, що ставало зрозумілим: «панство» давить, руйнує не тільки долі простих людей, а й життя багатих і жорстоких.

Сцена з вистави «Назар Стодоля» Т. Шевченка

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Сучасні драматурги подарували артисту зустрічі з такими протилежними героями, як Мендель Крик у виставі за І. Бабелем «Биндюжник і король» та Щоголев у психологічній драмі В. Савченка «Народжений під знаком Скорпіона». Мудра людина з широкою доброю душею, яка захищає загальнолюдські істини, — таким був поет Яків Щоголев у виконанні М. Стороженка.

Створюючи образ Менделя Крика, М. Стороженко розвінчував чорну, страшну стихію грабіжницької, бандитської вольності. Для цього артист використовував різні переконливі засоби яскравої гострохарактерної виразності.

Любив М. Стороженко масштаб і політ. Кожного вечора артист з хвилюванням чекав нових зустрічей з глядачами. Його герої були різними і його велике акторське серце приймало їхні болі й радощі. Своему головному судді — глядачеві він служив з великим сумлінням. А глядачі завжди вірили мужньому і доброму таланту майстра сцени.

Мадам Енергія, мадам Темперамент, мадам Музика, мадам Театральність. Всі ці поняття і багато інших входили до характеристики однієї з найяскравіших майстринь сучасного українського театру, народної артистки України Людмили Михайлівни Бондаренко. У Дніпропетровську й області її знали, любили і поважали тисячі глядачів. Її талант розквітнув на цій землі. Майже 50 років вона жила думками і почуттями своїх численних героїнь, яких зіграла понад 150 на сцені шевченківців.

Спочатку серця глядачів радували і підкоряли молоді співучі героїні Людмили Бондаренко. Такі, як Катерина з однойменної опери М. Аркаса, Наталка з «Наталки Полтавки» М. Лисенка і І. Котляревського, Тоня з «Білої акації» І. Дунаєвського, Парася з «Сорочинського ярмарку» за М. Гоголем, Віра Берегова з музичної комедії «Дівчина і море» Я. Цегляра, Віра Холодна з оперети Г. Плоткіна «На світанку».

Багато душі і серця подарувала артистка своїй Азі з відомої п'єси М. Старицького «Циганка Аза».

Сильний красивий голос, висока виконавська майстерність, оригінальна сценічна манера поведінки робили кожную роботу актриси помітним явищем у театральному житті. З роками творчий діапазон Людмили Бондаренко розширювався, набував різноманітності. Актриса з успіхом грала як комедійні, гострохарактерні, так і драматичні або навіть трагедійні ролі.

Її працездатність, енергія, самовідданість у роботі — дивовижні. Треба було бачити, як під час репетицій актриса з великою пильністю та вимогливістю до себе відбирала лише найнеобхідніші засоби виразності для створення того чи іншого образу. Пошук Л. Бондаренко не закінчувався і після прем'єри. Актриса працювала над удосконаленням ролі,

«Під високими зорями»
М. Зарудного.
Артисти: А. Пуліна,
М. Постолака

знаходила нові нюанси і акценти. Тому одну її роботу можна було дивитися кілька разів і вона не виглядала механічним повторенням. Особливо це виявлялося у виставах українського класичного репертуару.

Одарку з комічної опери С. Гулака-Артемівського «Запорожець за Дунаєм» у виконанні Л. Бондаренко захоплено сприймали не тільки глядачі Дніпропетровська, а й численних міст Росії та Білорусі. Пісні Одарки — Бондаренко були природним продовженням її слів. Одарка співає від повноти почуттів, її туга чи радість настільки сильні, що не можуть знайти собі іншого вираження.

А головне, що намагалася підкреслити актриса, — це глибокий патріотизм. Її Одарка не мислить життя без повернення на Батьківщину зі своїм Іваном Карасем. Патріотична спрямованість образу особливо яскраво виявлялася в останніх сценах вистави.

Завжди невичерпною залишається скарбниця українського гумору — однієї з визначальних рис національного характеру. З цієї скарбниці Людмила Бондаренко дуже влучно вміла відібрати найголовніше, найбільш вдале і потрібне. Мабуть, тому її Зовиця з «Майської ночі» і Арина Дзвонариха з водевілю «По-модньому» М. Старицького — це щось особливе і неповторне.

Здавалося, що викривальний сміх актриси не знає меж. Якщо дозволяється грати з таким творчим горінням, з такою винахідливістю і самовіддачею, то дозволяється і ввести новий термін. Можна стверджувати, що Людмила Бондаренко була майстром не тільки імпровізації, а навіть театральної еквілібристики.

Поруч з гостро сатиричною Зовицею в репертуарі актриси бувала розумна, винахідлива, життєлюбна і лірична Ханума з вистави за твором грузинських авторів А. Цагарелі і Г. Канчелі «Витівки Хануми». Ханума — Бондаренко тонко знала людську психологію, вміла підібрати ключі до характеру і старого, і молодого.

А головна ідея образу, яку яскраво підкреслювала актриса, стверджувала думку про необхідність творчої праці, про те, що, якщо б справою не займалася людина, якщо вона вкладає в неї душу і серце, а плоди її праці приносять користь людям, така людина — поет, митець, творець.

Галерея музичних, співучих героїнь актриси буде неповною, якщо не згадати і не здивуватися різнобарвності її пошуків у таких різних виставах, як «Закохана витівниця» Лопе де Вега і «Друге весілля в Малинівці» І. Поклада. Іспанська гранд-дама Герарда і сільська спритна Комариха — для кожної Людмила Михайлівна знаходила цікавий зовнішній рисунок поведінки, який точно відтворював внутрішній, духовний стан персонажів.

Юлішка —
О. Радочинська-Рагуліна,
Ларі — В. Крачковський,
«Циган-прем'єр» І. Кальмана

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

До цього часу головну увагу приділяли роботі актриси у виставах музичного репертуару, але дуже своєрідними шляхами, з великою амплітудою жанрових коливань відбувалися її пошуки у драматичних спектаклях.

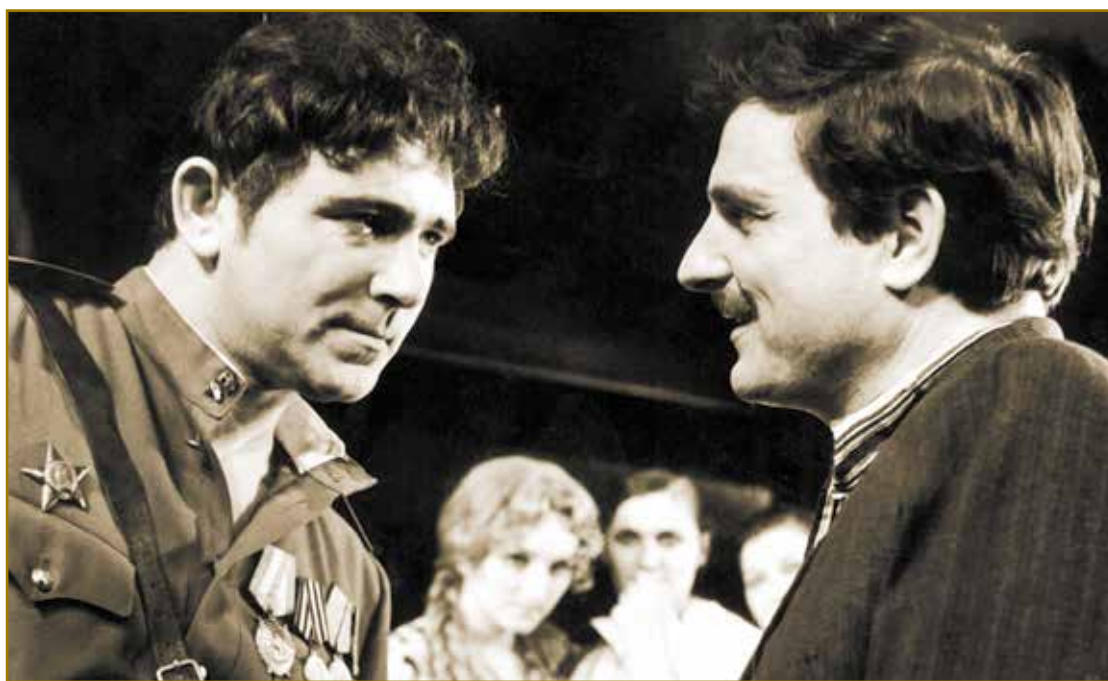
У ролі Должин з вистави «П'ять пальців руки» монгольського драматурга Ч. Лодойдамби Л. Бондаренко вдалось створити образ гордої, сильної і духовно багатой жінки, що відстоює людську гідність.

Марія Хосефа у драмі Ф.-Г. Лорки «Дім Бернарди Альби», Наталя Воронова у п'єсі М. Кропивницького «Доки сонце зійде, роса очі виїсть» при всій своїй несхожості у Л. Бондаренко об'єднані головною темою. Актриса розкривала трагедію жінок, які жили за жорстокими, облудними законами суспільства, і ці закони загубили, розтоптали їхні душі.

А от душі Катерини з драми М. Зарудного «Пора жовтого листя» чи Третьої дами з «Житейського моря» І. Карпенка-Карого не потребували захисту. Актриса з великою експресивною емоційністю викривала обмеженість, легковажність, егоїзм своїх героїнь.

У творчій біографії Л. Бондаренко значне місце належало концертній діяльності. У актриси склався цікавий різноматичний репертуар, у якому були численні твори сучасних композиторів і українські народні пісні.

Захоплення піснею в Людмили Михайлівни почалося ще з дитинства. Воно привело юну Людочку Бондаренко в роки Другої світової війни до ансамблю пісні і танцю 52-ї гвардійської

Артисти: В. Чечот, В. Шевченко, «Солдатська вдова» М. Анкілова

дивізії. Не одну сотню кілометрів проїхала юна співачка фронтовими дорогами.

Її пісні звучали і на передовій, і під час відпочинку солдатського, і в госпіталі. На цих дорогах і прийшло бажання стати професійною актрисою. Мрія ця здійснилась. І актриса Л. Бондаренко пройшла по життю поряд з піснею, музикою, даруючи людям щастя, радість від зустрічі з вічним мистецтвом, яке називається ТЕАТР.

Заслужена артистка України Алла Костянтинівна Пуліна — актриса дивовижної долі. Вона була, як то кажуть, — «остання із могікан», представник чудового ансамблю шевченківців із середини ХХ століття.

У її 55-річній роботі на сцені був один-єдиний театр — Дніпропетровський український театр ім. Т. Г. Шевченка. Вона підтримувала і продовжувала славні традиції свого вчителя режисера І. Кобринського і таких чудових партнерів, як А. Верменич, В. Овчаренко, З. Хрукалова.

Одну зі своїх перших ролей, Варвару у виставі «Гроза» О. Островського, молода актриса грала з З. Хрукаловою, яка створила яскравий образ Катерини.

Алла Пуліна — актриса глибокої реалістичної школи. Про неї можна сказати — актриса без амплуа. Її таланту підкорялися і комедійні ролі, і ролі драматичного, навіть трагедійного плану, і гострохарактерні. Готуючи кожен з них, актриса перетворювалася в героїню, про життя якої треба розповісти глядачам, жила її думками, мріями, намагалася зробити її почуття своїми. Тому

Сцена з вистави «Різдвяна ніч». Музика І. Поклада, п'єса І. Афанасьєва, М. Ткача

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

всі образи, створені актрисою, позначені великою життєвою правдою.

З перших сезонів сценічне життя Алли Пуліної склалося щасливо. Вона багато працювала, репертуар її був різноманітним. Випускниця Дніпропетровського театрального училища швидко зрозуміла творчі принципи шевченківців, і її професійна майстерність зростала від ролі до ролі.

А їх було багато: Луїза («Підступність і кохання» Ф. Шиллера), Анна («Ліс» О. Островського), Олена («Щастя» І. Павличенка), Джемма («Овод» Е. Войнич), Беатриса («З коханням не жартують» П. Кальдерона), Маруся («Дай серцю волю — заведе в неволю» М. Кропивницького), Тетяна («Розлом» Б. Лавреньова), Вероніка («Сторінка щоденника» О. Корнійчука) і багато інших.

Простий перелік робіт артистки говорить про її надзвичайно широкий творчий діапазон. Її не лякала жанрова своєрідність драматургії, до її осягнення вона завжди знаходила свій ключ. Рішення актриси були свіжими й оригінальними.

Три класичних п'єси зарубіжної драми: «Закохана витівниця» Лопе де Вега, «Антігона» Софокла, «Дім Бернарди Альби» Ф.-Г. Лорки наочно доводять блискучу акторську інтуїцію, високу виконавську майстерність Алли Пуліної.

Комедія плаща і шпаги, висока трагедія і напружена драма — для кожної з них актриса відібрала влучні художні засоби виразності зі свого багатого професійного арсеналу.

Безліч комедійних фарб і гострохарактерна форма подачі допомогли актрисі розповісти про кохання її літньої, дуже незграбної, дуже смішної Беліси в «Закоханій витівниці» Лопе де Вега.

Акторська доля перенесла Аллу Костянтинівну з веселої комедії до трагедії Софокла «Антігона». Її цариця Евридіка в білому хітоні, що спадав широкими складками, з безліччю золотих браслетів на руках з'являлась на сцені лише один раз. Але ця поява була цілим міні-спектаклем у трагедійній виставі. І цей міні-спектакль актриса присвятила розповіді про жіночу долю, тонко передавши всі складні етапи її розвитку. Кожного разу після монологу Евридіки — Пуліної зала вибухала оплесками, поділяючи добрі почуття героїні.

Складною і напруженою, з великою кількістю варіантів і акцентів, осмислень та переосмислень була для А. Пуліної робота над образом Бернарди у п'єсі Ф.-Г. Лорки «Дім Бернарди Альби». Протягом вистави глядачі бачили залізну Бернарду, яка охороняла свій дім з його укладом, що виник ще за часів її діда та батька.

Пронизливий, насторожений погляд, тихий, але з якоюсь свистячою хрипкістю голос героїні переконливо доводив, що

Ярина — Л. Белінська,
Оленка — Л. Тимошенко.
Музика І. Поклада, п'єса
М. Куруца, В. Бикова

ця сувора мати перетворила свій добродійний дім у справжню тюрму для дочок. У це традиційне трактування актриса внесла своє бачення. І фінал вистави вийшов зовсім нетиповим, а образ Бернарди збагатився новими барвами. Уперті губи Бернарди — Пуліної чітко вимовляють слова, які треба казати сусідам, пояснюючи смерть молодшої дочки, а тремтячі руки і очі, сповнені великої туги і болю, говорять про те, що зовсім вона не залізна, ця Бернарда Альба.

Підтвердженням поліфонічності таланту А. Пуліної була контрастна в порівнянні з Альбою роль тітоньки Руци з п'єси І. Друце «Птахи нашої молодості». Одвічну народну мудрість, віру в людину, її духовну силу, готовність прийти на допомогу, заспокоїти і надихнути — все це змогла подарувати односельцям тітонька Руца у виконанні актриси.

Здавалось, що ця роль була написана спеціально для неї. Її добрий талант тут точно збігався з надзвичайною добротою персонажа і це гарантувало успіх.

А ще тітонька Руца була сильною і мужньою, як сама Алла Костянтинівна. Буває така тиха мужність — без крику, ефективних акторських поз і монологів.

Які б гіркі сюрпризи не приносило життя А. Пуліній, вона залишалась стриманою і завжди готовою до творчості, до роботи. Саме робота, сцена дарували їй щасливу долю. Вона шукала, знаходила, знову шукала, її репертуар нараховував вже понад 150 ролей, та актриса не заспокоювалась, мріяла про нові творчі шаблі.

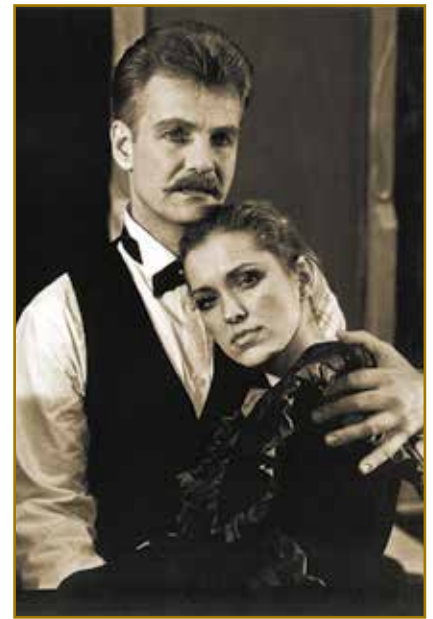
Глядачі знали і любили А. Пуліну. Режисери, відзначаючи її високий професіоналізм, із задоволенням працювали з нею. Колеги-партнери бачили в ній вірного і надійного партнера. Мабуть, тому до неї завжди тягнулась молодь, яку Алла Костянтинівна добре розуміла і підтримувала.

Так було і з молодою актрисою і режисером Ольгою Волощиною. Коли вона вирішила поза планом поставити виставу за п'єсою А. Ніколаї «Метелики» і звернулась за допомогою до А. Пуліної, то відразу ж отримала гаряче схвалення і готовність працювати разом.

З молодими Алла Костянтинівна репетирувала без втоми, залишалась після вечірньої вистави, приходила рано-вранці, захоплюючи всіх своєю самовіддачею.

Усі фарби своєї багатогранної акторської палітри, досвід і майстерність були втілені в її Еді. А. Пуліна грала головного метелика, знайшовши чудове сполучення гіркої іронії, сарказму, елементів буфонади з тонким психологічним аналізом внутрішнього світу героїні.

Багато років у творчості актриси була присутня важлива тема. Ця тема пов'язана зі створенням образу жінки-матері, цього

Елизавета Шаховська —
Н. Тафі,
Д. Яворницький —
В. Крачковский,
«Народжений під знаком
Скорпіона» В. Савченка

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

найгуманнішого і найпрекраснішого образу. Багатьох відданих, щирих, добрих матерів зіграла Алла Пуліна.

Вона захищала, пишалася, співчувала, поділяла погляди своїх сценічних дітей у виставах «Марина» М. Зарудного за Т. Г. Шевченком, «Марат Казей» В. Зуба, «Голубі олені» О. Коломійця, «Російські люди» К. Симонова, «Таке довге, довге літо» М. Зарудного. Продовжувала свою тему актриса у виставах Н. Птушкіної «Запізніле кохання» та Р. Галушко «Заради любові», вона грала Софію Іванівну і Ганну Петрівну, з м'яким гумором, м'яким ліризмом, точно знаходячи гармонію змісту і форми у створенні комедійного образу.

Все життя А. Пуліної пов'язане з театром. Вона нескінченно вірила в його диво, у його велику силу впливу на душу людини. І тому театр був завжди з нею, а вона завжди з театром.

Г. Товстоногов стверджував, що можливості театру — безмежні, що поставити і зіграти можна все, навіть довідник телефонів, якщо взяти його за драматургічну основу вистави.

Робота заслуженого артиста України В. Чечота упродовж багатьох років дає змогу погодитись зі славетним режисером. Є в трупі шевченківців актор, який міг зіграти все. Органіка поведінки В. Чечота на сцені заворожувала. Здавалося, його герої можуть обжити, виправдати і залишитися цілком природними в будь-яких умовах і обставинах, у будь-якому історичному часі.

Його акторська душа була так влаштована, що вбирала в себе всі без залишку почуття, думки зіграних персонажів, робила їх своїми.

Як його душа кожного разу знову і знову переплавляла конгломерат внутрішньої дії, психологічного та фізичного стану кожного героя, — залишалася його професійним секретом.

Але життєва достовірність, правдивість усіх ролей були особливими ознаками його таланту. Його виразні очі випромінювали і в житті, і на сцені добре, спокійне, з краплинами лірики і мрії світло. Мабуть, це світло і вело Василя Чечота по різних сценічних долях, допомагав вибудовувати свою акторську біографію.

Ліхтаренко — Г. Маслюк, Феноген — М. Чернявський,
«Хазяїн» І. Карпенка-Карого

А вона в актора насичена. Пошуки його відрізнялися з перших кроків різнобарвністю і багатотемністю.

Випускник Київського інституту ім. І. Карпенка-Карого, він завжди з великою повагою і відповідальністю ставився до класичної спадщини. У виставах за п'єсами українських драматургів-класиків він зіграв багато ролей.

Три з них особливо підкреслювали всі риси його обдарування. Василь у «Циганці Азі», одна з перших великих ролей В. Чечота, був молодим, з відкритою душею. Його темпераментним щирим освідченням в коханні вірили не тільки героїні п'єси М. Старицького, а і більшість глядачів захоплювалися його життєрадісним сприйняттям світу.

А через деякий час глядачі зустрічались з іншим Василем. Актор розкрив процес змужніння свого героя. Його Василь у фіналі спектаклю перетворився з темпераментного героя-красеня на людину, яка усвідомила зміст багатьох життєвих істин. Таких, як відповідальність за свої вчинки і обов'язок підкоряти свої почуття заради щастя рідних людей.

Через десять років Михайло з «Украденого щастя» І. Франка у В. Чечота теж був вродливим і темпераментним, і зовні дуже впевненим у своїй боротьбі за кохання і щастя. У фінальній сцені вистави народжувався мовби новий Михайло, який, пройшовши довгий шлях випробувань, впевнився, що не можна збудувати своє щастя на чужому горі. Доброту і людяність персонажа І. Франка актор розкривав через великий біль страждання і очищення душі перед смертю, і робив це В. Чечот на високій, чистій сповідальній ноті.

Роки спливали, репертуар В. Чечота нараховував понад сто ролей, успішно зіграних на сцені шевченківців. Досвід накопичувався, майстерність зростала, мудрість людська і сценічна давала змогу актору створювати образи, які ставали подією в театральному житті міста.

Такою подією був його Терентій Пузир із комедії І. Карпенка-Карого «Хазяїн». Ця робота отримала Гран-прі на щорічному регіональному фестивалі-конкурсі кращих досягнень театру «Січеславна». В. Чечот порушував всі хрестоматійні

Іван Стратонович — В. Варламов, Тася — Н. Ніколаєва,
«Брехня» В. Винниченка

погляди, ствердження і трактування відомого комедійного образу.

Його Пузир, на перший погляд, спокійна, лагідна, розумна людина, яка добре господарює, любить дочку, піклується про збагачення і добробут своєї родини. В. Чечот жодного разу не допускав відкритого сміху над скупістю, обмеженістю свого героя, хоча драматургічний матеріал комедії давав багато підстав для цього. Пузир у виконанні В. Чечота — дуже впевнений, міцний чоловік. Його сила полягає в ідеології хазяїна.

А ця ідеологія — дуже страшна річ, стверджує актор. Вона забирає в людини душу і радість, перетворює життя на гонитву за багатством. Навіть у мрії його ідеологія хазяїнування відбирає крила, і В. Чечот доводив це дуже переконливо.

Мрія Пузиря здійснилась. Є в нього і багато землі, і вівці йдуть великими отарами, а сили залишають героя, а душа його надірвалася. Останні епізоди вистави режисер-постановник А. Канцедайло і В. Чечот (Пузир не може піднятися по драбині, щоб подивитися на нові отари) вирішували у ключі трагікомедії. Цим ще раз доводили невичерпність вітчизняної класичної драматургії.

Спектр героїв В. Чечота, народного артиста України, у виставах за п'єсами сучасних авторів був теж багатоплановим, але в ньому є одна головна тема. Граючи Фурманова в «Заколоті» за Д. Фурмановим, Княжка в «Березі» за Ю. Бондаревим, Плетньова в «Солдатській вдові» Н. Анкілова, Корнія Дзвоняра в комедії «Під високими зорями» та Парамона Чарія в «У такому довгому, довгому літі», М. Зарудного, Ангела у «Дикому ангелі»

О. Коломійця, актор створював образ сучасного позитивного героя.

Звичайно, вони (його герої) були різними (різні часи, різні ідеали, різні уподобання), але усіх об'єднувало намагання актора підкреслити головну рису їх характеру. У виконанні В. Чечота вони всі — творці, їх призначення створювати, розбудовувати світ для добра, для щастя, для життя. І м'якого, тонкого ліризму, психологічної точної спостережливості у В. Чечота було досить, щоб його дуже позитивні герої не були схематичними і одноманітними.

Сцена з вистави «Заколот» Д. Фурманова.
Артисти: В. Головченко, К. Карпенко, А. Белгородський

Стислі межі театрального амплуа, рамки образу позитивного героя В. Чечот неодноразово і з великою майстерністю розбивав у своїх гострохарактерних ролях. Цей пласт його роботи плідно розвивався в образах класичної комедії.

Колоритна фактурна постать, добрий гумор, цікава, своєрідна пластика дозволяли акторові грати Прокопа Шкурата у «Сватанні на Гончарівці», Опецьковського в «Шельменку-денщику» Г. Квітки-Основ'яненка, Цибулю в «Сорочинському ярмарку» за М. Гоголем у кращих традиціях реалістичного українського театру.

Інші фарби гострої характерності, зокрема, її викривальну і засуджувальну силу спрямовував актор, створюючи образи у п'єсах сучасних авторів. Він послідовно розвінчував страшну людиноненависницьку суть чилійського фашиста Габрієля Фастоса у драмі Г. Боровика «Інтерв'ю в Буенос-Айресі». А у героїв болгарського драматурга С. Стратієва в комедії «Римська баня» (доцент Ананьєв) і в драмі «Автобус» (пасажир Алдомировець) викривав завзятий кар'єризм і позицію «моя хата скраю, я нічого не знаю».

Майже ціле десятиліття йшла на сцені шевченківців вистава «Марина» за п'єсою М. Зарудного за мотивами творів Т. Г. Шевченка.

В. Чечот грав у цій виставі роль Кореня — селянина, який у загоні народних повстанців б'ється з панами-кріпосниками, але його натружені руки просять іншої роботи, тому він ночами сіє хліб.

Монолог про хліб, про необхідність хліборобської праці артист виконував так проникливо і натхненно, що невеличка роль викликала багато гарячих оплесків і залишалась надовго в пам'яті глядачів.

Здається, В. Чечот дуже схожий з цим героєм. Його єдина мета, його єдине покликання — плідна акторська праця. Він їй не зраджував ні разу, вона тримала його усе життя.

Мелодія, пісня, арія, музика — для Миколи Посталаки, заслуженого артиста України, ці слова багато років склали і означали величини постійні та безперечні. Його також надихали, бентежили такі жанри, як драма, комедія,

Сцена з вистави «Дороги, які ми вибираємо» М. Зарудного.
Артисти: Н. Вітвицька, Г. Маслюк, О. Мироненко

трагедія. Вони теж визначали і спрямовували його життя. Життя артиста українського музично-драматичного театру.

Саме синтез музики та драми найбільш повно вимірює параметри таланту артиста.

А почався його шлях на сцену після закінчення Дніпропетровського музичного училища ім. М. Глинки у Вінницькому українському театрі ім. М. Садовського. Свої перші акторські кроки він зробив під керівництвом визначного майстра, режисера та вдумливого наставника молоді Ф. Верещагіна, котрий навчив актора шукати зерно ролі, проникати в тонкий і складний взаємозв'язок між вчинками людини та її душевним станом.

Після вдалого початку і плідної десятирічної роботи у Вінниці Миколу Постолаку запросили до Дніпропетровського українського музично-драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка.

Сцена шевченківців стала його другим домом та подарувала йому на початку роботи зустріч з двома чудовими режисерами, які визначили основні напрями його подальших творчих пошуків.

І. Кобринський доручив Миколі Постолаці головну роль у виставі «Пам'ять серця» О. Корнійчука. Антоніо Террачіні — характер драматичний, з широкою амплітудою почуттів та переживань. Герой М. Постолаки пізнав велике кохання, зміг зберегти і пронести його крізь усе життя. Антоніо в М. Постолаки вийшов доброю, здатною все зрозуміти, інтелігентною людиною. Актор психологічно вірно та емоційно правдиво показав духовний світ неординарного героя. Його характер розкрився в розвитку, русі й пошуку.

Зазначимо, що неординарних героїв М. Постолаці судилось грати багато і дуже різних. Так, в опереті Л. Лядової «Під чорною маскою» режисер А. Білгородський призначив актора на роль Івана Давидова. Маючи сильний, красивого тембру тенор, використовуючи цілу палітру музичних фарб для всебічної характеристики персонажа, артист створив образ богатиря, чемпіона світу з вільної боротьби, мужнього, чесного та сміливого.

Відтоді й пішло у творчій біографії артиста, що драма, музична комедія, оперета і навіть опера (з успіхом виконав партію Володимира у «Князі Ігорі» О. Бородіна на сцені Дніпропетровського театру опери та балету) змінювали одна одну в його репертуарі, органічно доповнюючись.

Романтичними героями, що стверджували думку про піднесену, непереможну силу справжнього кохання, були його безстрашний український козак Андрій у «Запорожці за Дунаєм» С. Гулака-Артемівського, грузинський князь Коте у «Витівках Хануми» Г. Канчелі та А. Цагарелі, румунський вчитель Міррою в «Алькорі та Моні» І. Себастьяна.

«Сватання на Гончаріці»
Г. Квітки-Основ'яненка».
Артисти: Г. Козловська,
Е. Воробйов, М. Постолака

Точно знаходили своє місце у стихії національного українського гумору веселі та кмітливі Олексій зі «Сватання на Гончарівці» Г. Квітки-Основ'яненка та Левко з «Майської ночі» М. Старицького. Стабільно добрий вокальний стан, професіоналізм, що постійно зростав, висока музична культура доволі швидко вивели Миколу Трохимовича в лідери у виставах музичного жанру. Упродовж сорока п'яти років він — учасник усіх музичних постановок театру.

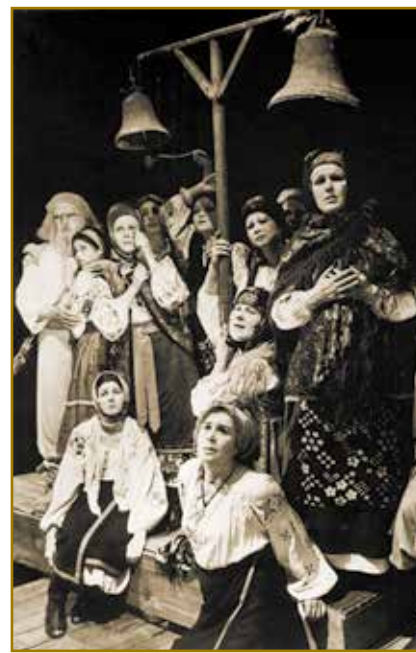
Глядачі переконувалися в різноманітності його творчих прагнень. Герої артиста з роками з романтиків перетворилися на навчених життям реалістів. Але це не перешкодило М. Постолаці, як завжди з гумором, знаходити нові, свіжі фарби для свого хитрого та винахідливого Виборного з «Наталки Полтавки» М. Лисенка, чи драматично напружено, з яскравою емоційністю будувати складний, суперечливий характер Палі Рача в опереті І. Кальмана «Циган-прем'єр».

Паралельно з його музичними героями жили своїм багатим і різноманітним життям персонажі у драматичних виставах. Їх у репертуарі артиста було більше сорока. Усі вони відрізнялися своєрідним зовнішнім малюнком ролі і його відповідністю внутрішній побудові характеру. Такими були Байда в «Роксолані» П. Загребельного, Мирослав у «Ярославі Мудрому» І. Кочерги, Михайло в «Житейському морі» І. Карпенка-Карого, граф у «Мірандоліні» К. Гольдоні, Золотницький у «Хазяїні» І. Карпенка-Карого та інші.

Поруч із драмою в репертуарі М. Постолаки органічно існувала і комедія. Однією з вдалих комедійних робіт актора була роль Якова Ковіньки в комедії В. Канівця «Шлюб за оголошенням». Глядачі разом з актором дружно сміялися над любовними пригодами нашого сучасника, літньої людини, який захотів одружитися за допомогою оголошення в газеті. Актор створив цікавий характер. Його Ковінька був м'яким, добрим, з великим почуттям гумору і спокійною життєвою мудрістю. Словом, таким героєм, якого всім завжди не вистачає і про якого всі мріємо.

Була у творчій біографії М. Постолаки особлива тема. Він у різних виставах, у різні часи зіграв декілька ролей Кобзарів. Його чудові Кобзарі у спектаклях «Маруся Чурай» Л. Костенко, «Засватана — не вінчана» І. Карпенка-Карого, «Не судилось» М. Кропивницького, «Народжений під знаком Скорпіона» В. Савченка були втіленням національної духовної сили. Високі, красиві, вони пристрасними піснями несли, підкреслювали, розкривали гуманізм української культури і мистецтва. Саме цьому складному й відповідальному призначенню служив артист Микола Постолака всі свої п'ятдесят сценічних років.

Активним творчим життям у 90-ті — 2000 роки вирізнялись актори старшого покоління шевченківців: Олександр

Сцена з вистави
«Оборона Буші»
М. Старицького

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Носов, Анатолій Кузьменко, Петро Кулик, заслужений артист України. Їх об'єднувало кілька спільних творчих принципів. Вони були представниками реалістичного українського театру з його добрими традиціями, з його пошуками єдності форми та змісту кожного сценічного образу. Вони мали великий сценічний досвід, який плідно позначався у щоденній роботі на виставах сучасного репертуару і підготовці нових постановок.

Артисти досить щільно були зайняті в численних спектаклях, і всі троє тяжіли до гострохарактерного, різнобарвного зовнішнього малюнку ролі. Виразна, з багатьма цікавими знахідками, форма «подачі героя» в О. Носова, А. Кузьменка і П. Кулика ніколи не була самоціллю, а тільки служила засобом для докладнішого розкриття характеру будь-якого персонажа.

Об'єднувало їх і чудове почуття гумору, а також відчуття специфіки комедійного жанру, якому виконавці приділяли багато творчої уваги. Українська класична комедія збуджувала їхню творчу фантазію протягом багатьох років. Кожен з акторів знаходив свої особисті фарби і міг помітити в давно знайомих загальновідомих образах нові психологічні повороти й нюанси поведінки.

Олександр Іванович Носов після закінчення Київського інституту театрального мистецтва ім. І. Карпенка-Карого (у 1967 році — як актор, а у 1973-му — як режисер) пройшов довгий шлях від актора до головного режисера і директора театру (київські обласні театри ім. М. Саксаганського (м. Біла Церква) та ім. М. Коцюбинського (м. Ніжин).

Все було на цьому шляху: творчі знахідки, перемоги, а іноді поразки та помилки. Але завжди ним керувало головне почуття: театр — єдина моя справа, моє захоплення, моє натхнення. І він віддав йому всього себе без вагань і сумнівів.

Акторську кар'єру з 1991 року О. Носов продовжував на сцені Дніпропетровського українського театру. Зіграні ним персонажі, як у виставах сучасних авторів, так і в різнопланових класичних спектаклях, об'єднувалися однією дуже важливою ознакою його обдарування. Вони всі мали свій особливий, носовський колорит, відрізнялися особливою

Яша — С. Дрожаков, Дуняша — О. Волошина,
«Вишневий сад» А. Чехова

сценічною формою. Його героїв неможливо було не помітити, якщо навіть актор з'являвся на сцені в одному чи двох епізодах.

Його товста, а може, широка, а чи, кремезна фігура дуже легко пересувалася по сценічному простору. Його рухи яскраво підкреслені і по-особливому пластичні. Але всі образи ні в якій мірі не шаржовані, а тільки мали свій, вмотивований вимогами п'єси, зовнішній малюнок. Уміння Носова розшукати, виявити домінанту характеру, знайти їй адекватну форму, а потім варіювати засобами виразності для підкреслення цієї домінанти, допомагали уникати повторень і штампів.

Жанр класичної комедії О. Носов знав досконало, будь це українська чи західноєвропейська комедійна п'єса. Смачний гоголівський колорит вдалося розкрити актору, граючи Черевика в «Сорочинському ярмарку» і Голову в «Різдвяній ночі». Артист використовував і водевільні перебільшення, і засоби комедії положень, тому Черевик і Голова у виконанні О. Носова викликали дзвінкий сміх глядачів. Разом з ними сміявся і актор, розкриваючи обмеженість, душевну тупість і застиглість своїх героїв.

Викривальним, позначеним гострою сатиричністю був сміх О. Носова, коли він створював такі різні образи, як Арган у «Мольєріаді» Ж.-Б. Мольєра, Маюфес у «Хазяїні» і Крамарюк у «Житейському морі» І. Карпенка-Карого. У цих ролях актор розвінчував психологію людей з двома обличчями, двома моралями і вмінням пристосуватися до будь-яких обставин.

Гостросатиричні фарби змінював актор на м'які, навіть ліричні для свого Симеона-Пищика у «Вишневому саду» А. Чехова. У трактівці О. Носова старий поміщик намагався залишитися чесним, порядним, людяним у новому жорстокому капіталістичному світі. Ця несумісність принципів людини минулого століття з сучасністю робила героя смішним. Але разом з А. Чеховим актор, об'єктивно розуміючи становище Пищика, додавав у свій сміх ноти суму і тихої, лагідної посмішки.

Акторські рамки О. Носова не обмежувалися тільки комедією. Він також створював колоритні постаті чиновника Новикова

Женька — С. Загородня, заслужена артистка України,
Марк — Л. Грищенко, «Тил» М. Зарудного

і слідчого НКВС у психологічній драмі В. Савченка «Народжений під знаком Скорпіона», гарматного осавула Кенігзена в історичній сповіді Б. Мельничука та В. Божка (за Б. Лепким) «Мазепа, гетьман України», Наума в романтичній драмі М. Старицького «Ніч під Івана Купала», судді полтавського в ліричній драмі Л. Костенко «Маруся Чурай», Максима Хвортуні в п'єсі М. Кропивницького «Доки сонце зійде, роса очі виїсть», монаха в історичній драмі І. Кочерги «Ярослав Мудрий», Дулітла в мюзиклі Ф. Лоу «Моя чарівна леді».

Професіонал О. Носов успішно поєднував акторську роботу з режисерською. У численних виставах репертуару він виконував обов'язки асистента режисера, а в кінці 1999 року зробив режисерський новорічний подарунок юним глядачам, поставивши казку Л. Устинова «Медове королівство».

Майже сорок років свого життя він віддав сцені. Вона для нього була найважливішим місцем на землі. З нею актор О. Носов пов'язував всі свої почуття, всі свої думки.

Самовідданість заради сцени, театру, творчості була притаманна і Анатолію Кузьменку, який після закінчення в 1958 році Харківського інституту мистецтв працював у драматичних театрах Севастополя, Краснодару, інших міст.

З 1985 року він працював у трупі шевченківців. За час роботи на дніпропетровській сцені у А. Кузьменка склався досить широкий репертуар. Актор добре обізнаний з жанровою стилістикою драматичного театру і тому його інтуїція обирала влучні засоби виразності в різноманітних виставах.

Природністю та органічністю побудови сценічних характерів вирізняються всі образи, які були створені досвідченим актором. Обдарування дозволяло йому уникати схематичності і службової функціональності навіть у дуже маленьких, так званих знакових ролях.

Лікар Шамраєвський, реставратор музею у драмі В. Савченка «Народженим під знаком Скорпіона», Євнух у «Роксолані» П. Загребельного, Вишняк у «Марусі Чурай» Л. Костенко та багато інших робіт А. Кузьменка у виставах сучасних авторів потребували концентрованої та особливої уваги. Актор на дуже невеликому за обсягом драматургічному матеріалі створював характери живих людей зі своїми болями, радощами, бажаннями.

Класичній п'єсі у творчості А. Кузьменка належала значна сторінка. Вона максимально виявляла всі фарби палітри виконавця. Характерними в цій палітрі були акварельність, м'яка лірика, тиха усмішка. А якщо сміх — то більше не викрикований, а веселий і добрий. На своїх класичних героїв актор дивився з висоти сьогодення, поглядом мешканця землі ХХІ сторіччя.

Актриса Л. Тимошенко
і Ж. Дмитренко
у виставі «Сорочинський
ярмарок» за М. Гоголем

Не сперечаючись ні з ким зі своїх попередників, він відкидав відкриту соціальність, спрямування на критику, а намагався створити достеменно правдивий психологічний малюнок для героїв Г. Квітки-Основ'яненка, І. Карпенка-Карого, О. Островського, А. Чехова. Його Опуцьковський і Лопуцьковський («Шельменко-денщик»), Скорик («Сватання па Гончарівці»), Кактус («Житейське море»), Дудукін («Без вини винні»), Фірс («Вишневий сад») привертали симпатії своєю наївною довірою, якимось незлобивим, затишним гумором, іноді веселим, зі смаком українського національного колориту, а іноді зі сльозами на очах, як у А. Чехова.

Незважаючи на свій великий творчий скарб, на весь здобутий 45-річний досвід, А. Кузьменко не стояв на місці. Його пошуки продовжувалися. Про них свідчила яскрава робота актора в комедії сучасного болгарського драматурга С. Стратієва «Автобус». П'єса має безліч узагальнень, зумовлених сьогоденням, і тому герої вистави не мають власних імен. Їх називають: Розумний, Алдомировець, Віртуоз та інші.

Віртуоза грав А. Кузьменко. Актор створював трагікомічну постать, розкривав повсякденну байдужість, обмеженість духовного життя наших сучасників.

Свої багаторічні театральні, професійні надбання Анатолій Андрійович використовував не тільки в акторській роботі. Часто його ім'я глядачі знаходили на афішах у складі постановочної групи спектаклю. Він добре знав сценічну географію багатьох вистав, тому його діяльність асистента або помічника режисера завжди йшла на користь.

Під його керуванням спектакль набував точної, розміреної ходи без змін, перешкод і будь-яких пауз. Такої самої, якою була творча хода зібраного, серйозного А. Кузьменка.

Професійну путівку у велику театральну подорож актор Петро Кулик отримав саме в стінах Дніпропетровського музично-драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка, коли в 1960 році закінчив студію при театрі. Потім на нього чекали 30 років роботи в кількох театрах України, а в 1990 році він повернувся до своєї альма-матер у Дніпропетровськ.

Повернувся, швидко увійшов у репертуар, повідомляючи глядачам і колегам, що залишився вірним головним творчим постулатам шевченківців, один з яких було органічне поєднання драми, комедії, казки.

У 1990-х роках П. Кулик наполегливо продовжував, розвивав цей головний принцип роботи. Він, долаючи складні казкові умови гри, знаходив для своїх негативних персонажів — Кривелла з вистави М. Варфоломеєва «Міністрії величності», Змія Рубайла з музичної казки І. Поклада, О. Вратарьова з п'єси «Про Пилипа і Яринуту та зміючку-несміючку» — переконливі засоби виразності.

Інесса — Л. Кушкова,
Москатель — М. Чернявський,
«З коханням не жартують»
П. Кальдерона

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

У винахідливій зовнішній формі з багатьма гострохарактерними, підкресленими акцентами актор яскраво розповідав і засуджував разом з юними глядачами підступність, жорстокість, підлість своїх театральних казкових героїв.

Поруч з казковими персонажами на дніпропетровській сцені П. Кулик зіграв низку ролей драматичного плану у виставах сучасної драматургії. Але так склалось, що саме сучасні українські автори подарували акторові зустріч з героями різних історичних подій і епох. П. Кулик успішно, з глибоким проникненням у психологію, внутрішній світ персонажа зіграв князя Орлова у «Фавориті» Г. Бодикіна (за В. Пікулем), Кізляр-агу в «Роксолані» П. Загребельного, Любомира в історичній драмі «Ярослав Мудрий» І. Кочерги.

Особливо виокремлювалися з цього ряду історичних героїв Кочубей з вистави «Мазепа, гетьман України» В. Божка, Б. Мельничука (за Б. Лепким). У виконанні П. Кулика Кочубей був багатогранною, сильною натурою. Актор зумів темпераментно і пристрасно подати життя неординарної людини, особистості з широкою амплітудою думок, почуттів, вчинків.

Класика з її вічними питаннями та проблемами неодноразово спонукала фантазію актора до пошуків і знахідок. Досить назвати ролі, зіграні у виставах за п'єсами драматургів-класиків (Прокіп Шкурат і Павло Кандзюба у «Сватанні на Гончарівці» Г. Квітки-Основ'яненка, Завада у драмі «Доки сонце зійде, роса очі виїсть» М. Кропивницького, Федір — «Мати-наймика»

Т. Г. Шевченка, Усай у «Житейському морі» і Зеленський у «Хазяїні» І. Карпенка-Карого, Фекетті в «Цигані-прем'єрі» І. Кальмана), щоб остаточно впевнитися в широкому творчому діапазоні та різнобічних можливостях актора.

Цю інтенсивну творчу ходу Петра Кулика перервала раптова смерть під колесами автомобіля, коли він повертався додому вночі з виїзної вистави.

Наша розповідь була б неповною, якби ми не розповіли про чудову актрису і балетмейстера Валентину Микитівну Грекову. Більш півстоліття творче життя Валентини пов'язане з дніпропетровськими шевченківцями.

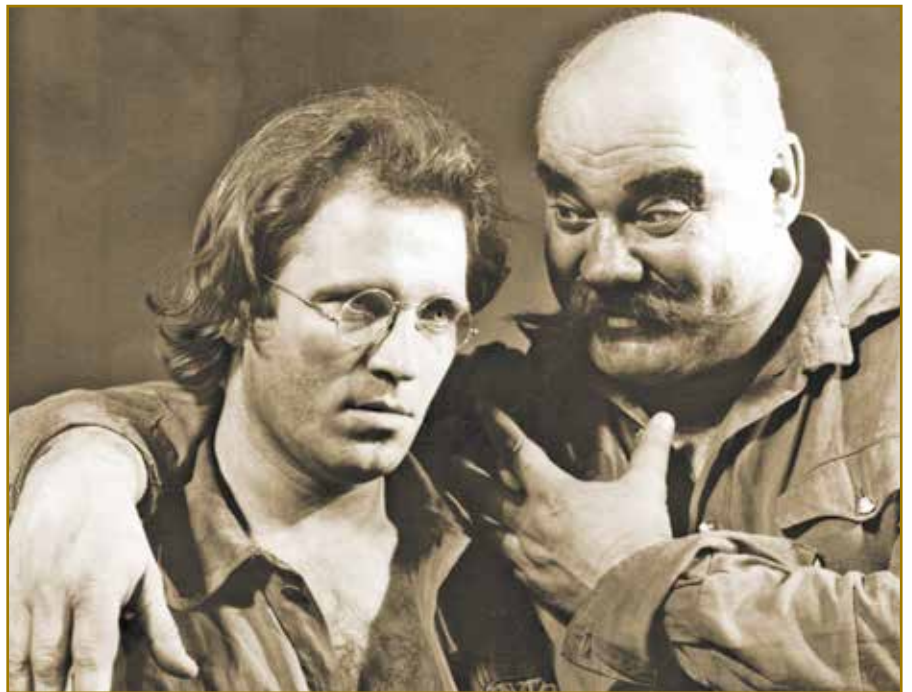
Сцена з вистави «Шельменко-денщик» Г. Квітки-Основ'яненка.
Артисти: В. Сушко, М. Корольков, С. Кузнецова

Мадам-винахідливість, мадам-фантазія, але мадам-організованість і зібраність. Якщо ще додати яскраву особистість, яка випромінює особливу творчу енергію та рухливу, дієву доброту, то вийде досить повний портрет балетмейстера театру імені Т. Г. Шевченка В. Грекової.

У сценічній діяльності артистки балету й балетмейстера-постановника, як у дзеркалі, відбилося і сфокусувалося все найкраще і традиційно важливе зі спадщини кількох театральних поколінь: унікальність служіння одному-єдиному театру, готовність працювати самовіддано, не рахуючись із часом, настроєм, навіть хворобливим станом здоров'я, а ще без кінця шукати, вигадувати, уникати штампів і повторень.

Вона прийшла в театр у 1957 році. У розквіті були корифеї: В. Овчаренко, А. Верменич, Г. Маринич, З. Хрукалова, І. Кобринський, А. Хорошун. Вони вразили випускницю Дніпропетровського театрального училища розмаїттям соковитого, блискавичного, особливого реалістичного гатунку мистецтва українського театру. У цей чудовий світ музики, танцю, театру чечелівську бой-дівчину Валентину Грекову привела прекрасна людина і майстер, провідна балерина довоєнного Дніпропетровського театру опери та балету, а потім викладач хореографічного відділення театрального училища Павла Федорівна Мцевич.

Одного зимового вечора Валя поспішала додому, бо друзяки-хлопці, з якими каталася на санях, сказали, що до її мами прийшла якась «училка». Здивована дівчина покинула розваги і побігла. У дворі їхнього дому на неї чекала справжня, так-так — справжня королева. Валя зупинилася біля неймовірно красивої жінки в білій шубі з великою муфтою в руках, дивилася зачаровано і не розуміла — хто це? А королева лагідно посміхнулася і спитала: «Що ж ти, Валя, не приходиш до нас у студію, забула обіцянку?» І тут дівчина одразу згадала відпочинок у піонерському таборі. Вона навчила нових подруг своєму танцю. Разом вони виступали на концерті дитячої самодіяльності, коли до їхнього літнього табору приїздили якісь дорослі гості. Після номеру саме ця красива королева запитала: «Хто це їх навчив так танцювати?».

Артисти М. Чернявський і В. Курилов
у виставі «Тил» М. Зарудного

І бойова та винахідлива Валя з гордістю відповіла: «Це — мій танець, я сама його придумала». Тут Павла Федорівна і запросила дівчину до хореографічної студії Палацу культури імені Ілліча. Валя пообіцяла, а потім справи шкільні, захопливі пригоди на вулиці з друзями помішали і вона забула про студію.

А Павла Федорівна не забула юну танцівницю, розшукала і домовилася з її мамою про заняття дівчини балетом. Валі дуже сподобалася зала з великими дзеркалами, чудові костюми і цікаві заняття у студії. А коли П. Мцевич запросили на роботу в театральне училище, де відкрилося хореографічне відділення, то її стихійна і невгамовна учениця вирішила після довгих розмов зі своєю терплячою вчителькою взяти участь у вступних іспитах до театального училища. Вона їх витримала.

Роки навчання промайнули швидко. Чудовою була і студентська практика, що проходила в Київському оперному театрі. Розподіл на роботу Валентина Грекова отримала у Львівську область, у районний будинок культури. До роботи вона мала приступити восени, а влітку була вдома в Дніпропетровську. І тут одна випадкова, але чудова зустріч вирішила її долю. Чудового літнього вечора вона зустріла свого знайомого, артиста балету й балетмейстера Дмитра Соколовського. Він запросив її поїхати з шевченківцями на літні гастролі для підтримки професійної форми танцівниці. Вона поїхала в Ленінград, потім Калінін і Мінеральні води. І той дивовижний гастрольний маршрут вирішив магістральну лінію її життя. Вона залишилася у трупі театру імені Т. Г. Шевченка. Молода артистка швидко засвоїла

хореографічний малюнок усіх вистав сучасного репертуару. Із захопленням і натхненням виконувала іспанські, циганські, українські танці. Особливої уваги потребувала участь у спектаклях музичних. Вони в шевченківців були напрочуд різними. І Валентина Грекова з головою поринула в роботу, краще сказати, не в роботу, а у нескінченне хореографічне, танцювальне море. Його хвилі колихали її. Вона з веселим завзяттям долала складні професійні щаблі і скоро стала провідною солісткою балету.

Хвилі танцювального моря дарували їй: «Мазурку», «Лезгинку» і танок «Канарейки»

Сцена з вистави «Закохана витівниця» Лопе де Вега.
Артисти: К. Карпенко, Г. Маслюк, Ж. Дмитренко

в постановці балетмейстера О. Краснікової з музичної комедії О. Сандлера «На світанку». Буря оплесків вибухала в залі після виконання ексцентричного танцю В. Грекової і Б. Паляниці в опереті Л. Лядової «Під чорною маскою» (балетмейстер Л. Леонідов). А якими виразними, пластично завершеними були сольні чардаші, танго, вальси В. Грекової! Їх можна назвати хореографічними міні-виставами в оперетах «Севастопольський вальс» К. Листова, «Біла акація» і «Вільний вітер» І. Дунаєвського, «Полярна зірка» В. Баснера, а ще «Дівчина і море», «Четверо з вулиці Жанни» і багатьох інших. Вона з вдячністю згадувала плідну, змістовну, натхненну роботу з балетмейстерами Д. Соколовським, В. Асинкіним, заслуженим працівником культури України, Г. Клоковим, народним артистом України, а також своїми надійними, чутливими і темпераментними партнерами: В. Тульчинським, А. Толоком, Б. Паляницею, Д. Соколовським.

Її енергії, гумору, фантазії вистачало ще й на численні акторські пошуки. В. Грекова з великою самовіддачею брала участь у масових сценах. Разом з артистами хору співала в «Запорожці за Дунаєм» С. Гулака-Артемівського, у «Майській ночі» за М. Гоголем, у «Сватанні на Гончарівці» Г. Квітки-Основ'яненка. Азартно і завзято зіграла Зуру з дуже крикливими, численними своїми циганчатами. Хоча такого персонажа в драмі М. Старицького «Циганка Аза» немає (В. Грекова придумала його сама), її гострохарактерна героїня вносила свою особливу фарбу в народні сцени вистави. У славетній постановці В. Овчаренка «Майська ніч» Валентина Грекова була тою відчайдушно веселою дівчиною, яка гучно проголошувала свої жарти, розкручувала, повертала на всі боки протягом багатьох театральних сезонів своїх Калеників (А. Верменич, С. Калистий, Е. Воробйов, М. Садовський) і спритно «допомагала» їм блукати і блукати, шукаючи свою хату.

Валентина Микитівна стала досвідченим майстром сцени, який добре знав, розумів принципи і специфіку природи саме українського національного театру. Тому хвилі хореографічного моря приносили їй тільки радість знахідок і щастя невпинної творчості. Але всім відомо, що сценічний

Сцена з вистави «Віщі сні Прометей» В. Канівця.
Народні артисти України: В. Шевченко, М. Чернявський, Г. Маслюк

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

вік артиста балету дуже недовгий. Закінчила свою танцювальну кар'єру і Валентина Грекова. Вона вирішила піти з театру. Почала роботу керівника танцювального колективу одного з відомчих Дніпропетровських Палаців культури. Все тут було добре, вдячні актори самодіяльності, їхні значні успіхи, відносна свобода в роботі і навіть гарантований відпочинок у відомчому будинку відпочинку. А душа її мимоволі рвалася до театру.

І знову ж таки одного вечора в її домі пролунав дзвоник. Театр не міг обійтися без своєї Валентини Грекової, без її досвіду, знань, творчого запалу.

Ми вже неодноразово згадували про особливу ауру театру імені Т. Г. Шевченка. Її солодкий полон відчували численні творці, не минув він і В. Грекової. Вона повернулася і почала нову роботу у своєму єдиному театрі. Раніше вона як балетмейстер проводила репетиції танців, вводила в них нових виконавців. А от що треба було відкривати для себе, то це закони побудови хореографії для нових вистав, де вона вже була балетмейстером-постановником.

В. Грекова не любила рахувати, тому не знала точно скільки було вистав у її репертуарі як артистки балету, так і балетмейстера-постановника. Але вона точно знала, що всі вони — улюблені, виплекані, цікаві і рідні. Вона в кожную вкладала свою душу, серце, весь талант і щирість почуттів. Її хореографія, окрім оригінального пластичного малюнку, окрім високої професійної

Сцена з вистави «Витівки Хануми» А. Цагарелі.
Артисти: В. Шевченко, М. Корольков, П. Лисенко, В. Ковтуненко

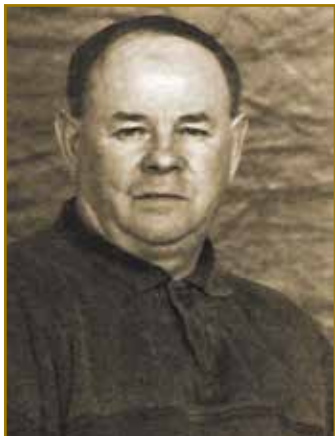
культури і широкої ерудиції, найголовніше, відрізнялася органічним характером, входження балетних номерів у стиль, жанр, загальне надзавдання кожного спектаклю. Будь це комічна опера «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського, чи оперета «Циган-прем'єр» І. Кальмана, чи драма «Доки сонце зійде, роса очі виїсть» М. Кропивницького, чи казка «Різдвяні пригоди», чи комедія «Мірандоліна» К. Гольдоні, чи епічна комедія «Украдене щастя» І. Франка. Разом із режисером, диригентом, художником балетмейстер В. Грекова знаходила спільну пластичну географію не тільки для артистів балету, які майже в кожній виставі шевченківців виконували чималу кількість її хореографічних постановок, а ще й успішно працювала з акторами драми. Вона створювала для них своєрідний танець, який доповнював новими гранями характери персонажів. Такими були танці: Теклі — Л. Булдігіної, Охріма — В. Крачковського, Катрі — Н. Гаврикової у драмі «Доки сонце зійде, роса очі виїсть» М. Кропивницького, Неріси — Н. Ніколаєвої в «Орнії» Л. Українки, Цибулі — В. Чечота, Мотрі — Л. Тимошенко, Черевика — О. Носова, Хіврі — Ж. Дмитренко, Груні — Л. Белінської в «Сорочинському ярмарку» за М. Гоголем, Анни — І. Медяник, Михайла — С. Дрожакова в «Украденому щасті» І. Франка.

У багатьох виставах В. Грекова була не тільки балетмейстером-постановником, а ще й розробляла пластичну партитуру поведінки всіх виконавців, начебто розтанцьовувала всю

Сцена з вистави «Під високими зорями» М. Зарудного

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

В. Бобров — заслужений працівник культури України, завідувач постановочної частини театру

виставу. Ця її робота свідчила про зрілість таланту і про те, що майстер знаходив нові і зовсім неочікувані засоби виразності сценічного руху.

Валентина Грекова раніше хвилювалася за своє особисте технічне виконання і професійний рівень, потім вона хвилювалася вдвічі більше тому, як думки, почуття, роздуми доносили глядачам актори. Їй дуже хотілося якомога краще виявити всі риси їхнього таланту, а глядачам принести радість спілкування зі справжнім мистецтвом — яскравим, емоційним, піднесеним над буденністю життя, даруючи крила для душі.

Ще одним шевченківцем, який у 1990–2000 роки дуже багато зробив для створення чудових різнопланових вистав театру був Володимир Бобров — фахівець широкого театрального профілю. Можна сказати, що театр сформував його як людину і як творчу особистість. У 1957 році п'ятнадцятирічний Володя Бобров почав свою трудову діяльність робочим сцени у Кримському українському музично-драматичному театрі. А потім свої театральні університети він продовжував у театрах Севастополя, Маріуполя, Харкова. Його професійні сходинки не були дуже крутими. Він поступово, роками набирався досвіду, засвоїв і усвідомив безліч театральних традицій, потреб і умов.

З роками став керівником цеху монтувальників декорацій, або головним машиністом сцени. Ця відповідальна театральна ділянка, секрети якої він повністю зрозумів, працюючи в оперній студії Харківського інституту мистецтв, дала йому змогу здолати ще один професійний щабель. Він став завідувачем постановочної частини. На цій посаді працював майже двадцять років у Дніпропетровському українському театрі імені Т. Г. Шевченка.

Постановочна частина театру — це особлива країна, де існують у декораціях, костюмах, бутафорії різні історичні епохи, різні країни, навіть різні істоти — від стародавніх лицарів до казкових зайців, вовків і зміїв. На сцені цей складний багатоплановий світ живе кожного вечора своїм повноцінним життям. Тут все рухається, змінюється: і всі механізми декорацій, і зовнішній зоровий вигляд вистав, — всі його трансформації повинні працювати

Одарка — Л. Бондаренко, Карась — В. Курилов, «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського

і працювали у шевченківців як годинник, без зупинок і збоїв. І щоб саме так і було, Володимир Бобров докладав безліч зусиль. Він був і організатором, і практиком, і теоретиком. Він досконало знав роботу всіх цехів постановочної частини, а їх у театрі було дев'ять. І тут працювали люди різних професій, прекрасні майстри рукотворної театральної країни. В. Бобров з ранку до вечора розказував, показував, знаходив, розмірковував, як зробити, з чого зробити і як це потім буде виглядати і працювати на сцені. Його фантазії і чітких розрахунків вистачало на втілення будь-якого постановчого задуму. Він добре читав креслення художників для виготовлення металевих або дерев'яних елементів декорацій. А якщо таких креслень не було, то В. Бобров сідав за свій стіл, «брав голову в руки» і через деякий час, поміркувавши, видавав своє рішення проблеми.

І знову робота кипіла, він керував зваркою по металу, столярними роботами і через короткий термін контури храмів старовинного Києва для вистави «Ярослав Мудрий» або кілька домівок для мешканців казки «Різдвяні пригоди» вже були готові. Кожна декорація вирізнялася своїм стилем і точно відповідала жанру спектаклю.

Цезагострене відчуття жанру і стилю розвилось в нього завдяки п'ятдесятирічній роботі з численними режисерами і художниками. Вони разом знаходили рішення із втілення вистав класичного і сучасного репертуару. А потім В. Бобров зміг здолати ще один професійний щабель. Тому в програмках спектаклів «Вишневий сад» А. Чехова, «Без вини винні» О. Островського, «Хазяїн» І. Карпенка-Карого, «Автобус» С. Стратієва і багатьох інших Володимир Бобров був художником-конструктором, а у виставах «Наталка-Полтавка» і «Циган-прем'єр» вже був як художник-постановник.

Його робота, його пошуки, ентузіазм і фантазія не знали меж. Театр був його єдиним і постійним призначенням. Тут він жив, все знав, все вмів, тут він працював.

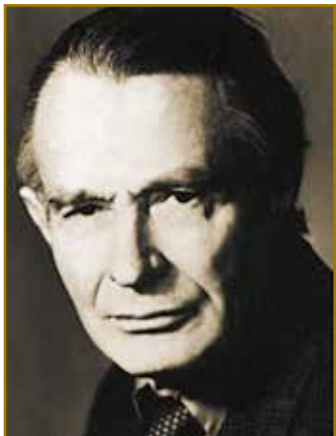
У постановчій частині театру був ще один корифей — художник Володимир Зюзін.

У театрі дива трапляються часто. Але і в цьому незвичайному світі з'являються люди, біографії яких випадають

Єфросинья Парамоновна — Ж. Дмитренко, Афанасій — М. Чернявський, «Сорочинський ярмарок» за М. Гоголем

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

В. Зюзін —
художник-постановник,
завідувач декораційного цеху

з будь-яких систем координат, і ніякими іншими словами, крім «дивовижний» і «унікальний», їх не назвеш. Саме до таких людей належав завідувач декораційного цеху, художник Володимир Зюзін.

10 жовтня 1950 року випускник Дніпропетровського художнього училища В. Зюзін переступив поріг театру імені Т. Г. Шевченка. Цей крок визначив його долю, зміст його життя. Зацвіли яскравими, мальовничими українськими пейзажами численні задники в багатьох виставах класичного репертуару. В. Зюзін добре знав історію, побут, звичаї, традиції українського народу. Ці знання допомагали художнику точно і тонко зі смаком і відчуттям міри передавати національний колорит у своїх роботах.

Кажуть, що в 50-х — 60-х роках на сцені шевченківців з легкої руки головного художника Леоніда Скрипки та його однодумця художника-декоратора Володимира Зюзіна цвіли надзвичайно красиві сади у срібному світлі «Майської ночі», а прекрасні мальви прикрашали своїм кольоровим кипінням українську оперету «Сватання на Гончарівці» та комічну оперу «Запорожець за Дунаєм». За п'ятидесятип'ятирічну роботу художник В. Зюзін брав участь в оформленні майже 450 вистав. Неодноразово він

Творча зустріч з глядачами. О. Горбенко — головний режисер театру, заслужений артист УРСР, А. Пуліна — заслужена артистка УРСР, Т. Шпаковська — зав. літ. частини театру, О. Мандель — артист, 1978 р.

поєднував роботу художника-декоратора з творчими пошуками художника-постановника. Знаходив спільну мову з режисерами різних напрямів і різних поколінь.

У музеї театру можна знайти програмку вистави «Безталанна», яка йшла на сцені шевченківців у 1961 році і над її постановкою В. Зюзін працював разом зі славетним режисером, народним артистом УРСР Василем Овчаренком. А інша програмка вистави «Під високими зорями» говорить про її випуск у 1977 році. Тут теж стоїть прізвище художника-постановника В. Зюзіна, але вже поруч з прізвищем молодого режисера Віталія Сміяна.

Завжди фарби його декораційних задників були яскравими, ясними, проникнутими м'яким ліризмом. І їх появу глядачі зустрічали обов'язковими оплесками. Ветеран театру, ветеран війни, митець з розвинутим почуттям людської гідності, високої професійної майстерності Володимир Костянтинович майже не помічав, як спливають роки. Його театр, його єдиний і неповторний колектив дніпропетровських шевченківців жив, розвивався. І разом з ним, завжди не зупиняючись, не вагаючись йшов художник В. Зюзін.

Після прем'єри музичної комедії «Кавказька племінниця» Р. Гаджієва. У центрі режисер-постановник — А. Білгородський; директор театру — І. Насікан; диригент — А. Батюк; автор, композитор — Р. Гаджієв, 1969 р.

Досягнення театру і піднесення ще на один рівень

 1975

рік, Новосибірськ, глядацька зала театру оперети переповнена. Іде гастрольна вистава Дніпропетровського українського театру імені Т. Г. Шевченка «Циганка Аза» М. Старицького. Успіх спектаклю надзвичайний, аплодисменти супроводжують всіх виконавців. Особливо гаряче сприймають виходи головної героїні Ази, яку грає молода артистка Людмила Белінська, недавня випускниця студії при Київському театрі оперети.

Образ Ази Л. Белінська створила в досить складних умовах. По-перше, треба було увійти в готову виставу, яка багато років прикрашала афішу шевченківців, де був створений режисером А. Білгородським злагоджений акторський ансамбль. По-друге, молода артистка знала, що до неї чудовими, своєрідними Азами були народні артистки З. Хрукалова, Л. Бондаренко. Але ці складності не завадили Л. Белінській подолати сумніви, спрямувати свої пошуки на створення оригінального образу героїні відомої класичної драми.

Аза Белінської в рівній мірі поєднувала вокал, драму з темпераментною танцювальною пластикою. Її Аза світилася радісним сприйняттям світу. У своїх піснях, танцях вона випромінювала любов і щастя, коли відчувала, що її кохання знаходить відповідь. А в останній частині вистави молода актриса яскраво, щиро, без сльозливої сентиментальності і жалю, передавала всю гаму почуттів Ази, яка втрачала любов, а з нею і життя.

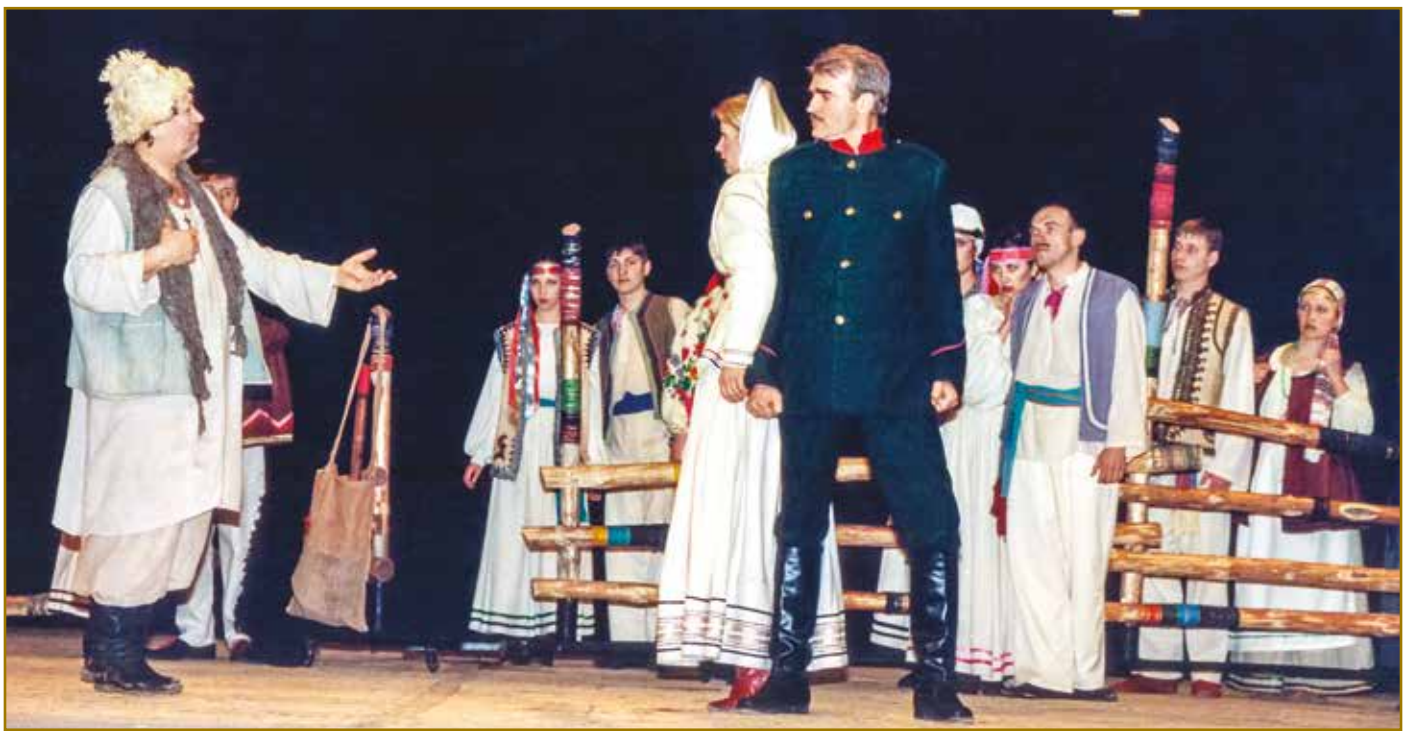
Після успіху Ази за Л. Белінською на багато років закріпилося амплуа героїні музичних вистав. Приємний, красивого тембру голос, яким актриса володіє досконально, природний невимушений сценічний рух, тонке відчуття музичного стилю допомагали їй грати без повторень і штампів численних героїнь

у музичних комедіях. Для кожної з них знаходила свої акценти, нюанси, намагалася створити живі, теплі жіночі характери, а не біографії співучо-танцювальних ляльок, позбавлених душі і серця. Треба відзначити, що їй це вдавалося як у виставах класичного репертуару, так і в спектаклях сучасних авторів.

Веселою, винахідливою, завзятою, а ще ніжною, відданою була її Уляна у «Сватанні на Гончарівці» Г. Квітки-Основ'яненка. А Герарда в «Закоханій витівниці» підкоряла вишуканою грацією, справжнім іспанським темпераментом, а ще великим почуттям гумору, який цілком відповідав змісту образу комедії славетного Лопе де Вега.

Л. Белінська не боялася контрастів у своїх пошуках. Їй притаманні вдумлива зосередженість, яка свідчить про серйозну, багатогранну внутрішню душевну роботу, готовність до експерименту і професійного ризику. І ще в актриси не було розподілу ролей на великі й малі, на вистави для дорослих чи дітей. Її самовіддача на сцені завжди буває повною.

Коли на сцені Лариса Булдігіна — це завжди екстравагантно. Коли на сцені Лариса Булдігіна — це часто спекотно весело. Актриса випромінювала таку дивовижно сильну енергію, що навколо її постаті з'являється особливе поле. Воно спонукало її ризикувати, експериментувати, а глядачів це поле заворожувало. Вони з великою зацікавленістю стежили за підкреслено розкутою поведінкою її численних героїнь.

Сцена з вистави «Украдене щастя» І. Франка.
Микола — М. Чернявський, Анна — І. Медяник, Михайло — С. Дрожаков

У 2000-му році актриса відсвяткувала ювілей — 20 років на сцені. За цей час зіграно багато. За цей час наївне, біляве симпатичне дівчисько перетворилося на професійну досвідчену актрису, якій підвладне рішення творчих завдань будь-якої складності.

Вона до кінчиків нігтів — актриса українського театру, де традиційно були виконавиці гострохарактерної форми, відкритого темпераменту, щирої вдачі. Але практики театру добре знають, яких духовних зусиль, яких численних витрат власних нервових клітин коштують і гостра форма, і відкритий темперамент, і щира вдача. Але Л. Булдігіна не боялася цих витрат, не лічила зусиль, а просто робила свою улюблену справу. Щовечора виходила на сцену. Яскраве світло прожекторів підхоплювала її, і вона пливла, долаючи хвилі театрального моря. Вона зовсім забувала, а, може, навмисно вводила себе і, головне, своїх глядачів від хвиль, проблем житейського моря у веселу сценічну гру. Актриса не приховувала, що вона грає і запрошувала грати нас разом з нею. Їй було весело зображати наївну довірливість, молоду закоханість своєї Прісеньки, а другого вечора в тій же самій славетній комедії про Шельменка-денщика грати просту селянську дівчину Мотрю.

Сучасні драматурги подарували можливість Л. Булдігіній і надалі шліфувати, відточувати свою комедійну майстерність. Людмила з «Весілля в стилі ретро» О. Галіна, Тамара

Актори В. Мойсеєнко і В. Бережницький,
«Чарівна сопілка» Я. Верещака та В. Вратарьова

в «Сюрпризах медового місяця» В. Канівця, вчителька в «Гальмуванні в небесах» А. Макайонка, Діна в «Запізнілому коханні» Н. Птушкіної у виконанні актриси підкоряли своєю винахідливістю, оптимізмом, знову ж таки, веселим сміхом і веселою грою.

Граючи різні ролі, Л. Булдігіна завжди залишала між собою і ними невеличку, зовсім маленьку, а все ж таки відстань. Ця відстань — своєрідний ефект акторського відсторонення. Він надавав актрисі змогу подивитися на своїх героїнь мов би з боку і сказати глядачам — бачите, як смішно, тому я й граю для вас.

Музична вистава в репертуарі шевченківців постійно посідало одне з головних місць. Починаючи з 1927 року — року стаціонарного влаштування театру в Дніпропетровську, музичні драми «Циганка Аза», «Маруся Богуславка» та інші користувались значним успіхом у глядачів. З часом музичний жанр розвивався і вистави шевченківців були багатожанровими в музичному відношенні. Перлинами репертуару майже кожного десятиліття були чудові вистави «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського, «Наталка Полтавка» М. Лисенка, «Сватання на Гончарівці» музика К. Стеценка. Їх творцями були режисери, народні артисти УРСР В. Овчаренко та А. Білгородський.

Згодом традиційні музичні вистави органічно поєднувались у репертуарі театру з сучасними музичними комедіями І. Дунаєвського, О. Сандлера. А в останні два десятиліття до них приєднались класичні оперети Імре Кальмана. Звичайно, що

Маруся — І. Медяник, Хвиля — Г. Маслюк,
«Життейське море» І. Карпенка-Карого

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

у створенні цього багатопланового музичного репертуару головна роль належала оркестру і головним диригентам театру. Серед них були досвідчені музиканти. Їхні імена вписані яскравими сторінками в біографію театру. Це і перший диригент А. Іванов, і Л. Кауфман, А. Батюк, І. Шмат, В. Батраков, А. Мірзоян, В. Коритько.

У творчому складі шевченківців — диригент Віктор Коритько з 1997 року.

Він добре розумів і відчував специфіку свого театру. Універсальність з одного боку (всі в трупі повинні співати і танцювати), а з другого — багатоплановість (треба знайти свій ключ у роботі з вокалістами, з акторами драми, з артистами балету і оркестру та вибудувати великі музичні масові сцени). Праця диригента в музично-драматичному театрі надихає Віктора Коритька, збуджувала творчі пошуки і фантазію. Особливою своєю турботою він вважав розкриття всього жанрового розмаїття українського театру.

Під керуванням В. Коритька артисти оркестру шевченківців вдало підкреслювали, виявляли акценти стилю класичної оперети у виставі славетного Імре Кальмана «Циган-прем'єр».

Сцена з вистави «Шлюб за оголошенням» В. Канівця.
Актори: М. Постолака, В. Крачковський, В. Булдігіна

Проникливий ліризм та іскрометний гумор органічно поєднував диригент у спектаклях: «Наталка-Полтавка», «Сватання на Гончарівці», «Бой-жінка». Тут музика М. Лисенка, К. Стеценка, Ю. Алексєєва завдяки чутливому і винахідливому оркестру став невід'ємною частиною вистави.

Крім класичного музичного репертуару, багато уваги приділяв Віктор Коритько як диригент-постановник спектаклям з музикою сучасних композиторів. У комедіях «Сорочинський ярмарок», «Мірандоліна», «Весілля в стилі ретро» при всій різнохарактерності музики О. Рябова, С. Бідусенка, О. Журбіна диригент знаходив об'єднувальний і дуже важливий елемент характеру музичного супроводу. У цих трьох виставах виблискувала, випромінювала всіма кольорами і барвами чарівна, легка іронічність. Маестро любив своїх веселих героїв: Груню, Мірандоліну, Фабріцію і багатьох інших персонажів.

Репетиції, вистави, нові постановки — це ще не все коло діяльності диригента. Особливе місце в його роботі належало концертним програмам, яких у репертуарі театру багато і які яскраво демонстрували широкі можливості шевченківців. Чутливі диригентські руки В. Коритька допомагали виявитися

Сцена з вистави «Назар Стодоля» Т. Шевченка

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

в повній мірі, силі й красі голосу М. Постолаки, коли він співав арії з оперет І. Кальмана, І. Штрауса або численні українські народні пісні, підкреслити особливу мелодійність пісень Шамо, Поклада, Злотника, Ярцева, які успішно виконували Л. Белінська, Н. Тафі, Н. Ніколаєва, О. Томілко, В. Крачковський, М. Чернявський.

Масштабність театралізованої постановки пісень Нусбаума «Любіть Україну» і Грановського «Нема другої України» органічно поєднувалися у виконанні оркестру під керуванням В. Коритька з гостротою характерності музики танго «Бризки шампанського» і циганського танцю з «Сорочинського ярмарку» у виконанні артистів балету.

Він був впевнений, що сучасний український музично-драматичний театр дає митцю великі можливості шукати, експериментувати, поєднувати традиції і новації. А ще Віктор Коритько був переконаний, що знайшов у колективі шевченківців гармонію свого диригентського життя і що кожна його вистава поєднувала музику, драму, співи, танці і свідчила про бездонність цього джерела натхнення і любові.

Головний диригент Віктор Коритько поспішав на щоденні репетиції і вечірні вистави, на нього чекав оркестр театру, у якому поєднані висока професійна майстерність, досвід ветеранів: Олени Лещінської (перша скрипка, концертмейстер оркестру), Юрія Грановського (валторна), Юрія Іщенка (саксофон) — з натхненням і пошуком здібних музикантів: Ірини

Оркестр театру на чолі з головним диригентом В. Коритьком, 2001 р.

Большакової (скрипка), Людмили Костіної (скрипка), Інни Біккужиної (скрипка), Ольги Старовойтової (альт), Олени Несмашної (віолончель), Світлани Токаревої (флейта), Сергія Святець (кларнет), Сергія Горнак (труба), Юрія Терещенка (фортепіано), Грини Сергієнко (електро-музичні інструменти), Євгена Цікавого (ударні).

Оркестр шевченківців — мобільний, злагоджений, багатоплановий театральний організм. Серед артистів оркестру сміливі, творчі натури, які не тільки добре грають на своїх інструментах, а самі пишуть музику. І вона звучить у концертах і виставах театру. Щира музична душа Юрія Грановського розкривається в його пісні «Любять Україну». А Юрія Іщенка зацікавила й п'єса Р. Галушко «Заради любові». Він створив до її постановки чудове музичне оформлення.

Разом з оркестром продуктивно і багато років працювали артисти балету. Наша розповідь була присвячена чудовому балетмейстеру Валентині Грековій, а тепер треба розповісти про її злагоджений колектив артистів балету. Вони брали участь

Творчо-мобільний колектив балету. Головний балетмейстер — В. Грекова, 2001 р.

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

майже у всіх виставах сучасного репертуару. Крім високої професійної хореографічної форми вони повинні і мали неабиякі акторські здібності. У багатьох виставах драматичного плану вони не просто виконували танцювальні дивертисменти, а вплітали свій візерунок у тканину вистави, не порушуючи, а зберігаючи її композиційну чіткість. Саме тому такими органічними у виконанні артистів балету були: канкан у «Вишневому саду», ліричні жіночі танці у драмах «Маруся Чурай» і «Засватана — не вінчана», козацький танець із шаблями у «Чмирі». Жартівливі, ексцентричні сучасні танці стали невід'ємною частиною казки «Різдвяні пригоди». А численні народні танці Прикарпаття мали велике значення в розвитку подій у виставі «Украдене щастя». У цьому спектаклі режисер А. Канцедайло і балетмейстер В. Грекова разом з артистами балету досягли, як то кажуть, вищого пілотажу. Танці точно вписувалися у пластичний малюнок вистави, з їх допомогою, на їх фоні характери головних героїв вимальовувалися з надзвичайною виразністю.

Атмосферу святкового піднесення створила режисер Л. Кушкова в комедії «Мірандоліна». Свою ноту життєствердного оптимізму вносили в цю виставу і артисти балету, майстерно виконуючи класичне адажіо та різні гострохарактерні танці.

Колектив балету у складі: Світлана і Юрій Авраменки, Світлана Закладна, Володимир Кравченко, Людмила Буряк, Віталій Капля, Оксана Божинська

Здається, вже давно треба назвати імена наших танцювальних героїв. Ось вони: Світлана Авраменко, Людмила Буряк, Оксана Божинська, Світлана Закладна, Юрій Авраменко, Віталій Капля, Володимир Кравченко, Арсен та Іван Карповичі

У кожному творчому колективі є свої неспокійні, невгамовні серця. В. Кравченко і В. Капля саме такі. Їм мало добре танцювати, солірувати в багатьох виставах, вони ще прагнули розширити свої театральні обрії, тому грали невеликі драматичні ролі. Так, у «Хазяїні» глядачі зустрічалися з Петром В. Кравченка і Дем'яном В. Каплі.

Всі вистави театру — важливі для акторів балету. Але особливу любов, весь свій талант, натхнення, почуття і душевний запал віддавали вони музичним спектаклям і концертним виступам. Темперамент, яскрава емоційність, підкреслене виявлення національної танцювальної характерності були притаманні виконанню ними великого фінального Гопака у «Сватанні на Гончарівці», українських, циганських, угорських танців у музичних комедіях «Сорочинський ярмарок» та «Циган-прем'єр». Вишуканим ліризмом і грацією відрізнялися три вальси у славетній опереті І. Кальмана. Запальні, драматично напружені «Танго смерті» і «Бризки шампанського» користувалися великим успіхом у численних концертах шевченківців.

Чарівний світ танцю можна порівняти з високим стилем поезії. Але мова хореографії не потребує перекладача. Вона звертається до душі людської, дарує їй красу і радість. Саме їх приносили щовечора своїм глядачам артисти балету.

Гортаючи сторінки творчої біографії шевченківців кінця 90-х років ХХ століття, впевнюємося, що їхні пошуки, знахідки та досягнення постійно продовжувалися. Майже за 90-літній розвиток шевченківці наполегливо, не шкодуючи часу, душевних сил і фізичних витрат, будували свій оригінальний, багатопверховий, з безкінечними сходами мистецькій дім. І на початку нового ХХІ століття його невід'ємними частинами були творчі колективи артистів драми, артистів оркестру і артистів балету. Саме акторський театр був спроможний впевнено говорити зі своїми глядачами, колектив знав про що і як говорити з ними. Театр яскравих характерів жив, працював і сміливо розвивався.

ВЕРНІСАЖ ПРЕМ'ЄР НА РУБЕЖІ СТОЛІТЬ (XX-XXI)

Раїса Галушко

ЗАРАДИ ЛЮБОВІ

Драма на 2 дії

Режисер-постановник –
народний артист України ВОЛОДИМИР САРАНЧУК
Художник-постановник – ВОЛОДИМИР МИКОЛЮК

Режисер

Художник

Виконавці

Е. КАПЕМАНА
Л. ТОРМАЧОВА

України

САЙТ ТЕАТРУ: UKRDRAMA.DP.UA
СТОРІНКА НА ФЕЙСБУК: @UKRTEATR

ДИРЕКТОР-ХУДОЖНИЙ КЕРІВНИК ТЕАТРУ - ЗАСЛУЖЕНА АРТИСТКА УКРАЇНИ **ОКСАНА ПЕТРОВСЬКА**

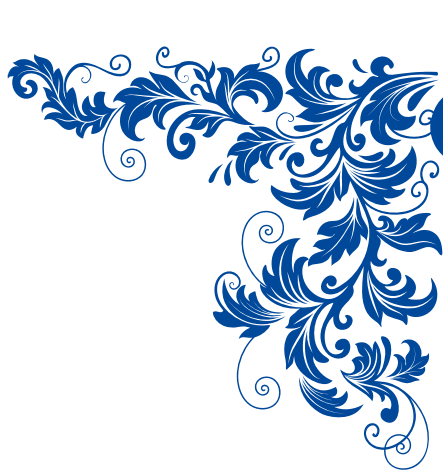
ГОЛОВНИЙ РЕЖИСЕР ТЕАТРУ - ЗАСЛУЖЕНИЙ ДІЯЧ МИСТЕЦТВА УКРАЇНИ **АНАТОЛІЙ КАНЦЕДАЛІЛО**

**НОВЕ СТОРІЧЧЯ –
НОВІ ПЛАНИ
ТА ЗВЕРШЕННЯ
(1993–2018)**

Щаблі до академічного

Кожен час має свої прикмети, продовжує попередні традиції, або навпаки заперечує їх, ламає, намагається збудувати своє, неповторне, несхоже. Наша розповідь про буття Дніпропетровського театру ім. Т. Г. Шевченка добігає кінця 1990-х і початку 2000-х років. Дзеркало сцени шевченківців уважно стежить за всіма змінами як у самому театрі, так і поза його стінами. Ось на його пам'яті у 1997 році бувше приміщення Англійського клубу, де театр розташувався з 1927 року, було реконструйовано. Архітектори Є. Яшунський і В. Халявський, скульптор Ю. Павлов у своєму проєкті намагалися створити сучасне театральне приміщення.

Вони перебудували фойє, прикрасили його зимовим садом, чудовими білосніжними статуями п'яťох муз. Після реконструкції збільшилися численні приміщення закулісної частини, а найголовніше — сцена та глядацька зала залишилися без великих змін. Нові крісла й люстри, безумовно, прикрашали. А от своєрідний талісман театру — білосніжні каріатиди, які тримають на своїх красивих руках балкон, залишилися незмінними.

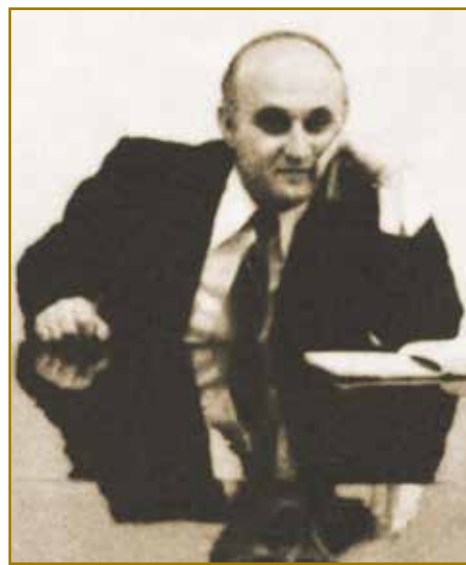
Вони, оці прекрасні каріатиди, наче охороняють, а може, захищають і надихають присутніх у залі й на сцені. Мабуть, тому під їхньою охороною шевченківці попри всі складнощі та негаразди, мандрують своїм шляхом, несуть крізь десятиліття вірність заповідям своїх засновників, славетних режисерів Олександра Загарова та Леся Курбаса, акторів, які стали гордістю української нації і української культури: Івана Мар'яненка, Олеса Сердюка, Наталії Ужвій, Любові Гаккебуш і багатьох інших. Вони закладали на сцені Державного театру, що сьогодні називається Дніпровським академічним українським музично-драматичним театром ім. Т. Г. Шевченка, основи реалістичного національного театру, який поєднував ідеї українського та європейського театрів. Маючи таку спадщину, шевченківці в усі часи розкривали своєму глядачеві високі якості людського духу, намагалися нести зернини добра, любові та взаєморозуміння. Цю естафету десятиліття підтримували чотири директори театру. На їхню долю випало багато: і добре працювати, і відзначати головні ювілейні свята шевченківців.

Першим із них було 50-річчя з дня заснування театру ім. Т. Г. Шевченка. Підготовка цього славного 50-річчя відбувалася під керівництвом Івана Єлисейовича Насікана, заслуженого

**ДИРЕКТОРИ,
НА ДОЛЮ ЯКИХ ВИПАЛА НАГОДА
СВЯТКУВАННЯ ЮВІЛЕЇВ ТЕАТРУ**

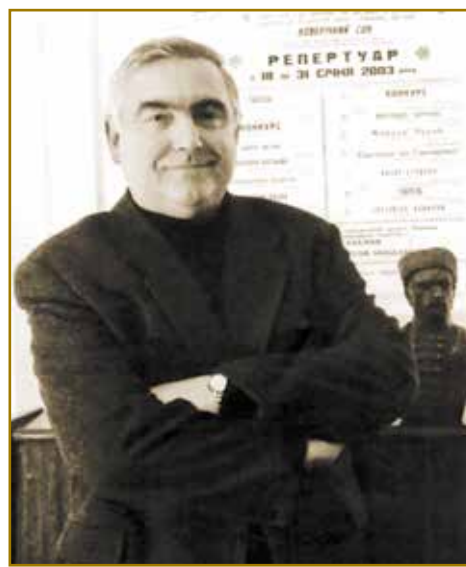
**І. Насікан —
заслужений працівник
культури України,
1968–1977 рр. (50-річчя)**

**О. Гришкін —
заслужений працівник
культури України,
1977–1985 рр. (60-річчя)**

**В. Бруханський —
заслужений працівник
культури України,
1985–1994 рр. (70-річчя)**

**В. Ковтуненко —
народний артист України,
1994–2016 рр. (80, 90, 95-річчя)**

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

працівника культури України. Він працював директором театру з 1968 до 1977 року.

Естафету І. Насікана підхопив Олег Костянтинович Гришкін — заслужений працівник культури України, який працював у театрі з 1977 до 1985 року. У 1979 році під його керівництвом місто Дніпропетровськ, Дніпропетровська область і майже вся Україна відсвяткували 60-річчя з дня заснування Першого державного українського музично-драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка.

Послідовником у розвитку ювілейної епопеї О. Гришкіна був Віктор Олександрович Бруханський — заслужений працівник культури України. Він працював у театрі з 1985 до 1994 року. Готуючись до 70-річчя з дня заснування театру, Віктор Олександрович зробив першу спробу відновити дату початку роботи театру в 1918 році. Його послідовні кроки у відновленні історичних фактів знайшли підтримку в Міністерстві культури України (Постанова від 3 червня 1988 року № 3-582/17). І на театральному небосхилі шевченківців після тривалої відсутності з'явилися поновлені відомості заснування театру — 1918 рік, місто Київ. Тому 70-річчя з дня заснування театру під керівництвом О. Бруханського шевченківці відсвяткували в листопаді 1988 року. З цього моменту меморіальна дошка на парадному вході до театру свідчить про те, що театр було засновано в місті Києві у 1918 році.

Саме дотримуючись цієї дати, продовжив ювілейну естафету народний артист України, директор театру В. Ковтуненко. Він працював у театрі директором з 1994 року до 2016 року. На його долю випало святкувати ювілеї театру тричі. У 1998 році шевченківці під керівництвом В. І. Ковтуненка відзначили 80-річчя з дня заснування, потім, у 2008 році, — 90-річчя, а в 2013 році В. Ковтуненко зі своїм рідним колективом відсвяткували ще одну дату — 95-річчя театру з дня заснування.

Тому розповідь про діяльність одного з вірних, відданих шевченківців — народного артиста України, лауреата премії ім. Пилипа Орлика Валерія Івановича Ковтуненка буде досить змістовною і послідовною.

Він — той, кому завжди таланить. Його мрії здійснюються, його плани виконуються. Причому, таланить йому з самого народження.

Там, десь на Сумщині, в селі Олександрівці до його колиски, мабуть, кожної ночі злітали чудові сині птахи. Вони колихали маленького Валерія і кожен із них у своїх чарівних колискових дарував його юній душі щось своє.

Один птах співав йому ліричних, добрих, замріяних пісень про зірки, небо, кохання. І Валерій ще в школі почав складати свої вірші, а згодом, навчаючись у музичній школі

Дем'ян — В. Ковтуненко,
«Конотопська відьма» за
Г. Квіткою-Основ'яненком

та в Київському інституті театрального мистецтва імені І. Карпенка-Карого, до віршів складав і власні мелодії.

Другий синій птах подарував йому особливу кмітливість, спостережливість, навчив розглядіти, знайти, відчувати смішні, веселі життєві пригоди. І тому, коли артист В. Ковтуненко грав у комедійних музичних виставах численних героїв, зокрема Солоного і Назара у «Другому весіллі в Малинівці» І. Поклада, Тімоте у «Витівках Хануми» Г. Канчелі й А. Цагарелі, Люсіндо в «Закоханій витівниці» Лопе де Вега, Олексія у «Сватанні на Гончарівці» і Дем'яна в «Конотопській відьмі» Г. Квітки-Основ'яненка, Султана в «Запорожці за Дунаєм» С. Гулака-Артемівського, Боярського в інсценуванні оповідань І. Бабеля «Бендюжник і король» і Овсія у водевілі «По-модньому» М. Старицького, його гумор був легким, соковитим, влучним і життєствердним.

У театральному інституті його педагог з майстерності актора, мудрий і талановитий професор В. Неллі вірив, що здібний учень буде актором різноплановим, що судилося В. Ковтуненкові грати не тільки комедію, а й трагедію, драму. Учень виправдав сподівання вчителя.

Із перших сценічних кроків (прийшов у театр імені Т. Шевченка в 1973 році) грав багато, з повною віддачею, намагався завжди знайти особистий погляд, своє відчуття героя. Тому неодноразово, створюючи образи молодих офіцерів у п'єсах сучасних авторів, актор знаходив велику кількість різних психологічних нюансів і запобігав сірої одноманітності.

Його лейтенант-артилерист Нікітін у «Березі» за Ю. Бондаревим був м'яким, людяним, безмежно щирим у своєму першому коханні, яке несподівано зустрів серед війни, а його лейтенант-розвідник Павло в «Десанті» А. Літка та Л. Филипенка був відчайдушно сміливим і мужнім. Його багату й красиву душу воїна-визволителя В. Ковтуненко розкривав не тільки в драматично напружених епізодах вистави, а й у майстерно виконаних віршах і піснях.

Юний партизан Марат, позбавлений позитивної схематичності, набував від епізоду до епізоду у виставі В. Зуба «Марат Козій» досвіду, зростав, мужнів. Акторові вдалося створити живий, дійсно правдивий неординарний характер. І після спектаклю юні глядачі чекали на нього біля службового входу, щоб подивитися на «живого» Марата — героя, сміливістю якого вони захоплювалися.

Тема боротьби з фашистами, тема війни, її філософські й моральні аспекти турбували В. Ковтуненка багато років. Він висвітлював її не тільки у своїй акторській роботі, а й у поезії та пісні. У виставі «Тил» М. Зарудного вони разом із Н. Ніколаєвою виконували написану ним пісню «Колосилися хліба». Ця пісня наших сучасників вносила у виставу високу сповідальну

Боярський — В. Ковтуненко,
«Бендюжник і король»
за І. Бабелем

ноту, прославляла життя і засуджувала війну. Юнак і дівчина співали про хлібне поле, де під час війни падали хлопці та гірко плакали дівчата, і «вирослав у житах чорний сум горем-маками», а коли «відгрімилі бої», «вирослав у житах тихий сум дивом-маками», а за тихим сумом юні разом із поетом бачили, як «росте у житах майбуття сонцем-маками!». Образ квітки-мака, яку війна робить горем, сумом, дивом, а життя перетворює на сонце, знайдений В. Ковтуненком, у його пісні став своєрідним камертоном вистави «Тил».

Після вдалого дебюту чарівний синій птах дитинства приніс йому на своїх легких крилах ще багато різних ніжних, красивих мелодій. Вони звучали піснями у виставах: «І змовкли птахи» Я. Верещека, «Великий чарівник» В. Губарева, «Дикий Ангел» О. Коломійця. А потім разом з іншими його творами увійшли у збірки поезії та пісні, які дніпропетровський бард, артист, лауреат премії імені Д. Яворницького Валерій Ковтуненко назвав «Шанс» і «Сповідальна ніч» (побачили світ у 1991 році).

Треба віддати належне його сміливій, навіть іноді ризикованій спроможності шукати, починати, пробувати. У 1970-х роках молодий актор не тільки грав на сцені, а й відточував перо журналіста, літературознавця, театрознавця. Ставши членом Дніпропетровського літоб'єднання, публікував у місцевій пресі аналітичні своєрідні статті про творчість О. Блока і М. Старицького («Материк Блока» і «Співець людської долі»). Його нариси «Золота осінь актора» і «Назвіть кращу роль» у газеті «Зоря» яскраво змальовували оригінальність почерку народних артистів України Андрія Білгородського та Лідії Кушкової. Під час гастролей його натхненням були зустрічі з новими містами, новими глядачами. Поетична душа багато помічала, відчувала й виспівувала у своїх піснях. Так, в Оренбурзі, де місцевий теплий вечір народжував багато думок і спогадів, він написав «Оренбурзьку баладу», з роздумами про творчість великого Кобзаря:

*«Когда-то здесь Кобзарь великий
Страницы тихо вышивал».*

Повернувшись із гастролей, В. Ковтуненко зустрічався з поетами-дніпропетровцями. Знову відшукував своїх однодумців, і знову народжувалися пісні: на вірші В. Коржа «Пісня про чебрець» і на вірші Ганни Світличної «До синів на весілля». Його поетичні твори публікують на сторінках газет і журналів в Україні й Росії. Його музика звучить на виставах і концертах. Він багато грає на сцені.

У 1980-х роках в артиста Валерія Ковтуненка склався багатоплановий репертуар. Поруч з його веселими, музичними, співучими героями живуть персонажі драматичних і навіть трагедійних вистав. Несподівано в гострохарактерному ключі він грає Кетсбі в «Річарді III» У. Шекспіра, викриваючи жорстокість

В. Ковтуненко — народний артист України, лауреат Міжнародної премії ім. Пилипа Орлика; артист, бард, директор театру

і безпринципність людини, позбавленої будь-яких паростків моральності й совісті. Зовсім інші фарби артист знаходить для іншої гострохарактерної ролі — Джо Янкі у фарсі «Дорога Памела» Дж. Патрика. Тут домінують м'який гумор та іронічний погляд. Він грає не тільки різнопланово, а ще й дуже багато. Численні огляди акторських робіт шевченківців, як свідчать протоколи засідань художньої ради театру, виводять В. Ковтуненка в лідери. Він отримує перші місця в роботі за рік, за сезон...

Здавалося, його доля вирішилася. Є театр, є улюблена робота, є поезія і музика. Вийшла перша збірка поезій «Пісня іволги». Але тут про нього згадав синій птах дитинства. Прилетів і покликав до нових пошуків.

Разом із Л. Кушковою на початку 90-х років вони заснували український театр-студію «Воля», який згодом перетворився на творче об'єднання при обласній студії телебачення. Театр «Воля» своїм призначенням обрав втілення найкращих зразків української класичної та сучасної літератури на сцені й телеекрані (за створеними виставами знімали відеофільми). За трирічну роботу в театрі «Воля» народилося більше двох десятків самобутніх вистав, які поставила Л. Кушкова. В. Ковтуненко був головним ліричним героєм у цьому своєрідному літературному театрі, де вистави присвячувалися творчості Т. Шевченка, П. Грабовського, І. Франка, Л. Українки, М. Коцюбинського, Г. Квітки-Основ'яненка. Артист з особливим натхненням читав відомі поетичні твори, розкриваючи їх глибину й невичерпність.

Поряд із виставами літературного театру успішною була робота В. Ковтуненка у спектаклях за творами Л. Українки: «Йоганна, жінка Хусова (Хуса)», «Одержима» (Месія), «На полі крові» (Перехожий). Також він цікаво зіграв усі чоловічі ролі в телевиставах «Маруся Чурай» Л. Костенко і «Шельменко-денщик» Г. Квітки-Основ'яненка.

Із надбанням театру «Воля», завдяки його мобільності (виконання на різних сценічних майданчиках), а ще використанню можливостей телеекрану, ознайомилися не тільки глядачі Дніпропетровська, а й усієї України. Вистави отримали схвальну оцінку преси, публіки різного віку, театральної громадськості. В. Ковтуненкові за велику та плідну творчу роботу з відродження національної самосвідомості українського народу, за підвищення театральної культури було присвоєне почесне звання «Заслужений артист України».

І тут знову синій птах прилетів до нього, приніс свіжий порив вітру. Неспокійна доля кликала вперед, до нових невідомих щаблів. За пропозицією обласного управління культури Валерій Іванович повернувся до рідного театру імені Т. Г. Шевченка і став його директором. Почалися нові пошуки, нові рішення і нове навчання.

Люсіндо — В. Ковтуненко,
«Закохана витівниця»
Лопе де Вега

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Сцена з вистави
«Вісім люблячих жінок» Р. Тома

Лідія Василівна —
Ж. Дмитренко, заслужена
артистка України,
Родіон Миколайович —
М. Чернявський, народний
артист України у виставі
«Старомодна комедія»
О. Арбузова

Директор В. Ковтуненко поєднував практику з теорією без відриву від виробництва. Працював у театрі й навчався на економічному факультеті Київського інституту театрального мистецтва імені І. Карпенка-Карого. Він знав, як грати у виставі, а потім пізнав, як вирішувати питання народження нового спектаклю. Психолог і організатор, він аналізував, спостерігав, умів слухати, своїх рішень не нав'язував, але міг довести їх логіку. Поезія і проза в його житті пов'язані нерозривно. Удень — театральні справи, а вночі — вірші та пісні. Репетирував нові вистави з колегами і готував до випуску чергову збірку поезій. Стриманий зовні, він — емоційний і чутливий в душі. Співуча поезія перемагає у його взаєминах із прозою життя. Фарбує її у правильний і необхідний театральний колір.

Майже 40 років триває театральна подорож Валерія Ковтуненка. Артист, поет, композитор, директор театру, його творчість багата й нескінченна. Тому синій птах прилітав до нього багато-багато разів. На своїх легких крилах він приносив Валерію Івановичу за довгі роки служіння театру чимало чудових дарунків — звання народного артиста України і лауреата премії ім. Пилипа Орлика, а ще наукове звання кандидата мистецтвознавства. За успішне керівництво театром В. Ковтуненка двічі обирали найкращим директором року за версією конкурсу-фестивалю «Січеславна».

Член Спілки письменників України Валерій Ковтуненко є творцем своєрідного гімну шевченківців. Він його підготував до ювілейної дати, вклавши всю любов до свого єдиного театру.

Як і його лірична пісня «Колосились хліба» з вистави «Тил» М. Зарудного, так і пісня про театр звучали багато разів у глядацькій залі шевченківців. Директор В. Ковтуненко, поєднуючи поезію та прозу, зробив разом із колективом великий крок уперед. За час його керівництва в театрі здійснено понад 100 нових постановок, які дарували естетичне задоволення різним поколінням глядачів. Прикладом різнобарвної палітри шевченківців у першому десятилітті XXI сторіччя був поточний репертуар. Гортаючи репертуарні афіши театру різних років, можна знайти вистави на будь-яку тему, на будь-який смак і на будь-який вік. І все це у розумінні директора В. Ковтуненка та колективу шевченківців відповідало суті сучасного українського театру. Зважаючи на успіхи шевченківців, у 2004 році театру було присуджено звання академічного.

Колектив театру, натхнений цією подією, багато та плідно працював, і його репертуар кожного року збагачувався різноплановими виставами, які торкалися актуальних проблем сучасності, а також шукали ключ до розгадки класичної п'єси. Тому в афішах кожного сезону у XXI сторіччі органічно поєднувалися спектаклі сучасної драматургії, класичні твори

української та зарубіжної літератури, а також багато яскравих вистав для дітей.

Українська класична драматургія:

- Т. Шевченко «Назар Стодоля», драма
 Л. Українка «Лісова пісня», драма-феєрія
 Г. Квітка-Основ'яненко «Сватання на Гончарівці», музична комедія
 І. Котляревський «Наталка Полтавка», оперета
 І. Франко «Украдене щастя», драма
 І. Карпенко-Карий «Хазяїн», соціально-сатирична комедія
 А. Юхвід, М. Авах «Сорочинський ярмарок», музична комедія за творами М. Гоголя
 О. Кобилянська, інсценізація Гр. Богомаза-Бабія «Земля», драма
 М. Кропивницький «Новосельці» («Мамаша»), трагікомедія
 В. Винниченко «Закон любові» («Закон»), драма
 І. Нечуй-Левицький «Кайдашиха» («Кайдашева сім'я»)
 Л. Українка «На полі крові», моновистава

Зарубіжна драматургія:

- М. Себастьян (переклад В. Шевченка) «Безіменна зірка», романтична комедія
 У. Гаджибеков (переклад В. Ковтуненка) «Аршин мал алан», музична комедія
 У. Шекспір (переклад Л. Танюка) «Все добре, що кінчається гаразд», комедія
 Т. Вільямс (переклад В. Ковтуненка) «Татуйована троянда», балада про кохання
 Г. Запольська (переклад Є. Морозова) «Джокер», драма
 В. Дельмар (переклад Н. Кривенко) «А далі тиша» («Поступися місцем завтрашньому дню»), драма
 І. Губач (переклад В. Неволова) «Наполеон і корсиканка», комедія
 Д. Мараніні «Королева Марія Стюарт» (за Ф. Шиллером), драма
 І. Кальман «Сільва», оперета
 Р. Тома (переклад В. Гримича) «Вісім люблячих жінок», детектив-фарс
 А. Фредро (переклад С. Давиденко) «Дами і гусари», музична комедія

Сучасна драматургія:

- О. Арбузов «Старомодна комедія», лірична драма
 М. Воронов «Страсті по Торчалову», трагікомедія
 М. Вішнєк (переклад Н. Нежданой) «9 ночей» («Пригода ведмедиків панда...»), драма
 Р. Галушко «Заради любові», комедія
 В. Мірошніченко «Втрачений чоловік», комедія
 Л. Розумовська «Наречений без приданого», фантазмагорична комедія

Марія — Н. Тафі,
 заслужена артистка України
 у виставі «Королева Марія
 Стюарт» Д. Мараніні

Асунта — Н. Ніколаєва,
 заслужена артистка України
 у виставі «Татуйована троянда»
 Т. Вільямса

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

В. Мережко «Двоє і ніч», драма
Л. Кушкова «Бал», вистава-концерт за творами Т. Шевченка
В. Константинов, Б. Рацер «Діоген», комедія

Вистави для дітей:

А. Гофман «Лускунчик»
Б. Дмитрієв (переклад В. Шевченка) «Нові пригоди kota Леопольда»
Я. Стельмах «Стережися лева»
В. Нестайко «Тасмниця країни сонячних зайчиків»
Л. Кушкова «Коза-дереза», музична казка за народними мотивами

Тут наведена лише репертуарна афіша одного з театральних сезонів (2010–2011). Таким же різнобарвним, багатожанровим репертуар шевченківців був протягом останнього 15-річчя ХХІ століття.

Шевченківці напружено працювали на стаціонарі, виїздили на гастролі в столицю нашої країни Київ, а також побували в багатьох містах, районах Придніпровського регіону. Саме в цей час театр вийшов на міжнародний рівень: у 2015 році відбувся гастрольний тур до Польщі (м. Зелена Гура) та Чехії (м. Прага). У польських і чеських глядачів великий успіх мали вистави «Майська ніч» за М. Гоголем, «Кайдашева сім'я» І. Нечуя-Левицького, а маленькі глядачі радісно і жваво сприймали казку «Коза-дереза» за мотивами народних

Анна — І. Медяник, Микола — В. Олійник,
«Украдене щастя» І. Франка (режисер А. Канцедайло)

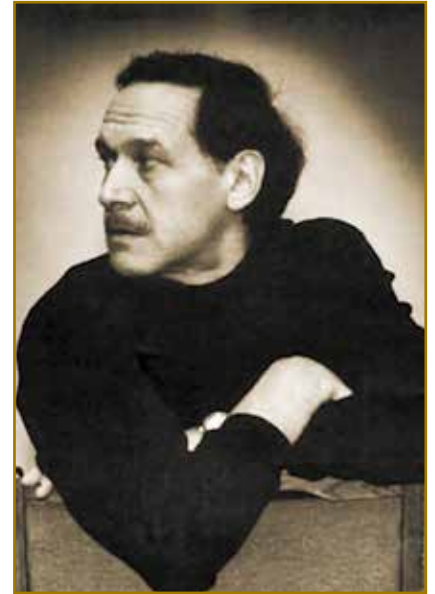
творів (режисер вистав Л. Кушкова, організатор гастролей О. Петровська).

Театр залишається вірним традиції гастролювати Україною. Маршрути пролягли до таких міст: Бердянськ, Полтава, Нікополь, Кременчук, Черкаси, Запоріжжя, Горішні Плавні, Кропивницький, Кривий Ріг, Павлоград, міста Донецької області та ін. За останні роки відбулися гастрольні тури Івано-Франківською, Волинською та Закарпатською областями під гаслом «Схід і Захід разом!».

І далі — наша розповідь про шевченківців останнього часу, їхні сучасні звершення, пошуки, творчість, яка ось уже 100 років яскраво випромінює усіма фарбами різноманітного репертуару: постановками оригінальних вистав будь-якої творчої складності і які адресовані глядачам усіх поколінь.

У виконанні основних завдань шевченківців активну участь бере головний режисер театру, заслужений діяч мистецтв України Анатолій Іванович Канцедайло. 20 років тому він прийшов у колектив театру досвідченим майстром, який мав 28-річний стаж сценічної роботи.

Його режисерська версія «Хазяїна» І. Карпенка-Карого увійшла в афішу театру імені Т. Г. Шевченка в 1998 році. Без вагань і сумнівів головний режисер А. Канцедайло продемонстрував концептуальне сучасне мислення в побудові класичної вистави та розробці характерів усіх персонажів.

А. Канцедайло — заслужений діяч мистецтв України, головний режисер театру

Сцена з вистави «За двома зайцями» М. Старицького (режисер А. Канцедайло). Артисти: Г. Маслюк, Н. Ніколаєва, С. Сушко

Точною режисерською визначеністю був і характер основного героя вистави Терентія Пузиря (В. Чечот). В особі Пузиря режисер розвінчує і засуджує саме явище «хазяїн». Аналіз цього явища А. Канцедайло продовжував і в розкритті всіх інших героїв. Феноген (М. Чернявський), Маюфес (В. Бережницький), Зеленський (П. Кулик), Лихтаренко (Г. Маслюк), Куртц (А. Кузьменко) блукають як одержимі в пошуках збагачення нескінченними східцями хитрощів, обману, пристосовництва. Для кожного з цих хижаків режисер знаходить їх індивідуальне огидне обличчя. Кожний із них був страшним у часи І. Карпенка-Карого, і, як стверджує постановник, залишається таким і сьогодні.

У класичній виставі А. Канцедайло відшукував сучасні алюзії. У спектаклі за п'єсою болгарського драматурга С. Стратієва «Автобус» режисер навпаки в сучасному матеріалі намагався знайти загальнолюдські ідеї та розкрити їх теперішнє звучання.

Дев'ять пасажирів, які мчать у автобусі (художник-конструктор В. Бобров) вирішують загальні проблеми, які поставали перед людьми і раніше: вчора, позавчора, сьогодні й завжди. Вони запитували про вічне: Що таке любов? Що таке принципи і компроміси? Що таке байдужість, егоїзм? Як знайти людині сили, щоб душа відродилася і здолала всі перешкоди, всі життєві хвилі, отримала гармонію і злагоду? Ці численні питання режисер не тільки ставить у своїй виставі, їх розв'язання складають її ідейний зміст.

Усі дії персонажів режисер перетворює на точно знайдену систему, де кожний елемент акцентує на істині існування та єдності вічних законів буття в житті людини.

У ще одній виставі — «Украдене щастя» І. Франка, А. Канцедайло знову показав свою прихильність до постановочного, режисерського театру. Разом із художником І. Шуликом і акторами І. Медяник, М. Чернявським, С. Дрожаковим він знаходить єдиний узагальнений образ вистави — довгу та міцну огорожу оселі Миколи й Анни. Коли ця огорожа ламається або підіймається вгору, постановники вистави нібито стверджують, що щастя не втримати силоміць (Микола) або перекрасти (Анна з Михайлом) неможливо — говорить режисер і його частокіл роз'єднує в кінці вистави трьох героїв.

Вистави, які поставив А. І. Канцедайло на сцені шевченківців, знайшли своїх однодумців серед глядачів, акторів, отримали схвальну оцінку столичних фахівців і місцевої преси.

Детальний розгляд саме цих вистав Канцедайла був важливий, бо він під час постановок виявив свою головну режисерську концепцію — у класичній п'єсі шукати актуальність сьогоденного дня, а в постановці сучасних авторів — загальнолюдські моменти. І цю концепцію розвивав режисер, збагачував

Пузир — В. Головка,
Лихтаренко — Г. Маслюк,
«Хазяїн» І. Карпенка-Карого
(режисер А. Канцедайло)

у постановках різних років. Але загалом А. Канцедайло усе ж таки намагався дотримуватися основного режисерського постулату. Він здійснив багато вистав, де намагався створити цілісний сценічний твір, у якому авторська думка знаходила оригінальні трактування режисера й виконавців. Серед спектаклів, які поставив А. Канцедайло в XXI столітті був «А далі тиша» за п'єсою Віни Дельмар, а поряд із цим напруженим драматичним твором у 2006 році режисер з натхненням працював над казкою Я. Стельмаха «Стережися лева». Далі — низка таких вистав режисера А. Канцедайла, як «Дами і гусари» А. Фредро, «Ромео і Жасмин» О. Гавроша, «Вечір» О. Дударєва, «За двома зайцями» М. Старицького, «Його сіятельство поет» Гр. Штонь (виставу присвячено до 200-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка), «Матінка Кураж та її діти» Б. Брехта, «Новосельці» («Мамаша») М. Кропивницького, «Історія Отелло» Л. Іцєлева, «Зона» П. Ар'є та багато інших. Спектаклі головного режисера А. Канцедайла були в репертуарі багато років. Вистава «Украдене щастя» І. Франка в 2017 році отримала новий склад виконавців.

Постановки режисера А. Канцедайла багаторазово нагороджені дипломами та призами Міністерства культури та мистецтв України, а також ставали лауреатами кількох фестивалів.

Сцена з вистави «Зона» П. Ар'є (режисер А. Канцедайло).
Дільничий — С. Гордельянов, Вовчик — В. Петрушко, Баба Пріся — В. Гунькін

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Л. Кушкова —
народна артистка України,
актриса, режисер-постановник

Так, за останні роки А. Канцедайло на фестивалі «Січеславна — 2014» нагороджений дипломом переможця за кращу режисуру («За двома зайцями» М. Старицького), а в 2015 році — за виставу «Чорна комедія» П. Шеффера. На фестивалі «Номо ludens—2016» (м. Миколаїв) вистава А. Канцедайла «Зона» П. Ар'є отримала п'ять дипломів.

Активну участь у творчому процесі брала й бере сьогодні участь актриса і режисер-постановник, народна артистка України Л. Кушкова.

Несподіваність — у життєвих вчинках, несподіваність — у творчості, несподіваність — одна з визначальних рис характеру Л. Кушкової, народної артистки України, майстра сцени, самобутньої актриси та режисера-постановника. Її біографія нараховує кілька значних етапів, різких поворотів і змін. Вона не боїться ризику, не боїться починати все з початку, чекати й досягати. А ще вона вміє робити сюрпризи, дивувати і вражати як на сцені, так і поза нею.

Л. Кушкова вважає, що головну професійну науку вона отримала від свого славетного вчителя Мар'яна Крушельницького, на курсі якого навчалася в Київському інституті театрального мистецтва імені І. Карпенка-Карого. Це після уроків Мар'яна Михайловича в неї з'явився потяг до психологічно тонкої

Сцена з вистави «Майська ніч» М. Гоголя (інсценізація і режисура Л. Кушкової).
Галя — Я. Корольова, Левко — В. Крачковський

розробки кожного характеру, і водночас вона завжди намагається шукати образну метафоричність і узагальнення в прочитанні різного драматургічного матеріалу.

Більш за все Л. Кушкову хвилює внутрішня дія життя героїнь. Актриса поринає у їхній світ, вживається в образ поступово. Кожного дня ніби вивчає, пізнає, розкриває одну, потім другу, потім третю... сторінку жіночої душі.

Вона вміє змішати те, що здається не можна поєднати, створити той чи інший характер. Романтика, мрія, космос, і поруч — земля, війна, турботи, буденні справи. Її Наталка в «Горлиці» і Оленка в «Голубих оленях» О. Коломійця, Харитина в драмі «Не стріляйте у білих лебедів» Б. Василь'єва та Марійка в «Солдатській вдові» М. Анкілова різні за віком, станом, досвідом, але вони у Л. Кушкової часто дивляться в небо. З тієї космічної блакиті черпають свої міцні сили для земного складного життя, для його покращення і перетворення.

Тему про вразливу, але стійку жіночу душу актриса продовжувала майже в усіх своїх ролях. Із роками її палітра збагачувалась новими фарбами. Якщо спочатку 1960–1970-ті роки молода виконавиця зверталася більше до ліричних, сповідальних нот, до невимушеності й щирості, то, продовжуючи пошуки, її обдарування набувало рис несподівано відкритої парадоксальності.

Сцена з вистави «Милі дітки» Ф. Кампо (режисер Л. Кушкова)

Л. Кушкова знаходила численні багатопланові засоби виразності для своєї сценічної розповіді.

Три сучасні п'єси, три сучасні жіночі характери, на перший погляд, не мали й не могли мати нічого спільного. Гітель з драми У. Гібсона «Двоє на гойдалці», Віра в «Лавці» О. Гельмана, Марія у «Винуватих» О. Арбузова у незвичному трактуванні Л. Кушкової доводили тезу про існування закону єдності та боротьби протилежностей у кожній жіночій долі. Всі три її героїні перемагають у своїй душевній, багатоденній боротьбі. Вони плачуть, а їхні сльози викликають світлі глядацькі почуття і враження, тому що всі три героїні, їхня любов захищає, надихає, пробуджує краще в душах інших.

Жанр комедії теж отримав своєрідне тлумачення Л. Кушкової. Тут виявилась різнобічність її пошуків яскравої, винахідливої, гострохарактерної форми. Саме під таким кутом зору вона поставила й зіграла моновиставу «Кайдашиха» за твором Нечуя-Левицького у створеному в співдружності з В. Ковтуненком (спочатку при Дніпропетровському міжобласному відділенні Спілки театральних діячів України, а потім при обласній студії телебачення) новому театрі під назвою «Воля», який вона разом з Ковтуненком організувала, де вони успішно працювали кілька років.

Цецилія — Л. Кушкова, Мориць — В. Мойсеєнко,
«Маріца» І. Кальмана (режисер В. Денисенко)

З 1997 року Л. Кушкова — режисер і артистка драми Дніпровського академічного українського музично-драматичного театру ім. Т. Шевченка. На сцені театру ім. Т. Шевченка поставила більш ніж 40 вистав, серед яких: «Наталка-Полтавка» І. Котляревського, «Назар Стодоля» Т. Шевченка, «Лісова пісня» Л. Українки, «Мірандоліна» («Господиня готелю» К. Гольдоні), «Конкурс» О. Галіна, «Страсті по Торчалову» М. Воронова, «Аршин мал алан» У. Гаджибекова, «Кайдашева сім'я» І. Нечуя-Левицького, «Запороги» В. Веретенникова, «Тітонька Чарлі» Б. Томаса, «Сільва» І. Кальмана, «Майська ніч» за М. Гоголем, «Сто тисяч» І. Карпенка-Карого та інші. Особливу сторінку складає творчість для юних глядачів, де Лідія Степанівна не тільки режисер, а й автор інсценізацій. Саме такими виставами є «Пеппі Довгапанчоха» А. Ліндгрена, інсценізація Л. Кушкової та «Пан Коцький» (за мотивами народних казок, інсценізація Л. Кушкової), «Коза-дереза» (казка за народними мотивами, інсценізація Л. Кушкової). Одночасно з виставами для маленьких глядачів Л. Кушкова працює над постановкою спектаклів, які доповнюють шкільну програму. Так, понад 10 років на сцені театру показують виставу-концерт «Бал», присвячену життю і творчості молодого Тараса Шевченка.

Режисер-постановник Л. Кушкова активно працює з місцевими авторами. Зокрема, до 95-річчя з дня створення театру здійснила постановку історичної драми сучасного письменника В. Веретенникова «Шалене кохання гетьмана», в якій блискуче зіграла роль Софії, дружини Б. Хмельницького.

Л. Кушкова — неодноразовий лауреат конкурсів-фестивалів «Січеславна — 2001, 2008, 2012, 2013», лауреат театральної премії ім. Марії Заньковецької (2005), лауреат міської іменної премії ім. З. Хрукалової (2013), нагороджена орденом «Знак пошани» (1971) та орденами Княгині Ольги III ступеня (2009) та Святої великомучениці Варвари II ступеня, та відзнакою Дніпропетровської облдержадміністрації — нагрудним знаком «За розвиток регіону».

Сцена з вистави «Дерева вмирають стоячи» А. Касони (режисер Л. Кушкова). Артисти: В. Головка, Л. Кушкова, М. Подорожний

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Шевченківці під керівництвом директора В. Ковтуненка не обмежувалися своїми режисерськими кадрами, також був запрошений на постановку комедії І. Карпенка-Карого «Мартин Боруля» режисер-постановник Петро Ластівка, заслужений діяч мистецтв України. Оперету Імре Кальмана «Маріца» (п'єса Ю. Дімітріна, переклад В. Шевченка) поставив режисер Віталій Денисенко, заслужений діяч мистецтв України. Виставу «Маленькі подружні злочини» поставив режисер Діана Альше. Спектаклі запрошених режисерів схвально сприймали глядачі та преса, їх відзначали на різноманітних конкурсах.

Шевченківці беруть активну участь у різноманітних фестивалях і конкурсах: «Мельпомена Таврії» (м. Херсон), «Данапріс» (м. Запоріжжя), «Лесині джерела» (м. Новоград-Волинський), «Ното Ісієш» (Миколаїв), на якому у 2016 р. п'ять дипломів отримала вистава «Зона» П. Ар'є. У 2014 році в приміщенні театру ім. Т. Шевченка відбувся фестиваль Придніпров'я «До 200-річчя з дня народження Великого Кобзаря». У фойє завіт В. Шевченко організував експозицію «Наша шевченкіана», в якій представлені матеріали з п'ятнадцятих вистав на шевченківську тематику, були поставлені у 1920–2014 рр. Проведено святкування Року Оскара Кольберга в Польщі, на якому був присутній Генеральний консул Республіки Польща в Харкові С. Лукач. На театральному фестивалі Придніпров'я «Січеславна — 2014»

гран-прі «Надія Січеславни» отримав артист Сергій Винокуров за виконання ролі Голохвастого в комедії «За двома зайцями» М. Старицького, «Краща режисерська робота» — заслужений діяч мистецтв України Анатолій Канцєдайло за комедію «За двома зайцями» М. Старицького, «Кращий дебют» — Діана Айше за постановку вистави «Маленькі подружні злочини» Е. Шмітта, «Краща роль 2-го плану» — заслужений артист України Ірина Медяник у спектаклі «Шалене кохання гетьмана» В. Веретенникова. Оксана Петровська отримала «Подяку» за активну допомогу та організацію

Щеглова — Ж. Дмитренко, Логвінов — М. Постолака,
заслужені артисти України, «Бульварний роман» Ю. Едліса
(режисер Л. Кушкова)

XXII фестивалю «Січеславна — 2014». У червні 2014 року в Києві на XVII Міжнародному театральному фестивалі моно-вистав «Відлуння» дипломом «За громадянську позицію» була нагороджена заслужений працівник культури України, артистка драми Марія Проценко (моновистава «Я вам цей борг ніколи не залишу» за творами Л. Костенко, режисер Л. Кушкова). У грудні на VI Дніпропетровському театральному фестивалі моно- та камерних вистав «Віват актор!» дипломи лауреатів отримали: вистава «Маленькі подружні злочини» Е. Шмітта (режисер Діана Айше), III місце в номінації «Камерна вистава» — заслужена артистка України Ірина Медяник за роль Лізи. У жовтні 2016 року у приміщенні театру проведено Перший благодійний всеукраїнський фестиваль патріотичного театру «Миротворці». Тема фестивалю — війна на Сході України. Лауреатом фестивалю став артист драми, учасник АТО Ігор Кирильчатенко, режисер і сценарист концерту «Ангели Тебе Оберігають». На Міжнародному фестивалі громадянської пісні «Надія — 2016» переможцем стала артистка Тетяна Лоза. Також дипломом нагороджені артисти балету театру (президент міжнародного благодійного фонду «Солідарність» О. В. Петровський).

За останні роки благодійні вистави театру відвідали понад 4000 учасників АТО, зокрема бійці, які перебували на лікуванні та реабілітації в медичних закладах міста. Вистави також дивилися переселенці з Донбасу й зони АТО та їхні діти за підтримки волонтерського об'єднання «Крила» і благодійного фонду «Допомога Дніпра». У травні концертна бригада театру дала благодійний концерт у в/ч № 3017 у м. Харків. Дитячі вистави театру безкоштовно відвідували вихованці інтернатів, дітси-сироти, діти з малозабезпечених сімей. 15 вересня 2016 року Голова Дніпропетровської обласної ради Г. Пригунов урочисто вручив медаль «25 років незалежності України» народному артисту України Михайлу Чернявському та артисту Ігорю Кирильчатенку.

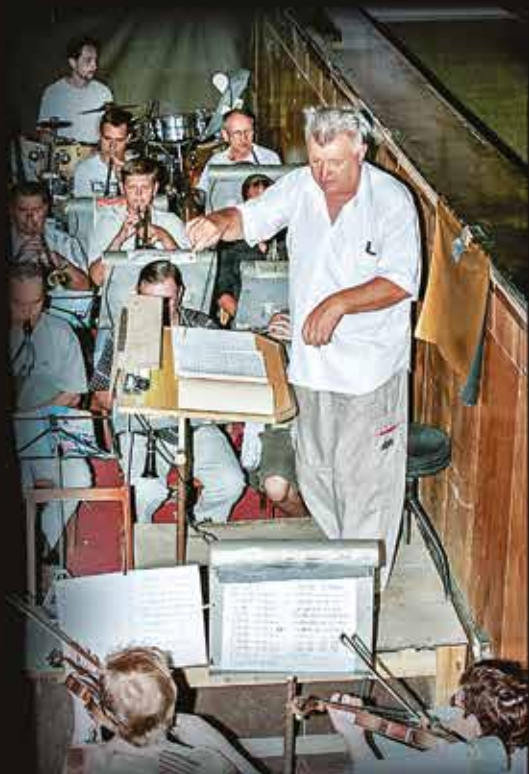

Сцена з вистави «Шельменко-денщик» Г. Квітки-Основ'яненка (режисер В. Божко). Шельменко — О. Гончаров, Прісенька — Н. Гаврікова, Скворцов — С. Дрожаков

ВЕРНІСАЖ ВИСТАВ ПЕРШОГО ДЕСЯТИЛІТТЯ XXI СТОРІЧЧЯ

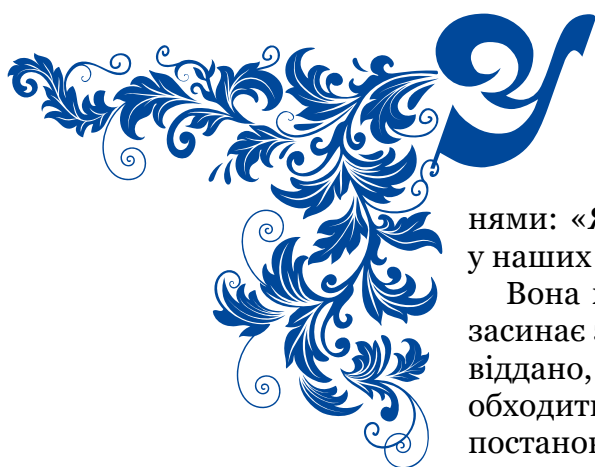

Базустріз століттю з дня заснування (керівний склад)

В грудні 2016 року в академічне і поступове життя шевченківців увірвався вітер змін, вітер розбудови і, навіть, повної мобілізації і напруги сил. Новий директор Оксана Петровська прийшла зі своїми ствердженнями: «Якщо не я, то хто?», «А сьогодні інфляція насамперед у наших головах. Треба робити свою справу добре».

Вона хоче, може і працює 24 години на добу. Навіть вночі засинає з думками про роботу, про театр. Робить вона все самовіддано, з великим натхненням. Жодна театральна справа не обходиться без її уваги. Стан роботи з глядачами, забезпечення постановочної частини, план репетиційної роботи на день, на тиждень, на місяць, на три місяці, експлуатація поточного репертуару й підготовка нових вистав — цей перелік можна продовжувати і продовжувати... Навіть виїзні вистави і концерти не обходяться без її участі.

Це відбувається з Оксаною Іванівною Петровською, директором і художнім керівником Дніпропетровського академічного українського музично-драматичного театру імені Т. Г. Шевченка тому, що врешті-решт здійснилася мрія її життя. Вона працює в театрі. Її дорога до театру була довгою і складною. Довелося долати багато різних життєвих щаблів, набиратися багатопланового досвіду. Молодою дівчиною після завершення навчання у Дніпропетровському театральному училищі вона прийшла в театр імені Т. Г. Шевченка і почала працювати, але не як мріялося — актрисою або помічником режисера, а в костюмерному цеху. Їй дуже подобалося працювати з театральними костюмами, зі сценічною красою різних часів і країн. Вона помічала, що як тільки актриса вдягала ту чи іншу сукню або спідницю, її вбрання перетворювалося зі звичайного одягу на образ, з'являвся персонаж із конкретного місця, з характерними рухами, манерою поведінки.

Ця театральна казка Оксани продовжувалася, і навіть у її житті трапився щасливий випадок. На виїзну виставу не прийшла актриса, яка раптово захворіла. Оксана, яка мріяла про акторську професію, знала на той час тексти всіх вистав шевченківців того часу (1970-ті роки). Михайло Дмитрович

Садовський за півгодини ввів у виставу Оксану на роль Присеньки і її дебют усі визнали вдалим, але, повернувшись на стаціонар у театр, Оксана не отримала ніяких пропозицій, а залишатися у костюмерному цеху дівчина вважала недоцільним. Вона пішла з театру. Попереду їй чекали роки, насичені безліччю інших різнопланових справ. Її життя вже не було казкою — було сповнене тяжкої праці. Душа Оксани Іванівни мов би жила в чужому тілі. І все ж таки, мабуть, отой театральний вогник у її душі не згасав ніколи. Минув час і вона знову ступила на театральну стежину. Її поверненню в театр передував особливий сімейний випадок. Одного разу вона не змогла відповісти на запитання малої онуки: «Чому бабуся не займається своєю улюбленою справою і не працює у театрі?». Бабуся не відповіла нічого, але це питання запало в її серце.

Відтоді Оксана Іванівна для себе вирішила, що вона ще раз повинна випробувати долю. Прийшовши в театр ім. Т. Г. Шевченка, звернулася до народної артистки України Лідії Степанівни Кушкової зі своїм проханням — зіграти хоча б у одній виставі. Л. Кушкова зрозуміла душевний стан О. Петровської і запропонувала їй роботу над роллю Зовиці у виставі «Майська ніч» М. Старицького, яку Лідія Степанівна саме в цей час ставила як режисер.

О. Петровська поринула в роботу з головою. Її самовідданість на кожній репетиції не знала меж. Прем'єра «Майської ночі» за

**О. І. Петровська —
директор театру**

**Артисти О. Петровська і В. Крачковський у виставі «Мартин Боруля»
І. Карпенка-Карого (режисер П. Ластівка)**

участю Оксани Іванівни, яка грала з великим натхненням свою веселу героїню, свою винахідливу гуморну Зовицю, мала великий успіх у глядачів.

Після вдалої прем'єри О. Петровська сказала: «Я показала приклад своїм онукам, що любов не тільки підкорює весь світ, а ще й дозволяє здійснитися справжній мрії у будь-якому віці».

Після цієї знаменної події Оксана Іванівна повернулася у свій омріяний, такий довгоочікуваний театр ім. Т. Г. Шевченка працювати актрисою. Вона намагалася вкласти всю свою душу й серце в кожну роль. І як стверджувала актриса: «Ось тепер моя душа увійшла у своє тіло. І я ожила новою силою і молодістю, незважаючи на прожиті роки».

Однією з улюблених робіт О. Петровської була роль Бабусі у п'єсі Р. Галушко «Заради любові». Тут на неї чекало кілька складних моментів. Оксана Іванівна увійшла у виставу, яку вже кілька років показували на сцені шевченківців. Її Ганна Петрівна повинна була органічно, не порушуючи цілісного акторського ансамблю, влитися у цю систему координат. Окрім цього О. Петровська грала роль, яку до неї виконувала чудова актриса, майстер сцени, корифей театру Алла Костянтинівна Пуліна. Оксана Іванівна вирішила це складне завдання. Її Ганна не повторювала сценічного малюнку А. Пуліної і не порушувала цілісної концепції вистави. Вона створила образ сучасної жінки, яка добре розуміє людей, ставиться до них з любов'ю. Великий життєвий досвід дозволяє їй без гучних слів бути по-справжньому хорошою людиною, допомагати всім, хто цього потребує. Створивши оригінальний, ні на кого несхожий образ своєї сучасниці, О. Петровська з успіхом грала цю роль кілька сезонів.

Сьогодні в репертуарі актриси О. Петровської низка ролей у сучасній та класичній драматургії. Її акторської майстерності, професійного ентузіазму і завзяття вистачало на різноманітні образи. Продовжуючи свою роботу з режисером Л. Кушковою, актриса робить ще один дуже несподіваний крок у розвитку своєї творчої палітри. Добрий гумор Зовиці змінюється на викривальну, засуджуючу, соціальну сатиру, коли Оксана Петровська грає роль Марії Кайдашихи у виставі «Кайдашева сім'я» за повістю І. Нечуя-Левицького (інсценізація Л. Кушкової). Актриса, граючи свою Кайдашиху, намагається зробити щасливими своїх синів і невісток, але робить це дуже агресивно, не зважаючи на жодне заперечення. Кайдашиха-Петровська кричить, лається з невістками, зовсім забуває про свого чоловіка. Її мета — зробити синів заможними, але тільки такими, якими вона їх бачить. У виставі багато кумедного, потім гіркого, тому що жанр вистави, визначений як трагікомедія, і Кайдашиха Петровської повністю відповідає цьому жанру. Тому

Кайдашиха — О. Петровська,
«Кайдашева сім'я»
І. Нечуя-Левицького

її неймовірні зусилля закінчуються нічим — чоловік помирає, а груша, яка є головною деталлю у сварці сусідів, засихає. У ролі Кайдашихи, Петровська здійснює велике узагальнення, що залишається актуальним і сьогодні: не можна будувати щастя тільки так, як тобі заманеться; через егоїзм, бажання бути заможною попри всі перешкоди, актриса Петровська приводить свою Кайдашиху до душевного краху. І тут її гострі сатиричні фарби виблискують усіма відтінками.

На противагу типовій українській класичній героїні, у виставі «Милі дітки» французького автора Ф. Кампо О. Петровська з'являється в образі елегантної французької мадам Гібер. Актриса тактовно, але яскраво у невеликій за обсягом ролі створює образ жінки, яка за планом автора вносить абсолютно непередбачувані зміни в життя головного героя Жоржа (Валерій Мойсеєнко). У цій ролі Оксана Іванівна знову повертається до м'якого гумору, елегантної поведінки і сучасного вигляду.

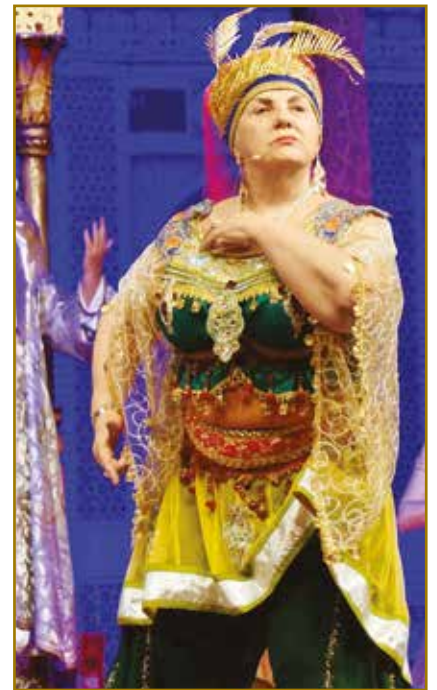
Після французького життя актриса поринає в українську класику і грає з притаманними їй темпераментом і майстерністю Палажку в комедії «Мартин Боруля» І. Карпенка-Карого, яку поставив режисер П. Ластівка, заслужений діяч мистецтв України. А ще один запрошений режисер Г. Бабій-Богомаз запропонував О. Петровській роль Марії у п'єсі Асі Котляр «Наша кухня». Жанр цієї вистави визначено як драма 80-х і сьогодення. Автор і режисер розповіли історію двох літніх жінок Цецилії і Марії. На їхню долю випало багато горя і всіляких негараздів. Вони пережили війну, але не втратили почуття справедливості та доброти, і це допомагає їм жити. Марія Петровської вміє прийняти чужий біль як свій власний. Її мужність і терпіння не голосні, а дуже сильні і вразливі. Ця роль актриси ще чекає на свою прем'єру.

Після суто драматичної ролі в «Нашій кухні» Петровська зіграла лагідну, доброзичливу, чарівну казкарку в мюзиклі «Жив собі пес». Діти уважно слухають і, що головне, довіряють казкарці Петровської, яка вдало і яскраво коментує усі події казки.

Дві останні за часом роботи Оксани Іванівни розкривають дві сторони її акторського обдарування. Вона грає Голду в мюзиклі «Скрипаль на даху» (за п'єсою Г. Горіна «Поминальна молитва»). Разом із режисером Ю. Назаровим актриса створила, якщо можна так сказати, не дуже голосливу, але добре чути партитуру жіночого характеру. Її Голда — вірна дружина, любляча мати. Всі сили її душі спрямовані на те, щоб у їхній родині царювали мир і злагода. Це коштує їй багатьох моральних зусиль. Голда Петровської тримає свої почуття під суворою душевною охороною. Актриса майстерно поєднує спокійну, врівноважену пластику рухів з великим внутрішнім

Голда — О. Петровська,
«Скрипаль на даху»
за Шолом-Алейхемом

Зулейка — О. Петровська,
«Один день із 1000 ночей»
за мотивами творів
про Хаджу Насреддіна

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

напруженням героїні. Її Голда по ходу вистави досягає своєрідного узагальнення. Вона грає жінку-берегиню домашнього вогнища. Таке трактування актриси образу єврейської матері наповнюється загальнолюдським змістом.

Як завжди, в репертуарі актриси органічно поєднується драматична Голда з гострохарактерною Зулейкою з музичної комедії «Один день із 1000 ночей», в основі якої лежить розповідь про пригоди Ходжи Насреддіна. Її Зулейка виблискує всілякими фарбами гумору, актриса дивиться на свою героїню трішки збоку і разом з глядачами сміється над її обмеженістю та жадібністю.

Змістовна акторська робота надавала О. Петровській велике естетичне задоволення. Але її дійова, активна душа потребувала ще якогось виходу. І вона знайшла його. Успішну акторську діяльність Оксана Іванівна почала поєднувати з різноманітними організаційними заходами. Так, за її активною

Артисти О. Петровська та І. Медяник у виставі «Милі дітки»
Ф. Кампо (режисер Л. Кушкова)

участю відбулися гастролі театру в Польщі та Чехії. Вона дуже раділа успіхам шевченківців на міжнародній театральній ниві. І, мабуть, тут почала відчувати, що може принести багато корисного, не тільки будуючи власну акторську долю. Вона зрозуміла, що в неї вистачить сил, аби підняти своїх улюблених шевченківців на новий театральний щабель.

Розробила програму розвитку одного з найстаріших театрів України, знайшла підтримку керівництва й у 2016 році стала директором і художнім керівником театру ім. Т. Г. Шевченка. Оксана Іванівна довго йшла до своєї театральної країни, накопичувала різноплановий життєвий досвід, долала перешкоди, мужніла та мудрішала.

О. Петровська кожного дня намагається втілити у життя свої життєві установи, тому театр ім. Т. Г. Шевченка під її керівництвом майже за 1 рік і 8 місяців випустив 13 прем'єр. Усі вистави мали успіх і поповнили діючий репертуар. Її ентузіазм вражає,

Казарка — О. Петровська, «Жив собі пес» за мотивами народної казки (режисер В. Назаров)

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

підкорює усіх навколо. І артисти драми, і майстри постановочної частини, артисти оркестру й балету, не поглядаючи на годинника, й не рахуючи репетиційні години, працюють з ранку до вечора, а іноді й до ночі.

Сьогодні день директора Оксани Іванівни Петровської, як то кажуть, наповнений «по самі вінця». Вона добре розуміється на всіх ділянках театрального процесу. Шукає і знаходить рішення багатьох питань творчого життя. Її турбують численні питання формування майбутнього репертуару, бо саме він є обличчям театрального колективу. А ще — як і чому ставити сьогодні українську класику, або сучасну п'єсу і музичну виставу?

Окрема сторінка в діяльності О. Петровської належить виконанню колективом театру свого патріотичного та громадського обов'язку. Оксана Іванівна — неодмінний учасник всіх заходів, присвячених темі АТО. Безпосередні спілкування шевченківців з бійцями АТО на передовій, або в залі театру й під час виїзних концертів і творчих зустрічей не залишають нікого байдужими, дарують глядачам задоволення і радість від зустрічей з прекрасним.

Зараз уже багато чого здійснилося у долі О. Петровської. Вона намагається жити, дотримуючись заповідей Божих.

Вдячність бійців АТО

У неї далекоглядні плани та устремління. Оксана Іванівна бере участь у багатьох заходах Дніпропетровського відділення Спілки театральних діячів України, була спонсором кількох різних театральних акцій, надає допомогу окремим діячам театру. Її робота знаходить підтримку колег. У травні 2018 року її визнано Кращим директором Регіонального конкурсу «Січеславна — 2018» СТДУ. Вона є кавалером орденів Святого Рівноапостольного князя Володимира Великого III ступеня та Святої великомучениці Варвари, лауреатом Всеукраїнської премії «Жінка III тисячоліття».

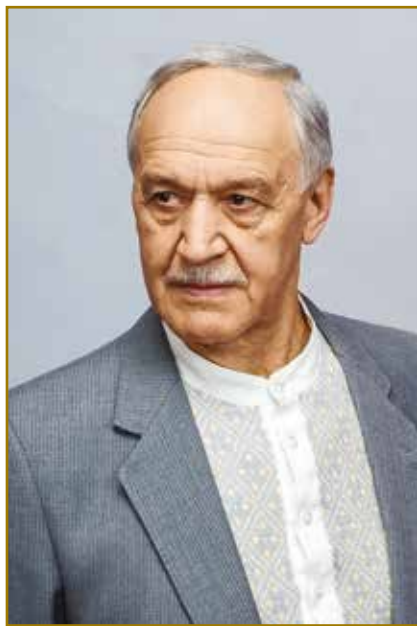
Роботу О. І. Петровської розуміє родина, дочка, син і навіть онуки. Вони поділяють думки мами й бабусі. А молодша онука взяла участь у прем'єрі вистави «Один день із 1000 ночей», таким чином пішовши стопами бабусі, і сьогодні живе у театральній країні.

Оксана Іванівна дуже хоче, щоб її здійсненна мрія, що зветься Дніпровський академічний український музично-драматичний театр ім. Т. Г. Шевченка, розбудовувалася і міцніла, щоб тут панували творчість і згода. І тому сьогодні можна їй сказати: «Хай щастить тобі, директоре й актрисо, на тому складному, але дуже цікавому і благородному шляху».

О. Петровська — кращий директор року, фестиваль-конкурс «Січеславна — 2018»

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Анатолій Канцедайло —
головний режисер театру,
заслужений діяч мистецтв
України

Своєрідний рекорд досягнень шевченківців у двох останніх сезонах — це випуск прем'єр (2016–2018 рр.): «Зона» П. Ар'є, «Вахтер» Г. Пінтера, «Дерева вмирають стоячи» А. Касони, «Мікадо» за творами О. Вишні, «Скрипаль на даху» за Шалом-Алейхемом, «Жив собі пес» за мотивами української народної казки, «Сто тисяч» І. Карпенка-Карого, «Війни нема...Є» за творами Б. Гуменюка, «Отрута не за адресою» («Тітки») О. Коровкіна, «Один день із 1000 ночей» за мотивами творів про Ходжу Насреддіна, «Украдене щастя» І. Франка (виставу оновлено в 2018 році).

Щоб виконати цей великий, неймовірний обсяг робіт, усьому колективу треба було погодитися працювати в темпі О. Петровської протягом 2016, 2017, 2018 років, витримати його і здійснити все заплановане. У цій складній роботі продовжували працювати режисери А. Канцедайло, Л. Кушкова.

До режисерського об'єднання в сотому сезоні приєднався новий режисер-постановник В. Волконський, який працює в театрі ім. Т. Г. Шевченка майже один сезон. Цей режисер має оригінальний погляд на сучасність, володіє всіма засобами режисерської майстерності. До роботи в театрі ім. Т. Г. Шевченка успішно працював у Дніпровському молодіжному театрі, де його вистави неодноразово відзначали і критики, і глядачі. Свої режисерські пошуки В. Волконський продовжує і на сцені театру ім. Т. Г. Шевченка. Він поставив виставу за п'єсою Г. Пінтера «Сторож», але змінив концепцію матеріалу, визначивши

Лідія Кушкова —
актриса, режисер-постановник,
народна артистка України

Сцена з вистави «Вахтер» Г. Пінтера (режисер В. Волконський)

жанр постановки як драматичний анекдот на 2 дії, який назвав «Вахтер». Як і автор Г. Пінтер, В. Волконський намагається у своїй виставі пізнавати дійсність в абсурдності наших вчинків і поведінки. Окрім трьох дійових осіб, яких визначив автор п'єси, режисер вводить кілька нових персонажів, які, на його погляд, збагачують і розвивають основну тему вистави.

Друга робота В. Волконського в сотому театральному сезоні називається «Війни нема...Є». Жанр цієї вистави режисер визначив як сучасна драма парадоксу на одну дію. У спектаклі він самостійно створив інсценізацію, постановку та сценографію. В основі п'єси — твори й інтерв'ю письменника Бориса Гуменюка. Епіграфом цієї постановки може бути цитата Райана Петті: «Театр парадокса пропонує публіці екзистенційний погляд на зовнішній світ і змушує замислитися над сенсом існування в світі, в якому, здається, нема справжнього порядку або... світу». Саме такий екзистенційний погляд режисер В. Волконський використовує, розповідаючи трагічну історію життя солдата, ветерана АТО, який у своїй свідомості проходить крізь численні епізоди свого життя, а його мати не втрачає надії повернути сина в реальний світ.

Сьогодні В'ячеслав Волконський продовжує активний режисерський пошук, має великі плани на майбутнє у трупі шевченківців.

До художнього керівництва театру, крім режисерської групи, у шевченківців традиційно входять головний диригент

В'ячеслав Волконський — режисер-постановник

Сцена з вистави «Війни нема...Є» Б. Гуменюка (режисер В. Волконський)

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Юрій Беднік —
головний диригент театру

і головний балетмейстер, а також завідувач літературної частини і завідувач трупі.

Юрій Юрійович Беднік працює головним диригентом оркестру театру й завідувачем музичної частини з 2010 року. До цього випускник Дніпропетровської консерваторії ім. М. Глінки як концертний виконавець працював у різноманітних ансамблях і оркестрах. Як соліст оркестру (флейта) відвідав Польщу, Німеччину, Італію, Іспанію, Португалію, Францію, Чехію. Повернувшись у 2010 році в театр ім. Т. Г. Шевченка, бере активну участь у музичних виставах, зокрема: «Наталка Полтавка», «Сільва», «Маріца», «За двома зайцями», «Один день із 1000 ночей», «Скрипаль на даху», «Жив собі пес», а також у виставах драматичного напрямку, і створює музичне оформлення до численних вистав для дітей.

Особлива сторінка творчості Ю. Бедніка — його концертна діяльність. Виступає у виставах і концертах як музикант мультиінструменталіст. За останні три роки як автор ідеї та аранжувальник створив низку театралізованих концертів: «Світові кінохіти», «Мультиленд» (повчальний концерт для дітей), «До дня закоханих» та ін. Головний диригент і оркестр під його керівництвом беруть участь у багатьох святкових заходах: День міста (на Театральному бульварі), День незалежності України,

Оркестр — невід'ємний елемент творчого обличчя театру

День захисника Вітчизни, у програмі Бориса Філатова «Культурна столиця» та багатьох ін.

У 2014 році з ініціативи артиста, учасника бойових дій АТО Ігоря Кирильчатенка був створений концерт «Ангели тебе оберігають», темою якого є війна на Сході України. Активну участь у цьому заході взяли Юрій Беднік і оркестр театру. Неодноразово цей колектив виїздив з концертами до бійців у зону АТО. Така патріотична діяльність режисера й актора Ігоря Кирильчатенка і диригента Юрія Бедніка здобула високу оцінку глядачів та громадськості. Режисер і диригент стали переможцями в номінації «За громадську патріотичну позицію» як автори концерту «Ангели тебе оберігають» на театральному фестивалі Придніпров'я «Січеславна – 2017». Із цим концертом театр побував на гастролях у багатьох містах України, а також виїздив з благодійними заходами до бійців у зону АТО в Донецькій області: Вугледар, Красногорівка, Мар'їнка.

Музичні вистави, концерти, дитячі вистави, гастролі — все це є змістом сьогоденного життя головного диригента оркестру Юрія Юрійовича Бедніка, під керівництвом якого натхненно і з великою професійною майстерністю працюють досвідчені артисти оркестру: І. Біккужина, І. Большакова, С. Горнак, Ю. Григор'єв, М. Колотуша, К. Коляда, Л. Костіна, І. Круговий, О. Лещинська, Я. Ліпська, І. Марченко, К. Ніжегородцев, О. Нуммур, О. Саламашенко, І. Сергієнко, Г. Собко, О. Старовойтова, Ю. Терещенко, П. Хмельков, С. Шайкін.

У музичному житті колективу вже більше двох десятиліть бере участь концертмейстер Інга Олександрівна Басалаєва — досвідчений, ерудований музикант. Вона досконально знає всі нюанси, акценти вокального співу, тому кожного дня уважно і терпляче розучує вокальні партії з усіх вистав поточного та прем'єрного репертуару з акторами трупі. З великим задоволенням Інга Олександрівна бере участь у сольних концертах артистів-вокалістів театру.

Традиційно значне місце у трупі шевченківців багато десятиліть посідав колектив артистів балету на чолі з головним балетмейстером. Естафету Валентини Грекової, В'ячеслава Івлюшкіна підхопив балетмейстер Олексій Сергійович Коваленко. У Дніпровському театрі ім. Т. Г. Шевченка він спочатку працював артистом балету (з 2012 року), а в 2014 році став балетмейстером. Він брав участь у всіх музичних виставах, а також був постановником хореографії у виставах драматичного плану. З великим ентузіазмом і професійною майстерністю працював над хореографією багатьох драматичних спектаклів. Окрім того, прекрасний високофаховий танцюрист і хореограф О. Коваленко з успіхом грає епізодичні, драматичні ролі: Концепольський («Шалене кохання гетьмана» В. Веретенникова),

Інга Басалаєва —
концертмейстер з класу вокалу

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Олексій Коваленко —
головний балетмейстер

2-й хлопець («Кайдашева сім'я» І. Нечуя-Левицького), Пес («Маріца» І. Кальмана), Водій («Дерева вмирають стоячи» А. Касони), Злодій «Жив собі пес» П. Магі). А в останній за часом прем'єрі театру «Один день із 1000 ночей» О. Коваленко не тільки танцював і спілкувався з глядачами під час вистави, а ще й співав. І все це в нього виходить весело, жваво і професійно.

Цікаву хореографічну версію Олексій Коваленко пропонує не тільки в постановці танців у виставах, а також з успіхом працює з акторами драми, які під його керівництвом виконують різні хореографічні мініатюри. До таких вистав належать: «Милі дітки» Ф. Кампо, «Доки сонце зійде, роса очі виїсть» М. Кропивницького, «Дерева вмирають стоячи» А. Касони, «Наша кухня» А. Котляр, «Пан Коцький» Л. Кушковой, «Мікадо» Г. Фролова, «Вахтер» Г. Пінтера.

Окремим розділом у діяльності хореографа О. Коваленка є створення концертних номерів. Його постановки вирізняються оригінальністю та сучасною пластикою.

Він — автор хореографії в номерах таких концертів: «З Україною в серці», «Ангели тебе оберігають», «До дня законаних», «До Дня пам'яті Небесної сотні», «До Дня Конституції України», «Першої річниці з дня створення повітряного

Колектив артистів балету на чолі з головним балетмейстером О. Коваленком

командування «Схід» «До Дня прапора» та «Дня незалежності України», захід до дня міста «Самар Фест — 2017», концерт до «Дня села Кіровське», «До Дня захисника вітчизни», «Захід-реквієм до Дня пам'яті жертв голодоморів в Україні», «До Дня збройних сил України» та ін.

Велика громадська діяльність колективу балету на чолі з О. Коваленком у 2016 році була відзначена на Міжнародному фестивалі громадянської та патріотичної пісні «Надія» (I місце). Разом із колективом театру балетна труппа завжди бере участь у всіх патріотичних акціях і концертах, що було окремо відзначено почесними грамотами Військово-цивільної адміністрації міст Красногорівки, Мар'їнки, Вугледару й Авдіївки Донецької області, де театр неодноразово давав благодійні концерти.

Сьогодні Олексій Коваленко та потужна балетна труппа театру під керівництвом свого балетмейстера-постановника (О. Божинська, Ю. Шаповал, Д. Жуков, С. Закладна, І. Карпович, В. Кравченко та М. Малишев) готові до виконання завдань будь-якої творчої складності.

День режисерів, артистів драми, оркестру та балету починається з ознайомлення із розкладом роботи на день. Саме цим займається завідувач труппи. У театрі є така необхідна й відповідальна посада. І саме та людина, яка обіймає цю посаду, щоденно забезпечує насамперед працю всього творчого колективу. Посада є, а от фахівців цього профілю не готує жоден навчальний заклад. Бо завідувач труппи — це не посада, це — покликання. Не можна навчити бути одночасно психологом, організатором, чуйною людиною, яка зрозуміє тебе, перейметься твоїми негараздами, труднощами, допоможе їх вирішити і при цьому ні на мить не забуде про забезпечення всіх ланок складного творчого процесу.

Як тільки хто-небудь заходить зі службового входу в театр ім. Т. Г. Шевченка, то одразу бачить роботу завідувача труппи Раїси Федорівни Постолаки, тому що на стенді висить великий аркуш, на якому розписаний розклад роботи, котрий, щовечора складає завідувач труппи.

Раїса Федорівна вже 43 роки завідує труппою шевченківців. Сьогодні вона — один із високоосвічених знавців театральної справи. І прийшла вона у свою професію через добре серце, великий досвід, небайдужість, а ще через дивовижну зібраність, мобільність і витриманість. Вона не просто складає, узгоджує зі всіма творчими керівниками, координує і виписує щоденний розклад роботи театру, хоча й це — дуже нелегка й відповідальна праця. Кожна твоя помилка, неточність може поставити під загрозу злагоджену діяльність багатьох. А ще вона вмє домовитися, організувати, узгодити, влаштувати все так, щоб вечірня вистава пройшла на високому художньому рівні й саме у тому акторському складі, який забезпечить цей рівень. А одночасно,

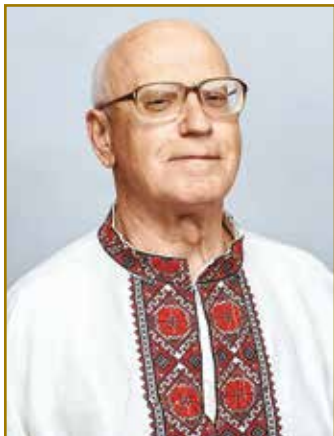

Раїса Постолака —
завідувач труппи

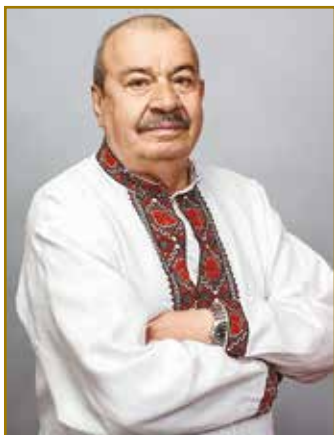

Віктор Шевченко —
керівник
літературно-драматичної
частини театру

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Григорій Радзюк —
помічник режисера

Валерій Кохановський —
помічник режисера

Лілія Шитік —
головний бухгалтер

щоб і виїзний концерт у сільському клубі, і репетиція майбутньої прем'єри теж відбулися без зупинок і затримань. А для цього треба не тільки добре виконувати свої обов'язки, а знати й розуміти, що в кожного актора на душі, що його турбує, або навпаки радує. Вона вміє вчасно усміхнутися, зателефонувати й побажати здоров'я, вміє щиро і знову ж таки з усмішкою зичити акторам щасливої дороги і вистави, виряджаючи їх у путь до одного з районів області. І все це Р. Постолака робить без будь-якої втоми чи дратування, незважаючи на те, що вчорашня вистава завершилася досить пізно. Вдома вона була опівночі. А зранку, щоб провести учасників виїзної вистави, прокинулася о шостій, на роботу встигла на восьму і залишилася у театрі вже до вечора.

Сьогоднішнє глибоке, досконале розуміння специфіки акторського існування набула Р. Постолака з власного досвіду. Вона мала напрочуд чіткий, красивий почерк, вміла особливо докладно й точно написати розклад роботи театру, а ще доля подарувала їй красивого тембру ліричне сопрано. Закінчивши вечірню музичну школу для дорослих, успішно поєднувала роботу завідувача групи та актриси. Вона брала участь у багатьох виставах, не боялася ні маленьких ролей, ні масових сцен. А згодом її голос у музичних виставах зазвучав упевнено й вагомо. Глядачі у 1970-ті — 80-ті роки із захопленням зустрічали її щиру, закохану Оксану в «Запорожці за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського і шляхетну, вишукану Панночку в «Майській ночі» (п'єса М. Старицького, музика М. Лисенка, В. Васильєва).

Відчуття міри й часу, а також вимогливість до себе — характерні риси, притаманні актрисі Раїсі Постолаці. Завдяки сильному, акторському характеру, вона сама визначила свою творчу долю, вчасно залишила сцену. А в театрі працює з тією ж самою енергією і повною самовіддачею. Невпинний біг творчого годинника шевченківців вона дуже добре відчуває, фіксує і забезпечує. А ще не забуває свою улюблену акторську професію і сьогодні в її кабінеті знаходяться почесні грамоти й інші нагороди за насичену концертну діяльність. Студентські клуби, зали міських бібліотек та інші концертні майданчики знають і люблять виступи Раїси Постолаки та концертмейстера Інги Басалаєвої.

Багатопланова робота складає зміст ще однієї незвичної, але дуже театральної професії, яка називається завліт, а офіційно — керівник літературно-драматичної частини театру ім. Т. Г. Шевченка. Ця посада потребує знань багатьох галузей, тому що завліт повинен знати стан сучасної драматургії, а конкретно — хто сьогодні з українських письменників і драматургів щось написав для театру. Крім того, цій людині потрібно читати й добре знати зарубіжні та українські класичні п'єси, все це необхідно, щоб

допомагати художньому керівникові театру створювати афішу театру. А коли афіша сформована і затверджена, то завіт повинен бути на репетиціях майбутніх вистав, щоб стежити за правильністю сценічної мови усіх персонажів. А потім поспішати до свого кабінету і робити всі види рекламної продукції театру (програми, афіші, буклети, тексти для сайту) та багато іншого. З 2006 року саме цією справою займається керівник літературно-драматичної частини театру ім. Т. Г. Шевченка Віктор Володимирович Шевченко.

До цієї складної та відповідальної роботи Віктор Володимирович, випускник Херсонського державного педагогічного університету (філологічний факультет, спеціальність «Українська, англійська мова та література») йшов кілька років. Він був викладачем української та англійської мов у загальноосвітніх закладах м. Дніпра, диктором на 27-му Дніпровському телеканалі, артистом драми. Отримавши різнобічний досвід, сьогодні обіймає посаду керівника літературно-драматичної частини театру ім. Т. Г. Шевченка.

Серед його численних обов'язків — робота перекладача: є автором кількох інсценізацій і перекладів вистав сучасного репертуару театру. Крім того, Віктор Володимирович — секретар художньої ради театру. А це не тільки протоколи художньої ради, а й написання творчих характеристик працівників театру, щорічних звітів про роботу колективу і ще безлічі документів, які готує завіт В. Шевченко.

А ввечері, коли на парадному вході театру засвічуються вогні, глядачі приходять у театр, піднімаються у глядацьку залу і ще до початку вистави бачать роботу В. Шевченка, тому що білетери в залі пропонують програмки вистави, де Віктор Володимирович уже розповів про зміст спектаклю та його виконавців. Робота керівника літературно-драматичної частини театру ніколи не припиняється, так само як і театральна творчість.

У творчому процесі значну роль відіграють помічники режисера Григорій Радзюк і Валерій Кохановський. Ці люди — справжні професіонали. Вони стежать, щоб кожного вечора вистава відповідала точному режисерському планові, щоб ніхто з акторів нічого не забув, своєчасно вийшов і покинув сцену, щоб глядачі нічого зайвого під час вистави не помітили. А зранку помічники режисера збирають гамірливу акторську сім'ю на репетиції майбутніх прем'єр. І їм у будь-який час, у будь-яку хвилину потрібно точно знати, де хто є і кого з акторів треба покликати на сцену.

Також до керівного складу театру входять три заступники директора театру: заступник директора з організаційних питань Євгеній Ісайко, заступник директора з організації глядача Тетяна Сторожук та заступник директора з художньо-постановочної роботи Ігор Дворник.

Тетяна Сторожук —
заступник директора
з організації глядача

Євгеній Ісайко —
заступник директора
з організаційних питань

Ігор Дворник —
заступник директора
з художньо-постановочної
роботи

БАЛЕТ — ОКРАСА ВСІХ ВИСТАВ

«Сільва» І. Кальмана

«Один день із 1000 ночей» за мотивами творів про Ходжу Насреддіна

«Скрипаль на даху» за мотивами оповідань Шолом-Алейхема

«Марица» І. Кальмана

ВЕРНІСАЖ ПРЕМ'ЄР
2016-2018 РОКІВ

Дійові особи та виконавці, артисти драми

Все у театрі підкорюється, все у театрі робиться, все у театрі визначається і всі ланки великого театрального організму працюють на одну мету — актора, який виходить щовечора на сцену і об'єднує глядачів, виконуючи велику творчу роботу, всі роздуми, і питання, і намагання цілого театрального колективу. Тому й головна професія у театрі при всіх інших складових — актор. У трупі театру сьогодні працює велика кількість особистостей, яскравих індивідуальностей, які разом складають акторський ансамбль. Саме цією творчою одиницею (акторським ансамблем) упродовж ста років був славетний театр ім. Т. Г. Шевченка.

Про кожного актора-шевченківця можна написати окрему розповідь, оду чи пісню, тому що мелодія акторських пісень складається в один величний гімн театру і всі акторські голоси провідних майстрів сцени, акторів середнього покоління, творчої молоді і навіть тих, хто тільки вступив до трупі театру, зливають свої окремі соло в єдиний чудовий співучий колектив.

Жанна Дмитренко, Валентина Сушко, заслужені артистки України, та Григорій Маслюк і Михайло Чернявський, народні артисти України, — минають роки, линуть десятиліття, навіть, настало нове століття. Приходять нові численні директори, головні та чергові режисери, а вони служать своїй улюбленій справі, своєму театру на ім'я театр ім. Т. Г. Шевченка. Живуть не місяцями або тижнями, а від ролі до ролі, від вистави до вистави. І ніхто з них не жалкує ні серця, ні часу й не розуміє, як може бути інакше.

Творчий склад шевченківців

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Жанна Дмитренко —
заслужена артистка України

Усім відомо, що очі – дзеркало душі. У неї такі очі, про які співають у пісні. Мабуть, саме очі допомогли молодій актрисі, стати кіноактрисою студії імені О. Довженка. Три роки вона працювала в кіно, знялась у фільмах: «Спадкоємці», «Лісоруби», «Чумацький шлях». Але ж її покликанням була театральна сцена.

Красуня Жанна Дмитренко з чудовими карими очима зіграла свою першу роль у музичній виставі «Полярна зірка». Її зірка на сцені шевченківців засвітилася кілька десятиліть тому. Тут її перемоги, знахідки, нескінченні пошуки. Ця зірка веде її по сценічному життю, де вона зустрілася з селянкою Галею («Циганка Аза» М. Старицького), кріпачкою Мариною («Марина» за Т. Шевченком), а далі доля дарувала їй ще дві сотні різнопланових ролей. Тут були і цариці та королеви (цариця Катерина у історичній драмі «Фаворит» за В. Пікулем та Єлизавета Англійська у п'єсі «Ваш хід, королево!» Л. Розумовської), а ще купчиха Катерина Измайлова («Леді Макбет Мценського повіту» М. Лескова). А зовсім недавно доля принесла актрисі дві протилежні ролі — веселу пані Аргонову в комедії «Дами і гусари» А. Фредро та Ганну в драмі «Вечір» О. Дударева. Образ героїні О. Дударева у трактуванні Ж. Дмитренко можна порівняти з сучасною мадонною, яка втілює всі кращі риси жіночого характеру.

Григорій Маслюк —
народний артист України

Григорій Маслюк прийшов у труп шевченківців після закінчення Харківського інституту мистецтв ім. І. Котляревського. Щаслива сценічна зовнішність актора-красеня гарантувала Маслюку ампулу героя і він грав із великим натхненням майже два десятиліття усіх красенів на шевченківській сцені. Всі вони мали бути вродливими, благородними, сміливими, вірними у коханні. Такими були і Назар Стодоля в однойменній драмі Т. Шевченка, і Антось у п'єсі М. Старицького «Оборона Буші», і Гемон у «Антигоні» Софокла.

Григорій Маслюк міг і залишитися на все життя красенем, коханцем, але його неспокійний пошуковий характер, привів його до втілення зовсім інших героїв. Такими були султан Сулейман у «Роксолані» П. Загребельного, Потьомкін у «Фавориті» за В. Пікулем, Ярослав у «Ярославі Мудрому» І. Кочерги. У цих образах Маслюк наочно розкрив становлення талановитих особистостей і державних діячів. Г. Маслюк у ризиковано розкутій, майже ексцентричній формі, грав Гаєва у «Вишневому саді» А. Чехова, Ліхтаренка в «Хазяїні» І. Карпенко-Карого. Потім фарби злої сатири актор змінив на посмішку доброго гумору і м'якого ліризму, граючи Ігоря у комедії Н. Птушкіної «Запізніле кохання». А зовсім недавно актор у класичній виставі «Мартин Боруля» (режисер П. Ластівка) так зіграв епізодичну роль Омелька, що став переможцем фестивалю-конкурсу «Січеславна — 2017».

Валентина Сушко грає багато, стверджуючи одну зі своїх головних життєвих аксіом. Актриса через свої численні ролі наголошує на думці про необхідність любові, щастя, розуміння в долі кожної жінки. Її героїні зі складною драматичною долею, такі як Роксолана («Роксолана» П. Загребельного), британська королева Єлизавета («Ваш хід, королево!» Л. Розумовської), Антігона («Антігона» Софокла), а поруч завзяті, смішні Солоха, Хівря («Різдвяна ніч», «Сорочинський ярмарок» за М. Гоголем). А сьогодні ще й зовсім незвична роль для В. Сушко княгиня Волапук в опереті «Сільва» І. Кальмана або Валентина — її остання за часом робота у п'єсі А. Коровкіна «Отрута не за призначенням».

Протягом довгих театральних сезонів актриса шукає п'єси різних авторів, а інколи й режисерів, які б могли втілити всі ці п'єси на сцені. І разом із ними експериментує і збагачує свою акторську палітру. Незвичною була її Ранєвська у «Вишневому саді» А. Чехова. Актриса доводила, що вишневий сад за такої хазяйки неодмінно мав бути проданим. Якщо свою Ранєвську Сушко викриває за її егоїзм та безпечність, то, граючи божественну Сару Бернар у п'єсі Д. Марелла «Сміх лангусти», актриса стверджує головні життєві постулати великої актриси: «Треба жити, а не чекати смерті». Тому її Сара не 70-річна скалічена жінка, а гарна героїня у чудовій світлій сукні. Здається, що актриса у своєму житті погоджується зі своєю улюбленою героїнею.

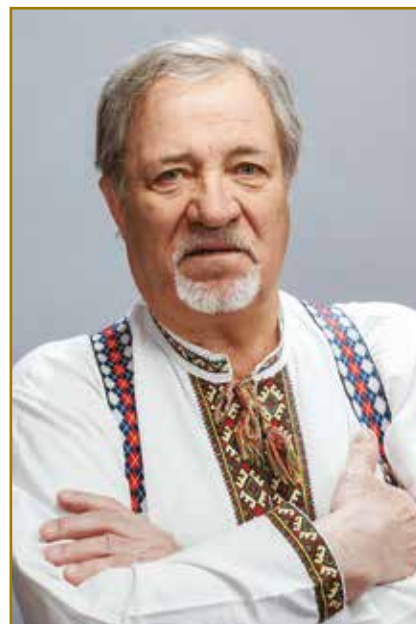
Михайло Чернявський знайшов у театрі ім. Т. Г. Шевченка, у своєму єдиному театрі, радість, а ще багато муки, сумнівів, пошуків, що разом і складає його життя й акторську долю. Якщо розглядати репертуар М. Чернявського, то можна побачити, що цей актор спроможний зіграти комедію, трагедію, фарс, водевіль, оперету — все, що завгодно душі режисерській.

Чернявський — актор без ампула, тому що сьогодні він грає веселих персонажів класичних українських комедій «Шельменко-денщик», «Сватання на Гончарівці», «Майська ніч», а завтра глядачі не можуть впізнати у веселому Чернявському жорстокого, підступного героя шекспіровської трагедії «Річарда III». Річард Чернявського вражав своїми миттєвими змінами, він людина із тисячею обличь. Річард був страшний і водночас актору вдалося показати його слабкість, його духовну поразку.

Повною протилежністю Річарда в Чернявського був Микола в «Украденому щасті» І. Франка. Здається, що всі свої накопичені акторські здобутки він втілює у цьому класичному образі. Микола в Чернявського не слабкий, не той, хто підкорюється долі, а добрий, мужній, і саме Чернявський стверджує своїм Миколою, що не можна будувати своє щастя на чужому нещасті.

Валентина Сушко —
заслужена артистка України

Михайло Чернявський —
народний артист України

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Актор М. Чернявський завжди готовий до виконання творчих завдань будь-якої складності, тому гостра сатира, м'який гумор, весела усмішка органічно залишається у його акторському арсеналі.

Універсальність — це єдине слово може повною мірою охарактеризувати талант Віктора Гунькіна. Діапазон його пошуків не обмежується жодними рамками. Здається, що драма, оперета, комедія, казка і навіть анекдот, а ще найнесподівана фантазмагорія актора не здивують, а тільки налаштовують на творчість.

Він добре відчувається у будь-якій жіночій сукні. Так, у жіночій, бо актор, як то кажуть, повинен переодягатися. І Гунькін переодягається, а коли це гостро необхідно, то й роздягається (вистава «9 ночей»). Перевтілюється, переодягається в героїнь жіночої статі. І робить це блискуче. Його тітонька Чарлі (переодягнений студент Баббс «Тітонька Чарлі» О. Фельцмана) — це яскравий фонтан гумору, сміху, гри на публіку, але це все в межах жанру музичної комедії. Одна з останніх за часом його робіт — переодягнена аптекарка з комедії «Отрута не за адресою», а насправді це біглий із в'язниці злочинець. Він, як і потрібно для комедії, з легкістю, елегантно вирішує всі нелегкі пригоди героїв, і все закінчується добре.

Із глибоким психологічним проникненням грає В. Гунькін бабу Прісю у драмі «Зона» П. Ар'є. Баба Пріся у виконанні актора стає символом сучасної народної мудрості. Ця старенька українська жінка не просто захищає свою хату, що опинилася у Чорнобильській зоні відчуження, вона захищає свою країну, увесь світ. Вона хоче, щоб на землі завжди співали птиці, колосилися хліба, шуміли ліси і зростали діти. Тому вона ніколи не покине своєї рідної хати. Ця робота автора знайшла широке визнання і отримала Гран-прі на фестивалі-конкурсі «Січеславна — 2017».

Здавалося б, усі сили актор В. Гунькін віддав своїй бабі Прісі, та ні. Із притаманним йому азартом сьогодні він може зіграти дуже смішних Птючку в «Мариці» І. Кальмана або Поварьонкова у виставі «Доки сонце зійде, роса очі виїсть». М. Кропивницького. Завтра стає актор казковим дідомуказці «Коза-дереза» або Дросельмаєром у «Лускунчику» А. Гофмана. А потім знову велика серйозна зупинка — роль Жіля у п'єсі французького автора Е.-Е. Шмітта «Маленькі подружні злочини». Віктор Гунькін у своєму Жілі малює глибоку драму повсякденного подружнього життя. Задум автора він утілює в образі людини, яка втрачає пам'ять. Сотий ювілейний сезон театру він закінчує знову двома гостросатиричними, гострохарактерними ролями, граючи Джафара у музичній комедії «Один день із 1000 ночей» і Манахема-Менделя у мюзиклі «Скрипаль на даху». А далі у нього, як завжди, щось буде й буде незвичайне.

Віктор Гунькін —
народний артист України

Сцена шевченківців для Нелі Ніколаєвої — єдина. Вона прийшла в трупу після закінчення Харківського інституту мистецтв. Створила низку сценічних образів, основним навантаженням яких було розкриття духовного світу красивих, молодих, ліричних, замріяних дівчат.

Вона ніколи не зупинялася на досягнутому, тому в репертуарі актриси органічно поєднуються усі театральні жанри: трагедія, комедія, музична комедія, казка. Досить згадати її Кабато у «Витівках Хануми» А. Цагарелі, Ніну Іванівну з «Весілля в стилі ретро» О. Галіна, Беліну у «Мольєріаді» Ж.-Б. Мольєра — тут Н. Ніколаєва виявила свою здатність тонко відчувати стиль автора, будувати характери героїнь за законами комічного.

Любов Кочубей («Мазепа — гетьман України» Б. Мельничука, В. Божка за Б. Лепким), Марія Стюарт («Ваш хід, королево» Л. Розумовської), Наталя Павлівна («Брехня» В. Вінниченка), Ваніна («Житейське море» І. Карпенка-Карого) — кожна з цих ролей потребувала психологічної глибини та драматизму.

Якщо подивитися на афішу останніх сезонів, то можна впевнитись, що робота Нелі Ніколаєвої, яка є провідним майстром сцени, залишається, як і раніше, різножанровою, багатоплавною і дуже плідною. Зовсім не схожі одна на одну її Горпина Терпелиха у «Наталці Полтавці» І. Котляревського та Довбишиха у трагікомедії «Кайдашева сім'я» І. Нечуя-Левицького, або Настя з «Украденого щастя» І. Франка. Якими яскравими фарбами національного гумору наділяє актриса свою Параску у виставі «Майська ніч» за М. Гоголем та Євдокію Пилипівну з музичної комедії «За двома зайцями» М. Старицького. Не залишаються поза увагою актриси юні глядачі, які дуже добре сприймають музичну виставу «Жив собі пес» за мотивами українських народних казок, де Неля Ніколаєва грає роль Хазяйки.

Окрема сторінка в репертуарі Нелі Ніколаєвої належить двом сучасним п'єсам, які порушують найактуальнішу сьогодні тему, — тему війни. Актриса грає зовсім різні ролі у п'єсах двох українських авторів: Асі Котляр «Наша кухня» і Бориса Гумєнюка «Війни нема...Є». Марія у п'єсі А. Котляр — жінка, на долю якої випало пережити війну. Граючи цю роль, Неля Ніколаєва на високому градусі життєвої правди створює образ похилої жінки, не зважаючи на труднощі, які випали на її долю, змогла зберегти у своїй душі добро, любов і розуміння чужого болю, як свого власного. Важке завдання отримала актриса в одній з останніх за часом прем'єр театру «Війни нема...Є». Неля Ніколаєва грає матір бійця, який повернувся з війни у зоні АТО і не може повною мірою повернутися до сьогодення. Мати докладає багатьох зусиль для того, щоб врятувати свого сина, збудити його й повернути у реальний світ. Мати у виконанні актриси стає узагальненням материнської доброти й любові.

Неля Ніколаєва —
заслужена артистка України

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Творчість Ірини Медяник можна охарактеризувати єдиним словом — любов. Бог дав цій актрисі багато. Вона — красива, з її появою відчувається особлива гармонія і аура, де головують жіночність, чарівність, море доброї, чуйної симпатії. Її акторські фарби — легкі, ажурні, глибоко-психологічні, позбавлені будь-якої навмисності.

Першою роботою на сцені шевченківців у Ірини Медяник була роль Алкмени у виставі за п'єсою Г. Фігейреду «В цьому домі переночував Бог». Граючи Алкмену, дружину воєначальника єгипетського міста Фіви, актриса стверджувала, що кохання — найвища цінність життя. Його сила дарує мир, щастя, перемогу і гармонію. І так сталося, що тема її першої роботи стала для актриси головною для багатьох її ролей у майбутньому.

Виставу «Мазепа — гетьман України» режисер В. Божко назвав «сповіддю перед людьми та часом». Цю сповідальну чисту ноту душею і серцем відчула Мотря Кочубей у виконанні І. Медяник. Актриса проникливо, з великою психологічною вмотивованістю розповідала про тяжку долю молодої жінки. Продовжувала тему жіночої гідності, честі, високого призначення жінки-дружини, жінки-матері актриса і у виставі «Житейське море» І. Карпенка-Карого, граючи Марусю. Її Марусю не була трафаретно позитивною.

Минули роки, репертуар актриси збагатився багатьма різноплановими і різножанровими ролями, але так чи інакше актриса намагається і сьогодні стверджувати свою головну тему — право кожної людини на щастя і на велике справжнє кохання. На перший погляд, несподіваною для І. Медяник була роль донни Люсії у музичній комедії О. Фельдмана «Тітонька Чарлі». У костюмованій виставі, де Ірина Медяник, граючи літню жінку, виглядає, як завжди, елегантно. А зовсім інші фарби знаходить Ірина Медяник для своєї героїні Мотрі у трагікомедії «Кайдашева сім'я» І. Нечуя-Левицького. Її Мотря проявляє характер, чинить опір, відстоює не тільки свою незалежність, але й людську гідність.

Дві роботи Ірини Медяник дуже різні, але саме вони говорять про досягнення великих успіхів у її роботі — це Ліза з драми Е.-Е. Шмітта «Маленькі подружні злочини» та Жизель з комедії «Милі дітки» Ф. Кампо. Тема кохання, як узагальнення добра, краси, життя, що актриса несе через усю свою творчість у двох протилежних роботах Лізи та Жизель, набуває особливих якостей.

Є в репертуарі Ірини Медяник доленосна робота. Це роль Анни у драмі І. Франка «Украдене щастя». У трактовку Анни актриса вносить особисту ноту — змінює характер з тихої, мовчазної жінки, яка намагається захистити своє кохання і щастя. І, як стверджує актриса у останній мовчазній сцені вистави, її Анна тому й мовчить на питання Миколи «Хіба тобі ні для кого жити?», бо тепер знає — украденого щастя не буває.

Ірина Медяник —
заслужена артистка України

У 2000-х роках Наталія Тафі була наймолодшою заслуженою артисткою України дніпропетровських театрів. Звичайно, це дуже добре, коли визнання, почесне звання приходять вчасно. Майже 30 років на сцені єдиного у її творчому житті театрі ім. Т. Г. Шевченка здійснилася її акторська доля. Професійні пошуки Наталії Тафі завжди вирізнялися особливою насиченістю і великою амплітудою почуттів. Вона пройшла всі щаблі в оволодінні акторською професією. І сьогодні вона провідний майстер сцени, у якого нема обмежень ні в репертуарі, ні в його втіленні.

Її щаслива акторська доля почалася з прем'єри романтичної драми Ліни Костенко «Маруся Чурай». Її Маруся здавалася земною, зрозумілою зі своїм великим коханням і його трагічним фіналом. Водночас вона була людиною майже з іншої планети: Маруся-Тафі вражала великою емоційною силою.

Викликали постійні симпатії глядачів її веселі та винахідливі: Прісінька у «Шельменко-денщику» Г. Квітки-Основ'яненка, Суліко в «Нареченій з Імеретії» К. Діашвілі, Олена з водевілю С. Васильченка «На перші гулі», Наталка з комедії М. Старицького «По-модньому», Анжеліка у виставі «Мольєріада» славетного Ж.-Б. Мольєра, а також Зося у п'єсі сучасного драматурга В. Канівця «Сюрпризи медового місяця» або Алкмена у «Міфі по-езопівські» Г. Фегейреду — «В цьому домі переночував Бог».

З часом майстерність актриси зростала, її таланту були притаманні різні акторські фарби. Вдалою роботою актриси була Лаура у складній драматургічно насиченій п'єсі Т. Уільямса «Скляний звіринець». Н. Тафі створила характер мужньої, доброї і духовно сильної жінки, яка, незважаючи на трагічні обставини свого життя, не залишала світ надії і любові. А поруч із Лаурою виблискувала всіма ознаками комедії її Мірандоліна з однойменної комедії К. Гольдоні.

Сьогодні пошуки Наталії Тафі відрізняються все тими же напруженими роздумами, зосередженістю і дуже серйозним ставленням до своєї професії. Теперішня афіша актриси вирізняється все тією ж і багатотематичністю і різножанровістю. Якщо вона грала у класичній «Наталці Полтавці» героїню, то сьогодні успішно грає у комедії «За двома зайцями» М. Старицького.

З роками в репертуарі Н. Тафі з'являється і класична опера, і сучасна музична комедія. Режисер В. Денисенко в опереті «Маріца» доручив Н. Тафі зіграти гострохарактерну роль графині Цецилії, а режисер Л. Кушкова запропонувала актрисі роль донни Люсії. І хоча ці дві роботи мають деякі схожі жанрові ознаки, Тафі вдалося зробити їх зовсім несхожими, з притаманними кожній з героїнь типовими рисами характеру жінки — веселої, симпатичної, з великим минулим. До цієї низки героїнь належить остання за часом робота Тафі, де вона грає Зулейку в музичній виставі «Один день із 1000 ночей».

Наталія Тафі —
заслужена артистка України

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

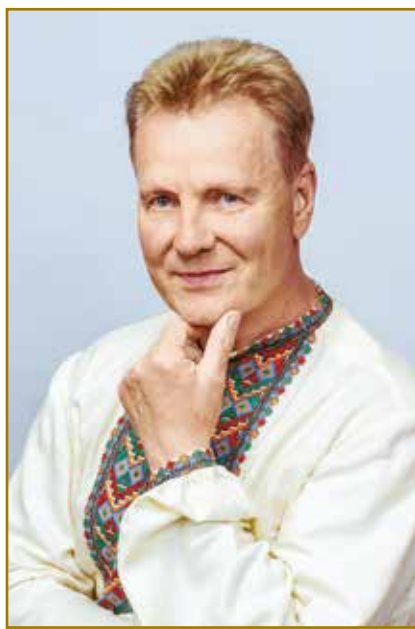
Василь Крачковський народився актором бо має не тільки красиве відкрите обличчя, а ще й природний красивого тембру голос. І так вже повелося у житті Василя Йосиповича, що у своїй творчості актор органічно поєднує з одного боку всі вистави музичного репертуару шевченківців, а з іншого — успішно виконує численні драматичні ролі. Особливо майстерно актор грає у виставах комедійного характеру.

Музична тема у творчості В. Крачковського обрала своє постійне місце, мала широку і плідну розробку в такому складному і специфічному жанрі, як оперета. Тут амплітуда його шукань доводить і зрілість професійної майстерності, і широкий спектр засобів художньої виразності.

Олексій у «Сватанні на Гончарівці» Г. Квітки-Основ'яненка, Гриць у «Сорочинському ярмарку» за М. Гоголем, Петро у «Наталці Полтавці» І. Котляревського, Левко у «Майській ночі» за М. Гоголем — герої класичної української драматургії у виконанні В. Крачковського — втілення кращих рис українського національного характеру. Актор грає веселих дотепних оптимістичних, щирих і добрих парубків. А поруч з красивими селянськими парубками у репертуарі артиста з'являються вишукані герої з оперет: Ларі Рач — «Циган-прем'єр», Едвін — «Сільва», Тассіло — «Маріца».

На музичну обдарованість Василя Крачковського звернули увагу не тільки у своєму рідному театрі, де він був чудовим, привабливим, вродливим ведучим і виконавцем пісень сучасних українських авторів, а і в постановочній частині Національного палацу «Україна». І на сцені цього провідного концертного майданчика талант ведучого Крачковського теж високо оцінили глядачі концертів за участю провідних майстрів нашої країни.

Свої пошуки неспокійна акторська душа Крачковського продовжує кожного дня і тому поруч зі своїми перемогами в музичному жанрі актор шукає себе у драматичному репертуарі. І тут йому підкоряються гостросатиричні образи у класичній українській комедії, зокрема такі, як Мартин Боруля з однойменної комедії І. Карпенка-Карого, Шельменко у комедії «Шельменок-денщик» Г. Квітки-Основ'яненка, Лаврін з комедії «Кайдашева сім'я» І. Нечуя-Левицького та Гершко з комедії «Сто тисяч» І. Карпенка-Карого. До кожного з цих образів В. Крачковський знаходить свій ключ. Але музична вистава все одно перемагає і тому його блискучий мов дзиґа, постійно рухливий Голохвастий у комедії «За двома зайцями» М. Старицького підкорює своїм завзяттям і азартом. Зовсім інший герой Крачковського в музичній казці за народними мотивами «Пан Коцький», але і тут актор знаходить оригінальні чудові фарби, які підкоряють юних глядачів. І мов куля вистрілює його прем'єр-міністр Пуба в мюзиклі-бурлеску «Мікадо» за творами О. Вишні.

Василь Крачковський —
народний артист України

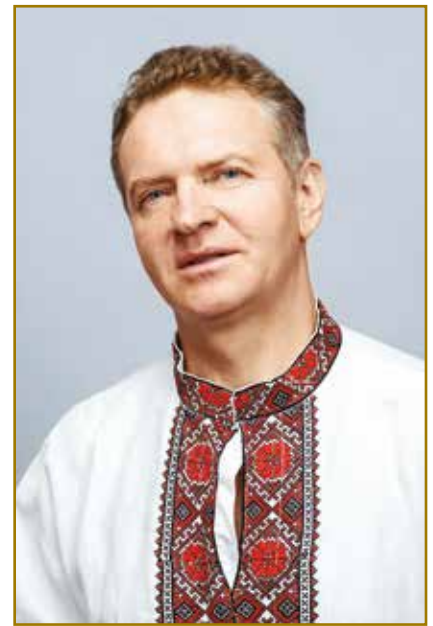
Театр ім. Т. Г. Шевченка для актора Валерія Мойсеєнка є єдиним у житті. Тут він працює вже 37 років. День за днем, від репетиції до репетиції, від вистави до вистави засвоював складну науку акторську, пройшовши всі щаблі оволодіння сценічною майстерністю. У теперішньому репертуарі актора приблизно 60 ролей різноманітного тематичного і жанрового спрямування. Валерія Мойсеєнка можна назвати актором без амплуа.

Різнобарвний, з великою творчою амплітудою складається у актора репертуар вистав класичної української драматургії. В. Мойсеєнко на різному драматургічному матеріалі з м'яким ліричним забарвленням, глибокою психологічною розробкою характерів зміг розкрити одну з головних тем мистецтва. Розповісти переконливо і вмотивовано про трагічне кохання Бориса у драмі «Доки сонце зійде, роса очі виїсть» М. Кропивницького, про романтичне кохання Левка з «Ночі під Івана Купала» М. Старицького, Лукаша у «Лісовій пісні» Л. Українки, Назара у драмі «Назар Стодоля» Т. Шевченка, а також реалістичне, впевнене почуття Калиновича у «Хазяїні» І. Карпенка-Карого.

Велике місце у творчості Валерія Мойсеєнка належить комедії. Актор з великим ентузіазмом, азартом і задоволенням грає у комедіях різного плану. У його палітрі добре уживаються гостросатиричні образи, такі як Бонаventura у комедії «Сто тисяч» І. Каренка-Карого, Мікадо у музичній виставі «Мікадо» за творами О. Вишні, Писаря з музичної феєрії «Майська ніч» за М. Гоголем. Поряд з цими героями Мойсеєнко добре грає у такому «легкому», але насправді дуже складному жанрі, як оперета. Глядачі постійно сміються, їм дуже подобається Моріц Популеску з оперети «Маріца» І. Кальмана і сер Френсіс Чесні у музичній комедії «Тітонька Чарлі» О. Фельцмана. Цікавою зовнішньою пластикою вирізняється остання за часом робота актора у виставі «Один день із 1000 ночей» про пригоди Ходжи Насреддіна, де він грає начальника варти Асланбека.

Однією з вдаливих робіт Валерія Мойсеєнка є Жорж — головний герой сучасної комедії французького автора Ф. Кампо «Милі дітки». Жорж у виконанні актора підкорює глядача м'яким, ненав'язливим гумором — цікавою психологічною розробкою образу сучасної людини, яка опинилася у дуже не звичних кумедних обставинах. Актору вдалося уникнути будь-якої карикатурності або неорганічності в поведінці свого героя і тому симпатичний Жорж-Мойсеєнко все ж таки вирішує в кінці вистави всі свої проблеми. З роллю Жоржа перекликається робота актора і у виставі «Отрута не за призначенням» А. Коровкіна.

Сьогодні в нього є всі складові продуктивної роботи: творча енергія, бажання працювати, досить різнопланова сценічна практика і здобута майстерність.

Валерій Мойсеєнко —
заслужений артист України

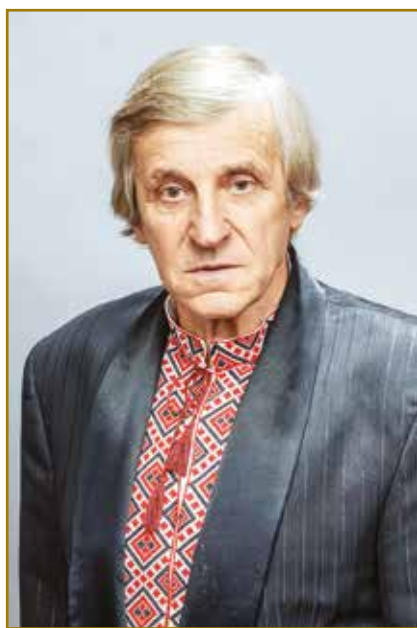
ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Лідія Кушкова —
народна артистка України

У театрі шевченківців у 2000-х роках і до сьогодні склався і успішно розвивається своєрідний інтелектуальний літературний театр, де основою вистав є високохудожній літературний матеріал. Його творці мають складне художнє завдання щодо втілення цього матеріалу — творів класичної української прози, або високої поезії.

Засновником такого театру була Лідія Кушкова, яка насмілилась перевести повість І. Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я» у моно виставу «Кайдашиха». Актрисі вдалося створити багатоплановий характер героїні, яка намагається зробити навколишній світ під себе, яка вважає, що тільки вона знає, як жити її дорослим синам, невісткам та сусідам. Характер, створений Кушковою, був яскравим, сценічно цікавим. Цю виставу добре сприйняли глядачі Дніпропетровська та Києва і Кайдашиха Кушкової отримала Гран-прі конкурсу «Січеславна». Сьогодні вона працює режисером-постановником, а також бере активну участь у репертуарі шевченківців як актриса. Одна її з останніх за часом робіт є Еухенія у комедії А. Касони «Дерева вмирають стоячи».

Вілен Головко —
заслужений артист України

Партнером Л. Кушкової у виставі А. Касони є заслужений артист України Вілен Головко, який успішно грає сеньйора Бальбоа. У репертуарі актора ще багато різнопланових ролей, таких як Винокур у «Майській ночі» за М. Гоголем, Пузир у «Хазяїні» І. Каренка-Карого, Опецьковський у «Шельменко-денщик» Г. Квітки-Основ'яненка та багато інших. У його виконанні великий попит має вистава, створена за творами Тараса Шевченка, яка називається «Повернення до раю». Режисер-постановник і виконавець Вілен Головко звертається до окремих сторінок життя поета у 10-літньому засланні, коли він був рядовим 5-го лінійного батальйону окремого оренбурзького корпусу. У виставі звучить багато поезій Шевченка різних років, а також музика Моцарта, Глінки, Чайковського.

Окрім того, Вілен Головко працює як режисер-постановник. У 2007 році він здійснив постановку вистави «Безіменна зірка» М. Себастьяна, виступивши як сценограф, автор музичного оформлення і виконавець ролі Грига. Словом, Вілен Головко — майстер на всі руки у театральній справі й тому він працює у різних жанрах. Прикладом такої вистави є драматична поема Л. Українки «На полі крові», яку поставила Л. Кушкова. Роль Іуди грає В. Головко, а образ Прочанина створює Володимир Бережницький. Драматична поема Лесі Українки буде грати на зустрічі-бесіді двох дійових осіб — Іуди і Прочанина. Ця розмова на очах у глядача перетворюється на філософську й морально-етичну дискусію. В. Бережницький і В. Головко впевнено і наочно розкривають анатомію зради людини.

Серйозна вдумлива робота над кожною роллю, пошуки допоміжного матеріалу — це характерні риси для творчості Володимира Бережницького. Понад три десятиліття він працює у театрі ім. Т. Г. Шевченка. У творчій біографії актора можна нарахувати участь майже у 50 виставах. Таланту актора підкоряються усі жанри з репертуару шевченківців. Успішно знаходить ключ до драматичних образів, до розкриття характеру героїв у комедіях, а також із великим натхненням В. Бережницький грає для юних глядачів.

Для нього немає головних і другорядних ролей. У кожній роботі він намагається виявити головне, що хотів сказати своїм персонажем автор, а вже з'ясувавши для себе суть ролі, В. Бережницький шукає її зовнішній малюнок. Так було, коли він грав Гриця у поетичній виставі Л. Костенко «Маруся Чурай» або Арсена у п'єсі О. Ніконенка «Чужий». І м'який ліричний Гриць, і добрий дотепний Арсен у виконанні актора доводять думку, що ясно стверджує: компроміс у коханні неможливий, його сила руйнує чисті почуття.

Разом із Лопуцьковським у «Шельменко-денщику» Г. Квітки-Основ'яненка, Сисоєм із водевілю «По-модньому» М. Старицького, Василем — кравцем театральних костюмів у «Житейському морі» І. Карпенка-Карого, Возним із «Наталки-Полтавки» І. Котляревського, Тольо з «Джокера» Г. Запольської, Капеланом з комедії «Дами і гусари» А. Фредро, Винокурором із «Майської ночі» за М. Гоголем актор заразливо сміється над хитрощами та витівками своїх персонажів.

Веселий сміх, добрий гумор змінює актор на засоби викривальної, жорстокої сатири, змальовуючи образи хижаків, які заради грошей продадуть і рідного батька. Такими постають у виконанні В. Бережницького Гордій у драмі М. Кропивницького «Доки сонце зійде, роса очі виїсть», Маюфес у комедії І. Карпенка-Карого «Хазяїн» та Калинич у драмі І. Франка «Украдене щастя». Дуже кумедними, вкрай смішними у своїх зусиллях завоювати жіноче серце робив актор дона Луїса та Маркіза у комедіях П. Кальдерона «З коханням не жартують» і К. Гольдоні «Мірандоліна». До цих кумедних персонажів сьогодні Володимир Бережницький приєднує таких різних героїв, як Піш-туш із вистави «Мікадо» О. Вишні, Міхай із оперети «Маріца» І. Кальмана та Заморський міністр у виставі про Ходжу Насреддіна «Один день із 1000 ночей». Таким же різноплановим є Бережницький у виставах для дітей. Його підступний, хитрий, жадібний Султан у музичній казці Я. Стельмаха «Аладін» та веселий, винахідливий Дід у народній казці «Пан Коцький». Легка красива пластика актора, його весела вдача підкоряють глядача з першої появи Бережницького на сцені, але за цією легкістю стоїть велика серйозна творча робота.

Володимир Бережницький — заслужений артист України

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Досвідчений майстер Марія Проценко у своєму репертуарі має майже 100 різнопланових ролей у виставах сучасного і класичного репертуару. У її біографії після завершення навчання у Дніпропетровському театральному училищі (1966 р.) було два театри: Львівський обласний драматичний театр ім. Ю. Дрогобича та Дніпропетровський український музично-драматичний театр ім. Т. Г. Шевченка. Саме на сцені цього театру Марія Проценко сформувалася як актриса широких творчих можливостей. Вона зіграла різнопланові жіночі характери, де розкрила багато сторінок жіночої долі.

У першу половину її творчості грала молодих героїнь, таких як Харитина («Наймичка» І. Каренка-Карого), Марина («Марина» за Т. Шевченком), Ісмена («Антигона» Софокла), Валя («Російські люди» К.Симонова), Должин («П'ять пальців руки» Ч. Лодойдамби) та багато інших. З часом, набуваючи професійної майстерності, актриса Проценко здолала такі складні щаблі, що називалися Катерина Ізмайлова («Леді Макбет Мценського повіту» за М. Лесковим) і Ангустіас («Дім Бернарди Альби» Г. Лорки).

Великий період у творчій біографії Марії Проценко належить роботі у Дніпропетровському міжобласному відділенні національної спілки театральних діячів.

Після успішної 25-річної роботи у відділенні спілки актриса повернулася до трупі шевченківців. І активно включилася у діючий репертуар театру. А головну свою увагу актриса зосередила на розвитку своєрідного літературного театру, який вже кілька років розвивається у репертуарі театру. Вона є автором ідеї і виконавицею двох моновистав. Перша з них базується на творах Ліни Костенко і називається «Я вам цей борг ніколи не залишу». У 2015 році в Києві на XVII Міжнародному театральному фестивалі моновистав «Відлуння» актриса була нагороджена премією «За громадянську позицію», виконуючи роль у моновиставі за творами Ліни Костенко.

Поетичний театр шевченківців Марія Проценко продовжила моновиставою «Билась птахом змучена душа». Ця вистава розповідає про драму особистого життя Тараса Шевченка, про велику кількість жіночих образів у його творчості. Актриса натхненно читає уривки з поем «Катерина», «Марина», «Наймичка», «Тризна», а також вірші «Садок вишневий коло хати», «Зоре моя вечірняя», «Дівочії ночі...», «Мені 13 минало...». Ця вистава з успіхом іде на малій сцені театру. Окрім свого поетичного театру Проценко плідно працює у виставах діючого репертуару. Останнім часом зіграла ролі: Наймичку виставі-концерті «Бал», Хеновеву у драмі «Дерева вмирають стоячи» А. Касони, Параску у комедії «Сто тисяч» І. Карпенка-Карого, а також одну з героїнь у виставі «Отрута не за призначенням» А. Коровкіна.

Марія Проценко —
заслужений працівник
культури України

Спадкоємцем і продовжувачем славних традицій поетичного театру є актор і режисер Ігор Кирильчатенко.

Сьогодні він — автор, режисер концерту «Ангели тебе оберігають», головною темою якого є війна на Сході України. В концерті звучить багато музики, цікаві танцювальні номери, все це дійство об'єднується одним твердженням — війни не повинно бути ніде й ніколи. З 2014 року, з дня створення концерту, він має великий успіх у глядачів.

З цим поетичним і співучим концертом театр побував на гастролях у багатьох містах України, в тому числі відбулись благодійні концерти у Донецькій області, містах Вугледар, Красногорівка, Мар'їнка, Авдіївка, де здійснюється антитерористична операція, і Ігор Кирильчатенко особисто брав участь у цих подіях.

Перша поетична літературна вистава-концерт Ігоря Кирильчатенка була відзначена на всеукраїнському театральному фестивалі «Миротворці — 2016» та «Art-Ukraine — 2017». На конкурсі-фестивалі «Січеславна — 2017» автор і режисер концерту «Ангели тебе оберігають» був нагороджений спеціальним дипломом «За громадянську патріотичну позицію».

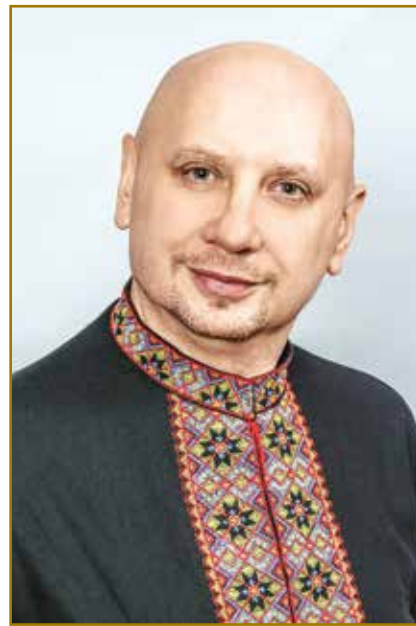
Продовжує тему війни, її неможливості та антилюдяності актор і у виставі «Війни нема...Є». Разом із режисером В'ячеславом Волконським Ігор Кирильчатенко розробляє дуже цікаву змістовну концепцію образу солдата, який повернувся із зони АТО. Герой марить, він не може знайти себе у реальному світі. Ці глибокі психологічні переживання солдата дуже точно і вмотивовано передає актор.

У цій виставі Ігор Кирильчатенко знову продовжує свій літературний театр, тому що вистава «Війни нема...Є» поставлена за творами й інтерв'ю сучасного письменника Бориса Гуменюка. Автор драми був присутній на прем'єрі вистави «Війни нема...Є» і дав роботі театру високу оцінку.

За свою громадянську активну позицію Ігоря Кирильчатенко було нагороджено медаллю обласної «25-та річниця незалежності України».

Поряд із глибокосучасними творами актор Ігор Кирильчатенко бере активну участь у репертуарі шевченківців, граючи комедійні ролі: Лялькар і Лікар («Лускунчик» Е. Гофмана), Змій («Котигорошко А. Шияна»), Син («Ромео і Жасмін» О. Гавриша), Десяцький («Майська ніч за М. Гоголем»), Джин («Аладін» Я. Стельмаха) і багато інших.

До своєї професії молодий актор і режисер ставить з великою відповідальністю і тому можна сподіватися на його подальший розвиток.

Ігор Кирильчатенко — артист драми

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Світлана Сушко підтримує кращі традиції шевченківців. У її репертуарі — всі жанри сучасного театру, за 21 рік перебування у трупі шевченківців пройшла всі щаблі професійної майстерності. Сьогодні вона — провідний майстер сцени, якому підкоряються будь-які творчі завдання.

Невичерпна наснага актриси, надзвичайна експресія і глибоке проникнення у долю молодих героїнь виявила Світлана Сушко, виконуючи ролі у виставах української класичної драматургії: Галя («Назар Стодоля» Т. Шевченка), Уляна («Сватання на Гончарівці» Г. Квітки-Основ'яненка), Прісенька («Шельменко-денщик» Г. Квітки-Основ'яненка), Русалка Водяна («Лісова пісня» Л. Українки), Проня («За двома зайцями» М. Старицького), Текля («Доки сонце зійде, роса очі виїсть» М. Кропивницького). Різноманітність класичного репертуару Світлани Сушко говорить про її широкі професійні можливості.

Ще більшу багатоплановість виявляє актриса у героїнях сучасного репертуару. В її виконанні Ліза («Конкурс» О. Галіна), Фостін («Габріель» М. Лоранса), Вона («9 ночей» М. Вішнека) — в образах цих дуже різних жінок актриса акцентує на найсуттєвіших і найактуальніших темах. У виставі «Вахтер», де вона грає Янгола-охоронця, а у спектаклі «Війни нема...Є» її роль називається Природа. Обидві ролі — це узагальнення, у яких актриса і режисер висловлюють своє ставлення і засудження законів, які панують у сьогоднішньому реальному світі.

Ще один популярний жанр не залишається поза увагою талановитої актриси. Світлана Сушко з успіхом бере участь в операх, із завзяттям молодості й чарівності грає: Лізу Дулітл («Моя чарівна леді» Ф. Лоу) Еллу Делей («Тітонька Чарлі за Б. Томасом) і Стасі («Сільва» І. Кальмана). Роботи в музичних виставах Світлани Сушко отримали численні мистецькі нагороди. У 2001 році вона стала лауреатом конкурсу «Надія Січеславни — 2001» у номінації «краща жіноча роль» за виконання ролі Елізи Дулітл («Моя чарівна леді» Ф. Лоу). Ще раз актриса була відзначена у фестивалі «Січеславна» за кращу роль другого плану, зігравши Літицію у драмі «Марія Стюарт» Д. Мараїні за Ф. Шіллером. Ще одну мистецьку премію отримала у 2018 році — стала лауреатом міської премії імені народної артистки України З. Хрукалової.

Світлана Сушко — яскравий представник вишуканого Літературного театру, який народився у ХХІ столітті на сцені ім. Т. Г. Шевченка. Її авторські програми за творами Лесі Українки, Івана Франка, Тараса Шевченка, а ще її моновистава за творами У. Шекспіра знайшли схвальну оцінку професійної критики, фахівців театру й літератури, численних глядачів. Успіхи Літературного театру Світлани Сушко багато разів відзначалися присудженням їй звання лауреата багатьох

Світлана Сушко —
провідний майстер сцени

конкурсів. У 2003 р. — лауреат Всеукраїнського конкурсу читців класичної та сучасної поезії (II місце). У березні 2004 року посіла I місце на конкурсі читців, присвяченому 190-річчю від дня народження Т. Г. Шевченка. Переможець міжобласного конкурсу професійних читців ім. Л. Українки (2005 р.) Лауреат II творчого конкурсу молодих авторів родини Івана та Матусі Гнип журналу «Борисфен» у номінації «Театр» (2010 р.), I місце на Міжобласному конкурсі професійних читців ім. І Франка (2017 р.).

Більше двох десятиліть працює на сцені театру ім. Т. Г. Шевченка випускниця Дніпропетровської консерваторії Ольга Радочинська-Рагуліна. Висока вокальна культура, приємного тембру сопрано у поєднанні з драматичними здібностями дозволяють актрисі брати участь як у виставах музичного репертуару, так і драматичних спектаклях, а також актриса з успіхом грає у виставах для дітей. Її головним призначенням було й залишається сьогодні виконання ролей лірико-драматичного плану, насамперед, у класичних оперетах. Її Юлішка, Маріца, Сільва («Циган-прем'єр», «Маріца», «Сільва» І. Кальмана) вирізняються типовими рисами характеру салонної героїні класичної оперети. Ольга Радочинська вміє красиво носити своє елегантне вбрання. Вона без ознак опереткової сентиментальності грає веселих героїнь і яскраво виконує дуети зі своїми партнерами-героями. Зовсім протилежні образи створила Радочинська, граючи Ульяну («Сватання на Гончарівці» Г. Квітки Основ'яненка), Парасю («Сорочинський ярмарок за М. Гоголем»), Панночку («Майська ніч» за М. Гоголем). У цих образах, Радочинська робить своїх героїнь веселими, дотепними, співучими й танцювальними, які все знають і все вміють.

Велика відданість професії і працьовитість дозволили актрисі вокального жанру з часом брати участь у виставах драматичного плану. Її Евжені («Шельменко-денщик» Г. Квітки-Основ'яненка), Русалка польова («Лісова пісня» Л. Українки), Хазяйка («Жив собі пес» В. Назарова) — органічні у своєму поєднанні яскравого зовнішнього малюнку з внутрішнім наповненням ролі.

Окрема сторінка у творчості Ольги Радочинської належить виставам для дітей. Успішно грає актриса Мальвіну у виставі «Буратіно» А. Толстого, Вчительку у виставі «Пеппі Довгапанчоха» А. Лінгрен, а ще Ольга Радочинська багато років блискуче грає Снігуроньку в зимових святах як у своєму театрі, так і на міських ялинках.

Актриса своєю наполегливою роботою завоювала провідне місце в трупі театру і всі її прагнення спрямовані на активну шукаючу творчість.

Ольга Радочинська-Рагуліна — провідний майстер сцени

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Випускниця Дніпропетровського театрального училища Наталія Гаврикова вже 27 років працює у трупі шевченківців.

Багато років вона грала молодих дівчат у виставах класичного і сучасного репертуарів. Показовою була у її виконанні роль Прісеньки у комедії «Шельменко-денщик» Г. Квітки-Основ'яненка. Понад 10 років актрису супроводжувала ця красива, енергійна, бойова героїня, яка відважно виборює своє щастя і робить це Прісенька-Гаврикова дуже весело й енергійно. За Прісенькою у Гаврикової послідувала низка таких же завязятих дівчат на ім'я Катря, Тетяна, Вустя, Катерина, Ганна і ще багато інших. Всі ці героїні мали бути молодими, їхні почуття і думки не вирізнялися великою різноманітністю, а мали більше знаковий характер: молоді, наївні, відверті та щирі.

Але в репертуарі Гаврикової траплялися і ролі іншого напрямку. Несхожою ні на кого з її героїнь була Варя у «Вишневому саді» А. Чехова. Чеховська героїня актриси існувала наче у двох вимірах: один — для себе, другий — для людей. Для себе вона знала, що в неї не буде щастя. Але весь час Варя Гаврикової знаходилася у русі. Вона постійно щось шукала, не знала спокою і в цьому русі не змогла втримати навіть свого щастя.

За часи роботи в Гаврикової склався досить різноманітний репертуар: Саня («Брехня» В. Винниченка), мадам Шанель («8 жінок» Р. Тома), Жозефіна («Милі дітки» Ф. Кампо), Юзя («Дами і гусари» А. Фредро), Жінка, музикант, міністр краси і науки («Мікадо» за творами О. Вишні) та багато інших.

Неспокійна творча душа Наталії Гаврикової весь час знаходиться у пошуку. Вона є ще одним представником Літературного театру, який існує у шевченківців майже два десятиліття і який кожного року поповнюється самостійними акторськими моновиставами. Таку виставу, яка складається з української класичної поезії, зробила й Наталія Гаврикова і стала лауреатом регіонального відкритого фестивалю моно- та камерних вистав «Віват актор!» (2003 р.). Актриса — прекрасний читець поезії Лесі України, Тараса Шевченка й інших авторів. Ця діяльність актриси відзначена на регіональному конкурсі читців ім. Л. Українки (1999 р.). У цьому ж році вона стала дипломантом Всеукраїнського конкурсу читців ім. Лесі Українки.

Життя актриси Гаврикової наповнене творчими пошуками, чималими здійсненнями, і свою майстерність вона передає майбутньому акторському поколінню, викладаючи сценічну мову у своєму рідному Дніпропетровському театральному-художньому коледжі. Сьогодні вона символічно продовжує пошуки Літературного театру, і в сучасній драмі-парадоксі «Війни нема...Є» Б. Гуменюка грає роль Жінки в чорному, яку вигадав режисер В. Волконський.

Наталія Гаврикова —
артистка драми

Галина Самара після закінчення Дніпропетровського театрально-художнього коледжу працює у театрі ім. Т. Г. Шевченка. У її репертуарі досить широко представлені образи української класичної драматургії. Актриса, яка володіє щасливою сценічною зовнішністю, а також хорошими вокальними даними, з успіхом грала Груню («Сорочинський ярмарок» за М. Гоголем), Польову русалку та Водяну русалку («Лісова пісня» Л. Українка), Настю («За двома зайцями» М. Старицького), Катрю («Доки сонце зійде роса очі виїсть» М. Кропивницького) і Панночку («Майська ніч» за М. Гоголем).

Поряд із класичними образами Галина Самара створила низку образів у п'єсах сучасних авторів. Такими були Катя Волкова («Конкурс» О. Галіна), Куку («Безіменна зірка» М. Себастьяна), Зура («Милі дітки Ф. Кампо), Елена («Дерева вмирають стоячи» А. Касони). Усі ці ролі вимагали у актриси гострої характерності, яскравої, сповненої натхнення та енергії. Галина Самара разом з глядачами сміється (ефект відчуження) над своїми незграбними героїнями, які весь час потрапляють у безглузді ситуації.

Хороші вокальні дані Галини дозволяють їй брати участь у музичних виставах різного напрямку. У мюзиклі-бурлеску «Мікадо» за творами О. Вишні Г. Самара грає з веселим завзяттям у жанрі дійсного бурлеску роль, яка називається у виставі Жінка, музикант, міністр краси і науки. А поруч з незграбним міністром краси актриса з натхненням грає Циганку в класичній опереті І. Кальмана «Маріца».

Окрема сторінка у творчості Галини Самари належить виставам для юних глядачів. Коза-дерева з однойменної казки та Лисичка з музичної вистави «Операція Мільйончик» знайшли у виконанні актриси яскравий зовнішній малюнок, цікаву, оригінальну, ні на кого не схожу пластику й дуже подобаються дітям. Так само з великим успіхом грає актриса Снігуроньку в багатьох зимових театральних заходах.

Актриса Г. Самара не заспокоюється на досягнутому. Вона закінчила Київський національний університет кіно, театру та телебачення ім. І. Карпенка-Карого і отримала кваліфікацію режисера драматичного театру (2009 р.). Ця професія дозволяє Галині Самарі здійснювати особисті концертні програми та розробляти сценарії міських театралізованих заходів, де вона часто є не тільки автором сценарію і режисером, а ще й одним з виконавців. Актриса, як і більшість її активних творчих колег, бере участь у створенні вистав і читецьких програм у своєрідному Літературному театрі. Вона з успіхом читає свої поетичні програми з творів класичних і сучасних авторів. Також бере участь в одній з останніх за часом робіт театру — виставі «Війни нема...Є» Б. Гуменюка, де грає роль, яка називається Жінка у чорному.

Галина Самара (Биканова) — провідний майстер сцени

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Понад 10 років у театрі ім. Т. Г. Шевченка працює Вероніка Голованьова. Тут до неї, випускниці Дніпропетровського театрального-художнього коледжу, прийшли і професійна майстерність і досвід роботи над складними й різноплановими образами у виставах сучасного та класичного репертуарів.

Голованьова розробляє свою акторську тему — складної жіночої долі в різнобарвних виставах драматичного плану. Створені нею образи Рози («Татуйована троянда» Т. Уільямса), Роди («А далі — тиша...» В. Дельмара), Гелени («Шалене кохання гетьмана» В. Веретенникова) та Оксани («Доки сонце зійде, роса очі виїсть») вирізняються глибоким психологічним проникненням у характер кожної героїні і при всій їхній різниці актриса об'єднує їх ствердженням, що кожна людина має право на щастя.

Поряд із драматичними ролями актриса з успіхом виконує комедійні ролі. Її Химка («За двома зайцями» М. Старицького), Гейша («Мікадо» за О. Вишнею), Стасі («Сільва» І. Кальмана), Ліза («Маріца» І. Кальмана) демонструють широку амплітуду комедійного в палітрі В. Голованьової. Вона з великою майстерністю розкриває діапазон комічного від гострої сатири (Химка і Гейша) до м'якого гумору і доброї посмішки, виконуючи ролі Стасі й Лізи у класичних оперетах «Сільва» й «Маріца» І. Кальмана. Якщо в комедійний репертуар актриси додати ще дві цікаві ролі, такі як Гелена у комедії У. Шекспіра «Все добре, що кінчається гаразд» і Мілена у «Діогені» Б. Рацера і В. Константинова, то можна сказати, що всі відтінки комічного актриса використовує сьогодні у своїй роботі.

Зовсім несподіваною і надзвичайно серйозною роботою актриси є її роль, яку режисер-постановник В. Волконський назвав страшним узагальнювальним словом Війна у виставі «Війни нема...Є» Б. Гуменюка.

Вероніка Голованьова не боїться маленьких і великих ролей. Залюбки грає у виставах дитячого репертуару. Саме у виставах для юних глядачів розкрилася вся багатогранність таланту Вероніки Голованьової. Актриса знайшла для кожної своєї казкової героїні особливий оригінальний характер і цікавий зовнішній малюнок. Тому юні глядачі добре сприймають її: Люську («Стережися лева» Я. Стельмаха), Внучку («Коза-дереза» Л. Кушкової), Принцесу («По щучому велінню» М. Кропивницького), Зміючку («Котигорошко» А. Шияна), Сіру Мишу («Нові пригоди кота Леопольда» Б. Дмитрієва), Веснянку («Країна сонячних зайчиків» В. Нестайка).

Окрім того, вона бере активну участь у багатьох концертах патріотичного напрямку і не тільки як ведуча, а і як співавторка сценаріїв. Вона — активний учасник багатьох театральних заходів, присвячених Дням пам'яті героїв Крут, Героїв Небесної Сотні та концерту «Ангели тебе оберігають».

Вероніка Голованьова —
провідний майстер сцени

Любов Тимошенко — актриса неймовірної долі, дивовижного сценічного довголіття.

Так судилося, що її ім'я Любов, мов яскрава зірка, визначило і її головну тему у мистецтві.

Актриса є втіленням прекрасного, вічного поняття: любов, жіночість, лірика.

Яскраві променисті очі, тиха усмішка, лагідність, ніжність, якась особлива, співуча ліричність жінки притаманні її героїням як у виставах класичного репертуару, так і спектаклях сучасних авторів.

Ліричні героїні Л. Тимошенко багато років співали на сцені шевченківців про вірне кохання, його силу і красу. Вони були близькими і зрозумілими різним поколінням глядачів. Актриса без будь-яких натяжок, органічно, уникаючи повторень, свіжо, щиро, з великою емоційністю будувала характери своїх героїнь у численних музичних виставах, а також у спектаклях драматичного плану.

Вона легко сприймала правила гри будь-якого жанру. Тому її Галя з «Майської ночі» М. Старицького за М. Гоголем, Уляна зі «Сватання на Гончарівці» Г. Квітки-Основ'яненка, а поряд Сона з «Витівок Хануми» А. Цагарелі, Софійка з «Другого весілля в Малинівці» І. Поклада, Оленка з оперети Л. Лядової «Під чорною маскою», Аніта з «Поцілунку Чаніти» Ю. Мілютіна, Олена з «Конотопської відьми» були співучими, красивими і добрими. А її тиха, роботяща, совісна Харитина з драми І. Карпенка-Карого «Наймичка» або Оленка з повісті про кохання «Голубі олені» О. Коломійця, яку актриса грала з великим успіхом у 1970-х роках, також продовжували тепер вже у драмі головну тему актриси. Л. Тимошенко стверджувала у всіх зіграних нею ролях, що кохання — це добро та краса, і за них треба боротися. Роль Оленки увібрала майже всі аспекти й особливості, характерні для акторської палітри виконавиці.

Любов Тимошенко можна назвати ідеальною актрисою саме українського музично-драматичного театру. Її талант дозволяє однаково успішно працювати у виставах суто драматичних, музичних і навіть казкових.

Цю лінію багатожанровості свого репертуару актриса продовжує і сьогодні, беручи участь у виставах суто драматичного плану: Балашиха («Кайдашева сім'я» І. Нечуя-Левицького), П жінка («Украдене щастя» І. Франка), а поруч існують її кумедна Устя, черевичниця з музичної комедії «За двома зайцями» М. Старицького або Хеновева у комедії іспанського драматурга А. Касони «Дерева вмирають стоячи».

Як і раніше, головна мета і любов життя Любові Тимошенко — театр. Тому час не має над нею сили. Її очі такі ж блакитні, її усмішка — така ж добра й лагідна.

Любов Тимошенко —
артистка драми

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Катерина Курсакова —
артистка драми

У колективі шевченківців весь час народжуються цікаві акторські творчі об'єднання. Вже багато разів ми згадували про вишуканий, цікавий Літературний театр, який сформувався на початку ХХІ століття.

Естафету пошуків акторів драми у Літературному театрі підхопив акторський цех вокалістів, який на чолі з головним диригентом Ю. Бедніком створює свій, можна сказати, Вокальний театр. Особливою ознакою цього театру є участь у його численних концертних програмах і музичних виставах акторів — представників молодого покоління шевченківців. Мають вищу вокальну освіту Катерина Курсакова (сопрано), Олексій Таран (драматичний тенор), Наталія Штернер (колоратурне сопрано) — випускники Дніпропетровської консерваторії ім. М. Глінки. До цього Вокального театру також належать артисти-вокалісти Людмила Кусакіна, Тетяна Лоза, Олена Завгородня і Яна Корольова.

Катерина Курсакова успішно виконала роль Наталки в музичній виставі «Наталка Полтавка» І. Котляревського та Галю в музичній комедії «За двома зайцями» М. Старицького. Також актриса була органічною в ролі Співачки у казці «По щучому велінню» М. Кропивницького. Катерина Курсакова має красивого тембру голос і в неї багатожанровий музичний репертуар. Її виконання вирізняється глибоким ліризмом і душевністю.

Наталія Штернер —
артистка-вокалістка

Наталія Штернер свій шлях артистки-вокалістки почала у Дніпропетровському оперному театрі, а потім продовжила, граючи в Харківському театру оперети. У театрі ім. Т. Г. Шевченка Наталія Штернер працює лише з початку 2017 року. Дуже швидко увійшла у концертний репертуар театру. Молода співачка задіяна майже в усіх музичних заходах. Сьогодні працює над роллю Наталки у виставі «Наталка Полтавка» І. Котляревського.

До своєрідного музичного Вокального театру шевченківців належить і Олексій Таран. Він працює в театрі ім. Т. Г. Шевченка лише другий сезон. Молодий фахівець проявив себе активним і наполегливим у творчих пошуках. За короткий термін він зіграв ролі: принца Нанкіпу в мюзиклі-бурлеску «Мікадо» О. Вишні, Перчика в мюзиклі «Скрипаль на даху» за п'єсою Г. Горіна, Гусейна Гуслія у музичній виставі про пригоди Хаджи Насреддіна «Один день із 1000 ночей». Багато пошуків у знаходженні органічного поєднання зовнішнього малюнку ролі і внутрішнього стану потребувала від актора роль Пса Бровка в музичній казці за мотивами народної казки «Жив собі пес».

Олексій Таран працює багато й наполегливо. Його майстерність зростає кожного дня, — мабуть, тому, що до своєї омріяної професії актора він йшов багато років. Спочатку закінчив

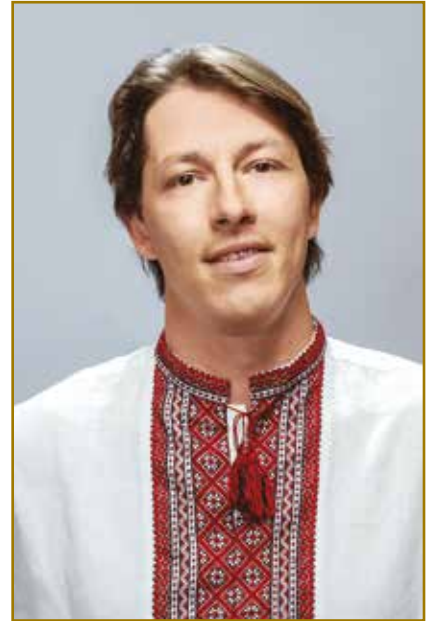
Львівський інститут пожежної безпеки МВС України, потім служив 12 років у МНС України, закінчив Дніпровську консерваторію за спеціальністю «Академічний спів» і, нарешті, здійснив свою мрію — з радістю і натхненням працює у театрі ім. Т. Г. Шевченка.

У Вокальному театрі шевченківців у багатьох концертних програмах користується великим успіхом тріо бандуристок «Лілея». До складу цього музичного колективу входять Людмила Кусакіна, Олена Завгородня і Ольга Радочинська-Рагуліна. Всі три актриси мають великий концертний репертуар. Жоден концерт театру не обходиться без виступів цього тріо, репертуар якого вирізняється чудовим національним колоритом і великою професійною майстерністю.

Олена Завгородня у своєму доробку має велику кількість різножанрових ролей, а саме: Оксана («Запороги» В. Веретенникова), Телі («Аршин мала лан» У. Гаджибекова), Діана («Все добре, що кінчається гаразд» У. Шекспіра), Сюзон («8 жінок» Р. Тома), Варя («Новосельці» («Мамаша») М. Кропивницького). Звичайний перелік ролей свідчить про широку амплітуду акторських можливостей Олени Завгородньої. Її професійну спроможність також демонструє і блискуче перевтілення актриси у казкових персонажів. Із великим задоволенням юні глядачі співпереживають її Мавпочці із казки Я. Стельмаха «Стережися Лева», Зайчиси «Заєць-вирвихвіст» Г. Піменова, а також Козідерезі з однойменної казки за народними мотивами. Продовжуючи свої пошуки у вокальному репертуарі, актриса вносить доробок і у Вокальний театр ім. Т. Г. Шевченка авторською програмою «Звучи, моя бандуро». Є в Олени Завгородньої і новорічна програма, яка називається «Від Калити до щедрівок».

Ще одна учасниця чудового тріо «Лілея» Людмила Кусакіна теж має цікавий і різноманітний репертуар. Актриса працює у театрі з 1995 року і її таланту підкоряються образи в музичних, драматичних та казкових виставах. Останнім часом актриса успішно грає: Галю («За двома зайцями» М. Старицького), Килину («Майська ніч» за М. Гоголем), Асію («Аршин мал. Алан» У. Гаджибекова), Бабусю Голди («Скрипаль на даху» за п'єсою Г. Горіна), гострокомедійну Пі-ті («Мікадо» за О. Вишнею).

Особливу сторінку у творчості Людмили Кусакіної посідають вистави для дітей, де її роботи вирізняються органічним поєднанням гумору, доброї усмішки і яскравим зовнішнім малюнком. До таких робіт належать: Зайчєня Люська («Стережися лева» Я. Стельмаха), Буратіно («Пригоди Буратіно» О. Толстого), Наречена («Жив собі пес» за народними мотивами), Лисиця («Коза-дереза» за народними мотивами).

Олексій Таран — артист-вокаліст

Олена Завгородня — артистка-вокалістка

ДНІПРОВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Людмила Кусакіна —
артистка-вокалістка

Поряд із музичними виставами Людмила Кусакіна вдало перевтілюється і в суто драматичні образи, такі як: пані Газуль («Репетиція в театрі злочину»), Катя Волкова («Конкурс» О. Галіна). Зовсім недавно актриса зіграла несподівану для себе роль, яка в трактуванні режисера В. Волконського називається Любов у виставі «Війни нема...Є».

Артистки Тетяна Лоза і Яна Корольова є яскравими представницями Вокального театру.

Тетяна Лоза працює в театрі 6 років. Її майстерність зростає від вистави до вистави, тому репертуар вирізняється різножанровістю та багатотематичністю. Тетяна Лоза за останні два сезони зіграла кілька цікавих і різноманітних ролей, у яких її талант розкрився не тільки як вокалістки, але і як драматичної актриси. У своїх дуже різних музичних образах Тетяна Лоза не просто добре співає, а створює повноцінні характери молодих героїнь. Найпоказовішою у її репертуарі є одна з останніх за часом ролей Гюльджан із вистави «Один день із 1000 ночей» А. Крима. Гюльджан-Лоза підкреслює щирістю своїх почуттів, яскравим ліричним забарвленням, хорошим вокалом і симпатичною безпосередністю.

До цієї творчої перемоги Тетяна Лоза йшла кілька років, накопичувала сценічний досвід, граючи в багатьох виставах для дітей: Пеппі («Пеппі Довгапанчоха» А. Лінгрен), Лисичка («Пан Коцький»), Внучка («Коза-дереза»), Наречена («Жив собі пес») — казки за народними мотивами. Образи в цих виставах дали можливість Тетяні Лозі набути різнобарвних навичок професійної майстерності. В останніх сезонах творчість Т. Лози набуває яскравої оригінальності, де чітко прочитується тяжіння актриси до гострої характерності. Тому саме в такому ключі Тетяна Лоза грає Химку в комедії М. Старицького «За двома зайцями» і Піп-бо в мюзиклі-бурлеску «Мікадо» за О. Вишнею.

Тетяна Лоза —
артистка драми

Випускниця Дніпропетровського театрального коледжу Яна Корольова працює у трупі шевченківців з 2008 року. Її пошуки не обмежуються межами актриси драми. Вона має вокальну спеціалізацію, свого часу брала участь у театрі пантоміми й нарешті отримала вищу освіту в Національній академії керівних кадрів культури і мистецтв. Яна Корольова має досвід роботи на телебаченні. З дитячих років після навчання в музичній школі (клас фортепіано) брала участь у кількох фестивалях-конкурсах вокальної музики. Сьогодні всі свої різнопланові здібності актриса поєднує в роботі на сцені театру ім. Т. Г. Шевченка. Грає багато, грає з натхненням. Їй підкоряються героїні класичного та сучасного репертуару: Галя («Майська ніч» за М. Гоголем), Прісенька («Шельменко-денщик»), Уляна

(«Сватання на Гончарівці» Г. Квітки-Основ'яненка), Мелашка («Кайдашева сім'я» І. Нечуя-Левицького), Марися («Мартин Боруля» І. Карпенка-Карого), Надія («Заграва» В. Веретенникова), Жасмин («Ромео і Жасмин» О. Гавроша), Керол і Клея («Чорна комедія» П. Шеффера).

Яна Корольова — активний учасник Вокального театру шевченківців. І тут її репертуар також досить різноманітний, навіть трапляється і класична оперета: Ліза («Маріца» І. Кальмана). А також різноманітні ролі у музичних виставах: Галя («За двома зайцями» М. Старицького), Юм-юм («Мікадо» за О. Вишнею), Голд («Скрипаль на даху» за Г. Горіним) і, нарешті, головна роль у мюзиклі «Один день із 1000 ночей», де Яна Корольова грає Гюльджан.

Успішно грає актриса ролі у виставах для юних глядачів. Цікавою сценічною пластикою та добрим гумористичним спрямуванням вирізняються її роботи в казках: «Жив собі пес» (Злодійка), «Коза-дереза» (Зайчиха), «Пеппі Довгапанчоха» (Аніка), «Пан Коцький» (Лисичка).

В особистості актриси Яни Корольової, можна сказати, поєднуються два театри: Літературний і Вокальний. У Літературному театрі актриса виконує роль, яка називається Любов у драмі «Війни нема...Є» за творами Б. Гуменюка, а свій Вокальний театр вибудовує як ведуча і солістка концерту «Світові кінохіти».

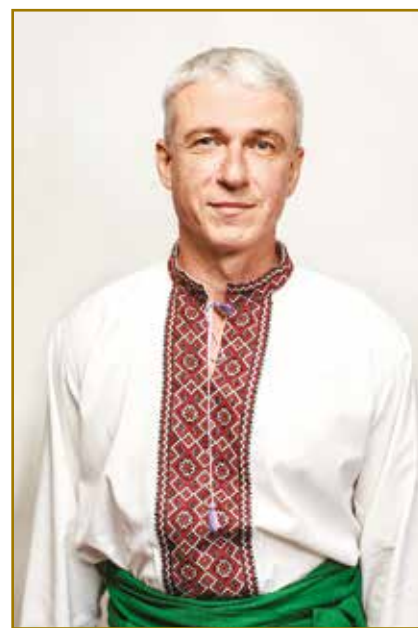
Володимир Носко — випускник Харківського національного університету мистецтв ім. І. П. Котляревського. Друге десятиліття працює у театрі ім. Т. Г. Шевченка. Поступово, збагачуючи свій репертуар, а з ним і підвишуючи професійну майстерність Володимир Носко сьогодні є яскравим представником акторського покоління середнього віку. Він пройшов всі етапи становлення актора драми, виявив себе як різноплановий фахівець, якому підвладні жанри музичної комедії, драми, казки і знову ж таки комедії.

Яскравими драматичними роботами актора були: Гнат Карий («Назар Стодоля» Т. Шевченко), Орлик («Мазепа — гетьман України» за Б. Лепким), Суддя Гук («Маруся Чурай» Л. Костенко), Білл («Адалі тиша». В. Дельмара), Прокурор («Запороги» В. Веретенникова) і, нарешті, головна роль у виставі «Сто тисяч» І. Карпенка-Карого — Калитка. Ця робота увібрала кращі риси таланту Носка. Актор виявив усі відтінки комічного. Створюючи образ Герасима Калитки, він використовує яскраві фарби гострої сатири, від злої та хитрої посмішки до страшної маски хижака, що потребує тільки одного — збагачення.

Є в репертуарі Володимира Носка роль, яка сьогодні виявляє готовність актора до виявлення суто драматичних і навіть

Яна Корольова —
артистка драми

Володимир Носко —
артист драми

трагедійних почуттів. Такою роботою є роль Лікара Тадлоса у драмі «Війни нема...Є» Б. Гуменюка.

Поряд із драматичними ролями Володимир Носко з ентузіазмом і великою самовіддачею грає у виставах музичного репертуару, таких як: «Сільва» І. Кальмана (Ронсдорф), «Безіменна зірка» М. Себастьяна (Кондуктор), «Тітонька Чарлі» О. Фельцмана (Джек). Добре відчувається актор у виставах для дітей. Його Вовк у казці за народними мотивами «Коза-дереза» своїми невдалими пригодами викликає дружній сміх юних глядачів.

Сьогодні актор Володимир Носко, здолавши багато творчих щаблів, готовий до зустрічі з будь-яким драматургічним матеріалом.

Актор Владислав Олійник — особистість, яка шукає себе у творчості, а свою творчість глибоко занурює в сучасне буття. Мабуть тому, Владислав Олійник спочатку закінчив Дніпропетровський театральний-художній коледж і отримав фах актора драматичного театру за спеціалізацією «Артист розмовного жанру». Після закінчення коледжу, в 2003 році прийшов у трупу шевченківців. У актора за 15 років склався великий різноманітний багатожанровий репертуар. Під час роботи в театрі актор продовжував свою професійну освіту. Закінчив Харківський національний університет мистецтв ім. І. П. Котляревського (актор театру і кіно). Неспокійна, схильна до пошуків натура, покликала Олійника отримати ще одну спеціальність і він закінчив Київський національний університет театру, кіно і телебачення ім. І. Карпенка-Карого (спеціальність «Організація театральної справи»).

Великий діапазон Владислава Олійника розкривається у двох показових, зовсім протилежних ролях.

Море веселої вдачі, напрочуд яскравого вражаючого гумору викликає Сверид Петрович Голохвастий у виконанні актора в музичній комедії М. Старицького «За двома зайцями». Різким контрастом до Сверида є робота актора у драмі І. Франка «Украдене щастя», де Олійник грає Миколу Задорожного. Грає з широкою амплітудою почуттів, розкриває трагедію людини, яка сподівалася вкрати чуже щастя. Образ Миколи актор дає у розвитку: спочатку це тихий незлобливий чоловік Анни, а в другій частині драми Микола Задорожний-Влад Олійник — постать трагічна, тому що він ошукав щастя Анни і таким чином ошукав своє щастя.

Продовжує напружену драматичну лінію і зовсім незвична робота актора у виставі «Зона» П. Ар'є, де Олійник грає Славу — дочку головної героїні Баби Прісі. Роль, яка потребувала зовнішнього, а ще більше глибокого внутрішнього пере-втілення. Слава у виконанні Олійника живе у власному світі. Вона заглиблена в минуле і не може зрозуміти ні своєї матері, ні

Владислав Олійник —
артист драми

навіть рідного сина. Глибоко і всебічно розкрив Олійник драму життя своєї героїні. Поряд із цією незвичною роллю слідує ще одна оригінальна робота актора у виставі «Вахтер» Г. Пінтера. Він грає роль одного з братів, які живуть в своєму будинку та уособлюють, за думкою автора, добро і зло всього світу. Саме образ доброго брата Астона створив Владислав Олійник. Його Астон піднімається до символічного ствердження добра в сучасному житті.

Виявивши суто драматичні здібності, Олійник з успіхом продовжує роботу в музичних виставах. Вдалими були його ролі в різнопланових комедіях, таких як: «Все добре, що кінчається гаразд» У. Шекспіра (Бертрам), «Безіменна зірка» М. Себастьяна (Удря), «Діоген» Б. Рацера, В. Константинова (Креонт), «Тігонька Чарлі» О. Фельцмана (Джек Чесні).

Сьогодні в його репертуарі органічно продовжується лінія комедійних вистав. Так, у мюзиклі-бурлеску «Мікадо» О. Вишні він зіграв гостросатиричну роль Собакіна, міністра руських справ, а поряд із цим у комедії «Дерева вмирають стоячи» А. Касони Владислав Олійник залюбки показує свої здібності актора-фокусника.

Не оминув своєю увагою актор і вистави для юних глядачів, де з великим успіхом грає Пана Коцького з однойменної казки за народними мотивами та Ведмедя у казці «Коза-дереза».

Велика самовідданість в роботі, хороші сценічні дані дають всі підстави чекати на нові яскраві роботи актора Владислава Олійника.

Ярослав Безкоровайний — бакалавр театрального мистецтва. Таку освіту він отримав після закінчення Київського національного університету культури і мистецтв у 2010 році, а до цього актор завершив навчання у Терехівському вищому училищі культури і прийшов у труп шевченківців.

Актору Ярославу Безкоровайному притаманні наполегливість, велика працездатність, потяг до підкорення нових професійних щаблів.

Його репертуар складається з вистав різного жанру, де органічно поєднуються комедія, драма, вистава для дітей. Останнім часом актор багато працює у виставах музичного жанру, підвищуючи кожного дня свою вокальну майстерність. Особливо це було помітно, коли Ярослав Безкоровайний зіграв дотепного, веселого, винахідливого Ходжу Насреддіна у мюзиклі «Один день із 1000 ночей» А. Крима. Сьогодні ця робота дозволяє думати, що й далі актор буде продовжувати свої пошуки у Вокальному театрі.

Плідно працює актор у виставах українського класичного репертуару: Трохим («Мартин Боруля»), Зозуля («Хазяїн»

Ярослав Безкоровайний — артист драми

І. Карпенка-Карого), Куць («Лісова пісня» Л. Українки). Цікавою, з виявленням багатьох рис таланту Ярослава Безкоровайного, була його роль Стецька у виставі «Сватання на Гончарівці» Г. Квітки-Основ'яненка. Актор разом із автором натягнув на себе маску зовсім обмеженого, тупого і, як кажуть сьогодні, прибраного Стецька. Але з цієї маски яскраво виблискують розумні акторські очі, які іноді буцімто залишають свого дурного Стецька і сміються над ним разом із глядачами.

Багато душевної енергії потребували від Безкоровайного його ролі в суто драматичних виставах, у прем'єрах останнього часу. Так, у виставі «Вахтер» Г. Пінтера актор зіграв Міка — дрібного шахрая і пройдисвіта, який, за думкою автора, є втіленням зла в сучасному житті. Мік-Безкоровайний яскраво, із глибоким зануренням у психологічний стан свого героя розвінчує його життєву позицію, яка будується на егоїзмі та легковажності. І саме такий Мік-Безкоровайний є повною протилежністю його доброму брату Астону.

У двох п'єсах сучасних українських авторів П. Ар'є і Б. Гуменюка Безкоровайний зіграв ролі, які потребують неабияких акторських і творчих затрат. Лікар Тадлос у сучасній драмі «Війни нема...Є» усіма способами намагається вилікувати солдата, який повернувся з АТО і який не може змиритися з законами сучасного світу. А в драмі «Зона» актор грає Вовчика, який разом зі своєю бабою Прісею висвітлює одвічну тему мистецтва — взаємодії батьків і дітей, співчуття людей один до одного і пошуку сенсу життя.

Значні успіхи в різноплановій творчій роботі Ярослава Безкоровайного останнього часу дозволяють чекати від актора нових звершень.

Доброю ознакою і традицією театру ім. Т. Г. Шевченка є поповнення акторської трупі випускниками Дніпропетровського театральнo-художнього коледжу.

Чотири випускники цього навчального закладу активно працюють на сцені театру ім. Т. Г. Шевченка. Дмитро Прищепо, Сергій Гордельянов, Максим Подорожний — майже ровесники і беруть участь у виставах шевченківців з 2004 року.

Пізніше до них приєднався Василь Петрушко. Отримавши в коледжі добру школу реалістичного театру, молоді виконавці органічно увійшли в поточний репертуар театру, а також брали активну участь у всіх прем'єрних виставах.

У кожного з них із часом вибудувалося своє акторське амплуа. Але попри всю оригінальність обдарування молодих виконавців, вони мають багато спільного у творчих принципах і тому часто беруть участь в одних і тих же виставах, або по черзі грають одну й ту саму роль.

Дмитро Прищепо —
артист драми

Дмитро Прищепо — актор переважно комедійного жанру. За традиціями Першого державного всі актори театру мають бути не тільки акторами драми, але і співучими, і танцювальними. Саме цю традицію підтримує Дмитро Прищепо.

У нього склався різноманітний концертний репертуар, основу якого складає велика кількість гумористичних творів сучасних українських авторів. З цими концертними програмами Дмитро Прищепо брав участь у кількох різноманітних конкурсах і став переможцем у 2006 році «Конкурсу молодих конферансьє», а трішки пізніше отримав звання лауреата в конкурсі гумористів ім. О. Вишні (м. Суми).

Однією з останніх робіт у гумористичному напрямі є моно-вистава, яку Дмитро Прищепо назвав «Пародійний скетч». Ця плідна робота читця ніяк не заважає активній акторській роботі Прищепи.

Дмитро Прищепо успішно виконує ролі у музичних виставах, а саме: Сулейман («Аршин мал алан» У. Гаджибекова), Левко («Майська ніч» за М. Гоголем), Феррі («Сільва»), Птючка («Маріца» І. Кальмана), Чарлі («Тітонька Чарлі» О. Фельцмана), Степан Глейтюк («За двома зайцями» М. Старицького), Міністр («Один день із 1000 ночей» А. Крима), Батюшка («Скрипаль на даху» за мотивами творів Г. Горіна), Хазяїн («Жив собі пес» за мотивами народної казки).

Сергій Гордельянов, як і його колеги по коледжу, намагається брати участь у виставах різного плану.

Особливою ознакою таланту Гордельянова є органічне поєднання комедії, драми та музичної вистави. Сергій Гордельянов не боїться малих, епізодичних ролей, грає їх з повною самовіддачею, чим викликає позитивну реакцію глядачів.

Значними роботами актора були: Олексій («Сватання на Гончарівці» Г. Квітки-Основ'яненка), Віртуоз («Автобус» С. Стратієва), Кобзар («Маруся Чурай» Л. Костенко), Невідомий («Сто тисяч» І. Карпенка-Карого), Мурза («Запороги» В. Веретенникова), Веллі («Аршин мал алан» У. Гаджибекова), Бонза («Мікадо» О. Вишні).

Останнім часом пошуки актора Сергія Гордельянова продовжуються. Він намагається розширити свій репертуар. Показовою в цьому плані є остання за часом робота — роль Дільничного у філософській п'єсі П. Ар'є «Зона».

Сергій Гордельянов органічно увійшов у міцний акторський ансамбль цієї вистави. Разом з усіма виконавцями актор активно підтримує головну тему спектаклю — тему добра і зла, любові до рідної землі, взаєморозуміння між людьми.

Сергій Гордельянов — артист драми

У репертуарі Максима Подорожного — низка зіграних ролей у виставах класичного репертуару.

Майже всі молоді актори-шевченківці складають іспит на професійність, граючи Скворцова у геніальній комедії Г. Квітки-Основ'яненка «Шельменко-денщик». Склавши цей іспит, актор успішно зіграв героїчну роль Назара у виставі «Назар Стодоля» Т. Шевченка, а потім Карпа у трагікомедії «Кайдашева сім'я» І. Нечуя-Левицького.

Поряд із такими класичними образами Максим Подорожний добре почувується в сучасній комедії. Гумором, веселою посмішкою та цікавим зовнішнім малюнком вирізняються ролі Креонта («Діоген» Б. Рацера, В. Константинова), Жана («Милі дітки» Ф. Кампо). До цієї галереї можна віднести і одну з головних ролей у комедії А. Касони «Дерева вмирають стоячи», де Максим Подорожний грає Маурісіо.

Актор чітко виявляє гуманістичну направленість п'єси іспанського драматурга. За стриманістю зовнішнього малюнка ролі Маурісіо Подорожний створює образ, наповнений глибокою людяністю.

Про великі творчі можливості актора говорить і його робота у виставі «Украдене щастя» І. Франка. Максим Подорожний створює багатогранний характер Михайла Гурмана, підкреслюючи головну думку вистави — не можна повернути украдене щастя, зробивши при цьому нещасними інших.

Зростаючу майстерність актора виявили і його ролі у виставах для юних глядачів. Тут його акторська палітра теж дуже різноманітна і всі ролі вирізняються, насамперед, яскравим зовнішнім малюнком ролі.

Веселими, грайливими вийшли у Максима Подорожного Ведмідь у казці «Пан Коцький» та Рак у казці «Козі-дереза», а ще добрим і веселим був його Батько Пеппі у музичній казці «Пеппі Довгапанчоха» А. Ліндгрена.

Василь Петрушко працює в театрі з 2012 року після закінчення Дніпропетровського театрального-художнього коледжу.

За 6 років роботи молодий артист проявив велику відданість обраній професії, з увагою і відповідальністю працює над кожною дорученою роллю. Його сценічний досвід станом на сьогодні є досить насиченим, плідним і багатожанровим.

Свій головний творчий іспит Василь Петрушко склав, коли зіграв кілька різних ролей у виставах української класичної драматургії: Гнат Карий («Назар Стодоля» Т. Шевченка), Борис («Доки сонце зійде, роса очі виїсть» М. Кропивницького), Микола («Мартин Боруля» І. Карпенка-Карого) і Лаврін («Кайдашева сім'я» І. Нечуя-Левицького).

Максим Подорожний —
артист драми

У виконанні актора кожний герой класичної п'єси вирізнявся глибоким проникненням виконавця у психологію свого персонажа. Знайдена внутрішня суть образу допомагала артисту відшукати власний зовнішній малюнок поведінки.

Василь Петрушко має досвід роботи і у виставах музичного репертуару. З успіхом виконав роль Степана у комедії М. Старицького «За двома зайцями» та Ронсдорфа в опереті «Сильва» І. Кальмана, а також Федора у мюзиклі «Скрипаль на даху» за п'єсою Г. Горіна, Візира Хабібуліна у мюзиклі А. Крима «Один день із 1000 ночей».

У музичних казках «Пан Коцький» і «Пеппі Довгапанчоха» Петрушко з притаманним йому гумором і веселою вдачею грає і Вовка, і Поліцейського, і Грабіжника, і Привида.

Сьогоднішній сценічний досвід дозволяє молодому артисту розширити свій репертуар.

Два останні сезони (2016 – 2017 рр, 2017 – 2018 рр.) Василь Петрушко зіграв такі різноманітні ролі, як Девіс («Вахтер» Г. Пінтера) і Вовчик («Зона» П. Ар'є). Ці роботи вирізняються яскравим сценічним малюнком, а також глибоким психологічним забарвленням. Дрібний бродяга Девіс у виконанні Василя Прищепи – марнослава, нервова людина, яка весь час потрапляє у різні пастки. Актор підкреслює у своєму герої абсурдність його існування.

Шукає своє місце в житті й інший персонаж актора – Вовчик із драми «Зона». Актор підкреслює, що його герой є головною надією на життєву справедливість і на перемогу добра над злом у сучасному світі.

Поряд із цими суто драматичними ролями актор в останніх за часом роботах знову повертається до свого улюбленого жанру – комедії.

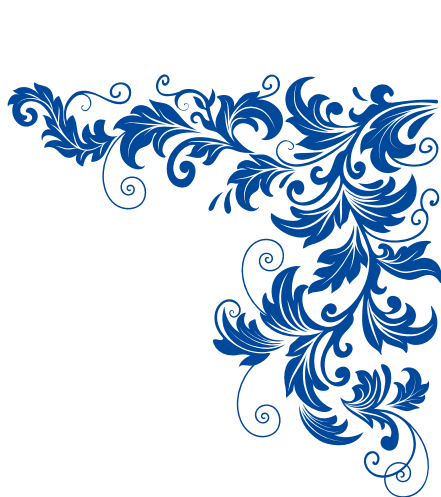
Граючи Другого у виставі «Дерева вмирають стоячи» А. Касони і Бабакіна з комедії М. Коровкіна «Отрута не за призначенням», Василь Петрушко розвінчує психологію пристосування та егоїзму.

У розповіді про акторів одного з найстаріших театрів нашої країни Дніпровського академічного українського музично-драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка, не можна поставити крапку, тому що наше життя кожного дня змінюється, приносить нові й нові враження, а дзеркало сцени шевченківців завжди буде висвітлювати головні події сьогодення, давати відповіді у своїх виставах на безліч питань і приносити своїм глядачам естетичне задоволення та радість спілкування з прекрасним.

Василь Петрушко — артист драми

Майстри – золоті руки, які роблять диво театру щовечора

У швидкоплинному театральному житті з його насиченими різноманітними поворотами, з його незвичайними, досить особливими подіями і обставинами є свої аксіоми, які стверджують, що театр — мистецтво колективне і що в ньому немає і не може бути дрібниць. Усі працюють на одну ідею, на одну виставу і від кожного залежить успіх або поразка.

Особливе почуття колективізму відчувається у роботі численних цехів постановочної частини. Тут працюють люди із золотими руками. Вони вміють все — малювати, креслити, кроїти і шити костюми різних історичних епох, монтувати декорації, озвучувати й освітлювати спектаклі. Вони знають, що нещадне сценічне світло виявить будь-яку зморшку на декоративному заднику чи сукні героїні, що перуки акторів, що бутфорські фрукти на столі, що козацькі шаблі й багато інших речей повинні бути зроблені так, аби здавалися справжніми

Постановочна частина

і дійовими. Всі рукотворні театральні дива виникають у цехах постановочної частини театру. Тут вони народжуються, оживають, зходять з ескізів художників на сцену. Глядачі ніколи не бачать творців усіх цих див, але всім відомо — без їхньої натхненної, копіткої праці жодна вистава відбутися не може. І тому в цехах постановочної частини працюють фахівці різних професій. Ось імена цих творців: І. Бринь, С. Бардадим, Л. Бардадим, Л. Боброва, О. Васиlake, Я. Васиlake, Т. Громова, М. Забрудський, І. Івлева, Т. Котенко, О. Котлер, С. Кравченко, І. Кузьменко, О. Кулаков, В. Норець, О. Пилипенко, М. Паренок, Н. Самборська, Л. Околита, А. Сустав, Л. Суцягіна, А. Чернявський, Т. Живонос, С. Шевченко.

Дива на сцені відбуваються завдяки талановитим і працьовитим рукам майстрів постановочної частини. Зв'язок сцени та глядацької зали, яка повинна кожного вечора бути заповненою людьми різного віку, різних професій та різних уподобань, можуть належно забезпечити члени адміністративної групи театру на чолі із заступником директора Тетяною Сторожук.

Ці люди, по-перше, повинні добре знати й любити свій театр, по-друге, вони повинні вміти цікаво розповісти про вистави театру, акторів і ще будь-які театральні пригоди. Все це і складає зміст роботи кожного члена адміністративної групи. Вони працюють з ранку до вечора. Нести думку про театр, його велике значення вони вміють і хочуть.

Адміністративна група. Зліва направо: нижній ряд: Л. Стефанська, О. Манойло, Т. Сторожук, Н. Полякова; верхній ряд: О. Костюкова, Т. Руденко, В. Маслоva

ДИРЕКТОРИ
ДНІПРОВСЬКОГО АКАДЕМІЧНОГО УКРАЇНСЬКОГО
МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНОГО ТЕАТРУ ім. Т. Г. ШЕВЧЕНКА ЗА 100 РОКІВ

Б. Кржевецький (1918–1919)
І. Мар'яненко (1920–1921)
Я. Варава (1922–1931)
О. Іваков (1932–1937)
А. Сулименко (1938–1940)
П. Сергієнко (1941–1944)
Л. Южанський (1944–1945)
І. Капатський (1946–1947)
В. Ребров (1947–1948)
Л. Абросимович (1948–1953)
П. Луценко (1953–1956)
М. Мінко (1956–1958)
М. Литвиненко (1958–1959)
В. Дорофєєв (1959–1960)
М. Земляной (1960–1961)
О. Криворучко (1961–1962)
С. Сміян (1962–1963)
Ю. Московченко (1963–1968)
Ю. Костюк (1968–1969)
І. Казнадій (1969–1970)
І. Насікан (1970–1978)
О. Гришкін (1978–1983)
В. Бруханський (1983–1994)
В. Ковтуненко (1994–2016)
О. Петровська (з 2016 р.–до тепер)

ПІСЛЯМОВА АВТОРА

Вільям Шекспір стверджував, що «Весь світ — театр. Всі чоловіки й жінки — актори. У них є свої виходи і входи. І кожен не одну там грає роль...». Пройшовши вже досить великий життєвий шлях, маючи різноплановий досвід, я сьогодні згодна з думкою великого англійця. Майже всі люди, дійсно, обирають самі свою життєву роль і грають її протягом усього життя.

Хтось хоче бути матір'ю цілого родинного клану. І така жінка будує своє життя саме таким чином. А її чоловік обирає собі іншу роль — він намагається стати керівником не тільки своєї родини, а й свого збудованого, наприклад, підприємства. Власну роль він визначив як керівник, який своєю роботою намагається зробити щасливими не тільки родину, а й численних трудівників, які працюють на його фабриці чи заводі. Хтось хоче і стає лікарем, вчителем, хліборобом, солдатом, чиновником, і ці ролі кожен із нас намагається зробити своїми, і грати якомога краще.

А працівники професійного театру грають щовечора ролі всіх цих людей, які живуть навколо нас. І дзеркало сцени віддзеркалює їхні вчинки, їхні почуття, їхні роздуми. Щоб глядачі приходили до театру, актори повинні зробити всі їхні почуття та думки власними, впустити у свою душу всі їхні перетворення і тоді відбудеться диво театру. Срібні струни протягнуться зі сцени у глядацьку залу і з'єднають серця, примусять їх битися в унісон. І стануть одностайними глядачі й актори. Вони разом будуть шукати відповіді на численні проблеми теперішнього часу.

На мій погляд, театр і є життя, проте не тільки для акторів, а для усіх людей. Ви, дорогі читачі цієї книги, можете погоджуватися, а можете сперечатися, але шевченківцям буде радісно лише від того, що ви з ними і що ви тримаєте це видання у своїх руках.

*Тетяна Шпаковська,
член Національної спілки журналістів України,
член Спілки письменників Придніпров'я,
лауреат премії ім. А. Хорошуна*

Літературно-художнє видання
«Дніпровський академічний український музично-драматичний театр
ім. Т. Г. Шевченка»

Автор книги
Тетяна Шпаковська

Директор
ТОВ «Видавничий центр «Логос Україна»
Микола Серб

Керівник проекту
Олена Ляцька

Коректор
канд. філол. наук Наталія Вербич

Концептуальне рішення
Миколи Серба

Макетування та комп'ютерна верстка
Віктора Стежки

Інформаційне забезпечення
Тетяни Шпаковської, Олени Ляцької, Лілії Ямніч, Катерини Круть

У виданні використано роботи фотомайстрів:
Миколи Яковича Королькова та Максима Миколайовича Сухопара

Також у книзі використано матеріали керівника літературно-драматичної частини
театру Віктора Володимировича Шевченка про репертуар і акторів двох останніх
десятиліть

Замовник відповідає за зміст наданої інформації, дотримання авторських прав і прав
третіх осіб, наявність посилань на ліцензії та сертифікати. Видавець виходить із того,
що замовник вчасно отримує усі необхідні для публікації дозволи

ТОВ «Видавничий центр «Логос Україна»
04050, м. Київ, вул. Мельникова, 12.
Тел.: +380 (44) 278-25-27, 235-61-58.

E-mail: logos_ua@ukr.net.
Web: www.logos.biz.ua

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
видавців № 3093 від 29.01.2008 р.

Підписано до друку 15.08.2018 р.
Формат 60 x 90/8. Папір крейдований 130 г/м²
Гарнітура Georgia. Друк офсетний